BULLHE SHAH

ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ

SUFI LYRICS

Edited and Translated by Christopher Shackle

MURTY CLASSICAL LIBRARY
OF INDIA

The poetry of Bullhe Shah (d. 1758) is considered one of the glories of premodern Panjabi literature. Born in Uch, Panjab, in present-day Pakistan, Bullhe Shah drew profoundly upon Sufi mysticism in his writings. His lyrics, famous for their vivid style and outspoken denunciation of artificial religious divisions, have long been held in affection by Hindus, Muslims, and Sikhs, and they continue to win audiences today across national boundaries and in the global Panjabi diaspora. Indeed, many young people in South Asia are already acquainted—albeit unknowingly at times—with the iconic eighteenth-century Panjabi poet's words through popular musical genres of the twenty-first century.

The striking new translation in English is presented alongside the Panjabi text, in the Gurmukhi script, re-edited on the basis of the best modern Pakistani and Indian editions. Bullhe Shah's *Sufi Lyrics* thus offers at once the most complete and most approachable version of this great poet's works yet available.

Christopher Shackle is Emeritus Professor of the Modern Languages of South Asia, School of Oriental and African Languages, University of London.

MCLI 1

Mumbai
28/03/2016

Shailesh
Koul

MURTY CLASSICAL
LIBRARY OF INDIA

Sheldon Pollock, General Editor

BULLHE SHAH
SUFI LYRICS

MCLI 1

MURTY CLASSICAL LIBRARY OF INDIA

BULLHE SHAH

ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ

SUFI LYRICS

Edited and translated by

CHRISTOPHER SHACKLE

MURTY CLASSICAL LIBRARY OF INDIA

HARVARD UNIVERSITY PRESS

Cambridge, Massachusetts

London, England

2015

Printed in India

SERIES DESIGN BY M9DESIGN

Library of Congress Cataloging-in-Publication Data

Bullhe Shah, 1680?-1758? author.
[Poems. Selections. English]
Sufi Lyrics / Bullhe Shah ; edited and translated by Christopher Shackle.
p. cm. — (Murty Classical Library of India ; 1)
Includes bibliographical references and index.
ISBN 978-0-674-42784-6 (pbk.)
1. Sufi Poetry. I. Shackle, C., editor, translator. II. Title.
PK2659.B8A2 2014
891.4'213—dc23 2014015897

CONTENTS

INTRODUCTION

The Life

Bullhe Shah (d. 1758) has long been rightly regarded as the greatest master of the mystical Sufi lyric in Panjabi. But in spite of his relatively recent date and his huge poetic reputation, remarkably few details of his life can be reliably established.

Neither the exact date nor the precise place of his birth is known for certain. His father, Shah Muhammad Darvesh, who came from a Sayyid family long established in Uch Gilaniyan in southwestern Panjab, migrated eastward, eventually to settle in the village of Pandoke near the town of Kasur, some thirty miles south of Lahore. The title "Bullhe Shah," by which the poet is commonly known, is the honorific form proper to a Sayyid descendant of the prophet Muhammad. His usual poetic signature, "Bullha," is the familiar form of his given name, Abdullah. These English spellings reflect the way his name is normally written in Panjabi, where a final "h" is not pronounced as such; the alternatives "Bulleh Shah" and "Bullah" are designed to reflect the etymology of his name.

Bullhe Shah's formal education took place in Kasur under the guidance of one Hafiz Ghulam Murtaza, a well-known scholar of the day. A popular tradition records that one of his fellow students was Varis Shah, the author of the classic poetic romance *Hīr*, completed in 1766, which has long been the most popular of all longer Panjabi poems. But the two

poets can hardly have been such close contemporaries, and this association of the two greatest figures in the Panjabi poetic canon is certainly a later fabrication.

Bullhe Shah lived at a time of great social upheaval in Panjab,[1] as the central authority of the declining Mughal empire came under increasing challenge from armed rebellion by the Sikhs and from local notables establishing their own autonomy. Although these unsettled conditions are occasionally reflected in Bullhe Shah's poetry, its main focus is upon by far the most important figure in Bullhe Shah's adult life, his spiritual guide, Shah Inayat (d. 1728). By origin a member of the Arain caste of vegetable gardeners, Shah Inayat was a noted Sufi master who lived in Lahore, and was himself the author of a number of mystical treatises in Persian. The repeated references to Shah Inayat in Bullhe's poetry testify to the passionate quality of his devotion to his master, and most of the hagiographic stories associated with Bullhe Shah celebrate the fervor of his discipleship.[2]

Bullhe Shah remained unmarried and left no direct descendants. His later life was apparently spent in Kasur, which is the site of his tomb. This bears a Persian chronogram that gives the year of his death as AH 1171 according to the Muslim calendar, equivalent to 1757 or 1758 CE. Since AH 1171 runs from September 1757 to September 1758, the later year is somewhat more probable.

The Context

Throughout the world, many older works of literature are admired as classics but may have become too remote in

language and style for modern readers to take them readily to heart. In South Asia, a further profound disjunction between tradition and modernity resulted from the absorption of a whole set of new cultural values during the colonial period. In the continual search for literary works that may help give meaning to a culturally fractured present, the classics truly loved today therefore often belong to the literature of the more recent past, more accessible in language and sensibility.

The eighteenth-century poetry of Bullhe Shah, whose direct and simple style underpins its very strong appeal across formal religious and national boundaries, provides a notably clear instance of this broad tendency. Few regions of South Asia are more fractured than Panjab, where acute religious conflict resulted in its partition amid widespread communal violence in 1947. Almost uniquely in the modern world, Panjabi is a biscriptal language, being written from right to left in the Persian script in Pakistan and from left to right in the Gurmukhi script in India. And yet the Sufi lyrics of Bullhe Shah, whether through performances by well-known Sikh or Muslim singers or through the popular selections continually issued by Indian and Pakistani publishers in either of the two quite different scripts, continue to evoke a magical vision from the past of a timeless unity, transcending the modern divisions that trouble the present.

In a very broad sense, therefore, the poetry of Bullhe Shah lines up in the modern imagination with the living and accessible part of later premodern Indian literature that is valued for its universal message. This attractive

universality, as typically expressed in the denial of true reality to any outward differences between Hindu and Muslim, is seen as more important than any differences in the underlying religious and cultural formation of the poets who created this great body of Indian literature. But fuller understandings depend upon proper attention being given to those differences, for while there are significant commonalities between *bhakti* and Sufi poetry, they are by no means identical in their fundamental presuppositions.

In the case of Panjabi, these two genres of religious poetry are represented by two distinct traditions,[3] which have been quite separately preserved and transmitted. On the one hand, the hymns of Guru Nanak (d. 1539) and his successors were carefully recorded in the Gurmukhi script and canonically assembled in the *Ādi Granth* or "Primal Book," the great scripture first compiled in 1604 that forms the center of Sikh devotion and ritual practice. The *Ādi Granth* also famously includes not only the compositions of earlier saint-poets in the *bhakti* tradition of devotion to a formless divinity but even the verses associated with the early Panjabi Sufi saint Shaikh Farid (d. 1265). On the other hand, the lyrics of Bullhe Shah and the other Sufi poets living at different times and in different areas of Panjab were never systematically preserved by an organized faith community, and they were for the most part recorded and assembled in printed collections only in the late nineteenth century.[4]

Parallels may certainly be drawn between strikingly shared features of these two traditions, including their common preference for popular poetic styles that draw upon folksongs rather than the learned poetry of the courts.[5] But while

the hymns of the Sikh Gurus may to a considerable extent be legitimately understood in their own terms, the character of Panjabi Sufi poetry is hardly to be properly understood without wider reference to the larger religious and literary traditions by which it is so intimately informed. This means understanding that Sufism in India is no exception to the general rule that Sufism is and always has been an integral part of Islam. Although so different, in their emphasis on the primacy of spiritual understanding, from the orthodox scholars with their legalistic constructions, the Sufis, like the scholars, found their core inspiration in the message of the Qur'an and the example of the prophet Muhammad.[6]

Islam is the defining case of a book religion, and the various traditions within it have generated their own extensive bodies of literature. By the ninth and tenth centuries, Sufis were already well established in Baghdad and other cities of the Middle East. These early Sufis, like the famous martyr Mansur al-Hallaj (d. 922), naturally used Arabic as the medium for their poetry and their prose treatises. Later, when various Muslim kingdoms won their independence in Iran and Afghanistan, Persian (written in the Arabic script and containing large numbers of Arabic loanwords) came to be cultivated as a literary language that supplanted Arabic, especially as a medium for poetry. Alongside the brilliant development of a courtly poetry, Persian was also used to spectacular spiritual as well as literary effect by many Sufi poets,[7] of whom the greatest was Jalal ud Din Rumi (d. 1273).

The Muslim conquest of northern India extended this Persianate cultural world to Panjab, where Persian remained the dominant literary language of the ruling elite down to

the Mughal period and beyond. A strong Sufi presence was rapidly established with the arrival of charismatic figures associated with the main Sufi orders. These orders, within which spiritual authority and distinctive spiritual disciplines were transmitted from master to disciple, embraced interlocking sets of transregional lineages. Within the Chishti order, which occupied a leading place in the society of the Delhi Sultanate, for example, the life of the great Panjabi master Shaikh Farid is best known through the outstanding memoir compiled in Persian prose by a follower of Farid's leading disciple, Nizam ud Din Auliya, the most important Sufi saint of Delhi, whose circle also included Amir Khusrau (d. 1325), the premier Persian poet of medieval India.

Besides transmission within the circle of disciples formed around a master (called Shaikh or Pir), the Sufi message reached a wider audience through poetry. The prime genre for this poetry was the ghazal, a short love lyric with a strongly marked single rhyme whose characteristic blending of divine and human love was endlessly explored in the prolific output of such different poets as Rumi and Amir Khusrau.[8] Persian ghazals were sung in musical performances (called *samāʿ*) that were a central part of Chishti ritual practice and usually took place at the shrines constructed around the tombs of former saints, which were themselves typically administered by a master's lineal descendants. They employed the specialist professional musicians known as qawwals. Their strongly rhythmic style of performance (called qawwali) has become a well-recognized form of world music while continuing to be practiced in its original setting.[9]

Music was generally regarded with disapproval in the clerical Islam upheld by the mullahs and the *qazis*, the religious judges qualified in Islamic law. But the singing of poetic lyrics in *samāʻ* continued to be widely practiced, not only among the Chishtis but also within the Qadiri order, which rose to prominence in India during the Mughal period. Most of the Panjabi Sufi poets of this era were affiliated with the Qadiri order, including Shah Husain (d. 1593) of Lahore and Sultan Bahu (d. 1691), besides Bullhe Shah himself, whose master, Shah Inayat, was a member of both the Qadiri and the Shattari orders.[10] Outside Panjab, another prominent poet of the time was Bullhe Shah's contemporary Shah Abdul Latif (d. 1752) of Bhit, universally regarded as the greatest Sufi poet in Sindhi. While these poets' use of the local languages has helped to ensure their continuing popularity across religious boundaries today, it should be remembered that their activity took place within a literary culture whose principal language was Persian.[11] A memorable life of Shah Husain was compiled in Persian verse by one of his followers, and the great bulk of Sultan Bahu's output consisted of Sufi treatises in Persian prose.

Only with the British conquest of Panjab in the 1840s did the literary culture of the Sufi tradition come to be overlaid by the new patterns of modernity. Persian was quite rapidly replaced as the language of education, administration, and elite literature by Urdu and English, and new styles and genres, often more or less directly influenced by English models, were disseminated by the newly established publishing industry. The publishers of Lahore were also responsible for bringing the older Sufi poetry,

hitherto largely preserved by oral tradition, into the new print culture. Editions of works by Bullhe Shah and the other older poets were produced along with the work of contemporary authors, since Sufi poetry continued to be written in the local languages during the nineteenth century, notably by the narrative poet Mian Muhammad Bakhsh (d. 1907), yet another Qadiri affiliate, and by Khwaja Ghulam Farid (d. 1901), the head of a Chishti lineage and the last great master of the Sufi lyric as practiced by Bullhe Shah.[12]

As modernist interpretations of Islam came to supplant active affiliations to Sufism, twentieth-century understandings of Bullhe Shah and the other Sufi poets were increasingly influenced by the nationalist thinking prevalent among the new middle class of the colonial period. In Panjab the formulation of nationalist understandings was no simple process, given the complexities created by the simultaneous currency of three closely related languages, Urdu, Hindi, and Panjabi, whose differences were exploited to sharpen the rival cultural identities of Muslims, Hindus, and Sikhs respectively. As an important symbolic figure in the new constructions of Panjabi literary history that emerged, Bullhe Shah thus became subject to a variety of interpretations.[13] With so little known of his life, he came to be seen as, among other things, an exponent of universal spiritual truths owing as much to Vedanta as to Sufism; an authentic spokesman of the Panjabi folk tradition; a social revolutionary; or simply a Romantic poet *avant la lettre*.[14] Most of these interpretations may be shown to rely upon often highly selective readings of his poetry, which is thereby used to support already assumed ideological positions. The present volume,

in which a complete translation of all the poems into English is presented for the first time, may help correct the biases that have too often continued to distort understandings of Bullhe Shah.

The Poetry

The formal genres of Panjabi Sufi poetry fall into the same three broad categories as much premodern *bhakti* verse and the compositions of the Sikh Gurus. The main lyrical form is a strophic poem with refrain, called *kāfī* (Panjabi plural *kāfīāñ*), which is designed for singing in qawwali and also lends itself to solo singing by amateur devotees and professional performers. Less frequently attested are various longer strophic poems that may be either lyrical or didactic in character. And then there are the miscellaneous short verses typically used to express a single thought. Four lyrics and 112 short verses are attested for Farid, some 160 mostly very short lyrics for Shah Husain, about 200 short verses for Sultan Bahu, then 271 lyrics plus miscellaneous odd verses for the later Khwaja Ghulam Farid.[15]

Bullhe Shah is known primarily for his *kāfīs*. The present volume includes 157 of these lyrics, although the uncertain transmission of the text makes it difficult to be sure of the exact number of authentic items. The poetic form of the *kāfī* is similar to other major genres of premodern north Indian religious poetry, such as the Vaishnava *pad* of poets like Surdas or the *shabad* of the Sikh Gurus. Composed in simple syllabic meters with evenly distributed stresses, *kāfīs* consist of varying numbers of strongly rhymed verses;

those by Bullhe Shah range from examples comprising only one or two verses, which are possibly incomplete, to occasional much longer poems of twenty verses or more, which may contain later interpolations. All the verses have the same strongly marked final rhyme, usually consisting of two or more syllables. This rhyme is first introduced and then strongly reinforced throughout by a refrain that is typically shorter than the main verses of the *kāfī*. The verses themselves are made up of smaller units of half- and quarter-verses, each typically marked by different internal rhymes.

One of the commonest structures has verses consisting of four half-lines rhyming *BBBA*, *CCCA*, etc., as exemplified in the opening of one of Bullhe Shah's most famous lyrics:

bullhā kī jāṇāñ maiñ kauṇ
nā maiñ moman vicc masītāñ, nā maiñ vic kufar dīāñ rītāñ
nā maiñ pākī vicc palītāñ, nā maiñ mūsā nā faraun
bullhā kī jāṇāñ maiñ kauṇ
nā maiñ andar bed kitābāñ, nā vic bhogāñ nā sharābāñ
nā vic rindāñ mast ḳharābāñ, nā vic jāgaṇ nā vic sauṇ
bullhā kī jāṇāñ maiñ kauṇ

Bullha, what do I know about who I am?
I am not a believer in the mosques, nor do I follow the rites of unbelief. I am not among the pure or the polluted. I am not Moses or Pharaoh.
Bullha, what do I know about who I am?
I am not in the Vedas or in the scriptures; I am not in

drugs or in liquor. I am not among the drunken
reprobates. I am not in waking, nor am I in sleep.
Bullha, what do I know about who I am?[16]

The final verse of the *kāfī* is regularly marked by the poet's signature. This often proclaims Bullhe Shah's powerful identification with his spiritual master, Shah Inayat, who is frequently alluded to as "the lord," as here:

avval ākhar āp nūñ jāṇāñ, nā koī dūjā hor pachāṇāñ
maithoñ hor nā koī siāṇā, bullhā shahu khaṛā hai kauṇ
bullhā kī jāṇāñ maiñ kauṇ

I know myself to be first and last, I do not recognize
anyone else. No one is wiser than I am. Bullha,
who is the lord standing here?
Bullha, what do I know about who I am?[17]

Bullhe Shah also composed four longer poems in other genres consisting of stanzas arranged by chronological or other formal schemes. Two are lyrical in character and derive from the folk tradition. *Aṭhvārā* (The Seven Days) is a strophic poem whose stanzas describe the experiences of the poet-lover on successive days, ending with Friday, which has a special status in Islam as the day prescribed for congregational prayer. *Bārāñ Māh* (The Twelve Months), which belongs to a familiar genre very widely employed in most north Indian literatures, is similarly constructed, with each of its twelve stanzas devoted to a month in the Indian Vikrami calendar.

His other two longer poems are primarily didactic in character. *Gandhāñ* (The Forty Knots) appears to be a one-off form created by Bullhe Shah. The title derives from the traditional use of a knotted string to keep track of days before an important occasion, so each of the poem's forty verses begins with the undoing of another knot as the preparations of a bride for her wedding are used to symbolize the need to make ready for the inexorable approach of death. The other poem, *Sīharfī* (The Thirty Letters), follows the form most favored for longer didactic poems by Panjabi Muslim poets. It consists of thirty stanzas, each starting with a letter of the Arabic alphabet that determines the initial letter of the first word.[18]

There are also miscellaneous short *Dohṛe* (Verses) on a range of topics. These are written in a variety of meters, of which one of the commonest is the *dohā* meter historically preferred for verse of this type in north India. It consists of four half-lines with a strong rhyme at the end of each full line:

bullhiā: mullāñ ate mashālcī, dohāñ ikko citt
lokāñ karde cānaṇā, āp hanere nitt

Bullha, the mullah and the torch bearer both have the same intent. They spread light to people, but are always in the dark themselves.[19]

As in this example, the poet's signature is often added before the verse proper begins, so it is in itself no very reliable guarantee of the authenticity of any given item.

Absolute authenticity in the precise wording of any

poem generally agreed to be by Bullhe Shah is anyway hardly to be expected, given the well-known liberties taken by professional singers in South Asia and the uncertainties of the textual transmission. But while its boundaries cannot be defined with absolute precision,[20] the corpus of poetry that has come down to us provides ample evidence of a powerfully coherent poetical and mystical imagination.

Since it is its simplicity of expression that has helped to secure the wide appeal of Bullhe Shah's poetry, little needs to be said about the formal characteristics of its language, which is for the most part a straightforward register of Panjabi. In style too, Bullhe Shah's poetry shows little trace of the elaboration of conceits that is such a prominent characteristic of South Asian art-poetry in both the Sanskritic and Persianate traditions. The rhymes that are such a leading feature of the *kāfī* do, of course, generate their own creative associations, and some use is made of the simpler rhetorical devices like alliteration, assonance, and plays on words of similar sound, but such verbal effects are not exploited to the relentless degree that came to serve later Panjabi taste.

Although some of the *kāfīs* have a strong thematic unity, individual verses more commonly touch on seemingly quite different topics. Since the formal unity generated in the original language by the rhyme scheme announced in the refrain is hardly apparent in the English prose translations presented in this book, this internal thematic variety and the accompanying shifts of reference in the poet's voice can sometimes seem disconcerting. Most specific difficulties of understanding, which can seem greater when reading

the poems as texts than when listening to them being sung, should be resolved in the explanatory endnotes. But for the proper general appreciation of Bullhe Shah's poetry, which is dedicated above all else to the evocation of a sense of the transcendent unity of all things, it is important to begin with a general idea of how its apparently varied thematic components actually form a closely interlocking imaginative structure.

Since that imaginative structure is also a hierarchical one, it can be useful to begin at the bottom by understanding that Bullhe Shah's critique of the social upheavals in early eighteenth-century Panjab, which is so interesting to many modern readers, represents only a very small, if vividly expressed part of his poetry. Like his occasional pungent attacks on the dishonesty of contemporary religious specialists, verses expressing social critique are quite subsidiary in quantity to the poems of admonition designed to arouse a very Islamic sense of the inevitability of death and the need to prepare for this rapidly approaching end by the performance of meritorious deeds. Several of Bullhe Shah's longest poems memorably develop this *memento mori* theme with metaphorical reference to the typical life cycle of a girl who grows up in the security of her parental home, but must dutifully spin the thread that will make up the clothes she will take with her as dowry after she has been married and goes to live with her husband's family. In these poems, the poet adopts a stern parental persona:

> Get up, wake up, and do not snore. This sleeping is
>   no good for you.

> One day you must leave the world and go to be
> interred in the grave. The worms will eat your
> flesh. Be aware and do not forget death.
> The day appointed for your wedding has drawn near;
> have you had the clothes for your dowry dyed?
> Why have you ruined yourself? Heedless one,
> have you no awareness?
> You have wasted your life in sleep; now your moment
> has come. You have not even started spinning.
> You have no dowry prepared, so what will you
> do?[21]

Just as the observance of the requirements of Islamic law is regarded by most Sufis as a necessary, if insufficient prerequisite for the spiritual discipline that is their main object, so too is this didactic aspect of Bullhe Shah's poetry subsidiary to the mystical vision that is its principal theme. The core expression of this vision is again very Islamic, relying upon the repeated citation of a number of Qur'anic phrases and other sacred sayings in their original Arabic wording to convey an overwhelming sense of the absolute unity of the divine presence in all things, which for Sufis is confirmed by the evidence of scriptural revelation. For Bullhe Shah,as for so many Sufis, the primary reason for creation was God's desire to be loved, and the primal compact between God and man meant both man's recognition of God as the lord of his devotion and the special presence ofthe divine within man as the noblest of God's creatures. A particular role is accorded to the prophet Muhammad, whose other name, Ahmad, symbolizes his

intimate connection with Ahad, or God the One. In the vivid apprehension of essential unity, the poet's voice moves with sometimes disconcerting speed from the role of a girl inviting her friends to listen to her profession of love to that of an expert able to provide copious citations of proof texts in Arabic, as in these verses:

Oh girlfriends: Now I have found you, beloved. You
are contained in each and every thing.
You recited the song of *I am Ahad the One*. Then you
decreed, *I am Ahmad*. Then you explained, *I am
an Arab without the A*. Then you took the name
of Apostle.
Becoming manifest, you called yourself light. You
made it present through Ahmad. From nonbeing
you made being appear. You proclaimed, *And we
breathed into him*.[22]

In continually repeated verses, Bullhe Shah proclaims the need to recognize this mystery of God being universally present, despite the apparently contrary evidence of superficial differences of appearance. He often speaks of this as the divine "peeping out" from the human. And his central perception of the meaninglessness of outward diversity inspired those memorable poems on the essential unity of "Turk" and "Hindu" that have acquired such a special significance in modern South Asia, with its long history of intensely pursued communal bigotry:

> Behold, God is openly revealed, whatever the pandit
> may then proclaim from the Veda.
> If you attend carefully, there are no unbelievers,
> whether they are called Hindu or Turk.
> Whenever I look, only he, only he exists. Bullha, the
> lord is contained in every color.[23]

Bullhe Shah's mystical perception of the unity of all things in the divine is not merely intellectual. It is a dynamic process pursued through love, the source of both man's greatest delights and his most acute emotional suffering. In keeping with the Sufi doctrine of a disciple's self-obliteration in the master,[24] the most important focus of Bullhe Shah's love is his spiritual guide, Shah Inayat, who is so frequently named in the concluding verses of his lyrics, now as the present source of his joy, now as the absent cause of his pain, now as the master who is mysteriously both different from and identical with his adoring disciple. More than once, Bullhe Shah repudiates the criticism that it is inappropriate for him as a Sayyid, the Muslim group with the highest religious status, to be the disciple of Shah Inayat, a mere Arain:

> Why ask what the lord's caste is? Bullha, be grateful
> for God's mercies. If you desire the joys of spring,
> remain the humble servant of the Arain.[25]

The poetry also bears out the gist of the most popular episode in the hagiography of Bullhe Shah, which elaborates on how he once fell out of favor with his guide, allegedly for being too outspoken in his criticisms of formal Islam, and was

dismissed from his company. Since he knew of Shah Inayat's fondness for music and dancing, Bullhe Shah is then said to have gone away and taken lessons with a dancing girl, then reappeared in Lahore one day, himself dressed as a dancing girl. There he danced and sang in front of Shah Inayat, who was won over by his performance and readmitted him to his favor:

> Come to my assistance, doctor, I have lost my senses.
> Your love has set me dancing in rhythm.
>
> Bullha, let us go and sit at the gate of Shah Inayat, who made me dress in green and red. When I started dancing, I found my way to him.[26]

The extraordinary richness of the dynamic of love is conveyed by Bullhe Shah's remarkable range of poetic reference. This extends beyond the Islamic tradition to include occasional references to figures from the Hindu world,[27] but the sacred history of the past is mainly conceived as the story of a succession of martyrs to the divine power of love, starting with the scriptural figures regarded as prophets in Islam like Ibrahim, Sulaiman, Ayub, and Zakariya, all variously tested in their turn by God. Then there are the great Sufi saints, of whom by far the most frequently cited is the martyr Mansur, who was executed for daring to proclaim the mystery of identity with the divine in his famous saying *anā 'l-haq*, "I am God." To the prophets and the saints are added, both in incidental references and in long lists of those who have suffered in the name of love, the famous pairs of lovers

of Islamic legend whose stories formed the core themes of the Persian romance, like Yusuf, who was loved by Zulaikha in Egypt,[28] and Laila, who was madly adored by Majnun in Arabia:

> They put Yusuf in the well, then sold him in the
> bazaar. He was paid for in full with a hank of yarn.
> You will be priced at a cowrie.
> Zulaikha fell in love and bought him. Lovers are
> writhing in agony over there. Majnun says, "Ah,
> ah, ah!" What will you bring back from over
> there?
> Over there some have their skins flayed, some are cut
> up with saws, others are seized and put on the
> gallows. You too will get your head cut off over
> there.[29]

This long story of the eternal power of love is simultaneously and immediately brought home through Bullhe Shah's frequent allusions to the local legends of the Indus valley.[30] The standard convention of Indian lyric poetry that makes the poet take on the persona of a female lover[31] is given added resonance by Bullhe Shah's assumption of the role of one of the local romantic heroines, like Sassi waking to find herself abandoned by her beloved Punnun or Sohni poised to make the dangerous crossing over the river Chenab to meet her Mahinval:

On the other side of the Chenab there are jungles and
 thickets, where cruel tigers and panthers roam.
 May the lord bring me quickly to my beloved.
 This anxiety is killing me.
It is the middle of the night and the stars are waning.
 Some have already waned; others are about to do
 so. I have got up and come to the riverbank. Now
 I am standing here waiting to cross.
I cannot swim and do not have a clue what to do.
 I have no pole or oar, and my raft is old. There are
 whirlpools, and no crossing place is marked.
 I weep and wring my hands.[32]

The greatest of these local romantic legends is the story of Hir and Ranjha, which is set in the world of the Jat pastoral tribes of western Panjab. The romance is best known through the famous narrative treatment in the *Hīr* by Bullhe Shah's younger contemporary Varis Shah, which tells the whole story of how Dhido, known by his tribal name of Ranjha, leaves his family home in Takht Hazara to come to Jhang, in search of Hir, the daughter of the Sial chieftain Chuchak. The latter is persuaded to hire Ranjha as a herdsman, allowing Hir the chance to meet him in the river glades beside the Chenab where the buffaloes are brought to graze. But when their love is discovered, Hir's parents marry her off by force to a man from the Khera tribe. In order to win her back, Ranjha goes to the great yogi Gorakhnath for initiation. Thus radically transformed in appearance from a herdsman into a yogi,[33] Ranjha returns to win back Hir from her husband's home:

> I will go with the yogi, having put a mark on my forehead.
> I will go, I will not be stopped from leaving. Who is going to turn me back as I go? It has become impossible for me to turn back, now that I have experienced reproaches for being in love.
> He is not a yogi, but my heart's beloved. I have forgotten why I fell in love. I lost all control, once I gained a sight of him.
> What did this yogi do to me? He put his hooks in my heart. He cast the net of love when he uttered his sweet talk.[34]

Although the story makes some appearances in the earlier Sufi poetry of Shah Husain, it is Bullhe Shah who properly exploits the rich potential for mystical allegory inherent in the relationship between Hir and her beloved, which is taken to symbolize the love between the human and the divine as lived out in that between the poet and his lord, Shah Inayat. Although Ranjha, the chieftain's son from Takht Hazara, assumes different appearances, as a yogi or as a flute-playing herdsman who recalls the divine figure of Krishna, the true mystery lies in his being fundamentally identical with Hir. Many of Bullhe Shah's most memorable lyrics express this sweet yet painful contradiction:

> Through repeating "Ranjha, Ranjha," I have myself now become Ranjha. Call me Dhido Ranjha, let no one call me Hir.

Ranjha is in me and I am in Ranjha, this is my only
thought. There is no me, there is only him, and he
is the one who shows tender care for himself.
Whoever dwells within us determines who we are.
I have become just like the one I love.
With a staff in my hand I drive the buffaloes
before me, wearing a rough blanket around my
shoulders. Take me to Takht Hazara, Bullha,
I can find no refuge with the Sials.[35]

With short and apparently simple Sufi lyrics like this, Bullhe Shah shows the identity of the lover and the beloved, in that world of true reality that lies behind the screen of apparent variety. Appealing at several levels to so many of the deepest human aspirations, to a universal understanding of the meaning of human existence in a divine world, Bullhe Shah's assimilation of many diverse elements into his poetic expression of the perennial philosophy of the unity of being makes him an outstanding interpreter of the transcendent, not just for Panjabis but for us all.

Acknowledgments

I am most grateful to Leena Mitford and Marina Chellini for helping me with access to materials from the British Library, to Farjad Nabi for his invaluable gifts of books from Lahore, and to Sheldon Pollock both for his original invitation to contribute this volume to the Murty Classical Library of India and for his subsequent steady provision of wise and encouraging editorial guidance.

NOTES

1 See further Nijjar 1972, Alam 1986.

2 See Rama Krishna 1938: 40–46 and Quraeshi 2009: 241–258, which is illustrated with photographs showing the radically modernized appearance of Bullhe Shah's shrine in Kasur today.

3 Shackle 1993 offers a comparative sketch of the earliest attested examples.

4 For details of the main printed editions, see the Note on the Text and Translation following this introduction.

5 Singh 2012 presents representative selections from both traditions in attractive translations.

6 For an informed introduction to Sufism, see Ernst 1997.

7 Schimmel 1982 remains the best introduction to Sufi poetry in Persian and other languages.

8 For recent books of translations that give an excellent idea of the character of this poetry, see Lewis 2008, and Losensky and Sharma 2011.

9 For qawwali, see Qureshi 1986; for the local context of Sufi music and its performers, see Pannke 1999.

10 For the Qadiri order in India, see Bilgrami 2005; for the Shattari order, see Ahmad 2012, in addition to the standard general account of the Sufi orders in India in Rizvi 1978–83.

11 See further Shackle 1999.

12 For an overall account of the tradition of Panjabi Sufi poetry, see further Shackle 2011.

13 There is no very satisfactory history of Panjabi literature in English, but compare Sekhon 1993–96. Studies of Bullhe Shah in English, none of which is at all comprehensive or very critical, include Usborne 1982 [first published c. 1905], Rama Krishna 1938: 40–71, and Kohli 1987.

14 Interesting explorations of this topic may be found in Rinehart 1996, 1999.

15 Complete English translations of all four poets are available, although these are of varying quality. See Talib 1974: 97–124 for Farid; Anwar 1966 for Shah Husain; Puri and Khak 1998 for Sultan Bahu, besides the attractive selections in Elias 1998; and Qaiser 2009 for Khwaja Ghulam Farid, in addition to the overambitious attempt at fully rhymed translations of selected poems in Shackle 1983.

16 *Kāfī* 106.1–3.
17 *Kāfī* 106.7.
18 The letters of the Arabic alphabet, several of which have an important symbolic function in Bullhe Shah's poetry, are illustrated at the beginning of each verse of the *Siharfī*.
19 Verse V19.
20 Some attributions are doubtful on grounds of style, e.g., 35; of content, e.g., 108, V52, V53; or of authorship in the case of 29, 63, 130, and 145, which are also attributed to Shah Husain. The independent status of some poems is questionable, as in the case of the close pairs 49–50 and 130–131. Editorial amalgamations of other poems that have been reversed in this book include the separation of 76 from A7 and of V51 from 36.
21 *Kāfī* 2.1–4.
22 *Kāfī* 28.1–2, 5.
23 *Kāfī* 20.5–7.
24 This doctrine (Ar. *fanā fī 'l-shaikh*) was given particular importance within the Shattari order with which Shah Inayat was affiliated; compare Ahmad 2012: 151–154.
25 *Kāfī* 31.6.
26 *Kāfī* 105.1, 7. The image of Bullhe Shah dancing is a popular one in modern iconography; see Frembgen 2006: 106–107.
27 Matringe 1992 offers a helpful analysis of the Krishnaite and Nath elements in Bullhe Shah's poetry.
28 Shackle 1995 describes the influence of Jami's classic Persian poem *Yūsuf Zulaikhā* on narrative treatments of the story in Panjabi.
29 *Kāfī* 98.3–5.
30 Accessible popular versions of these legends are presented with lavish illustrations in Quraeshi 2005.
31 See further Petievich 2007, which uses Bullhe Shah as an illustrative example of this convention of "men speaking as women."
32 *Kāfī* 81.6–8.
33 Shackle 1992 discusses the Hir-Ranjha story with particular reference to the successive transformations of Ranjha.
34 *Kāfī* 137.1–4.
35 *Kāfī* 145.

NOTE ON THE TEXT AND TRANSLATION

Given the disturbed conditions prevalent in Panjab during the eighteenth century and the lack of a line of direct descendants who might have safeguarded his poetic heritage, the transmission of the poetry of Bullhe Shah was entirely reliant on oral tradition for more than a century after his death. There appear to be no surviving manuscripts from the period preceding the first printed texts, which date from the later decades of the nineteenth century when Lahore became established as a major center of publishing. Produced in the cheapest format, these early Persian-script lithographs of individual poems include numerous quite uncritical editions of the *Bārāñ Māh* from 1864, of the *Sīharfī* from 1873, and of selected *Kāfīāñ* from 1882. The less well-attested early Gurmukhi lithographed editions from this period include a small selection of *Kāfīāñ* by both Shah Husain and Bullhe Shah, published in 1878.

The earliest substantial edition, containing 116 *kāfīs*, is the *Qānūn-e 'ishq* edited by Anvar Ali Ruhtaki, which first appeared in 1889.[1] This incorporates an extensive Urdu commentary offering a detailed exposition of Sufi doctrine supported by numerous quotations from Persian Sufi poetry and determining the thematic order in which the *kāfīs* are arranged. The work continues to be valued for its commentary, and there have been several subsequent printings, including a Pakistani edition of 2006. The other significant

early Persian-script edition is the *Kāfīhā-e Hazrat Bullhe Shāh*, published by Prem Singh of Kasur in 1896, which also includes the poems in other genres, including two additional *sīharfīs*, which have since generally been regarded as spurious. While its 131 *kāfīs* overlap with those in the *Qānūn-e 'ishq*, Prem Singh's selection tends to favor rather more distinctively Indian poems at the expense of those with a markedly Islamic focus, prominent in Ruhtaki's edition. These two early Persian-script editions, both compiled from contemporary oral tradition, together form the basis for all subsequent texts.

The first attempt at a critical edition was the small selection published in Gurmukhi as *50 Kāfīāñ* by Mohan Singh Ubirai in 1930. But the standard text on which all serious modern Pakistani and Indian editions are based is the comprehensive Persian-script *Kulliyāt* of 1960 edited by Faqir Muhammad Faqir, which contains 161 *kāfīs*, arranged by Persian alphabetical order of first lines, as well as all the other poems in Prem Singh's edition, and provides a summary critical apparatus citing the earliest editions. The highly selective edition by Nazir Ahmad, published in 1976 as *Kālam-e Bullhe Shāh*, offers some useful emendations, mostly on metrical grounds, as well as critical notes. A more radically revised complete Persian-script text, which sometimes makes very free use of editorial emendation to solve textual difficulties, is offered in the important *Mukammal Kāfīāñ* of 1991 edited by Muhammad Sharif Sabir, which includes 155 *kāfīs* and contains a full textual apparatus.

Quite a number of Gurmukhi editions have been published in India, but most of these appear to be based on the Faqir

edition, whose Persian-script ordering of the *kāfīs* is often followed mechanically and whose text is often inaccurately transcribed. Two recent complete Gurmukhi editions do, however, have some independent value. The edition by Attarjit Singh and Gurcharan Singh, published in 2004 as *Bullheshāh [jīvan, Dohṛe, Sīharfīāṅ te Kāfīāṅ]*, includes 175 *kāfīs* and some suggestive variant texts, but without any critical apparatus or other indication of the sources used.[2] The only Indian edition to take explicit account of Sabir's indispensable, if radical text is Jagtar's *Bullhe Shāh: jīvan ate racnā*, published in 2008, which contains 161 *kāfīs*. The underlying text used in the present volume represents a compromise between the two best modern Persian-script editions by Faqir and Sabir and the recent Gurmukhi edition by Jagtar.

Panjabi spellings have yet to be fully standardized in either script, so quite numerous tacit adjustments have been made for consistency. Only the most significant textual variants are noted in the summary endnotes to the text, and the accompanying discussion of these textual matters is kept deliberately brief. The *kāfīs* are here mechanically arranged in strict Gurmukhi alphabetical order as determined by the first word of the refrain. In the interest of economy, the Gurmukhi text prints the refrains once only, at the beginning of each *kāfī* rather than after every verse. Single quotation marks have been used to mark the Arabic quotations from the Qur'an and other sources that can otherwise seem quite disconcerting to the reader in their Gurmukhi transcriptions.

Only a fine verse translation might hope to convey the

ecstatic tone of much of Bullhe Shah's poetry, although even the most gifted English poet could hardly hope to reproduce the many rhymes that are so defining a characteristic of the *kāfī*. In reality, however, most attempts to make English poetry out of Bullhe Shah's Panjabi seldom manage to do proper justice to more than the odd verse here and there. In keeping with the style of the Murty Library, the present translation of the full corpus therefore tries only to convey the sense of the poetry in a consistent style of plain English prose that aims to steer a middle path between off-putting formality and jarring colloquialism. So far as possible, the underlying syntax of the verses has been maintained, with a full stop marking the end of individual lines and a comma indicating the half-line caesura. Italics are used to mark Bullhe Shah's quite frequent citation of Qur'anic verses[3] and other Arabic sayings.

Superscript Arabic numerals in the translation indicate endnotes providing further explanations and comments. Abbreviations used in the endnotes are explained in an introductory note. In order to keep the notes to the translation down to a manageable size, points that regularly recur in the text are generally explained in one note only, with parallel occurrences being listed as numerical cross-references for comparison. The endnotes are followed by a glossary of proper names, which are there printed with diacritics giving a more precise indication of their pronunciation than is always apparent from the simple roman-script spellings of names used elsewhere in the book.

Diacritics are, however, used throughout for italicized words and phrases transcribed from Panjabi and other

languages. These follow the usual academic conventions, in which long vowels are marked by macrons over *ā*, *ī*, and *ū*, and retroflex consonants by dots written under *ḍ*, *ṇ*, *ṛ*, and *ṭ*. Nasalized long vowels are transcribed with a following *ñ*, and dots are used to distinguish the fricative sounds *ḳh* and *ġh*. The Persian *izāfat* is transcribed phonetically as *-e*. Neither Gurmukhi nor the Persian script distinguishes the sibilants *ś* and *ṣ*, for which *sh* is regularly written instead. Graphic *'ain* and the distinction of *q* from *k* are both recorded where appropriate in the transcription of Perso-Arabic words, although neither feature is preserved in Panjabi pronunciation. The romanization of Qur'anic and other Arabic passages in the endnotes follows the standard rules for writing Arabic in the roman script.

The bibliography begins with listings in chronological order of publication of the texts and translations of Bullhe Shah consulted in the preparation of this book, before a general bibliography in alphabetical order of authors of other relevant titles. This is largely confined to works in English, and includes all works cited in the immediately following endnotes to this introduction and in the endnotes to the translations.

A numerical concordance of the *kāfīs* is provided for the convenience of readers who may be more familiar with the Persian script, and who may wish to check our translations of the Gurmukhi text against the standard Pakistani text of the Faqir edition (F).

NOTES

1 See the bibliography at the end of this volume for full details of all editions cited.

2 While some of the additional poems included in this edition seem quite plausible stylistically, in the absence of verifiable textual support, I have excluded the following seven *kāfīs* here: *huṇ maiñ anhad nād vajāiā* (*kāfī* 4, p. 61); *belī jit ghar terā pher hoiā* (*kāfī* 17, pp. 70–71); *mainūñ kauṇ pachāṇe* (*kāfī* 21, p. 73); *birhoñ dā tāa nā lāīñ ve, sāīñ maiñḍiā* (*kāfī* 25, p. 74); *asīñ liv taiñḍe sang lāī ā* (*kāfī* 26, pp. 74–75); *je koī andar bole cāle* (*kāfī* 27, p. 75); *aisī man meñ āio re* (*kāfī* 49; p. 87).

3 The translations of Qur'anic verses are based on Yusuf Ali 1977.

Lyrics

੧

ਉੱਠ ਗਏ ਗਵਾਂਢੋਂ ਯਾਰ, ਰੱਬਾ ਹੁਣ ਕੀ ਕਰੀਏ

ਉੱਠ ਗਏ ਹੁਣ ਰਹਿੰਦੇ ਨਾਹੀਂ, ਹੋਇਆ ਸਾਥ ਤਿਆਰ

ਡਾਢ ਕਲੇਜੇ ਬਲ ਬਲ ਉਠਦੀ, ਭੜਕੇ ਬਿਰਹੋਂ ਨਾਰ

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਪਿਆਰੇ ਬਾਝੋਂ, ਰਹੇ ਉਰਾਰ ਨਾ ਪਾਰ

੨

ਉਠ ਜਾਗ ਘੁਰਾੜੇ ਮਾਰ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਸੌਣ ਤੇਰੇ ਦਰਕਾਰ ਨਹੀਂ

ਇਕ ਰੋਜ਼ ਜਹਾਨੋਂ ਜਾਣਾ ਏ, ਜਾ ਕਬਰੇ ਵਿਚ ਸਮਾਣਾ ਏ
ਤੇਰਾ ਗੋਸ਼ਤ ਕੀੜਿਆਂ ਖਾਣਾ ਏ, ਕਰ ਚੇਤਾ ਮਰਗ ਵਿਸਾਰ ਨਹੀਂ

ਤੇਰਾ ਸਾਹਾ ਨੇੜਾ ਆਇਆ ਏ, ਕੁਝ ਚੋਲੀ ਦਾਜ ਰੰਗਾਇਆ ਏ
ਕਿਉਂ ਅਪਣਾ ਆਪ ਵੰਜਾਇਆ ਏ, ਐ ਗ਼ਾਫ਼ਲ ਤੈਨੂੰ ਸਾਰ ਨਹੀਂ

ਤੂੰ ਸੁੱਤਿਆਂ ਉਮਰ ਵੰਜਾਈ ਏ, ਤੇਰੀ ਸਾਇਤ ਨੇੜੇ ਆਈ ਏ
ਤੂੰ ਚਰਖ਼ੇ ਤੰਦ ਨਾ ਪਾਈ ਏ, ਕੀ ਕਰਸੇਂ ਦਾਜ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ

੫ ਤੂੰ ਜਿਸ ਦਿਨ ਜੋਬਨ ਮੱਤੀ ਸੈਂ, ਤੂੰ ਨਾਲ ਸਈਆਂ ਦੇ ਰੱਤੀ ਸੈਂ
ਹੋ ਗ਼ਾਫ਼ਲ ਗੱਲੀਂ ਵੱਤੀ ਸੈਂ, ਇਹ ਭੋਰਾ ਤੈਨੂੰ ਸਾਰ ਨਹੀਂ

1

My beloved has left the neighborhood. Oh lord, what shall I do?[1]
Now he has gone, he does not stay. His company is ready to depart.
The fire in my heart blazes up. The flames of separation crackle.
Without the dear lord, Bullha is neither on this bank nor on the far side.[2]

2

Get[1] up, wake up, and do not snore. This sleeping is no good for you.
One day you must leave the world and go to be interred in the grave. The worms will eat your flesh. Be aware and do not forget death.
The day appointed[2] for your wedding has drawn near; have you had any of the clothes for your dowry dyed? Why have you ruined yourself? Heedless one, have you no awareness?
You have wasted your life in sleep; now your moment has come. You have not even started spinning thread on the wheel. You have no dowry prepared, so what will you do?
On the day you were intoxicated by your youth, you were completely taken up with your girlfriends. Carelessly you roamed the streets, without the least awareness.

ਤੂੰ ਮੁੱਢੋਂ ਬਹੁਤ ਕੁਚੱਜੀ ਸੈਂ, ਨਿਰਲੱਜਿਆਂ ਦੀ ਨਿਰਲੱਜੀ ਸੈਂ
ਤੂੰ ਖਾ ਖਾ ਖਾਣੇ ਰੱਜੀ ਸੈਂ, ਹੁਣ ਤਾਈਂ ਤੇਰਾ ਬਾਰ ਨਹੀਂ

ਅਜ ਕਲ ਤੇਰਾ ਮੁਕਲਾਵਾ ਏ, ਕਿਉਂ ਸੁੱਤੀ ਕਰ ਕਰ ਦਾਅਵਾ ਏ
ਅਣਡਿਠਿਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲਾਵਾ ਏ, ਇਹ ਭਲਕੇ ਗਰਮ ਬਜ਼ਾਰ ਨਹੀਂ

ਤੂੰ ਏਸ ਜਹਾਨੋਂ ਜਾਏਂਗੀ, ਫਿਰ ਕਦਮ ਨਾ ਏਥੇ ਪਾਏਂਗੀ
ਇਹ ਜੋਬਨ ਰੂਪ ਵੰਞਾਏਂਗੀ, ਤੈਂ ਰਹਿਣਾ ਵਿਚ ਸੰਸਾਰ ਨਹੀਂ

ਮੰਜ਼ਲ ਤੇਰੀ ਦੂਰ ਦੁਰਾਡੀ, ਤੂੰ ਭੌਣੈਂ ਵਿਚ ਜੰਗਲ ਵਾਦੀ
ਔਖਾ ਪਹੁੰਚਣ ਪੈਰ ਪਿਆਦੀ, ਦਿਸਦੀ ਤੂੰ ਅਸਵਾਰ ਨਹੀਂ

ਇੱਕ ਇਕੱਲੀ ਤਨਹਾ ਜੁਲਸੇਂ, ਜੰਗਲ ਬਰਬਰ ਦੇ ਵਿਚ ਰੁਲਸੇਂ
ਲੈ ਲੈ ਤੋਸ਼ਾ ਏਥੋਂ ਘੁਲਸੇਂ, ਉਥੇ ਲੈਣ ਉਧਾਰ ਨਹੀਂ

ਉਹ ਖ਼ਾਲੀ ਏ ਸੁੰਜ ਹਵੇਲੀ, ਤੂੰ ਵਿਚ ਰਹਿਸੇਂ ਇਕ ਇਕੇਲੀ
ਓਥੇ ਹੋਸੀ ਹੋਰ ਨਾ ਬੇਲੀ, ਸਾਥ ਕਿਸੇ ਦਾ ਬਾਰ ਨਹੀਂ

ਜਿਹੜੇ ਸਨ ਦੇਸਾਂ ਦੇ ਰਾਜੇ, ਨਾਲ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਜਦੇ ਵਾਜੇ
ਹੋ ਕੇ ਗਏ ਬੇ-ਤਖ਼ਤੇ ਤਾਜੇ, ਕੋਈ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਇਤਬਾਰ ਨਹੀਂ

ਕਿੱਥੇ ਹੈ ਸੁਲਤਾਨ ਸਿਕੰਦਰ, ਮੌਤ ਨਾ ਛੱਡੇ ਪੀਰ ਪੈਗ਼ੰਬਰ
ਸੱਭੇ ਛਡ ਛਡ ਗਏ ਅਡੰਬਰ, ਕੋਈ ਏਥੇ ਪਾਇਦਾਰ ਨਹੀਂ

ਕਿੱਥੇ ਯੂਸਫ਼ ਮਾਹੇ ਕਿਨਆਨੀ, ਲਈ ਜ਼ਲੈਖਾਂ ਫੇਰ ਜਵਾਨੀ
ਕੀਤੀ ਮੌਤ ਨੇ ਓੜਕ ਫ਼ਾਨੀ, ਫੇਰ ਉਹ ਹਾਰ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਨਹੀਂ

From the start you were completely undomesticated, you were the most shameless of the shameless. You kept eating and filling yourself with food, and still you have no sense.[3]

Soon it will be time for you to be taken away.[4] Why are you asleep and full of pretense? You must meet strangers you have never seen. This bustling market will not be here in the morning.

You will depart from this world, and will not set foot here again. You will lose your youth and beauty. You are not going to remain in the world.

Your destination lies far away. You must wander through jungles and deserts. It will be difficult to get there on foot, and you do not look like a rider.

You will be on your own, and will travel completely alone. You will wander lost in jungles and deserts. You will leave here with your own supplies. You will not be able to borrow anything there.

That desolate mansion is empty, and you will live there all by yourself. There will be no one to be your friend. There will be no one to rely upon for company.

Those who were kings of countries, and who had bands playing for them, have departed without their thrones and crowns. There is no trusting in this world.

Where is the emperor Sikandar?[5] Death has not spared saints or prophets. All have left their pomp and show behind. No one is here permanently.

Where is Yusuf,[6] the moon of Canaan? Zulaikha[7] has taken her youthful beauty away with her. In the end, death made her perish. Her finery will not be restored.

੧੫ ਕਿੱਥੇ ਤਖ਼ਤ ਸੁਲੇਮਾਂ ਵਾਲਾ, ਵਿੱਚ ਹਵਾ ਉਡਦਾ ਸੀ ਬਾਲਾ
ਉਹ ਵੀ ਕਾਦਰ ਆਪ ਸੰਭਾਲਾ, ਕੋਈ ਜਿੰਦਗੀ ਦਾ ਇਤਬਾਰ ਨਹੀਂ

ਕਿੱਥੇ ਮੀਰ ਮਲਕ ਸੁਲਤਾਨਾਂ, ਸੱਭੇ ਛਡ ਛਡ ਗਏ ਠਿਕਾਣਾ
ਕੋਈ ਮਾਰ ਨਾ ਬੈਠੇ ਠਾਣਾ, ਲਸ਼ਕਰ ਦਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ੁਮਾਰ ਨਹੀਂ

ਫੁੱਲਾਂ ਫੁੱਲ ਚੰਬੇਲੀ ਲਾਲਾ, ਸੋਸਨ ਸੁੰਬਲ ਸਰੂ ਨਿਰਾਲਾ
ਬਾਦਿ-ਖ਼ਜ਼ਾਂ ਕੀਤਾ ਬੁਰ ਹਾਲਾ, ਨਰਗਸ ਨਿਤ ਖ਼ੁਮਾਰ ਨਹੀਂ

ਜੋ ਕੁਝ ਕਰਸੇਂ ਸੋ ਕੁਝ ਪਾਸੇਂ, ਨਹੀਂ ਤੇ ਓੜਕ ਪਛੋਤਾਸੇਂ
ਸੁੰਜੀ ਕੂੰਜ ਵਾਂਗੂੰ ਕੁਰਲਾਸੇਂ, ਖੰਭਾਂ ਬਾਝ ਉਡਾਰ ਨਹੀਂ

ਡੇਰਾ ਕਰਸੇਂ ਉਹਨੀਂ ਥਾਈਂ, ਜਿਥੇ ਸ਼ੇਰ ਪਲੰਗ ਬਲਾਈਂ
ਖ਼ਾਲੀ ਰਹਿਸਣ ਮਹਿਲ ਸਰਾਈਂ, ਫਿਰ ਤੂੰ ਵਿਰਸੇਦਾਰ ਨਹੀਂ

੨੦ ਅਸੀਂ ਆਜਜ਼ ਕੋਟ ਇਲਮ ਦੇ, ਓਸੇ ਆਂਦੇ ਵਿਚ ਕਲਮ ਦੇ
ਬਿਨ ਕਲਮੇ ਦੇ ਨਾਹੀਂ ਕੰਮ ਦੇ, ਬਾਝੋਂ ਕਲਮੇ ਪਾਰ ਨਹੀਂ

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਬਿਨ ਕੋਈ ਨਾਹੀਂ, ਏਥੇ ਓਥੇ ਦੋਹੀਂ ਸਰਾਈਂ
ਸੰਭਲ ਸੰਭਲ ਕਦਮ ਟਿਕਾਈਂ, ਫੇਰ ਆਵਣ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਨਹੀਂ

Where is the throne of Sulaiman,[8] which used to fly high in the air? It too has been taken care of by the almighty. There is no trusting in life.
Where are those princes, kings, and emperors? All have quit their royal residences. Those whose armies were uncountable cannot capture a mere police station now.
All the flowers, like the jasmine, the tulip, the lily, the iris, the hyacinth, and the wonderful cypress, have been reduced to a sorry state by the autumn wind.[9] The intoxication of the narcissus[10] does not last forever.
As you perform, so you will receive. Otherwise you will be sorry. You will lament like the desolate crane.[11] Without wings there is no flying.[12]
You will make your camp in places where lions, leopards, and terrors dwell. Your palaces and caravanserais will remain empty. You will have no hereditary claim on them.
In the citadel of knowledge[13] we are helpless. It is he who brought us under his authority. Without the word I am no use, without the word there is no deliverance.
Bullha, there is no one besides the lord, here or there, in either world. So tread with great care, for there is no coming back a second time.

੩

ਉਲਟੀ ਗੰਗ ਬਹਾਇਓ ਰੇ ਸਾਧੋ, ਤਬ ਹਰਿ ਦਰਸਨ ਪਾਏ
ਪ੍ਰੇਮ ਕੀ ਪੂਣੀ ਹਾਥ ਮੇਂ ਲੀਜੋ, ਗੁਝ ਮਰੋੜੀ ਪੜਨੇ ਨਾ ਦੀਜੋ
ਗਿਆਨ ਕਾ ਤਕਲਾ ਧਿਆਨ ਕਾ ਚਰਖ਼ਾ, ਉਲਟਾ ਫੇਰ ਭੁਵਾਏ
ਉਲਟੇ ਪਾਓਂ ਪਰ ਕੁੰਭਕਰਨ ਜਾਏ, ਤਬ ਲੰਕਾ ਕਾ ਭੇਦ ਉਪਾਏ
ਦਹਿਸਰ ਲੁੱਟਿਆ ਹੁਣ ਲਛਮਣ ਬਾਕੀ, ਤਬ ਅਨਹਦ ਨਾਦ ਬਜਾਏ
ਇਹ ਗਤ ਗੁਰ ਕੇ ਪਰ੍ਹਿਓਂ ਪਾਵੇ, ਗੁਰ ਕਾ ਸੇਵਕ ਤਭੀ ਸਦਾਏ
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਮੰਡਲ ਮੇਂ ਟੁੱਭ ਐਸੀ ਦੇ ਕੇ, ਹਰੀ ਹਰਿ ਹੋ ਜਾਏ

੪

ਉਲਟੇ ਹੋਰ ਜ਼ਮਾਨੇ ਆਏ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਭੇਦ ਸਜਣ ਦੇ ਪਾਏ
ਕਾਂ ਲਗੜ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲੱਗੇ, ਚਿੜੀਆਂ ਜੁੱਰੇ ਢਾਏ
ਘੋੜੇ ਚੁਗਣ ਅਰੂੜੀਆਂ ਉੱਤੇ,[੧] ਗੱਦੋਂ ਖ਼ੂਦ ਪਵਾਏ
ਆਪਣਿਆਂ ਵਿਚ ਉਲਫ਼ਤ ਨਾਹੀਂ, ਕਿਆ ਚਾਚੇ ਕਿਆ ਤਾਏ
ਪਿਉ ਪੁਤਰਾਂ ਇਤਫ਼ਾਕ ਨਾ ਕਾਈ, ਧੀਆਂ ਨਾਲ ਨਾ ਮਾਏ
ਸੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪਏ ਮਿਲਦੇ ਧੱਕੇ, ਝੂਠੇ ਕੋਲ ਬਹਾਏ

3

Make[1] the Ganges flow backward,[2] yogis, and you will gain a vision of God.
Take the cotton roll of love in your hand. Twist the axle, do not let it fall.
With the spindle of knowledge and the spinning wheel of meditation, make things spin backward.[3]
When Kumbhakaran goes back the way he came, the mystery of Lanka is created.[4]
Now that Ravan the ten-headed is destroyed and Lachhman remains, the unstruck music[5] sounds.
It is when this ecstatic state is attained through association with the guru that one is called theguru's servant.
Plunge into the circle of nectar[6] so as to become God.

4

Different,[1] topsy-turvy times have come, so I have discovered the beloved's secrets.[2]
Crows have started killing hawks, sparrows have brought down falcons.
Horses graze on rubbish heaps, donkeys are fed fine meal.
There is no affection among kinsfolk, or among senior and junior uncles.[3]
There is no harmony at all between fathers and sons, or mothers and daughters.[4]
The true get shoved aside, while the false are given seats of honor.

ਅਗਲੇ ਹੋ ਕੰਗਾਲੇ ਬੈਠੇ, ਪਿਛਲਿਆਂ ਫ਼ਰਸ਼ ਵਿਛਾਏ
ਭੂਰਿਆਂ ਵਾਲੇ ਰਾਜੇ ਕੀਤੇ, ਰਾਜਿਆਂ ਭੀਖ ਮੰਗਾਏ
ਬੁੱਲ੍ਹਿਆ ਹੁਕਮ ਹਜ਼ੂਰੋਂ ਆਇਆ, ਤਿਸ ਨੂੰ ਕੌਣ ਹਟਾਏ

੫

ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਦਿਲਜਾਨੀ ਪਿਆਰਿਆ, ਕੇਹਾ ਚੇਟਕ ਲਾਇਆ ਈ
ਤੇਰੇ ਵਿਚ ਨਾ ਜ਼ਰਾ ਜੁਦਾਈ, ਸਾਥੋਂ ਆਪ ਛੁਪਾਇਆ ਈ
ਮਝੀਂ ਆਈਆਂ ਯਾਰ[੧] ਨਾ ਆਇਆ, ਫੂਕ ਬਿਰ੍ਹੋਂ ਡੁਲਾਇਆ ਈ
ਮੈਂ ਨੇੜੇ ਮੈਨੂੰ ਦੂਰ ਕਿਉਂ ਦਿਸਨੈਂ, ਸਾਥੋਂ ਆਪ ਛੁਪਾਇਆ ਈ
ਵਿਚ ਮਿਸਰ ਦੇ ਵਾਂਗ ਜ਼ੁਲੈਖ਼ਾ, ਘੁੰਘਟ ਖੋਲ੍ਹ ਰੁਲਾਇਆ ਈ
ਸ਼ਹੁ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਦੇ ਸਿਰ ਪਰ ਬੁਰਕਾ, ਤੇਰੇ ਇਸ਼ਕ ਨਚਾਇਆ ਈ

Former leaders sit in destitution, while carpets are spread
for those who were at the back.
Those who wore rough blankets have been made kings,
while former kings beg for alms.
Bullha, the order came from the divine presence. Who can
turn it aside?

5

My dearest beloved, what is this attraction that you have
made my eyes feel?
There is not the slightest distance between you and me.
You have hidden yourself from me.
The buffaloes have come, but my beloved has not come.
Separation has consumed me and shaken me.
I am near, so why do you seem far away? You have hidden
yourself from me.
You have raised your veil and made me wander, like
Zulaikha in Egypt.[1]
With a burqa on his head, lord, Bullha has been made to
dance[2] by your love.

੬

ਅਪਣੇ ਸੰਗ ਰਲਾਈਂ ਪਿਆਰੇ, ਅਪਣੇ ਸੰਗ ਰਲਾਈਂ
ਪਹਿਲੋਂ ਨੇਹੁੰ ਲਗਾਇਆ ਸੀ ਤੈਂ, ਆਪੇ ਚਾਈਂ ਚਾਈਂ
ਮੈਂ ਲਾਇਆ ਕਿ ਤੁੱਧ ਲਾਇਆ, ਅਪਣੀ ਓਰ ਨਿਭਾਈਂ
ਰਾਹ ਪਵਾਂ ਤਾਂ ਧਾੜੇ ਬੇਲੇ, ਜੰਗਲ ਲੱਖ ਬਲਾਈਂ
ਬੂਕਣ ਚੀਤੇ ਚਿੱਤ ਮੁਚਿੱਤੇ, ਭੋਗਣ ਕਰਨ ਅਦਾਈਂ
ਤੇਰੇ ਪਾਰ ਜਗਾਤਰ ਚੜ੍ਹਿਆ, ਕੰਢੇ ਲੱਖ ਬਲਾਈਂ
ਹੌਲ ਦਿਲੇ ਦਾ ਥਰ ਥਰ ਕੰਬਦਾ, ਬੇੜਾ ਪਾਰ ਲੰਘਾਈਂ
ਕਰ ਲਈ ਬੰਦਗੀ ਰਬ ਸੱਚੇ ਦੀ, ਪਵਣ ਕਬੂਲ ਦੁਆਈਂ
ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਸ਼ਹੁ ਦਾ ਮੁੱਖੜਾ, ਘੁੰਗਟ ਖੋਲ੍ਹ ਵਿਖਾਈਂ

੭

ਅਬ ਹਮ ਗੁੰਮ ਹੁਏ, ਪਰੇਮ ਨਗਰ ਕੇ ਸ਼ਹਿਰ
ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੋਧ ਰਿਹਾ ਹੂੰ, ਨਾ ਸਿਰ ਹਾਥ ਨਾ ਪੈਰ
ਖ਼ੁਦੀ ਖੋਈ ਅਪਨਾ ਪਦ ਚੀਤਾ, ਤਬ ਹੋਈ ਗੱਲ ਖ਼ੈਰ
ਲੱਥੇ ਪਗੜੇ ਪਹਿਲੇ ਘਰ ਥੀਂ, ਕੌਣ ਕਰੇ ਨਿਰਵੈਰ
ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਹੈ ਦੋਹੀਂ ਜਹਾਨੀਂ, ਕੋਈ ਨਾ ਦਿਸਦਾ ਗ਼ੈਰ

6

Bring me close to you, my dearest, bring me close to you.
It was you who first fell in love and were full of delight.
Whether it was me or you who started it, keep faith with
me to the end.
When I set out on the road, there are robbers and thickets,
jungles and countless terrors.
The spotted leopards roar, as they delight in graceful
movements.[1]
On your side a flood[2] has arisen; there are many terrors on
the bank.
My heart is filled with fear and trembling. Please get my
boat across.
I have performed obeisance to God the true master; may
my prayers be accepted.
Remove your veil, and show Bullhe Shah the face of his
lord.

7

Now I am lost in the city of love.
I am setting myself in order, not just my head or arms
or legs.
When selfhood is lost and I bear my true rank in mind,
then all is well.
I was disgraced from the first; who can sort this out?[1]
It is the lord who exists in both worlds, Bullha; no other
is to be seen.

੬

ਅਬ ਕਿਉਂ ਸਾਜਨ ਚਿਰ ਲਾਇਓ ਰੇ

ਐਸੀ ਆਈ ਮਨ ਮੇਂ ਕਾ, ਦੁਖ ਸੁਖ ਸਭ ਵੰਜਾਇਓ ਰੇ
ਹਾਰ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਕੋ ਆਗ ਲਗਾਊਂ, ਘਟ ਊਪਰ ਢਾਂਡ ਮਚਾਇਓ ਰੇ

ਸੁਣਕੇ ਗਿਆਨ ਕੀ ਐਸੀ ਬਾਤਾਂ, ਨਾਮ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਭੀ ਅਣਘਾਤਾਂ
ਕੋਇਲ ਵਾਂਗੂੰ ਕੂਕਾਂ ਰਾਤਾਂ, ਤੈਂ ਅਜੇ ਵੀ ਤਰਸ ਨਾ ਆਇਓ ਰੇ

ਗਲ ਮਿਰਗਾਨੀ ਸੀਸ ਖਪਰੀਆ, ਦਰਸ਼ਨ ਕੀ ਭਿਖ ਮੰਗਣ ਚੜ੍ਹਿਆ
ਜੋਗਨ ਨਾਮ ਭਇਓ ਲਿਟ ਧਰਿਆ, ਅੰਗ ਬਿਭੂਤ ਰਮਾਇਓ ਰੇ

੫ ਇਸ਼ਕ ਮੁਅੱਜ਼ਨ ਬਾਂਗ ਸੁਣਾਈ, ਉੱਠ ਦੌੜਨ ਗੱਲ ਵਾਜਬ ਆਈ
ਕਰ ਕਰ ਸਜਦੇ ਘਰ ਵਲ ਧਾਈ, ਮੱਥੇ ਮਹਿਰਾਬ ਟਿਕਾਇਓ ਰੇ

ਪ੍ਰੇਮ ਨਗਰ ਦੇ ਉਲਟੇ ਚਾਲੇ, ਖ਼ੂਨੀ ਨੈਣ ਹੋਏ ਖ਼ੁਸ਼ਹਾਲੇ
ਆਪੇ ਆਣ ਫਸੇ ਵਿਚ ਜਾਲੇ, ਹਸ ਹਸ ਆਪ ਕੁਹਾਇਓ ਰੇ

ਦੁੱਖ ਬਿਰਹੋਂ ਨਾ ਹੋਣ ਪੁਰਾਣੇ, ਜਿਸ ਤਨ ਪੀੜਾਂ ਸੋ ਤਨ ਜਾਣੇ
ਅੰਦਰ ਝਿੜਕਾਂ ਬਾਹਰ ਤਾਅਨੇ, ਨੇਹੁੰ ਲੱਗਿਆਂ ਦੁੱਖ ਪਾਇਓ ਰੇ

ਮੈਨਾ ਮਾਲਣ ਰੋਂਦੀ ਪਕੜੀ, ਬਿਰਹੋਂ ਪਕੜੀ ਕਰਕੇ ਤਕੜੀ
ਇਕ ਮਰਨਾ ਦੂਜੀ ਜਗ ਦੀ ਫਕੜੀ, ਹੁਣ ਕੌਣ ਬੰਨਾ ਬਣ ਆਇਓ ਰੇ

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਸੰਗ ਪ੍ਰੀਤ ਲਗਾਈ, ਸੋਹਣੀ ਬਣ ਤਣ ਸਭ ਕੋਈ ਆਈ
ਵੇਖ ਕੇ ਸ਼ਾਹ ਇਨਾਇਤ ਸਾਈਂ, ਜੀ ਮੇਰਾ ਭਰ ਆਇਓ ਰੇ

8

Now why, beloved, have you taken so long?

What came into my mind to banish all ideas of sorrow and joy? I set my finery on fire. You have lit a blaze in my heart.

After hearing such words of wisdom, all names and forms are mysterious.[1] I cry out through the nights like a *koil* bird,[2] but you still have not felt pity.

Wearing a deerskin[3] and carrying a skull, I went to beg for a sight of you. Calling myself a yogini, I wore my hair long and rubbed ashes on my body.

Love acted as muezzin and gave the call to prayer. They get up and run there, since it is their religious duty. They perform their prostrations, then race home, where you have made your forehead their *mihrab*.[4]

Things are the other way round in the city of love. Blood-filled eyes become happy. It is you who trap yourself in the net, then laugh as you have yourself slaughtered.

The pains of separation do not get old. It is the body that has the pain that knows about it. Scolding at home and taunts outside are the sorrows I have found through falling in love.

Caught by the gardener's wife, the mynah weeps. Caught by separation, she is tormented. First there is death, and there is also disgrace in the world. What sort of bridegroom have you come as now?

Bullha, I have fallen in love with the lord. Everyone has come beautifully adorned. After seeing my lord Shah Inayat, my heart is filled with joy.

੯

ਅਬ ਲਗਨ ਲਗੀ ਕੀ ਕਰੀਏ, ਨਾ ਜੀ ਸਕੀਏ ਤੇ ਨਾ ਮਰੀਏ

ਤੁਮ ਸੁਣੋ ਹਮਾਰੀ ਬੈਨਾ, ਮੋਹੇ ਰਾਤ ਦਿਨੇ ਨਹੀਂ ਚੈਨਾ
ਹੁਣ ਪੀ ਬਿਨ ਪਲਕ ਨਾ ਸਰੀਏ

ਇਹ ਅਗਨ ਬਿਰਹੋਂ ਦੀ ਜਰੇ, ਕੋਈ ਹਮਰੀ ਪੀਤ ਨਿਵਾਰੇ
ਬਿਨ ਦਰਸ਼ਨ ਕੈਸੇ ਤਰੀਏ

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਪਈ ਮੁਸੀਬਤ ਭਾਰੀ, ਕੋਈ ਕਰੋ ਹਮਾਰੀ ਕਾਰੀ
ਇਹ ਅਜਰ ਦੁੱਖ ਕਿਵੇਂ ਜਰੀਏ

੧੦

ਅੰਮਾਂ ਬਾਬੇ ਦੀ ਭਲਿਆਈ, ਉਹ ਹੁਣ ਕੰਮ ਅਸਾਡੇ ਆਈ

ਅੰਮਾਂ ਬਾਬਾ ਚੋਰ ਧੁਰੋਂ ਦੇ, ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਵਡਿਆਈ

ਦਾਣੇ ਉੱਤੋਂ ਗੁੱਤ ਬਿਗੁੱਤੀ, ਘਰ ਘਰ ਪਈ ਲੜਾਈ

ਅਸਾਂ ਕਜ਼ੀਏ ਤਦ ਹੀ ਜਾਲੇ, ਜਦਾਂ ਕਣਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਟਰਕਾਈ

ਖਾਏ ਖ਼ੈਰਾ ਤੇ ਫਾਟੀਏ ਜੁੰਮਾ, ਉਲਟੀ ਦਸਤਕ ਲਾਈ

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਤੋਤੇ ਮਾਰ ਬਾਗ਼ਾਂ ਥੀਂ ਕੱਢੇ, ਉੱਲੂ ਰਹਿਣ ਉਸ ਜਾਈ

9

Now I have fallen in love. What can I do? I cannot live, and cannot die.
Listen to my lament. I have no peace by night or day. Now I cannot endure for an instant without my beloved.
The fire of separation consumes me. Preserve me, someone, from my love! How can I be saved without seeing him?
Bullha, I am in great trouble. May someone come to my aid. How can I endure this insupportable pain?

10

Mother's and Father's[1] good deeds now benefit us.
Mother and Father were the original thieves. Now the son is great.
The squabbling started over a grain.[2] Every house was filled with strife.
We suffered this quarreling from the very moment they stole the wheat.
Khaira profits and Jumma[3] gets beaten; the wrong person gets the summons.
The parrots are driven with blows from the gardens, while the owls stay where they were.

੧੧

ਅਲਫ਼ ਅੱਲ੍ਹਾ ਰੱਤਾ ਦਿਲ ਮੇਰਾ, ਮੈਨੂੰ ਬੇ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਨਾ ਕਾਈ

ਬੇ ਪੜ੍ਹਿਆਂ ਮੈਨੂੰ ਸਮਝ ਨਾ ਆਵੇ, ਲੱਜ਼ਤ ਅਲਫ਼ ਦੀ ਆਈ

ਫ਼ਰਕ ਐਨ ਤੇ ਗ਼ੈਨ ਨਾ ਜਾਣਾਂ, ਇਹ ਗੱਲ ਅਲਫ਼ ਸੁਝਾਈ

ਬੁੱਲ੍ਹਿਆ ਕੌਲ ਅਲਫ਼ ਦੇ ਪੂਰੇ, ਜਿਹੜੇ ਦਿਲ ਦੀ ਕਰਨ ਸਫ਼ਾਈ

੧੨

ਆ ਸੱਜਣ ਗਲ ਲੱਗ ਅਸਾਡੇ, ਕੇਹਾ ਝੇੜਾ ਲਾਇਓ ਈ
ਸੁੱਤਿਆਂ ਬੈਠਿਆਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਡਿੱਠਾ, ਜਾਗਦਿਆਂ ਸ਼ਹੁ ਪਾਇਓ ਈ

'ਕੁੰਮ ਬਿਇਜ਼ਨੀ' ਸ਼ਮਸ ਬੋਲੇ, ਉਲਟਾ ਕਰ ਲਟਕਾਇਓ ਈ
ਇਸ਼ਕਨ ਇਸ਼ਕਨ ਜੱਗ ਵਿੱਚ ਹੋਈਆਂ, ਦੇ ਦਿਲਾਸ ਬਿਠਾਇਓ ਈ

ਮੈਂ ਤੈਂ ਕਾਈ ਨਹੀਂ ਜੁਦਾਈ, ਫਿਰ ਕਿਉਂ ਆਪ ਛੁਪਾਇਓ ਈ
ਮਝੀਆਂ ਆਈਆਂ ਮਾਹੀ ਨਹੀਂ ਆਇਆ, ਫੂਕ ਬਿਰਹੋਂ ਡੁਲਾਇਓ ਈ

ਏਸ ਇਸ਼ਕ ਦੇ ਵੇਖੇ ਕਾਰੇ, ਯੂਸਫ਼ ਖੂਹ ਪਵਾਇਓ ਈ
ਵਾਂਗ ਜ਼ੁਲੈਖ਼ਾ ਵਿਚ ਮਿਸਰ ਦੇ, ਘੁੰਗਟ ਖੋਲ੍ਹ ਰੁਲਾਇਓ ਈ

11

Alif[1] is for Allah, in whom my heart is steeped. About *be*
I know nothing at all.
I understand nothing from studying *be*. My delight has
been in *alif.*
I know no difference between *'ain* and *ghain*.[2] This is what
alif has made clear.
Bullha, those who cleanse their hearts are perfect in their
profession of *alif.*

12

Come, beloved, and embrace me. What is this quarrel you
have started? When sleeping or sitting I saw nothing,
but when awake I found the lord.
When Shams said, *Arise by my permission,*[1] it was you who
had him hanged upside down.There have been many
women disgraced for love in the world. It was you who
encouraged and stationed me here.
There is no separation between me and you, so why have
you hidden yourself? The buffaloes[2] have come; the
beloved has not come. It is you who have fanned the
flames of separation and driven me to distraction.
I have seen what this love has done, and how you had
Yusuf[3] put into the well. You have lifted your veil
and ruined me, like Zulaikha in Egypt.

‘ਰੱਬਿ ਅਰਿਨੀ’ ਮੂਸਾ ਬੋਲੇ, ਤਦ ਕੋਹ-ਤੂਰ ਭੁਲਾਇਓ ਈ
‘ਲਨ ਤਰਾਨੀ’ ਝਿੜਕਾਂ ਵਾਲਾ, ਆਪੇ ਹੁਕਮ ਸੁਣਾਇਓ ਈ

ਇਸ਼ਕ ਦਿਵਾਨੇ ਕੀਤਾ ਫ਼ਾਨੀ, ਦਿਲ ਯਤੀਮ ਬਣਾਇਓ ਈ
ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਘਰ ਵਸਿਆ ਆ ਕੇ, ਸ਼ਾਹ ਇਨਾਇਤ ਪਾਇਓ ਈ

੧੩

ਆ ਮਿਲ ਯਾਰ ਸਾਰ ਲੈ ਮੇਰੀ, ਮੇਰੀ ਜਾਨ ਦੁਖਾਂ ਨੇ ਘੇਰੀ

ਅੰਦਰ ਖ਼ਾਬ ਵਿਛੋੜਾ ਹੋਇਆ, ਖ਼ਬਰ ਨਾ ਪੈਂਦੀ ਤੇਰੀ

ਸੁੰਜੀ ਬਣ ਵਿਚ ਲੁੱਟੀ ਸਾਈਆਂ, ਸੂਰ ਪਲੰਗ ਨੇ ਘੇਰੀ

ਮੁੱਲਾਂ ਕਾਜ਼ੀ ਰਾਹ ਬਤਾਵਣ, ਦੇਣ ਭਰਮ ਦੇ ਫੇਰੇ

ਇਹ ਤਾਂ ਠੱਗ ਜਗਤ ਦੇ ਝੀਵਰ, ਲਾਵਣ ਜਾਲ ਚੁਫੇਰੇ

ਕਰਮ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਦੇ ਧਰਮ ਬਤਾਵਣ, ਸੰਗਲ ਪਾਵਣ ਪੈਰੀ

ਜ਼ਾਤ ਮਜ਼ਹਬ ਇਹ ਇਸ਼ਕ ਨਾ ਪੁਛਦਾ, ਇਸ਼ਕ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਦਾ ਵੈਰੀ

ਨਦੀਓਂ ਪਾਰ ਮੁਲਕ ਸਜਣ ਦਾ, ਲਹਿਵ ਲਾਅਬ ਨੇ ਘੇਰੀ

ਸਤਿਗੁਰ ਬੇੜੀ ਫੜੀ ਖਲੋਤੇ, ਤੈਂ ਕਿਉਂ ਲਾਈਆ ਦੇਰੀ

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਾਹ ਸ਼ਹੁ ਤੈਨੂੰ ਮਿਲਸੀ, ਦਿਲ ਨੂੰ ਦੇਹ ਦਲੇਰੀ

When Moses said, *Show me, lord*, you made Mount Sinai tremble. With the reprimand *You shall not see me*,[4] you uttered your command.
My mad love has destroyed me, you have orphaned my heart. Bullha, the lord came to live in your house, once you found Shah Inayat.

13

Come, my love, and notice me. My soul is beset by suffering.
I dream that we have become separated. I get no news of you.
I am desolate and destroyed in the jungle, lord. I am surrounded by wild boars and leopards.
The mullah and the *qazi* show me the road, setting me in a circuit of confusion.
But these robbers are the world's fowlers, who spread their nets everywhere.
They preach the duties and actions required by the law, and shackle my feet in chains.
Love does not ask about caste or religion, love is the enemy of the law.
The land of my beloved lies across the river, but I am caught in worldly pleasures.[1]
The boat is held still by the true guru, so why do you delay?
Bullha Shah, the lord will come to you, so your heart should be encouraged.

ਪ੍ਰੀਤਮ ਪਾਸ ਤੇ ਟੋਲੇਂ ਕਿਸ ਨੂੰ, ਭੁੱਲ ਗਿਓਂ ਸਿਖ਼ਰ ਦੁਪਿਹਰੀ

੧੪

ਆਓ ਸਈਓ ਰਲ ਦਿਓ ਨੀ ਵਧਾਈ, ਮੈਂ ਬਰ ਪਾਇਆ ਰਾਂਝਾ ਮਾਹੀ

ਅੱਜ ਤਾਂ ਰੋਜ਼ ਮੁਬਾਰਕ ਚੜ੍ਹਿਆ, ਰਾਂਝਾ ਸਾਡੇ ਵਿਹੜੇ ਵੜਿਆ
ਹਥ ਖੂੰਡੀ ਮੋਢੇ ਕੰਬਲ ਧਰਿਆ, ਚਾਕਾਂ ਵਾਲੀ ਸ਼ਕਲ ਬਣਾਈ

ਮੁਕਟ ਪਿਆ ਗਊਆਂ ਵਿਚ ਰੁਲਦਾ, ਜੰਗਲ ਜੂਹਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸ ਮੁਲ ਦਾ
ਹੈ ਕੋਈ ਅੱਲ੍ਹਾ ਦੇ ਵਲ ਭੁਲਦਾ, ਅਸਲ ਹਕੀਕਤ ਖ਼ਬਰ ਨਾ ਕਾਈ

ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਇਕ ਸੌਦਾ ਕੀਤਾ, ਪੀਤਾ ਜ਼ਹਿਰ ਪਿਆਲਾ ਪੀਤਾ
ਨਾ ਕੁਝ ਲਾਹਾ ਟੋਟਾ ਲੀਤਾ, ਦਰਦ ਦੁੱਖਾਂ ਦੀ ਗਠੜੀ ਚਾਈ

੧੫

ਆਓ ਫ਼ਕੀਰੋ ਮੇਲੇ ਚਲੀਏ, ਆਰਫ਼ ਕਾ ਸੁਣ ਵਾਜਾ ਰੇ

ਅਨਹਦ ਸ਼ਬਦ ਸੁਣੋ ਬਹੁਰੰਗੀ, ਤਜੀਏ ਭੇਖ ਬਿਆਜਾ ਰੇ

ਅਨਹਦ ਵਾਜਾ ਸਰਬ ਮਿਲਾਪੀ, ਨਿਰਵੈਰੀ ਸਰਨਾਜਾ ਰੇ

The beloved is beside you, so who are you looking for? It is high noon, but you have lost your way.

14

Gather together, girls, and congratulate me. I have found my bridegroom, my dear Ranjha.
Today a blessed day has dawned: Ranjha has entered my courtyard. With a staff in his hand and a blanket around his shoulders, he has taken the form of a herdsman.
The diadem has fallen among cattle and is tossed about. What value does it have in the jungle and pastures? Are people so confused about God that they have no awareness of true reality?[1]
Bullha Shah made a deal and drank the cup of love's poison. He had no profit or loss, but took up a bundle of pain and grief.

15

Come, fakirs, let us go to the fair, and listen to the music of the adept.[1]
Listen to the many-hued unstruck music[2] and abandon your robe of falseness.
The unstruck instrument is friendly to all, the pipe has no hostility.

ਮੇਲੇ ਬਾਝੋਂ ਮੇਲਾ ਔਤਰ, ਰੁੜ੍ਹ ਗਿਆ ਮੂਲ ਵਿਹਾਜਾ ਰੇ

ਕਠਨ ਫ਼ਕੀਰੀ ਰਸਤਾ ਆਸ਼ਕ, ਕਾਇਮ ਕਰੋ ਮਨ ਭਾਜਾ ਰੇ

ਬੰਦਾ ਰਬ ਭਿਓ ਇਕ ਬੁੱਲ੍ਹਾ, ਪੜਾ ਜਹਾਨ ਬਿਰਾਜਾ ਰੇ

੧੬

ਐਸਾ ਜਗਿਆ ਗਿਆਨ ਪਲੀਤਾ

ਨਾਹਿਮ ਹਿੰਦੂ ਨਾ ਤੁਰਕ ਜ਼ਰੂਰੀ, ਨਾਮ ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਹੈ ਮਨਜ਼ੂਰੀ
ਆਸ਼ਕ ਨੇ ਹਰ ਜੀਤਾ, ਐਸਾ ਜਗਿਆ ਗਿਆਨ ਪਲੀਤਾ

ਵੇਖੋ ਠੱਗਾਂ ਸ਼ੋਰ ਮਚਾਇਆ, ਜੰਮਣਾ ਮਰਨਾ ਚਾ ਬਣਾਇਆ
ਮੂਰਖ ਭੁੱਲੇ ਰੌਲਾ ਪਾਇਆ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਸ਼ਕ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤਾ

ਬੁੱਲ੍ਹਿਆ ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਬਾਤ ਨਿਆਰੀ, ਪ੍ਰੇਮ ਵਾਲਿਆਂ ਬੜੀ ਕਰਾਰੀ
ਮੂਰਖ ਦੀ ਮੱਤ ਐਵੇਂ ਮਾਰੀ, ਵਾਕ ਸੁਖ਼ਨ ਚੁੱਪ ਕੀਤਾ

੧੭

ਇਸ਼ਕ ਅਸਾਂ ਨਾਲ ਕੇਹੀ ਕੀਤੀ, ਲੋਕ ਮਰੇਂਦੇ ਤਾਅਨੇ

ਦਿਲ ਦੀ ਵੇਦਨ ਕੋਈ ਨਾ ਜਾਣੇ, ਅੰਦਰ ਦੇਸ ਬੇਗਾਨੇ
ਜਿਸ ਨੂੰ ਚਾਟ ਅਮਰ ਦੀ ਹੋਵੇ, ਸੋਈ ਅਮਰ ਪਛਾਣੇ
ਏਸ ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਔਖੀ ਘਾਟੀ, ਜੋ ਚੜ੍ਹਿਆ ਸੋ ਜਾਣੇ

Without union the fair is no good; both capital and
interest are squandered.
Fakirhood is difficult, but it is the path of the lover, so
make your restless mind settle.
The creature and the lord become one, Bullha, while the
world is ungoverned.

16

The wick of true knowledge is lit like this.
For sure I am no Hindu or Turk,[1] it is the name of love
to which I adhere. The lover is conquered by God.
The wick of true knowledge is lit like this.
See what a clamor the robbers[2] have raised, how they have
created birth and death. The fool makes a loud fuss
when lost in confusion, which the lover exposes.
Bullha, love is something unique; the followers of love
are very steadfast. The fool loses his wits for nothing.
True communication lies in silence.

17

What has love done to me? People utter reproaches.
No one knows the pain in my heart; I am a stranger in
my own land. Only someone who has tasted the divine
command knows what it means. The mountain of love
is hard to ascend; only someone who has climbed it
knows about it.

ਆਤਸ਼ ਇਸ਼ਕ ਫ਼ਰਾਕ ਤੇਰੇ ਦੀ, ਪਲ ਵਿਚ ਸਾੜ ਵਿਖਾਈਆਂ
ਏਸ ਇਸ਼ਕ ਦੇ ਸਾੜੇ ਕੋਲੋਂ, ਜਗ ਵਿਚ ਦਿਆਂ ਦੁਹਾਈਆਂ
ਜਿਸ ਤਨ ਲੱਗੇ ਸੋ ਤਨ ਜਾਣੇ, ਦੂਜਾ ਕੋਈ ਨਾ ਜਾਣੇ

ਇਸ਼ਕ ਕਸਾਈ ਜੇਹੀ ਕੀਤੀ, ਰਹਿ ਗਈ ਖ਼ਬਰ ਨਾ ਕਾਈ
ਇਸ਼ਕ ਚੁਆਤੀ ਲਾਈ ਛਾਤੀ, ਫੇਰ ਨਾ ਝਾਤੀ ਪਾਈ
ਮਾਪਿਆਂ ਕੋਲੋਂ ਛੁਪ ਛੁਪ ਰੋਵਾਂ, ਕਰ ਕਰ ਲੱਖ ਬਹਾਨੇ

੫ ਹਿਜਰ ਤੇਰੇ ਨੇ ਝੱਲੀ ਕਰਕੇ, ਕਮਲੀ ਨਾਮ ਧਰਾਇਆ
'ਸੁੰਮੁਨ ਬੁਕਮਨੁ ਉਮਯੁਨ' ਹੋ ਕੇ, ਅਪਣਾ ਵਕਤ ਲੰਘਾਇਆ
ਕਰ ਹੁਣ ਨਜ਼ਰ ਕਰਮ ਦੀ ਸਾਈਆਂ, ਨਾ ਕਰ ਜ਼ੋਰ ਧਿੰਗਾਣੇ

ਹੱਸ ਬੁਲਾਵਾ ਤੇਰਾ ਜਾਨੀ, ਯਾਦ ਕਰਾਂ ਹਰ ਵੇਲੇ
ਪਲ ਪਲ ਦੇ ਵਿਚ ਦਰਦ ਜੁਦਾਈ, ਇਸ਼ਕ ਮਰੇਂਦੈ ਸੇਲੇ
ਰੋ ਰੋ ਯਾਦ ਕਰਾਂ ਦਿਨ ਰਾਤੀਂ, ਪਿਛਲੇ ਵਕਤ ਵਿਹਾਣੇ

ਇਸ਼ਕ ਤੇਰਾ ਦਰਕਾਰ ਅਸਾਂ ਨੂੰ, ਹਰ ਵੇਲੇ ਹਰ ਹੀਲੇ
ਪਾਕ ਰਸੂਲ ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ, ਮੇਰੇ ਖ਼ਾਸ ਵਸੀਲੇ
ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਜੇ ਮਿਲੇ ਪਿਆਰਾ, ਲੱਖ ਕਰਾਂ ਸ਼ੁਕਰਾਨੇ

੧੮

ਇਸ਼ਕ ਹਕੀਕੀ ਨੇ ਮੁੱਠੀ ਕੁੜੇ, ਮੈਨੂੰ ਦੱਸੋ ਪੀਆ ਦਾ ਦੇਸ

ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਘਰ ਬਾਲ ਅਞਾਣੀ, ਪੀਤ ਲਗਾ ਕੇ ਲੁੱਟੀ ਕੁੜੇ

Love is a fire that in my separation from you has consumed me in an instant. Because of the burning pain of this love, I utter appeals for help in the world. It is the body that has experienced the pain that knows about it; no one else does.

Love has treated me like a butcher, and I have lost all awareness. Love applied its brand to my breast, then did not glance at me. I hide my tears from my parents, making up endless false explanations.

Separation from you has made me mad, and has labeled me "crazy girl." I spend my time as one who is *deaf, dumb, and blind.*[1] Look with favor on me now, lord, do not be violent and forceful.

Your summons made me happy, beloved. I remember you all the time. At every moment I suffer the pain of separation, and love spears me. Day and night I weep and remember you; those former times are over.

Your love is what we need, at every time and in every way. The holy apostle Muhammad is my special intercessor.[2] Bullhe Shah, if the beloved comes to me, I will offer a hundred thousand thanks.

18

Real love[1] has destroyed me, my girl. Show me the land of my beloved.

In my parents' house I was an innocent girl, but when I fell in love I was ruined, my girl.

ਮੰਤਕ ਮਾਅਨੇ ਕਨਜ਼ ਕਦੂਰੀ, ਮੈਂ ਪੜ੍ਹ ਪੜ੍ਹ ਇਲਮ ਵਗੁੱਚੀ ਕੁੜੇ

ਨਮਾਜ਼ ਰੋਜ਼ਾ ਓਹਨਾਂ ਕੀ ਕਰਨਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰੇਮ ਸੁਰਾਹੀ ਲੁੱਟੀ ਕੁੜੇ

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਦੀ ਮਜਲਸ ਬਹਿ ਕੇ, ਸਭ ਕਰਨੀ ਮੇਰੀ ਛੁੱਟੀ ਕੁੜੇ

੧੯

ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਨਵੀਓਂ ਨਵੀਂ ਬਹਾਰ

ਜਾਂ ਮੈਂ ਸਬਕ ਇਸ਼ਕ ਦਾ ਪੜ੍ਹਿਆ, ਮਸਜਦ ਕੋਲੋਂ ਜੀਉੜਾ ਡਰਿਆ
ਦੈਰੇ ਜਾ ਠਾਕਰ ਦੇ ਵੜਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਵੱਜਦਾ ਨਾਦ ਹਜ਼ਾਰ

ਜਾਂ ਮੈਂ ਰਮਜ਼ ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਪਾਈ, ਮੈਨਾ ਤੋਤਾ ਮਾਰ ਗਵਾਈ
ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ ਹੋਈ ਸਫ਼ਾਈ, ਜਿਤ ਵਲ ਵੇਖਾਂ ਯਾਰੋ ਯਾਰ

ਹੀਰ ਰਾਂਝੇ ਦੇ ਹੋ ਗਏ ਮੇਲੇ, ਭੁੱਲੀ ਹੀਰ ਢੂੰਡੇਂਦੀ ਬੇਲੇ
ਰਾਂਝਾ ਯਾਰ ਬੁੱਕਲ ਵਿਚ ਖੇਲੇ, ਮੈਨੂੰ ਸੁਧ ਰਹੀ ਨਾ ਸਾਰ

ਬੇਦ ਕੁਰਆਨਾਂ ਪੜ੍ਹ ਪੜ੍ਹ ਥੱਕੇ, ਸਜਦੇ ਕਰਦਿਆਂ ਘਸ ਗਏ ਮੱਥੇ
ਨਾ ਰਬ ਤੀਰਥ ਨਾ ਰਬ ਮੱਕੇ, ਜਿਸ ਪਾਇਆ ਤਿਸ ਨੂਰ ਅਨਵਾਰ

I have studied logic and semantics, the *Kanz* and the *Qudūrī*,[2] but all this learning has destroyed me, my girl.
What use are prayer and fasting to those who have drained the flask of love, my girl?
Bullha, when I sat in the circle of the lord, I became free of all observances, my girl.

19

The spring of love is ever new.
When I studied the lesson of love, my heart became afraid of the mosque. I went to enter the temple of the lord, where a thousand conches are blown.
When I discovered the mystery of love, I destroyed the mynah and the parrot.[1] I became purified inside and out; no matter where I look, only the beloved is there.
Meetings have taken place between Hir and Ranjha. Hir is lost, searching in the river glade. My lover Ranjha plays inside the folds of my scarf;[2] I have lost all conscious awareness.
People become exhausted reciting Vedas and Qur'ans. From prostrating themselves, their foreheads have become worn. The lord is not in the sacred bathing places, nor is the lord in Mecca. Whoever finds him is filled with brilliant light.

ਫੂਕ ਮੁਸੱਲਾ ਭੰਨ ਸੁੱਟ ਲੋਟਾ, ਨਾ ਫੜ ਤਸਬੀ ਆਸਾ[੧] ਸੋਟਾ
ਆਸ਼ਕ ਕਹਿੰਦੇ ਦੇ ਦੇ ਹੋਕਾ, ਤਰਕ ਹਲਾਲੋਂ ਖਾਹ ਮੁਰਦਾਰ

ਉਮਰ ਗਵਾਈ ਵਿਚ ਮਸੀਤੀ, ਅੰਦਰ ਭਰਿਆ ਨਾਲ ਪਲੀਤੀ
ਕਦੋ ਨਮਾਜ਼ ਤੌਹੀਦ ਨਾ ਕੀਤੀ, ਹੁਣ ਕੀ ਕਰਨਾ ਏਂ ਸ਼ੋਰ ਪੁਕਾਰ

ਇਸ਼ਕ ਭੁਲਾਇਆ ਸਜਦਾ ਤੇਰਾ, ਹੁਣ ਕਿਉਂ ਐਵੇਂ ਪਾਵੇਂ ਝੇੜਾ
ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਹੁੰਦਾ ਚੁੱਪ ਬਥੇਰਾ, ਇਸ਼ਕ ਕਰੇਂਦਾ ਮਾਰੋ ਮਾਰ

੨੦

ਇਹ ਅਚਰਜ ਸਾਧੂ ਕੌਣ ਕਹਾਵੇ, ਛਿਨ ਛਿਨ ਰੂਪ ਕਿੱਤੇ ਬਣ ਆਵੇ

ਮੱਕਾ ਲੰਕਾ ਸਹਿਦੇਵ ਕੇ ਭੇਦ, ਦੋਊ ਕੋ ਏਕ ਬਤਾਵੇ

ਜਬ ਜੋਗੀ ਤੁਮ ਵਸਲ ਕਰੋਗੇ, ਬਾਂਗ ਕਹੇ ਭਾਵੇਂ ਨਾਦ ਬਜਾਵੇ

ਭਗਤੀ ਭਗਤ ਨਤਾਰੇ ਨਾਹੀਂ, ਭਗਤ ਸੋਈ ਜਿਹੜਾ ਮਨ ਭਾਵੇ

ਹਰ ਪਰਗਟ ਪਰਗਟ ਹੀ ਦੇਖੋ, ਕਿਆ ਪੰਡਤ ਫਿਰ ਬੇਦ ਸੁਨਾਵੇ

ਧਿਆਨ ਧਰੋ ਇਹ ਕਾਫ਼ਰ ਨਾਹੀਂ, ਕਿਆ ਹਿੰਦੂ ਕਿਆ ਤੁਰਕ ਕਹਾਵੇ

ਜਬ ਦੇਖੂੰ ਤਬ ਓਹੀ ਓਹੀ, ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਹਰ ਰੰਗ ਸਮਾਵੇ

Burn your prayer rug and break up your ablutions pot;
do not pick up your rosary, your staff, or your stick.
Lovers loudly proclaim, "Give up halal food and eat dead meat."[3]
Your life has been wasted in mosques, while inside you are full of pollution. You have never performed with proper intent a prayer to God's unity, so why create this loud clamor now?
Love has made me forget to prostrate myself to you. Why do you start this quarrel now? However long Bullha's silence lasts, love drives me on with constant blows.

20

What[1] is this wonderful holy man called? At each moment he comes in many forms.
Lanka and Mecca are mysteries of Sahadev,[2] who demonstrates that the two are one.
Oh yogi, when you are united with God, you give the call to prayer though you sound the conch.
Do not distinguish devotees by their different devotions. The true devotee is the one who pleases you.
Behold, God is openly revealed, whatever the pandit may then proclaim from the Veda.
If you attend carefully, there are no unbelievers, whether they are called Hindu or Turk.[3]
Whenever I look, only he, only he exists. Bullha, the lord is contained in every color.

੨੧

ਇਹ ਦੁੱਖ ਜਾ ਕਹੂੰ ਕਿਸ ਆਗੇ, ਰੁਮ ਰੁਮ ਘਾਉ ਪਰੇਮ ਕੇ ਲਾਗੇ

ਸਿਕਤ ਸਿਕਤ ਹੋ ਰੈਣ ਵਿਹਾਣੀ, ਹਮਰੇ ਪੀਆ ਨੇ ਪੀੜ ਨਾ ਜਾਣੀ
ਕਿਆ ਜਾਣੂੰ ਕਿਆ ਪੀ ਮਨ ਭਾਣੀ

ਬਿਲਕਤ ਬਿਲਕਤ ਰੈਣ ਵਿਹਾਸੀ, ਹਾਸੇ ਦੀ ਗੱਲ ਪੈ ਗਈ ਫਾਸੀ
ਇਕ ਮਰਨਾ ਦੂਜਾ ਜਗ ਦੀ ਹਾਂਸੀ

ਕਰਤ ਫਿਰਤ ਮੋਹੀ ਰੇ ਮੋਹੀ, ਕੌਣ ਕਰੇ ਮੋਹੀ ਸੇ ਦਿਲਜੋਈ
ਸ਼ਾਮ ਪੀਆ ਮੈਂ ਦੇਤੀ ਹੂੰ ਧਰੋਈ

ਦੁਖ ਜਗ ਕੇ ਮੋਹੇ ਪੂਛਣ ਆਏ, ਨਾ ਪੀਆ ਆਏ ਨਾ ਪੀਆ ਜਾਏ
ਇਹ ਦੁਖ ਜਾ ਕਹੂੰ ਕਿਸ ਜਾਏ

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਾਹ ਘਰ ਆ ਪਿਆਰਿਆ, ਇੱਕ ਘੜੀ ਕੋ ਕਰਨ ਗੁਜ਼ਾਰਿਆ
ਤਨ ਮਨ ਧਨ ਜੀਅ ਤੈਂ ਪਰ ਵਾਰਿਆ

੨੨

ਇਕ ਅਲਫ਼ ਪੜ੍ਹੋ ਛੁਟਕਾਰਾ ਏ

ਇਕ ਅਲਫੋਂ ਦੋ ਤਿਨ ਚਾਰ ਹੋਏ, ਫਿਰ ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਹਜ਼ਾਰ ਹੋਏ
ਫਿਰ ਉਥੋਂ ਬਾਝ ਸ਼ੁਮਾਰ ਹੋਏ, ਹਿਕ ਅਲਫ਼ ਦਾ ਨੁਕਤਾ ਨਿਆਰਾ ਏ

ਕਿਉਂ ਪੜ੍ਹਨਾ ਏਂ ਗੱਡ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੀ, ਸਿਰ ਚਾਨੈਂ ਪੰਡ ਅਜ਼ਾਬਾਂ ਦੀ
ਹੁਣ ਹੋਇਓਂ ਸ਼ਕਲ ਜਲਾਦਾਂ ਦੀ, ਅੱਗੇ ਪੈਂਡਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਭਾਰਾ ਏ

21

To whom shall I go and tell of this pain? Every pore of my body is marked by the wounds of love.
The night has passed in yearning. My beloved does not know my pain. How should I know if I please him?
My night will be spent sobbing. Laughter is like a noose around my neck. Besides death, there is also the laughter of the world.
I roam about, saying, "I am lost, oh, I am lost." Who will console this lost creature? I appeal for help to my dark-skinned beloved.
The pains of the world came to question me. My love does not come, my love does not go. To whom shall I go and tell of this pain?
Bullha Shah says: Come home, beloved. Each moment that you come this way is a century for me. I sacrifice my body and soul, my possessions, and my life to you.

22

Study only the one letter *alif*[1] to gain deliverance.
From the one *alif* come two, three, and four; then come thousands, lakhs, and crores. The numbers then become infinite. How strange the point of a single *alif* is!
Why study loads of books and put bundles of troubles on your head? Now your appearance is as grim as an executioner, and the way that lies before you is dreadfully difficult.

ਬਣ ਹਾਫ਼ਜ਼ ਹਿਫ਼ਜ਼ ਕੁਰਾਨ ਕਰੇਂ, ਪੜ੍ਹ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸਾਫ਼ ਜ਼ਬਾਨ ਕਰੇਂ
ਫਿਰ ਨਿਆਮਤ ਵਿੱਚ ਧਿਆਨ ਕਰੇਂ, ਮਨ ਫਿਰਦਾ ਜਿਉਂ ਹਲਕਾਰਾ ਏ

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਬੀ ਬੋੜ੍ਹ ਦਾ ਬੋਇਆ ਸੀ, ਉਹ ਬਿਰਛ ਵੱਡਾ ਜਾਂ ਹੋਇਆ ਸੀ
ਜਦ ਬਿਰਛ ਉਹ ਫ਼ਾਨੀ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਫਿਰ ਰਹਿ ਗਿਆ ਬੀ ਇਕਾਹਰਾ ਏ

੨੩

ਇਕ ਰਾਂਝਾ ਮੈਨੂੰ ਲੋੜੀਦਾ

'ਕੁਨ ਫ਼ਯਕੂਨ' ਅੱਗੇ ਦੀਆਂ ਲਗੀਆਂ, ਨੇਹੁੰ ਨਾ ਲਗੜਾ ਚੋਰੀ ਦਾ

ਆਪ ਛਿੜ ਜਾਂਦਾ ਨਾਲ ਮਝੀਂ ਦੇ, ਕਿਉਂ ਸਾਨੂੰ ਬੇਲਿਓਂ ਹੋੜੀਦਾ

ਰਾਂਝੇ ਜਿਹਾ ਮੈਨੂੰ ਹੋਰ ਨਾ ਕੋਈ, ਮਿੰਨਤਾਂ ਕਰ ਕਰ ਮੋੜੀਦਾ

ਸਾਂਵਲਿਆਂ ਦੇ ਨੈਣ ਸਲੋਨੇ, ਸੂਹਾ ਦੁਪੱਟਾ ਗੋਰੀ ਦਾ

ਅਹਦ ਅਹਿਮਦ ਵਿਚ ਫ਼ਰਕ ਨਾ ਬੁੱਲ੍ਹਿਆ, ਰੱਤੀ ਇਕ ਭੇਤ ਮਰੋੜੀ ਦਾ

੨੪

ਇਕ ਨੁਕਤਾ ਯਾਰ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਏ

ਐਨ ਗ਼ੈਨ ਦੀ ਹਿਕ ਸੂਰਤ, ਹਿਕ ਨੁਕਤੇ ਸ਼ੋਰ ਮਚਾਇਆ ਏ

You may remember the Qur'an by heart and become a Hafiz,[2] and purify your tongue with continual recitation. Then you think of the good things in life, and your mind wanders all over the place like a courier.
Bullha, the banyan seed was sown and grew into a great tree. Then the tree perished, and only the simple seed[3] was left.

23

All I need is Ranjha.
We were betrothed before the time of *Let it be, and it was.*[1] Ours is no stolen love.
He goes with the buffaloes to pasture. Why am I kept back from the river glade?[2]
There is no one else like Ranjha for me. I keep pleading to make him return.
The dark-skinned lovers' eyes are lustrous. The fair girl's shawl is bright red.[3]
Bullha, there is no difference between Ahad and Ahmad,[4] only the little mystery of a squiggle.

24

My beloved has taught me a single dot.[1]
The letters *'ain* and *ġhain*[2] have the same shape. A single dot has created the havoc.

ਸੱਸੀ ਦਾ ਦਿਲ ਲੁੱਟਣ ਕਾਰਨ, ਹੋਤ ਪੁੰਨੂ ਬਣ ਆਇਆ ਏ

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਦੀ ਜ਼ਾਤ ਨਾ ਕਾਈ, ਮੈਂ ਸ਼ਹੁ ਇਨਾਇਤ ਪਾਇਆ ਏ

੨੫

ਇਕ ਨੁਕਤੇ ਵਿਚ ਗਲ ਮੁਕਦੀ ਏ

ਫੜ ਨੁਕਤਾ ਛੋੜ ਹਿਸਾਬਾਂ ਨੂੰ, ਕਰ ਦੂਰ ਕੁਫ਼ਰ ਦਿਆਂ ਬਾਬਾਂ ਨੂੰ
ਲਾਹ ਦੋਜ਼ਖ਼ ਗੋਰ ਅਜ਼ਾਬਾਂ ਨੂੰ, ਕਰ ਸਾਫ਼ ਦਿਲੇ ਦਿਆਂ ਖ਼ਾਬਾਂ ਨੂੰ
ਗੱਲ ਏਸੇ ਘਰ ਵਿਚ ਢੁਕਦੀ ਏ

ਐਵੇਂ ਮੱਥਾ ਜ਼ਿਮੀਂ ਘਸਾਈਦਾ, ਲੰਮਾ ਪਾ ਮਹਿਰਾਬ ਦਿਖਾਈਦਾ
ਪੜ੍ਹ ਕਲਮਾ ਲੋਕ ਮੁਸਾਈਦਾ, ਦਿਲ ਅੰਦਰ ਸਮਝ ਨਾ ਲਿਆਈਦਾ
ਕਦੀ ਬਾਤ ਸੱਚੀ ਵੀ ਲੁਕਦੀ ਏ

ਕਈ ਹਾਜੀ ਬਣ ਬਣ ਆਏ ਜੀ, ਗਲ ਨੀਲੇ ਜਾਮੇ ਪਾਏ ਜੀ
ਹਜ ਵੇਚ ਟਕੇ ਲੈ ਖਾਏ ਜੀ, ਭਲਾ ਇਹ ਗੱਲ ਕਿਹਨੂੰ ਭਾਏ ਜੀ
ਕਦੀ ਬਾਤ ਸੱਚੀ ਵੀ ਲੁਕਦੀ ਏ

ਇਕ ਜੰਗਲ ਬਹਿਰੀਂ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਇਕ ਦਾਣਾ ਰੋਜ਼ੀ ਖਾਂਦੇ ਨੇ
ਬੇਸਮਝ ਵਜੂਦ ਥਕਾਂਦੇ ਨੇ, ਘਰ ਹੋਵਣ ਹੋ ਕੇ ਮਾਂਦੇ ਨੇ
ਐਵੇਂ ਚਿੱਲਿਆਂ ਵਿਚ ਜਿੰਦ ਮੁਕਦੀ ਏ

ਫੜ ਮੁਰਸ਼ਦ ਅਬਦ ਖ਼ੁਦਾਈ ਹੋ, ਵਿੱਚ ਮਸਤੀ ਬੇਪਰਵਾਹੀ ਹੋ
ਬੇਖ਼ਾਹਸ਼ ਬੇਨਵਾਈ ਹੋ, ਵਿੱਚ ਦਿਲ ਦੇ ਖ਼ੂਬ ਸਫ਼ਾਈ ਹੋ
ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਬਾਤ ਸੱਚੀ ਕਦ ਰੁਕਦੀ ਏ

To steal the heart of Sassi,[3] he came as Punnun the Hot.
Bullha, the lord has no caste.[4] I have found Shah Inayat.

25

The whole thing[1] ends in a dot.[2]
Grasp the dot and quit counting, put aside the chapters of unbelief. Get rid of the torments of hell and the grave, cleanse the visions of your heart. It is in this house that the matter is found.
It is for nothing that the forehead is rubbed upon the ground, and that through prostration the mihrab[3] is displayed. The profession of faith[4] is recited and people are robbed, but it is not brought into the heart and understood. Can the matter that is true ever be hidden?
Many become Hajjis and come wearing blue garments.[5] They sell the Haj[6] and live on the coins they collect, but who can possibly be pleased by this? Can the matter that is true ever be hidden?
Some go into the jungle or out on the rivers, some eat a single grain as their daily diet. Senselessly they exhaust their bodies and stay at home in a weak state. In performing austerities, their life ends for nothing.
Take hold of the guide and become the creature of the divine; in ecstasy there is freedom from care. In lack of desire and lack of provisions, there is perfect purity in the heart. Bullha, can the matter that is true ever be blocked?

੨੬

ਇਲਮੋਂ ਬੱਸ ਕਰੀਂ ਓ ਯਾਰ

ਇਲਮ ਨਾ ਆਵੇ ਵਿਚ ਸ਼ੁਮਾਰ, ਇੱਕੋ ਅਲਫ਼ ਤੇਰੇ ਦਰਕਾਰ
ਜਾਂਦੀ ਉਮਰ ਨਹੀਂ ਇਤਬਾਰ, ਇਲਮੋਂ ਬੱਸ ਕਰੀਂ ਓ ਯਾਰ

ਪੜ੍ਹ ਪੜ੍ਹ ਇਲਮ ਲਗਾਵੇਂ ਢੇਰ, ਕੁਰਆਨ ਕਿਤਾਬਾਂ ਚਾਰ ਚੁਫ਼ੇਰ
ਗਿਰਦੇ ਚਾਨਣ ਵਿਚ ਅਨ੍ਹੇਰ, ਬਾਝੋਂ ਰਹਿਬਰ ਖ਼ਬਰ ਨਾ ਸਾਰ

ਪੜ੍ਹ ਪੜ੍ਹ ਸ਼ੇਖ਼ ਮਸ਼ਾਇਖ਼ ਹੋਇਆ, ਭਰ ਭਰ ਪੇਟ ਨੀਂਦਰ ਭਰ ਸੋਇਆ
ਜਾਂਦੀ ਵਾਰ ਨੈਣ ਭਰ ਰੋਇਆ, ਡੁੱਬਾ ਵਿਚ ਉਰਾਰ ਨਾ ਪਾਰ

ਪੜ੍ਹ ਪੜ੍ਹ ਸ਼ੇਖ਼ ਮਸ਼ਾਇਖ਼ ਕਹਾਵੇਂ, ਉਲਟੇ ਮਸਲੇ ਘਰੋਂ ਬਣਾਵੇਂ
ਬੇਅਕਲਾਂ ਨੂੰ ਲੁਟ ਲੁਟ ਖਾਵੇਂ, ਉਲਟੇ ਸਿੱਧੇ ਕਰੇਂ ਕਰਾਰ

ਪੜ੍ਹ ਪੜ੍ਹ ਨਫ਼ਲ ਨਮਾਜ਼ ਗੁਜ਼ਾਰੇਂ, ਉੱਚੀਆਂ ਬਾਂਗਾਂ ਚਾਂਘਾਂ ਮਾਰੇਂ
ਮੰਬਰ ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਵਾਅਜ਼ ਪੁਕਾਰੇਂ, ਕੀਤਾ ਤੈਨੂੰ ਹਿਰਸ ਖ਼ੁਆਰ

ਪੜ੍ਹ ਪੜ੍ਹ ਮੁੱਲਾਂ ਹੋਏ ਕਾਜ਼ੀ, ਅੱਲ੍ਹਾ ਇਲਮਾਂ ਬਾਝੋਂ ਰਾਜ਼ੀ
ਹੋਏ ਹਿਰਸ ਦਿਨੋ ਦਿਨ ਤਾਜ਼ੀ, ਨਫ਼ਾ ਨੀਅਤ ਵਿੱਚ ਗੁਜ਼ਾਰ

ਪੜ੍ਹ ਪੜ੍ਹ ਮਸਲੇ ਰੋਜ਼ ਸੁਣਾਵੇਂ, ਖਾਣਾ ਸ਼ਕ ਸ਼ੁਬ੍ਹੇ ਦਾ ਖਾਵੇਂ
ਦੱਸੇਂ ਹੋਰ ਤੇ ਹੋਰ ਕਮਾਵੇਂ, ਅੰਦਰ ਖੋਟ ਬਾਹਰ ਸਚਿਆਰ

26

That is enough of learning, friend.

Your learning may be beyond reckoning, but all you need is *alif.*[1] There is no trusting in life, which departs from us. That is enough of learning, friend.

Reading and reading, you amass heaps of learning, with the Qur'an and the scriptures all around you. You are surrounded by light, but there is darkness[2] within you. Without the guide, you have no awareness or clue.

Reading and reading, you became a Shaikh of Shaikhs, who filled his belly and slept his fill. When it was time to go, you wept floods of tears. You drowned in midstream, neither on this bank nor on the far side.

Reading and reading, you call yourself a Shaikh of Shaikhs, and from your house you devise tricky questions of the law. You eat by plundering the foolish, and make your obscure pronouncements.

Reading and reading, you perform prescribed and supererogatory prayers, and shout out loud calls to prayer. You go up into the pulpit and deliver sermons, but your greed has dishonored you.

Reading and reading, you become a mullah, then a *qazi,*[3] but God is content without all this learning. Your greed increases day by day, and your pious intent is set on profit.

Reading and reading, you discuss legal questions every day, and you feed on doubts and queries. You preach one thing and practice another, being false within while seeming true on the outside.

ਪੜ੍ਹ ਪੜ੍ਹ ਇਲਮ ਨਜੂਮ ਵਿਚਾਰੇ, ਗਿਣਦਾ ਰਾਸਾਂ ਬੁਰਜ ਸਤਾਰੇ
ਪੜ੍ਹੇ ਅਜ਼ੀਮਤਾਂ ਮੰਤਰ ਝਾੜੇ, ਅਬਜਦ ਗਿਣੇ ਤਅਵੀਜ਼ ਸ਼ੁਮਾਰ

ਇਲਮੋਂ ਪਏ ਨੇ ਕਜ਼ੀਏ ਹੋਰ, ਅੱਖੀਂ ਵਾਲੇ ਅੰਨ੍ਹੇ ਕੋਰ
ਫੜ ਲਏ ਸਾਧ ਤੇ ਛੱਡੇ ਚੋਰ, ਦੋਹੀਂ ਜਹਾਨੀਂ ਹੋਇਆ ਖ਼ੁਆਰ

ਇਲਮੋਂ ਪਏ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਫਸਤੇ, ਰਾਹੀ ਅਟਕ ਰਹੇ ਵਿਚ ਰਸਤੇ
ਮਾਰਿਆ ਹਿਜਰ ਹੋਏ ਦਿਲ ਖ਼ਸਤੇ, ਪਿਆ ਵਿਛੋੜੇ ਦਾ ਸਿਰ ਭਾਰ

ਇਲਮੋਂ ਮੀਆਂ ਜੀ ਕਹਾਵੇਂ, ਤੰਬਾ ਚੁੱਕ ਚੁੱਕ ਮੰਡੀ ਜਾਵੇਂ
ਧੇਲਾ ਲੈ ਕੇ ਛੁਰੀ ਚਲਾਵੇਂ, ਨਾਲ ਕਸਾਈਆਂ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ

ਬਹੁਤਾ ਇਲਮ ਅਜ਼ਾਜ਼ੀਲ ਨੇ ਪੜ੍ਹਿਆ, ਝੱਗਾ ਝਾਹ ਉਸੇ ਦਾ ਸੜਿਆ
ਗਲ ਵਿਚ ਤੌਕ ਲਾਹਨਤ ਦਾ ਪੜ੍ਹਿਆ, ਓੜਕ ਗਿਆ ਉਹ ਬਾਜ਼ੀ ਹਾਰ

ਜਦ ਮੈਂ ਸਬਕ ਇਸ਼ਕ ਦਾ ਪੜ੍ਹਿਆ, ਦਰਿਆ ਵੇਖ ਵਹਦਤ ਦਾ ਵੜਿਆ
ਘੁੰਮਣ ਘੇਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਅੜਿਆ, ਸ਼ਾਹ ਇਨਾਇਤ ਲਾਇਆ ਪਾਰ

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਨਾ ਰਾਫ਼ਜ਼ੀ ਨਾ ਸੁੰਨੀ, ਆਲਮ ਫ਼ਾਜ਼ਲ ਨਾ ਆਮਲ ਜੁੰਨੀ
ਇੱਕੋ ਪੜ੍ਹਿਆ ਇਲਮ ਲਦੁੰਨੀ, ਵਾਹਦ ਅਲਫ਼ ਮੀਮ ਦਰਕਾਰ

Reading and reading, you think about the science of astrology, and calculate zodiacal signs, houses, and planets. You study incantations, spells, and exorcisms; you calculate the *abjad*[4] and devise amulets.[5]
From learning, other confusions arise, and the sighted become quite blind. Holy men are arrested and thieves are released, and you are disgraced in both worlds.
From learning, thousands of obstacles arise, and travelers are stuck on their journey. Struck by separation, they become sick at heart, and the load of parting falls on their heads.
From learning, you get to be called "Reverend," and hitching up your loose pants, you go to the market. You take your penny and wield the knife, so you are very fond of the butchers.[6]
Azazil[7] studied greatly, but he was the one whose hut was burned. He studied the collar of curses around his neck, and in the end he lost the game.
When I studied the lesson of love, I beheld the ocean of unity and entered it. I got caught in its whirlpools, but Shah Inayat delivered me to the other side.
Bullha is not a Shia or a Sunni, neither a learned scholar nor a magician or philosopher.[8] He has studied only that inspirational knowledge[9] in which *alif* and *mīm*[10] alone are needed.

੨੭

ਏਸ ਨੇਹੁੰ ਦੀ ਉਲਟੀ ਚਾਲ

ਸਾਬਰ ਨੇ ਜਦ ਨੇਹੁੰ ਲਗਾਇਆ, ਦੇਖ ਪੀਆ ਨੇ ਕੀ ਦਿਖਲਾਇਆ
ਰਗ ਰਗ ਅੰਦਰ ਕਿਰਮ ਚਲਾਇਆ, ਜ਼ੋਰਾਵਰ ਦੀ ਗੱਲ ਮੁਹਾਲ

ਜ਼ਕਰੀਆ ਨੇ ਜਦ ਪਾਇਆ ਖਾਰਾ,[੧] ਜਿਸ ਦਮ ਵਜਿਆ ਇਸ਼ਕ ਨਕਾਰਾ
ਧਰਿਆ ਸਿਰ ਤੇ ਤਿੱਖਾ ਆਰਾ, ਕੀਤਾ ਐਡ ਜ਼ਵਾਲ

ਜਦੋਂ ਯਹੀਯੇ ਨੇ ਪਾਈ ਝਾਤੀ, ਰਮਜ਼ ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਲਾਈ ਕਾਤੀ
ਜਲਵਾ ਦਿੱਤਾ ਆਪਣਾ ਜ਼ਾਤੀ, ਤਨ ਖ਼ੰਜਰ ਕੀਤਾ ਲਾਲ

ਆਪ ਇਸ਼ਾਰਾ ਅਖ ਦਾ ਕੀਤਾ, ਤਾਂ ਮਧੂਆ ਮਨਸੂਰ ਨੇ ਪੀਤਾ
ਸੂਲੀ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਲੀਤਾ, ਹੋਇਆ ਇਸ਼ਕ ਕਮਾਲ

ਸੁਲੇਮਾਂ ਨੂੰ ਇਸ਼ਕ ਜੋ ਆਇਆ, ਮੁੰਦਰਾ ਹੱਥੋਂ ਚਾ ਗਵਾਇਆ
ਤਖ਼ਤ ਨਾ ਪਰੀਆਂ ਦਾ ਫਿਰ ਆਇਆ, ਭੱਠ ਝੋਕੇ ਪਿਆ ਬੇਹਾਲ

ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਹੁਣ ਚੁੱਪ ਚੰਗੇਰੀ, ਨਾ ਕਰ ਏਥੇ ਐਡ ਦਲੇਰੀ
ਗੱਲ ਨਾ ਬਣਦੀ ਤੇਰੀ ਮੇਰੀ, ਛੱਡ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵਹਿਮ ਖ਼ਿਆਲ

27

The behavior of this love is perverse.
When Ayub the patient[1] was affected by love, see what the beloved showed him. God filled all his veins with worms. It is impossible to describe the mighty one.
Zakariya[2] was set on high, then at the moment when love sounded its drum, God put a sharp saw to his head and reduced him to such misery.
When Yahya[3] stole a look, the mystery of love laid its knife upon him. God displayed the glory of his essence, and the dagger was reddened by his body.
When God signaled with his eye, Mansur[4] drank the wine. He mounted the gallows and obtained a vision of God. His love was made perfect.
When love came to Sulaiman,[5] it made his ring vanish suddenly. His throne borne by the fairies did not return. He was in a sorry state as he fueled the furnace.
Bullhe Shah, now it is better to be silent; do not be so bold here. It is no good speaking of "yours" and "mine." Give up all these idle thoughts and fantasies.

੨੯

ਸਈਓ ਹੁਣ ਮੈਂ ਸਾਜਨ ਪਾਇਓ ਈ, ਹਰ ਹਰ ਦੇ ਵਿੱਚ ਸਮਾਇਓ ਈ

'ਅਨਾ ਅਹਦ' ਦਾ ਗੀਤ ਸੁਣਾਇਓ, 'ਅਨਾ ਅਹਿਮਦ' ਫਿਰ ਫ਼ਰਮਾਇਓ
'ਅਨਾ ਅਰਬ' ਬੇ ਐਨ ਬਤਾਇਓ, ਫਿਰ ਨਾਮ ਰਸੂਲ ਧਰਾਇਓ ਈ

'ਫ਼ਸੁੰਮ ਵਜਹੁੱਲ੍ਹਾ' ਨੂਰ ਤੇਰਾ, ਹਰ ਹਰ ਕੇ ਬੀਚ ਜ਼ਹੂਰ ਤੇਰਾ
ਹੈ 'ਅਲਇਨਸਾਨ' ਮਜ਼ਕੂਰ ਤੇਰਾ, ਏਥੇ ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਲੁਕਾਇਓ ਈ

ਤੂੰ ਆਇਓਂ ਤੇ ਮੈਂ ਨਾ ਆਈ, ਗੰਜ ਮਖ਼ਫ਼ੀ ਦੀ ਤੈਂ ਮੁਰਲੀ ਬਜਾਈ
ਆਖ 'ਅਲਸਤ' ਗਵਾਹੀ ਚਾਹੀ, ਓਥੇ 'ਕਾਲੂ ਬਲਾ' ਸੁਣਾਇਓ ਈ

ਪਰਗਟ ਹੋ ਕਰ ਨੂਰ ਸਦਾਇਓ, ਅਹਿਮਦ ਤੋਂ ਮੌਜੂਦ ਕਰਾਇਓ
ਨਾਬੂਦੋਂ ਕਰ ਬੂਦ ਦਿਖਲਾਇਓ, 'ਫ਼ਨਫ਼ਖ਼ਤੁ ਫ਼ੀਹਿ' ਸੁਣਾਇਓ ਈ

'ਨਹਨੁ ਅਕਰਬ' ਲਿਖ ਦਿਤੋਈ, 'ਹੁਵ ਮਅਕੁਮ' ਸਬਕ ਦਿਤੋਈ
'ਵਫ਼ੀ ਅਨਫ਼ੁਸਿਕੁਮ' ਹੁਕਮ ਕੀਤੋਈ, ਫਿਰ ਕੇਹਾ ਘੁੰਗਟ ਪਾਇਓ ਈ

ਭਰ ਕੇ ਵਹਦਤ ਜਾਮ ਪਿਲਾਇਓ, ਮਨਸੂਰੇ ਨੂੰ ਮਸਤ ਕਰਾਇਓ
ਉਸ ਤੋਂ 'ਅਨਲਹੱਕ' ਆਪ ਕਹਾਇਓ, ਫਿਰ ਸੂਲੀ ਪਕੜ ਚੜ੍ਹਾਇਓ ਈ

ਘੁੰਘਟ ਖੋਲ ਜਮਾਲ ਵਿਖਾਇਆ, ਸ਼ੈਖ਼ ਜੁਨੈਦ ਕਮਾਲ ਸਦਾਇਆ
'ਲੈਸ ਫ਼ੀ ਜੁੱਬਤੀ' ਹਾਲ ਬਣਾਇਆ, ਅਸ਼ਰਫ ਇਨਸਾਨ ਬਣਾਇਓ ਈ

28

Oh[1] girlfriends:[2] Now I have found you, beloved. You are contained in each and every thing.[3]

You recited the song of *I am Ahad*[4] *the One.* Then you decreed, *I am Ahmad.* Then you explained, *I am an Arab without the A.*[5] Then you took the name of Apostle.

Then there is the face of God[6] reveals your light. You are manifest in each and every thing. The word *Man*[7] refers to you. Here you have hidden your face.

You came, and I did not come. You played the flute of a hidden treasure.[8] You said, *Am I not?*[9] and desired testimony. There you announced, *They said, "Yes."*

Becoming manifest, you called yourself light. You made it present through Ahmad. From nonbeing you made being appear. You proclaimed, *And I breathed into him.*[10]

You wrote *We are nearer.*[11] You taught the lesson of *He is with you.*[12] You gave the command *And in your own selves.*[13] So what is this veil that you have put on?

You filled the cup of oneness and gave it him to drink. You made Mansur drunk. You were the one who made him say, *I am God.*[14] Then you seized him and set him on the gallows.

You removed your veil and displayed your beauty. You called Shaikh Junaid perfect. You created the ecstasy of *There is nothing in my robe.*[15] You made man the noblest of creatures.[16]

'ਵਲਕਦ ਕੱਰਮਨਾ' ਯਾਦ ਕਰਾਇਓ, 'ਲਾ ਇਲਾਹ' ਦਾ ਪਰਦਾ ਲਾਹਿਓ
'ਇੱਲੱਲ੍ਹਾ' ਕਹੋ ਝਾਤੀ ਪਾਇਓ, ਫਿਰ ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਨਾਮ ਧਰਾਇਓ ਈ

੨੯

ਸਜਣਾਂ ਦੇ ਵਿਛੋੜੇ ਕੋਲੋਂ, ਤਨ ਦਾ ਲੋਹੂ ਛਾਣੀਦਾ

ਦੁੱਖਾਂ ਸੂਲਾਂ ਕੀਤਾ ਏਕਾ, ਨਾ ਕੋਈ ਸਹੁਰਾ ਨਾ ਕੋਈ ਪੇਕਾ
ਦਰਦ ਵਿਹੂਣੀ ਪਈ ਦਰ ਤੇਰੇ, ਤੂੰ ਹੈਂ ਦਰਦ ਰੰਜਾਣੀ ਦਾ

ਕੱਢ ਕਲੇਜਾ ਕਰਨੀ ਆਂ ਬੇਰੇ, ਇਹ ਭੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਲਾਇਕ ਤੇਰੇ
ਹੋਰ ਤੌਫ਼ੀਕ ਨਹੀਂ ਵਿਚ ਮੇਰੇ, ਪੀਓ ਕਟੋਰਾ ਪਾਣੀ ਦਾ

ਹੁਣ ਕਿਉਂ ਰੋਂਦੇ ਨੈਣ ਨਿਰਾਸੇ, ਆਪੇ ਓੜਕ ਫਾਹੀ ਫਾਸੇ
ਹੁਣ ਤਾਂ ਛੁੱਟਣ ਔਖਾ ਹੋਇਆ, ਚਾਰਾ ਨਹੀਂ ਨਿਮਾਣੀ ਦਾ

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਪਿਆ ਹੁਣ ਗੱਜੇ, ਇਸ਼ਕ ਦਮਾਮੇ ਸਿਰ ਤੇ ਵੱਜੇ
ਚਾਰ ਦਿਹਾੜੇ ਗੋਇਲ ਵਾਸਾ, ਓੜਕ ਕੂਚ ਨਕਾਰੇ ਦਾ

You made him remember *And we have honored them.*[17] You removed the veil of *There is no God.* You said *but God,*[18] and peeped out. Then you assumed the name of Bullha.

29

Because[1] of separation from my beloved, my body's blood is filtered.
Pains and sorrows have united. I have no in-laws or parental home. Bereft of sympathy, I lie at your door. You are the comfort of this suffering creature.
I take out my heart and chop it to pieces, but even this is not worthy of you. I have nothing else to offer, so just drink a cup of water.
Why do these despairing eyes now weep? In the end, you were the one who put the noose around your neck. Now it has become difficult to escape, and this poor wretch has no recourse.
Bullha, the lord is now thundering, and love is beating its drum by my head. After a few days' stay in this herdsman's hut, the drum is finally sounded for departure.

੩੦

ਸਦਾ ਮੈਂ ਸਾਹਵਿਰਆਂ ਘਰ ਜਾਣਾ, ਨੀ ਮਿਲ ਲਓ ਸਹੇਲੜੀਓ
ਤੁਸਾਂ ਵੀ ਹੋਸੀ ਅੱਲ੍ਹਾ ਭਾਣਾ, ਨੀ ਮਿਲ ਲਓ ਸਹੇਲੜੀਓ

ਰੰਗ ਬਰੰਗੀ ਸੂਲ ਉਪੱਠੇ, ਚੰਬੜ ਜਾਵਣ ਮੈਨੂੰ
ਦੁਖ ਅਗਲੇ ਮੈਂ ਨਾਲ ਲੈ ਜਾਵਾਂ, ਪਿਛਲੇ ਸੌਂਪਾਂ ਕੈਨੂੰ

ਇਕ ਵਿਛੋੜਾ ਸਈਆਂ ਦਾ, ਜਿਉਂ ਡਾਰੋਂ ਕੂੰਜ ਵਿਛੁੰਨੀ
ਮਾਪਿਆਂ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਕੁਝ ਦਿੱਤਾ, ਇਕ ਚੋਲੀ ਇਕ ਚੁੰਨੀ

ਦਾਜ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੇਖ ਕੇ ਹੁਣ, ਮੈਂ ਹੰਝੂ ਭਰ ਭਰ ਰੁੰਨੀ
ਸੱਸ ਨਨਾਣਾਂ ਦੇਵਣ ਤਾਹਨੇ, ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਭਾਰੀ ਪੁੰਨੀ

੫ ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਸੱਤਾਰ ਸੁਣੀਂਦਾ, ਇਹ ਵੇਲਾ ਟਲ ਜਾਵੇ
ਅਦਲ ਕਰੇ ਤਾਂ ਜਾਹ ਨਾ ਕਾਈ, ਫਜ਼ਲੋਂ ਬਖਰਾ ਪਾਵੇ

੩੧

ਸਭ ਇਕੋ ਰੰਗ ਕਪਾਹੀਂ ਦਾ

ਤਾਣੀ ਤਾਣਾ ਪੇਟਾ ਨਲੀਆਂ, ਪੀਠ ਨੜਾ ਤੇ ਛਿੱਬਾਂ ਛਲੀਆਂ
ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਨਾਮ ਜਿਤਾਵਣ, ਵੱਖੋ ਵੱਖੀ ਜਾਹੀਂ ਦਾ

ਚੌਂਸੀ ਪੈਂਸੀ ਖੱਦਰ ਧੋਤਰ, ਮਲਮਲ ਖ਼ਾਸਾ ਇੱਕਾ ਸੂਤਰ
ਪੂਣੀ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ ਆਵੇਂ, ਭਗਵਾਂ ਭੇਸ ਗੋਸਾਈਂ ਦਾ

30

I must go to my in-laws forever. Oh, gather round me, girls.[1] You too will have to experience God's will. Oh, gather round me, girls.

I am stuck in all kinds of awkward sufferings. My future woes I take with me; to whom shall I give the old ones?

One thing I suffer is the separation from my girlfriends, like a crane[2] parted from the flock. All my parents gave me was a single blouse and a single scarf.

When I saw the dowry they had given me, I wept floods of tears. My husband's mother and his sisters mock me, and a grievous fate has overtaken me.

Bullha, the lord is reported to be the veiler of sins.[3] Just let this time be put off. If he acts with strict justice, I have no place. May he grant me a portion of his grace.

31

Bolls of cotton are all the same color.

Warp, woof, bobbins, texture, shuttle, spools, and hanks—each one announces its own name, and has its separate place.

All the different kinds of cloth—*cauñsī,* [1] *paiñsī, khaddar, dhotar, malmal,* and *ḳhāsā*—are made of the same yarn. They come out of the cotton roll dyed in the ochre[2] color of the lord.

ਕੁੜੀਆਂ ਹੱਥੀਂ ਛਾਪਾਂ ਛੱਲੇ, ਆਪੋ ਅਪਣੇ ਨਾਮ ਸਵੱਲੇ
ਸੱਭੇ ਹਿੱਕਾ ਚਾਂਦੀ ਆਖੋ, ਕੰਗਣ ਚੂੜਾ ਬਾਹੀਂ ਦਾ

ਭੇਡ ਬਕਰੀਆਂ ਚਾਰਨਵਾਲਾ, ਉਠ ਮੱਝੀਆਂ ਦਾ ਕਰੇ ਸੰਭਾਲਾ
ਰੂੜੀ ਉੱਤੇ ਗੱਧੇ ਚਾਰੇ, ਉਹ ਭੀ ਵਾਗੀ ਗਾਈਂ ਦਾ

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਦੀ ਜ਼ਾਤ ਕੀ ਪੁੱਛਨੈਂ, ਸ਼ਾਕਰ ਹੋ ਰਜ਼ਾਈਂ ਜਾ
ਜੇ ਤੂੰ ਲੋੜੇਂ ਬਾਗ਼ ਬਹਾਰਾਂ, ਚਾਕਰ ਰਹੁ ਅਰਾਈਂ ਦਾ

੩੨

ਸਾਈਂ ਛੁਪ ਤਮਾਸ਼ੇ ਨੂੰ ਆਇਆ, ਤੁਸੀਂ ਰਲ ਮਿਲ ਨਾਮ ਧਿਆਓ

ਲਟਕ ਸਜਨ ਦੀ ਨਾਹੀਂ ਛੁਪਦੀ, ਸਾਰੀ ਖ਼ਲਕਤ ਸਿਕਦੀ ਤਪਦੀ
ਤੁਸੀਂ ਦੂਰ ਨਾ ਢੂੰਡਣ ਜਾਓ

ਰਲ ਮਿਲ ਸਈਓ ਅੱਤਣ ਪਾਓ, ਇਕ ਬਈ ਦੇ ਵਿੱਚ ਸਮਾਓ[੧]
ਨਾਲੇ ਗੀਤ ਸਜਣ ਦਾ ਗਾਓ

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਬਾਤ ਅਨੋਖੀ ਏਹਾ, ਨੱਚਣ ਲੱਗੀ ਤਾਂ ਘੁੰਗਟ ਕੇਹਾ
ਤੁਸੀਂ ਪਰਦਾ ਅੱਖੀਂ ਥੀਂ ਲਾਹੋ

Girls wear rings and signets on their fingers, each with their distinctive names. You can say that they are all the same silver,[3] like the bangles and bracelets on their arms.

The herdsman looks after sheep and goats, camels and buffaloes. He grazes donkeys on the rubbish heap. He is also a herdsman of cows.[4]

Why ask what the lord's caste is? Bullha, be grateful for God's mercies. If you desire the joys of spring, remain the humble servant of the Arain.[5]

32

The lord has come to the show in disguise. Gather together and meditate on the name.

The beloved's charms cannot be concealed; the whole of creation is on fire with longing. Do not go far to look for him.

Get together, girls, set up the spinning party,[1] and mingle with one another. Join together and sing a song to the beloved.

Bullha, it is indeed a strange thing for a woman to start dancing with her veil on.[2] Remove the veil from in front of your eyes.

੩੩

ਸਾਡੇ ਵਲ ਮੁਖੜਾ ਮੋੜ ਵੇ ਪਿਆਰਿਆ, ਸਾਡੇ ਵਲ ਮੁਖੜਾ ਮੋੜ

ਆਪੇ ਹੀ ਤੂੰ ਲਾਈਆਂ ਕੁੰਡੀਆਂ, ਤੇ ਆਪੇ ਖਿਚਦੈਂ ਡੋਰ

ਅਰਸ਼ ਕੁਰਸੀ ਤੋਂ ਬਾਂਗਾਂ ਮਿਲੀਆਂ, ਮੱਕੇ ਪੈ ਗਿਆ ਸ਼ੋਰ

ਡੋਲੀ ਪਾ ਲੈ ਚੱਲੇ ਖੇੜੇ, ਨਾ ਕੁਝ ਉਜ਼ਰ ਨਾ ਜ਼ੋਰ

ਜੇ ਮਾਏਂ ਤੈਨੂੰ ਖੇੜੇ ਪਿਆਰੇ, ਡੋਲੀ ਪਾ ਦਈਂ ਹੋਰ

ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਅਸਾਂ ਮਰਨਾ ਨਾਹੀਂ, ਵੇ ਮਰ ਗਿਆ ਕੋਈ ਹੋਰ

੩੪

ਸਾਨੂੰ ਆ ਮਿਲ ਯਾਰ ਪਿਆਰਿਆ, ਤੇਰੇ ਦੁਖਾਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਮਾਰਿਆ

ਦੂਰ ਦੂਰ ਅਸਾਥੋਂ ਤ੍ਰਹਿ ਰਹਿਓਂ,[1] ਆਸਲ ਤੇ[2] ਆ ਕੇ ਬਹਿ ਰਹਿਓਂ
ਕੀ ਕਸਰ ਕਸੂਰ ਵਿਸਾਰਿਆ

ਮੇਰਾ ਇਕ ਅਨੋਖਾ ਯਾਰ ਹੈ, ਮੇਰਾ ਓਸੇ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਹੈ
ਕਦੇ ਸਮਝੀਂ ਵਡ ਪਰਵਾਰਿਆ

ਜਦੋਂ ਅਪਣੀ ਅਪਣੀ ਪੈ ਗਈ, ਧੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਲੁਟ ਕੇ ਲੈ ਗਈ
ਮੂੰਹ ਬਾਹਰਵੀਂ ਸਦੀ ਪਸਾਰਿਆ

ਦਰ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹਸ਼ਰ ਅਜ਼ਾਬ ਦਾ, ਬੁਰਾ ਹਾਲ ਹੋਇਆ ਪੰਜਾਬ ਦਾ
ਡਰ ਹਾਵੀਏ ਦੋਜ਼ਖ ਮਾਰਿਆ

33

Turn your face toward us, darling. Turn your face toward us.
You are the one who has cast your hooks, it is you who tugs the line.[1]
Calls were received from the heavenly throne, and uproar broke out in Mecca.[2]
The Kheras[3] have taken me away in the palanquin. No pleading or force is of any use.
Mother, if you are so fond of the Kheras, put someone else in the palanquin.
Bullhe Shah, we are not going to die. Oh, someone else is dead.[4]

34

Come[1] to me, my dear beloved. The sufferings you have caused have killed me.
You have retreated far, far away from us, and have come to stay at Asal.[2] What fault[3] has made you forget Kasur?
My beloved is strange, but he is the one I love. Will you, who possess so great a following,[4] please understand?
With everyone after their own thing, the daughter has robbed her mother and taken whatever she owns. The twelfth century[5] has come with gaping mouth.
The door of doom and torment has opened, and Panjab is in a bad state. It has been struck by fear of the pit of hell.

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਮੇਰੇ ਘਰ ਆਵਸੀ, ਮੇਰੀ ਬਲਦੀ ਭਾਹ ਬੁਝਾਵਸੀ
ਇਨਾਇਤ ਦਮਦਮ ਨਾਲ ਚਿਤਾਰਿਆ

੩੫

ਸੁਨੋ ਤੁਮ ਇਸ਼ਕ ਕੀ ਬਾਜ਼ੀ, ਮੁਲਾਇਕ ਹੋਂ ਕਹਾਂ ਰਾਜ਼ੀ
ਯਹਾਂ ਬਿਰਹੋਂ ਪੜ੍ਹੇ ਗਾਜੀ, ਵੇਖਾਂ ਫਿਰ ਕੌਣ ਹਾਰੇਗਾ

ਸਜਨ ਕੀ ਭਾਲ ਹੁਣ ਹੋਈ, ਮੈਂ ਲੋਹੂ ਨੈਣ ਭਰ ਰੋਈ
ਨਚੇ ਹਮ ਲਾਹ ਕਰ ਲੋਈ, ਹੈਰਤ ਕੇ ਪੱਥਰ ਮਾਰੇਗਾ

ਮਹੂਰਤ ਪੂਛ ਕਰ ਜਾਊਂ, ਸਜਨ ਕੋ ਦੇਖਨੇ ਪਾਊਂ
ਉਸੇ ਮੈਂ ਲੇ ਗਲੇ ਲਾਊਂ, ਨਹੀਂ ਫਿਰ ਖ਼ੁਦ ਗੁਜ਼ਾਰੇਗਾ

ਇਸ਼ਕ ਕੀ ਤੇਗ਼ ਸੇ ਮੂਈ, ਨਹੀਂ ਵੋਹ ਜ਼ਾਤ ਕੀ ਦੂਈ
ਮੈਂ ਪੀਆ ਪੀਆ ਕਰ ਮੂਈ, ਮੂਇਆਂ ਫਿਰ ਰੂਹ ਚਿਤਾਰੇਗਾ

ਸਜਨ ਕੀ ਭਾਲ ਸਰ ਦੀਆ, ਲਹੂ ਮਧ ਆਪਨਾ ਪੀਆ
ਕਫ਼ਨ ਬਾਹੋਂ ਸੇ ਸੀ ਲੀਆ, ਲਹਦ ਮੇਂ ਪਾ ਉਤਾਰੇਗਾ

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਇਸ਼ਕ ਹੈ ਤੇਰਾ, ਉਸੀ ਨੇ ਜੀ ਲੀਆ ਮੇਰਾ
ਮੇਰੇ ਘਰ ਬਾਰ ਕਰ ਫੇਰਾ, ਵੇਖਾਂ ਸਿਰ ਕੌਣ ਵਾਰੇਗਾ

Bullha, the lord will come to my house. He will extinguish the fire which blazes inside me. With every breath I have remembered Inayat.

35

Listen[1] to the game of love. How could angels be content? Here in the assembly the pain of love proclaims its challenge. Let us see who will lose.
Now, as I search for the beloved, my eyes have filled with blood. I have stripped off my blanket and dance, making him hurl astonished looks at me.
I ask about an auspicious moment and go, hoping that I may get to see the beloved and embrace him. Otherwise he himself will make me pass from this life.
I have died from the sword of love; there is no essential duality. I have died crying, "Beloved, beloved," and as I die he will remember my spirit.
I have sacrificed my head in my search for the beloved, and have drunk the wine of my blood. I have used my arms to sew my shroud, and he will lay me down in the grave.
Bullha Shah, it is my love for you that has captured my heart. Come and visit my house, and let us see who will sacrifice his head.

੩੬

ਸੋ ਵਣਜਾਰੇ ਆਏ ਨੀ ਮਾਏ, ਸੋ ਵਣਜਾਰੇ ਆਏ
ਲਾਲਾਂ ਦਾ ਉਹ ਵਣਜ ਕਰੇਂਦੇ, ਹੋਕਾ ਆਖ ਸੁਣਾਏ

ਲਾਲ ਨੇ ਗਹਿਣੇ ਸੋਹਣੇ ਸਾਥੀ, ਮਾਏ ਨਾਲ ਲੈ ਜਾਵਾਂ
ਸੁਣਿਆ ਹੋਕਾ ਮੈਂ ਦਿਲ ਗੁਜ਼ਰੀ, ਮੈਂ ਭੀ ਲਾਲ ਲਿਆਵਾਂ
ਇਕ ਨਾ ਇਕ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ, ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦਿਖਲਾਵਾਂ
ਲੋਕ ਜਾਣਨ ਇਹ ਲਾਲਾਂ ਵਾਲੀ, ਲਈਆਂ ਮੈਂ ਭਰਮਾਏ

ਓੜਕ ਜਾ ਖਲੋਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਥੇ, ਮੈਂ ਮਨੋਂ ਸਧਰਾਈਆਂ
ਭਾਈ ਵੇ ਲਾਲਾਂ ਵਾਲਿਓ ਮੈਂ ਵੀ, ਲਾਲ ਲੈਵਣ ਨੂੰ ਆਈਆਂ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਰੇ ਸੰਦੂਕ ਦਿਖਾਏ, ਮੈਨੂੰ ਰੀਝਾਂ ਆਈਆਂ
ਵੇਖੇ ਲਾਲ ਸੁਹਾਨੇ ਸਾਰੇ, ਇਕ ਤੋਂ ਇਕ ਸਵਾਏ

ਭਾਈ ਵੇ ਲਾਲਾਂ ਵਾਲਿਆ ਵੀਰਾਂ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੁੱਲ ਦਸਾਈਂ
ਜੇ ਤੂੰ ਆਈ ਹੈਂ ਲਾਲ ਖਰੀਦਣ, ਧੜ ਤੋਂ ਸੀਸ ਲੁਹਾਈਂ
ਡੰਮ੍ਹ ਕਦੀ ਸੂਈ ਦਾ ਨਾ ਸਹਿਆ, ਸਿਰ ਕਿਥੋਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਈਂ
ਲਾਜ਼ਮ ਹੋ ਕੇ ਮੁੜ ਘਰ ਆਈ, ਪੁੱਛਣ ਗਵਾਂਢੀ ਆਏ

੫ ਤੂੰ ਜੁ ਗਈ ਸੈਂ ਲਾਲ ਖਰੀਦਣ, ਉੱਚੀ ਅੱਡੀ ਚਾਈ
ਕਿਹੜਾ ਮੁਹਰਾ ਓਥੋਂ ਰੰਨੇ, ਤੂੰ ਲੈ ਕੇ ਘਰ ਆਈ
ਲਾਲ ਸੀ ਭਾਰੇ ਮੈਂ ਸਾਂ ਹਲਕੀ, ਖ਼ਾਲੀ ਕੰਨੀ ਸਾਈ
ਭਾਰਾ ਲਾਲ ਅਣਮੁੱਲਾ ਓਥੋਂ, ਮੈਥੋ ਚੁੱਕਿਆ ਨਾ ਜਾਏ

36

Those traders[1] have come, Mother, those traders have come. They deal in rubies, and call out their wares.

Rubies and ornaments make fair companions, Mother; I will take them with me. When I heard their cries, I thought that I too would get some rubies. Wearing one or two in my ears, I will show them off to people. Then they will know that this is a girl who has rubies, and they will be attracted to her.

Finally I went and stood beside them, telling them what I desired. "Oh brother ruby men, I too have come to buy rubies." They display caskets full, and I am filled with desire. She sees how lovely all the rubies look, each better than the other.

"Oh brother ruby man, tell me what the price is." "If you have come to buy rubies, let your head be removed from your body." "I have never suffered the prick of a needle, so how can I give you my head?" Helplessly she returns home, where her neighbors come to question her.

"When you went to buy rubies, you strode out so confidently. What bead did you bring back home from there, girl?" "The rubies were heavy and I was light, and had only a token payment in my hem.[2] Heavy rubies are priceless; I did not manage to pick any up from there."

ਕੱਚੀ ਕੱਚ ਵਿਹਾਜ ਨਾ ਜਾਣਾਂ, ਲਾਲ ਵਿਹਾਜਣ ਚੱਲੀ
ਪੱਲੇ ਖਰਚ ਨਾ ਸਾਖ ਨਾ ਕਾਈ, ਹੱਥੋਂ ਹਾਰਨ ਚੱਲੀ
ਮੈਂ ਮੋਟੀ ਮੁਸ਼ਟੰਡੀ ਦਿੱਸਾਂ, ਲਾਲ ਨੂੰ ਚਾਵਣ ਚੱਲੀ
ਜਿਸ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਮੁੱਲ ਲੈ ਕੇ ਦੇਣਾ, ਸੋ ਸ਼ਾਹ ਮੂੰਹ ਨਾ ਲਾਏ

ਲਾਲ ਚੁਗੇਂਦੀ ਨਾਜ਼ਕ ਹੋਈ, ਇਹ ਗੱਲ ਕੌਣ ਨਿਤਾਰੇ
ਜਾਂ ਮੈਂ ਮੁੱਲ ਓਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ, ਮੁੱਲ ਕਰਨ ਉਹ ਭਾਰੇ
ਡਮ੍ਹ ਸੂਈ ਦਾ ਕਦੇ ਨਾ ਖਾਧਾ, ਉਹ ਆਖਣ ਸਿਰ ਵਾਰੇ
ਜਿਹੜੀਆਂ ਗਈਆਂ ਲਾਲ ਵਿਹਾਜਣ, ਉਹਨਾਂ ਸੀਸ ਲੁਹਾਏ

੩੧

ਹੱਥੀ ਢਿਲਕ ਪਈ ਮੇਰੇ ਚਰਖ਼ੇ ਦੀ, ਹੁਣ ਮੈਥੋਂ ਕੱਤਿਆ ਨਾ ਜਾਵੇ

ਹੁਣ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਿਆ ਕਦ ਹੋਵੇ ਮੈਨੂੰ, ਪਿਆਰਾ ਮੂੰਹ ਦਿਖਲਾਵੇ
ਤਕਲੇ ਨੂੰ ਵਲ ਪੈ ਪੈ ਜਾਂਦੇ, ਕੌਣ ਲੁਹਾਰ ਲਿਆਵੇ

ਤਕਲਿਓਂ ਵਲ ਕੱਢ ਲੁਹਾਰਾ, ਤੰਦ ਚਲੇਂਦੀ ਨਾਹੀਂ
ਘੜੀ ਘੜੀ ਇਹ ਝੋਲੇ ਖਾਂਦਾ, ਛੱਲੀ ਕਿਤ ਬਿਧ ਲਾਹਵੇ

ਪਲੀਤਾ ਨਹੀਂ ਜੋ ਬੀੜੀ ਬੰਨ੍ਹਾਂ, ਬਾਇੜ ਹੱਥ ਨਾ ਆਵੇ
ਚਮੜਿਆਂ ਨੂੰ ਚੋਪੜ ਨਾਹੀਂ, ਮਾਲ੍ਹ ਪਈ ਭਰੜਾਵੇ

੫ ਤ੍ਰਿੰਜਣ ਕੱਤਣ ਸੱਦਣ ਸਈਆਂ, ਬਿਰਹੋਂ ਢੋਲ ਬਜਾਵੇ
ਤੀਲੀ ਨਹੀਂ ਜੋ ਪੂਣੀਆਂ ਵੱਟਾਂ, ਵੱਛਾ ਗੋਹੜੇ ਖਾਵੇ

I do not know how to buy cheap glass, but went to buy rubies. I had no cash in my hem, nor any credit, and I went set to make a loss. I looked like a fine strapping girl when I went to pick up the rubies. The lord who was supposed to buy them and give them to me disregarded me.

Picking up rubies, you have become thin. Who can decide what this means? When I asked them the price, they named a heavy one. I have never suffered the prick of a needle, but they told me to sacrifice my head. The girls who went to buy rubies had their heads removed.

37

The[1] handle of my spinning wheel has got loose, so now I cannot spin.

Now the day is well advanced, when will my beloved show his face to me? The wheel shaft keeps getting twisted. Who will fetch me the blacksmith?

Oh blacksmith, get the kink out of the spindle, it does not let the thread run properly. It sways about all the time, so how can it produce balls of yarn?

I have no waxed thread to fasten the washer, and I cannot find the connecting string. There is no grease on the leather straps, and the driving band keeps squeaking.

My friends call me to spin in the spinning party, but the pain of love beats its drum. I do not have a stick to twist the cotton rolls, and the calf eats the bunches of carded cotton.

ਮਾਹੀ ਛਿੜ ਗਿਆ ਨਾਲ ਮਹੀਂ ਦੇ, ਹੁਣ ਕੱਤਣ ਕਿਸ ਨੂੰ ਭਾਵੇ
ਜਿਤ ਵਲ ਯਾਰ ਉਤੇ ਵੱਲ ਅਖੀਆਂ, ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਬੇਲੇ ਵਲ ਧਾਵੇ

ਅਰਜ਼ ਏਹੋ ਮੈਨੂੰ ਆਣ ਮਿਲੇ ਹੁਣ, ਕੌਣ ਵਸੀਲਾ ਜਾਵੇ
ਸੈ ਮਣਾਂ ਦਾ ਕਤ ਲਿਆ ਬੁੱਲ੍ਹਾ, ਜੇ ਸ਼ਹੁ ਮੈਨੂੰ ਗਲ ਲਾਵੇ

੩੮

ਹਾਜੀ ਲੋਕ ਮੱਕੇ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ, ਮੇਰਾ ਰਾਂਝਾ ਮਾਹੀ ਮੱਕਾ
ਨੀ ਮੈਂ ਕਮਲੀ ਹਾਂ

ਮੈਂ ਤੇ ਮੰਗ ਰਾਂਝੇ ਦੀ ਹੋਈਆਂ, ਮੇਰਾ ਬਾਬਲ ਕਰਦਾ ਧੱਕਾ

ਹਾਜੀ ਲੋਕ ਮੱਕੇ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ, ਮੇਰੇ ਘਰ ਵਿਚ ਨੌਸ਼ਹੁ ਮੱਕਾ

ਵਿੱਚੇ ਹਾਜੀ ਵਿੱਚੇ ਗ਼ਾਜ਼ੀ, ਵਿੱਚੇ ਚੋਰ ਉਚੱਕਾ

The beloved has taken the buffaloes out to pasture, so now who cares to spin? My eyes are drawn to wherever my beloved is; my heart races to the river glade.
Now my only plea is that he may come and meet me. Who will go as my intermediary? I will have spun a hundred maunds[2] of thread, Bullha, if the lord embraces me.

38

Hajjis go to Mecca.[1] My Mecca is my beloved Ranjha. Oh, I am crazy.
My betrothal is to Ranjha. My father pressures me harshly.
Hajjis go to Mecca. My Mecca is having my bridegroom in my house.
The hajji is within, the ghazi[2] is within. The burglar and the thief are within.

੩੯

ਹਿਜਾਬ ਕਰੇਂ ਦਰਵੇਸ਼ੀ ਕੋਲੋਂ, ਕਦ ਤਕ ਹੁਕਮ ਚਲਾਵੇਂਗਾ
ਗਲ ਅਲਫ਼ੀ ਸਿਰ ਪਾ ਬਰਹਨਾ, ਭਲਕੇ ਰੂਪ ਵਟਾਵੇਂਗਾ

ਇਸ ਲਾਲਚ ਨਫ਼ਸਾਨੀ ਮੁੱਠੋਂ, ਓੜਕ ਮੂਨ ਮਨਾਵੇਂਗਾ
ਘਾਟ ਜ਼ੁਕਾਤ ਮੰਗਣਗੇ ਪਿਆਦੇ, ਕਹੁ ਕੀ ਅਮਲ ਵਿਖਾਵੇਂਗਾ
ਆਣ ਬਣੀ ਜਦ ਸਿਰ ਪਰ ਭਾਰੀ, ਅੱਗੋਂ ਕੀ ਬਤਲਾਵੇਂਗਾ

ਹਕ ਪਰਾਇਆ ਜਾਤੋ ਨਾਹੀਂ, ਖਾ ਕਰ ਭਾਰ ਉਠਾਵੇਂਗਾ
ਫੇਰ ਨਾ ਆ ਕਰ ਬਦਲਾ ਦੇਸੇਂ, ਲਾਖੀ ਖੇਤ ਲੁਟਾਵੇਂਗਾ
ਦਾਅ ਲਾ ਕੇ ਵਿਚ ਜਗ ਦੇ ਜੂਏ, ਜਿੱਤੇ ਦਾਮ ਹਰਾਵੇਂਗਾ

ਜੈਸੀ ਕਰਨੀ ਵੈਸੀ ਭਰਨੀ, ਪਰੇਮ ਨਗਰ ਵਰਤਾਰਾ ਏ
ਏਥੇ ਦੋਜ਼ਖ਼ ਕੱਟ ਤੂੰ ਦਿਲਬਰ, ਅੱਗੇ ਖੁੱਲ੍ਹ ਬਹਾਰਾ ਏ
ਕੇਸਰ ਬੀਜ ਜੁ ਕੇਸਰ ਜੰਮੇ, ਲੱਸਣ ਬੀਜ ਠਗਾਵੇਂਗਾ

੫ ਕਰੋ ਕਮਾਈ ਮੇਰੇ ਭਾਈ, ਏਹੋ ਵਕਤ ਕਮਾਵਣ ਦਾ
ਪੌਂ ਸਤਾਰਾਂ ਪੈਂਦੇ ਨੇ, ਹੁਣ ਦਾਅ ਨਾ ਬਾਜ਼ੀ ਹਾਰਣ ਦਾ
ਉਜੜੀ ਖੇਡ ਛਪਣਗੀਆਂ ਨਰਦਾਂ, ਝਾੜ ਦੁਕਾਨ ਉਠਾਵੇਂਗਾ

ਖਾਵੇਂ ਰਾਸ ਚਬਾਵੇਂ ਬੀੜੇ, ਅੰਗ ਪੁਸ਼ਾਕ ਲਗਾਇਆ ਈ
ਟੇਢੀ ਪਗੜੀ ਆਕੜ ਚੱਲੇਂ, ਜੁੱਤੀ ਪੈਰ ਅੜਾਇਆ ਈ
ਪਲਦਾ ਹੈਂ ਤੂੰ ਜਮ ਦਾ ਬਕਰਾ, ਅਪਣਾ ਆਪ ਕੁਹਾਵੇਂਗਾ

39

You turn your face from a fakir's life, but how long will your authority run? Wearing a shroud[1] and with bare head and feet, you will look quite different tomorrow.
You have been led astray by your carnal appetites, but in the end you will have your head shaven. At the crossing place the constables will demand the toll, so say: what good deeds will you have to show? When things become very difficult for you, what account will you give then?
You did not recognize other people's rights, so you will suffer the burden of what you have enjoyed. You will not return to pay recompense, and you will let your precious field be stripped. By gambling on the world, you will lose the coins you had won.
The rule of the city of love is that actions bring their own rewards. If you suffer hell here, my dear, then ahead the joys of spring lie open. Sow saffron to produce saffron. If you sow garlic, you will be deceived.
Practice earning, brother, for this is the time to earn. When you throw a seventeen,[2] it is no time to bet on losing the game. When the game is lost, the pieces are put away, and you will shut up shop with no winnings.
You live off your capital and chew betel, dressing your body in fine clothes. You tilt your turban[3] to one side and strut about with your slippers stuck on the front of your feet. Reared for death like a goat, you will get yourself slaughtered.

ਗੋਇਲ ਵਾਸਾ ਵੱਸਣ ਏਥੇ, ਰਹਿਣ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਡੇਰਾ ਏ
ਲੈ ਲੈ ਤੁਹਫ਼ੇ ਘਰ ਨੂੰ ਘੱਲੀਂ, ਏਹੋ ਵੇਲਾ ਤੇਰਾ ਏ
ਓਥੇ ਹੱਥ ਨਾ ਲਗਦਾ ਕੁਝ ਵੀ, ਏਥੋਂ ਹੀ ਲੈ ਜਾਵੇਂਗਾ

ਸਬਕ ਮੁਹੱਬਤ ਪੜ੍ਹ ਓਸੇ ਦਾ, ਬੇਮੂਜਬ ਕਿਉਂ ਡੁਬਨਾ ਏਂ
ਪੜ੍ਹ ਪੜ੍ਹ ਕਿੱਸੇ ਮਗ਼ਜ਼ ਖਪਾਵੇਂ, ਕਿਉਂ ਖੁੱਭਣ ਵਿਚ ਖੁਭਨਾ ਏਂ
ਹਰਫ਼ ਇਸ਼ਕ ਦਾ ਇਕੋ ਨੁਕਤਾ, ਕਾਹ ਕੋ ਉੱਠ ਲਦਾਵੇਂਗਾ

ਭੁੱਖ ਮਰੇਂਦਿਆਂ ਨਾਮ ਸਾਈਂ ਦਾ, ਏਹੋ ਬਾਤ ਚੰਗੇਰੀ ਏ
ਦੋਵੇਂ ਥੋਕ ਪਥਰ ਥੀਂ ਭਾਰੇ, ਔਖੀ ਜਿਹੀ ਇਹ ਫੇਰੀ ਏ
ਆਣ ਬਣੀ ਜਦ ਸਿਰ ਪਰ ਭਾਰੀ, ਅੱਗੋਂ ਕਿਆ ਬਤਲਾਵੇਂਗਾ

੧੦ ਅੰਮਾ ਬਾਬਾ ਬੇਟੀ ਬੇਟਾ, ਪੁਛ ਵੇਖਾਂ ਕਿਉਂ ਰੋਂਦੇ ਨੀ
ਰੰਨਾਂ ਕੰਜਕਾਂ ਭੈਣਾਂ ਭਾਈ, ਵਾਰਸ ਆਣ ਖਲੋਂਦੇ ਨੀ
ਇਹ ਜੋ ਲੁੱਟਦੇ ਤੂੰ ਨਹੀਂ ਲੁੱਟਦਾ, ਮਰਕੇ ਆਪ ਲੁਟਾਵੇਂਗਾ

ਇਕ ਇੱਕਲਿਆਂ ਜਾਣਾ ਈ ਤੈਂ, ਨਾਲ ਨਾ ਕੋਈ ਜਾਵੇਗਾ
ਖੇਸ਼ ਕਬੀਲਾ ਰੋਂਦਾ ਪਿੱਟਦਾ, ਰਾਹੋਂ ਹੀ ਮੁੜ ਆਵੇਗਾ
ਸ਼ਹਿਰੋਂ ਬਾਹਰ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਵਾਸਾ, ਓਥੇ ਡੇਰਾ ਪਾਵੇਂਗਾ

ਕਰਾਂ ਨਸੀਹਤ ਵੱਡੀ ਜੇ ਕੋਈ, ਸੁਣ ਕਰ ਦਿਲ ਤੇ ਲਾਵੇਗਾ
ਮੋਏ ਤਾਂ ਰੋਜ਼ ਹਸ਼ਰ ਨੂੰ ਉਠਸਣ, ਆਸ਼ਕ ਨਾ ਮਰ ਜਾਵੇਂਗਾ
ਜੇ ਤੂੰ ਮਰੇਂ ਮਰਨ ਤੋਂ ਅੱਗੇ, ਮਰਨੇ ਦਾ ਮੁੱਲ ਪਾਵੇਂਗਾ

Dwelling here is like a stay in a herdsman's hut—the place to live in lies ahead. Collect your gifts and send them to that home; now is your opportunity. You will not find anything there, you will have to take everything from here.

Study the lesson of loving only him. Why do you drown yourself for no reason? You keep reading stories and troubling your brain, but why get stuck in the mire? The letter of love has a single dot,[4] so why load up trains of camels with your books?

When dying of hunger, the name of the lord is the one thing that is of benefit. Both heaps[5] are full of stones, making this a difficult trip. When things get really difficult for you, what will you tell them then?

Mother, father, daughter, son—ask them why they are crying. Women, girls, sisters, brothers—all come and stand as your heirs. It is they who rob, not you; after death it is you who will let yourself be robbed.

You must go quite alone, no one will go with you. Your family and kinsfolk weep and beat themselves, asking if you will return by the way you went. You will find your permanent abode dwelling in the wilderness outside the city.

Let me offer some weighty advice for anyone listening to take to heart. The dead will arise on the day of resurrection, but a lover will not die. You will discover the value of dying, if you die before you die.[6]

ਜਾਂ ਰਾਹ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਦਾ ਪਕੜੇਂਗਾ, ਤਾ ਓਟ ਮੁਹੰਮਦੀ ਹੋਵੇਗੀ
ਕਹਿੰਦੀ ਏ ਪਰ ਕਰਦੀ ਨਾਹੀਂ, ਏਹੋ ਖ਼ਲਕਤ ਰੋਵੇਗੀ
ਹੁਣ ਸੁੱਤਿਆਂ ਤੈਨੂੰ ਕੌਣ ਜਗਾਵੇ, ਜਾਗਦਿਆਂ ਪੱਛੋਤਾਵੇਂਗਾ

ਜੇ ਤੂੰ ਸਾਡੇ ਆਖੇ ਲੱਗੇਂ, ਤੈਨੂੰ ਤਖ਼ਤ ਬਹਾਵਾਂਗੇ
ਜਿਸਨੂੰ ਸਾਰਾ ਆਲਮ ਢੂੰਡੇ, ਤੈਨੂੰ ਆਣ ਮਿਲਾਵਾਂਗੇ
ਜ਼ੁਹਦੀ ਹੋ ਕੇ ਜ਼ੁਹਦ ਕਮਾਵੇਂ, ਲੈ ਪੀਆ ਗਲ ਲਾਵੇਂਗਾ

ਐਵੇਂ ਉਮਰ ਗਵਾਈਆ ਔਗਤ, ਅਕਬਤ ਚਾ ਰੁੜ੍ਹਾਈ ਏ
ਲਾਲਚ ਕਰ ਕਰ ਦੁਨੀਆਂ ਉੱਤੇ, ਮੁੱਖ ਸਫ਼ੈਦੀ ਆਈ ਏ
ਅਜੇ ਵੀ ਸੁਣ ਜੇ ਤਾਇਬ ਹੋਵੇਂ, ਤਾਂ ਅਸ਼ਨਾ ਸਦਾਵੇਂਗਾ

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਦੇ ਚਲਣੈਂ ਤਾਂ ਚੱਲ, ਕਿਹਾ ਚਿਰ ਲਾਇਆ ਈ
ਜੱਕੋ ਧੱਕੀ ਕੀ ਕਰਨੀ, ਜਾਂ ਵਤਨੋਂ ਦਫ਼ਤਰ ਆਇਆ ਈ
ਵਾਚਦਿਆਂ ਖ਼ਤ ਅਕਲ ਗਈਓਈ, ਰੋ ਰੋ ਹਾਲ ਵੰਜਾਵੇਂਗਾ

If you take the path of righteousness, you will find the protection of Muhammad.[7] It is people who talk but do not act who will weep. Now who will wake you as you sleep? You will be sorry when you do wake up.

If you do as we say, we will seat you on a throne. We will unite you with the one the whole world is looking for. If you become abstinent and practice abstinence, you will embrace the beloved.

You have uselessly wasted your life for nothing, and you have destroyed your existence in the world to come. With your unceasing greed for the world, your face has grown pale. Even now, though, listen. If you repent, you will be called a lover.

Bullha, if you mean to go the lord, then go, what are you delaying for? Why dither when the summons has come from the land where you belong? Reading the letter[8] has made you go out of your mind, but all this weeping will destroy you.

੪੦

ਹਿੰਦੂ ਨਾ ਨਹੀਂ ਮੁਸਲਮਾਨ
ਭਏ ਨਿਰੰਜਣ[੧] ਤਜ ਅਭਿਮਾਨ

ਸੁੰਨੀ ਨਾ ਨਹੀਂ ਹਮ ਸ਼ੀਆ
ਸੁਲ੍ਹਾ ਕੁੱਲ ਕਾ ਮਾਰਗ ਲੀਆ

ਭੁੱਖੇ ਨਾ ਨਹੀਂ ਹਮ ਰੱਜੇ
ਨੰਗੇ ਨਾ ਨਹੀਂ ਹਮ ਕੱਜੇ

ਰੋਂਦੇ ਨਾ ਨਹੀਂ ਹਮ ਹਸਦੇ
ਉਜੜੇ ਨਾ ਨਹੀਂ ਹਮ ਵਸਦੇ

੫ ਪਾਪੀ ਨਾ ਸੁਧਰਮੀ ਨਾ
ਪਾਪ ਪੁੰਨ ਕੀ ਰਾਹ ਨਾ ਜਾਣਾਂ

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਜੋ ਹਰਿ ਚਿਤ ਲਾਗੇ
ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕ ਦੂਜਨ ਤਿਆਗੇ

੪੧

ਹੁਣ ਇਸ਼ਕ ਅਸਾਂ ਵਲ ਆਇਆ ਹੈਂ,[੧] ਤੂੰ ਆਇਆ ਹੈਂ ਮਨ ਭਾਇਆ ਹੈਂ[੨]

ਇਬਰਾਹੀਮ ਚਾ ਚਿਖ਼ਾ ਸੁਟਾਇਓ, ਜ਼ਕਰੀਏ ਸਿਰ ਕਲਵੱਤ੍ਰ ਧਰਾਇਓ
ਯੂਸਫ਼ ਹੱਟੋ ਹੱਟ ਵਿਕਾਇਓ, ਕਹੁ ਸਾਨੂੰ ਕੀ ਲਿਆਇਆ ਹੈਂ

40

I[1] am not a Hindu, nor a Muslim. I have forsaken pride and become unsullied.
I am not a Sunni, nor a Shia. I have adopted the path of peace toward all.[2]
I am not hungry, nor am I full. I am not naked, nor am I covered.
I do not weep, nor do I laugh. I am not ruined, nor do I flourish.
I am not a sinner, nor am I virtuous. I do not know about the path of sin and merit.
Bullhe Shah, the mind that is fixed on God leaves behind the duality of Hindu and Turk.[3]

41

Now, love, you have come to us. You have come and we are happy to see you.
You had Ibrahim thrown onto the pyre.[1] You had Zakariya's head sawn.[2] You had Yusuf hawked from stall to stall.[3] Tell us what you have brought for us.

ਸ਼ੈਖ ਸੁਨਆਨੋਂ ਖ਼ੂਕ ਚਰਾਇਓ, ਸ਼ਮਸ ਦੀ ਖੱਲ ਉਲਟ ਲੁਹਾਇਓ
ਸੂਲੀ ਤੇ ਮਨਸੂਰ ਚੜ੍ਹਾਇਓ, ਕਰ ਹੱਠ ਹੁਣ ਮੈਂ ਵੱਲ ਧਾਇਆ ਹੈਂ

ਜਿਸ ਘਰ ਤੇਰਾ ਫੇਰ ਹੋਇਆ, ਸੋ ਜਲ ਬਲ ਕੋਇਲਾ ਢੇਰ ਹੋਇਆ
ਜਦ ਰਾਖ ਉੱਡੀ ਤਦ ਸੇਰ ਹੋਇਆ, ਕਹੁ ਕਿਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸਧਰਾਇਆ ਹੈਂ

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਦੇ ਕਾਰਨ ਕਰੀਏ, ਤਨ ਭੱਠੀ ਮਨ ਆਹਰਣ ਕਰੀਏ
ਪਰੇਮ ਹਥੋੜਾ ਮਾਰਨ ਕਰੀਏ, ਦਿਲ ਲੋਹਾ ਅੱਗ ਪੰਘਾਇਆ ਹੈਂ

੪੨

ਹੁਣ ਕਿਸ ਥੀਂ ਆਪ ਛੁਪਾਈਦਾ

ਕਿਤੇ ਮੁੱਲਾਂ ਹੋ ਬੁਲੇਂਦੇ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਸੁੰਨਤ ਫ਼ਰਜ਼ ਦਸੇਂਦੇ ਹੋ
ਕਿਤੇ ਰਾਮ ਦੁਹਾਈ ਦੇਂਦੇ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਮੱਥੇ ਤਿਲਕ ਲਗਾਈਦਾ

ਮੈਂ ਮੇਰੀ ਹੈ ਕਿ ਤੇਰੀ ਹੈ, ਇਹ ਅੰਤ ਭਸਮ ਦੀ ਢੇਰੀ ਹੈ
ਇਹ ਢੇਰੀ ਪੀਆ ਨੇ ਘੇਰੀ ਹੈ, ਢੇਰੀ ਨੂੰ ਨਾਚ ਨਚਾਈਦਾ

ਕਿਤੇ ਬੇਸਰ ਚੂੜਾ ਪਾਓਗੇ, ਕਿਤੇ ਜੋੜਾ ਪਾ ਹੰਡਾਓਗੇ
ਕਿਤੇ ਆਦਮ ਹਵਾ ਬਣ ਆਓਗੇ, ਕਦੀ ਮੈਥੋਂ ਵੀ ਭੁੱਲ ਜਾਈਦਾ

You had the pigs grazed by Shaikh Sanaan.[4] You had Shams[5] hanged upside down and flayed. You had Mansur[6] put up on the gallows. Now you have determinedly attacked me.
The house that you have visited has been on fire and turned into a heap of ashes. Only when the ash flies away are you satisfied. Tell us what you have set your heart on.
Bullha, for the sake of the lord, let us make the body the furnace, the mind the anvil, and love the hammer to beat the iron of the heart that is melted in the fire.

42

Who are you hiding yourself from now?
Sometimes as a mullah you give the call to prayer, sometimes you tell of religious practice and duty. Sometimes you utter appeals to Ram, sometimes you put the *tilak*[1] on your forehead.
This "I" may be mine or yours, but in the end it is a heap of ashes. This heap has been surrounded by the beloved, and it is set to dance.
Sometimes you will put on a nose ring and topknot, sometimes you will put on a costume and dress up. Sometimes you will come as Adam and Eve. Can you ever be mistaken, even by me?

ਬਾਹਰ ਜ਼ਾਹਰ ਡੇਰਾ ਪਾਇਓ, ਆਪੇ ਢੋਂ ਢੋਂ ਢੋਲ ਬਜਾਇਓ
ਜਗ ਤੇ ਆਪਣਾ ਆਪ ਜਤਾਇਓ, ਫਿਰ ਅਬਦੁੱਲ੍ਹਾ ਦੇ ਘਰ ਧਾਈਦਾ

ਜੋ ਭਾਲ ਤੁਸਾਡੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਮੋਇਆਂ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਮਰਦਾ ਹੈ
ਮੋਇਆਂ ਵੀ ਤੈਥੋਂ ਡਰਦਾ ਹੈ, ਮਤ ਮੋਇਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੁਹਾਈਦਾ

ਬਿੰਦਰਾਬਨ ਮੇਂ ਗਊਆਂ ਚਰਾਵੇਂ, ਲੰਕਾ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਨਾਦ ਵਜਾਵੇਂ
ਮੱਕੇ ਦਾ ਬਣ ਹਾਜੀ ਆਵੇਂ, ਵਾਹ ਵਾਹ ਰੰਗ ਵਟਾਈਦਾ

ਮਨਸੂਰ ਤੁਸਾਂ ਥੇ ਆਇਆ ਏ, ਤੁਸਾਂ ਸੂਲੀ ਪਕੜ ਚੜ੍ਹਾਇਆ ਏ
ਮੇਰਾ ਬੀਰਨ ਬਾਬਲ ਜਾਇਆ ਏ, ਦਿਓ ਖ਼ੂਨ ਬਹਾ ਮੇਰੇ ਭਾਈ ਦਾ

ਤੁਸੀਂ ਸਭਨੀਂ ਭੇਖੀਂ ਥੀਂਦੇ ਹੋ, ਮੈਨੂੰ ਹਰ ਜਾ ਤੁਸੀਂ ਦਸੀਂਦੇ ਹੋ
ਮਧ ਆਪੇ ਆਪੇ ਪੀਂਦੇ ਹੋ, ਆਪੇ ਆਪ ਕੋ ਆਪ ਛਕਾਈਦਾ

ਹੁਣ ਪਾਸ ਤੁਸਾਡੇ ਵੱਸਾਂਗੀ, ਨਾ ਬੇਦਿਲ ਹੋ ਕੇ ਨੱਸਾਂਗੀ
ਸਭ ਭੇਤ ਤੁਹਾਡੇ ਦੱਸਾਂਗੀ, ਕਿਉਂ ਮੈਨੂੰ ਅੰਗ ਨਾ ਲਾਈਦਾ

ਵਾਹ ਜਿਸ ਪਰ ਕਰਮ ਅਵੇਹਾ ਹੈ, ਤਹਿਕੀਕ ਉਹ ਵੀ ਤੈਂ ਜੇਹਾ ਹੈ
ਸੱਚ ਸਹੀ ਰਵਾਇਤ ਏਹਾ ਹੈ, ਤੇਰੀ ਨਜ਼ਰ ਮਿਹਰ ਤਰ ਜਾਈਦਾ

ਵਿਚ ਭਾਂਬੜ ਬਾਗ਼ ਲਵਾਈਦਾ, ਚਰ੍ਹ ਵਿੱਚੋਂ ਆਪ ਵਖਾਈਦਾ
ਜਾਂ ਅਲਫ਼ੋਂ ਅਹਦ ਬਣਾਈਦਾ, ਤਾਂ ਬਾਤਨ ਕਿਆ ਬਤਲਾਈਦਾ

You set up your camp outside in plain view, and it is you who beat the drum with a loud beat. You made yourself known to the world; then you raced to the house of Abdullah.[2]

Whoever searches for you dies before he is dead.[3] Even after death he fears you, in case the dead are killed and slaughtered.

In Bindraban[4] you take the cows to pasture. You sound the conch when attacking Lanka.[5] You come as a hajji from Mecca. How amazingly your appearance is varied.

Mansur[6] came to you; it is you who seized him and made him mount the gallows. He is my dear brother, born of the same father. Blood money for my brother should be paid.

You are in all guises, you appear to me everywhere. It is you who are the wine and you who drink it. You are the one who makes you taste yourself.

Now I will remain with you. I will not lose heart and run away. I will tell all your mysteries. Why am I not to be embraced?

How wonderful, the one so favored is indeed just like you. It is a reliable tradition that salvation is to be attained through your look of kindness.

If the garden is planted in the flames, you display yourself from the fire pit. When Ahad is made from *alif*,[7] how is the hidden revealed?

ਬੇਲੀ ਅੱਲ੍ਹਾ ਵਾਲੀ ਮਾਲਿਕ ਹੋ, ਤੁਸੀਂ ਆਪੇ ਅਪਣੇ ਸਾਲਿਕ ਹੋ
ਆਪੇ ਖ਼ਲਕਤ ਆਪੇ ਖ਼ਾਲਿਕ ਹੋ, ਆਪੇ ਅਮਰ ਮਰੂਫ਼ ਕਰਾਈਦਾ

ਕਿਤੇ ਚੋਰ ਹੋ ਕਿਧਰੇ ਕਾਜ਼ੀ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਮੰਬਰ ਤੇ ਬਹਿ ਵਾਅਜ਼ੀ ਹੋ
ਕਿਤੇ ਤੇਗ਼ ਬਹਾਦਰ ਗ਼ਾਜ਼ੀ ਹੋ, ਆਪੇ ਅਪਣਾ ਕਟਕ ਚੜ੍ਹਾਈਦਾ

ਆਪੇ ਯੂਸਫ਼ ਕੈਦ ਕਰਾਇਓ, ਯੂਨਸ ਮੱਛੀ ਤੋਂ ਨਿਗਲਾਇਓ
ਸਾਬਰ ਕੀੜੇ ਘਤ ਬਹਾਇਓ, ਫਿਰ ਉਹਨੂੰ ਤਖ਼ਤ ਚੜ੍ਹਾਈਦਾ

ਜੇ 'ਅਲਿਨਸਾਨ' ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਈ, ਤਾਂ ਆਪ ਨੂੰ ਭਲਾ ਛੁਪਾਇਆ ਈ
ਦਿਲ ਚੌਦਾਂ ਤਬਕ ਬਣਾਇਆ ਈ, ਕਿਤੇ ਲੰਮਾ ਝੇੜਾ ਪਾਈਦਾ

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਹੁਣ ਸਹੀ ਸੰਞਾਤੇ ਹੋ, ਹਰ ਸੂਰਤ ਨਾਲ ਪਛਾਤੇ ਹੋ
ਕਿਤੇ ਆਤੇ ਕਿਤੇ ਜਾਤੇ ਹੋ, ਹੁਣ ਮੈਥੋਂ ਭੁੱਲ ਨਾ ਜਾਈਦਾ

੪੩

ਹੁਣ ਮੈਂ ਲਖਿਆ ਸੋਹਣਾ ਯਾਰ, ਜਿਸ ਦੇ ਹੁਸਨ ਦਾ ਗਰਮ ਬਜ਼ਾਰ

ਜਦ ਅਹਦ ਇਕ ਇਕੱਲਾ ਸੀ, ਨਾ ਜ਼ਾਹਰ ਕੋਈ ਤਜੱਲਾ ਸੀ
ਨਾ ਰੱਬ ਰਸੂਲ ਨਾ ਅੱਲ੍ਹਾ ਸੀ, ਨਾ ਜੱਬਾਰ ਤੇ ਨਾ ਕੱਹਾਰ

You are friend, God, lord, and master. It is you who are your own devoted follower. It is you who are the creation and the creator. It is you who causes good deeds to be performed.
Sometimes you are a thief, sometimes a *qazi*, sometimes a preacher who climbs into the pulpit, sometimes Tegh Bahadur,[8] the warrior for faith. You are the one who causes your army to attack.
It is you who had Yusuf[9] imprisoned, you who had Yunus[10] swallowed by the fish, you who put the worms into Ayub the patient,[11] then caused him to ascend the throne.
If you taught the lesson of the word *man*,[12] then you hid yourself well. You made the heart embrace the fourteen spheres.[13] Thus this lengthy debate is created.
Bullha, you are clearly recognized; lord, you are apprehended through every form. Here you come, here you go. Now you cannot be mistaken by me.

43

Now I have seen the fair beloved, whose beauty is always in such demand.
When Ahad alone existed, no divine glory was manifest. There was no Lord or Prophet or Allah, no Almighty, no all-powerful God.

ਬੇਚੂਨੋ ਬੇਚਗੂਨਾ ਸੀ, ਬੇਸ਼ਿਬ੍ਹਾ ਬੇਨਮੂਨਾ ਸੀ
ਨਾ ਕੋਈ ਰੰਗ ਨਮੂਨਾ[੧] ਸੀ, ਹੁਣ ਗੂਨਾਂ ਗੂਨ ਹਜ਼ਾਰ

ਪਿਆਰਾ ਪਹਿਨ ਪੋਸ਼ਾਕਾਂ ਆਇਆ, ਆਦਮ ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਧਰਾਇਆ
ਅਹਦ ਤੇ ਬਣ ਅਹਿਮਦ ਆਇਆ, ਬਣਿਆਂ ਨਬੀਆਂ ਦਾ ਸਰਦਾਰ

'ਕੁਨ' ਕਿਹਾ 'ਫ਼ਯਕੂਨ' ਕਹਾਇਆ, ਬੇਚੂਨੀ ਸੇ ਚੂਨ ਬਣਾਇਆ
ਅਹਦ ਦੇ ਵਿਚ ਮੀਮ ਰਲਾਇਆ, ਤਾਂ ਕੀਤਾ ਐਡ ਪਸਾਰ

ਤਜੂੰ ਮਸੀਤ ਤਜੂੰ ਬੁਤਖ਼ਾਨਾ, ਬਰਤੀ ਰਹਾਂ ਨਾ ਰੋਜ਼ਾ ਜਾਨਾ
ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਵੁਜ਼ੂ ਨਮਾਜ਼ ਦੁਗਾਨਾ, ਤੈਂ ਪਰ ਜਾਨ ਕਰਾਂ ਬਲਿਹਾਰ

ਪੀਰ ਪੈਗ਼ੰਬਰ ਇਸ ਦੇ ਬਰਦੇ, ਇਨਸ ਮਲਾਇਕ ਸਜਦੇ ਕਰਦੇ
ਸਿਰ ਕਦਮਾਂ ਦੇ ਉੱਤੇ ਧਰਦੇ, ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਉਹ ਸਰਕਾਰ

ਜੋ ਕੋਈ ਉਸ ਨੂੰ ਲਖਿਆ ਚਾਹੇ, ਬਾਝ ਵਸੀਲੇ ਲਖਿਆ ਨ ਜਾਏ
ਸ਼ਾਹ ਇਨਾਇਤ ਭੇਤ ਬਤਾਏ, ਤਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਸਭ ਇਸਰਾਰ

੪੪

ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਕੌਣ ਪਛਾਣੇ, ਹੁਣ ਮੈਂ ਹੋ ਗਈ ਨੀ ਕੁਝ ਹੋਰ

ਹਾਦੀ ਮੈਨੂੰ ਸਬਕ ਪੜ੍ਹਾਇਆ, ਓਥੇ ਗ਼ੈਰ ਨਾ ਆਇਆ ਜਾਇਆ
ਮੁਤਲਕ ਜ਼ਾਤ ਜਮਾਲ ਵਿਖਾਇਆ, ਵਹਦਤ ਪਾਇਆ ਨੀ ਸ਼ੋਰ

He was without parallel or analogy, without likeness or comparison. There was no spectacle or model; now there are thousands of things of all kinds.
The beloved came to put on various clothes; he called himself Adam. From Ahad he turned himself into Ahmad[1] and came as the leader of the prophets.
He said *Let it be* and caused *and it was*[2] to be said, making form from formlessness. He mingled the *mīm* into Ahad, and created this vast expanse.
I abandon the mosque, I abandon the idol temple. I do not keep Hindu fasts, nor do I observe Ramadan. I have forgotten ablutions and prayers with two prostrations.[3] I sacrifice my life to you.
Saints and prophets are his slaves. Men and angels prostrate themselves to him, laying their heads at his feet. He is the greatest overlord of all.
No one who wishes to see him can do so without an intermediary. If Shah Inayat reveals the secret, then all mysteries are solved.

44

Now who can recognize me? Now I have become something else.[1]
The guide taught me this lesson. There is no coming or going of the other there. The absolute being displays his beauty. Divine unity has created confusion.

ਅੱਵਲ ਹੋ ਕੇ ਲਾਮਕਾਨੀ, ਜ਼ਾਹਰ ਬਾਤਨ ਦਿਸਦਾ ਜਾਨੀ
ਰਿਹਾ ਨਾ ਮੇਰਾ ਨਾਮ ਨਿਸ਼ਾਨੀ, ਮਿਟ ਗਿਆ ਝਗੜਾ ਸ਼ੋਰ

ਪਿਆਰਾ ਆਪ ਜਮਾਲ ਵਿਖਾਲੇ, ਮਸਤ ਕਲੰਦਰ ਹੋਂ ਮਤਵਾਲੇ
ਹੰਸਾਂ ਦੇ ਹੁਣ ਵੇਖ ਕੇ ਚਾਲੇ, ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਕਾਗਾਂ ਦੀ ਭੁੱਲ ਗਈ ਟੋਰ

੪੫

ਹੋਰੀ ਖੇਲੂੰਗੀ ਕਹਿ 'ਬਿਸਮਿੱਲ੍ਹਾ'

ਨਾਮ ਨਬੀ ਕੀ ਰਤਨ ਚੜ੍ਹੀ, ਬੂੰਦ ਪੜੀ 'ਇਲੱਲ੍ਹਾ'
ਰੰਗ ਰੰਗੀਲੀ ਓਹੀ ਖਿਲਾਵੇ, ਜੋ ਸਿੱਖੀ ਹੋਵੇ 'ਫ਼ਨਾ ਫ਼ਿੱਲ੍ਹਾ'

'ਅਲਸਤੁ ਬਿਰੱਬਿਕੁਮ' ਪ੍ਰੀਤਮ ਬੋਲੇ, ਸਭ ਸਖੀਆਂ ਨੇ ਘੁੰਘਟ ਖੋਲੇ
'ਕਾਲੂ ਬਲਾ' ਹੀ ਯੂੰਕਰ ਬੋਲੇ, 'ਲਾ ਇਲਾਹ ਇਲੱਲ੍ਹਾ'

'ਨਹਨੁ ਅਕਰਬ' ਕੀ ਬੰਸੀ ਬਜਾਈ, 'ਮਨ ਅਰਫ਼ ਨਫ਼ਸਹੁ' ਕੀ ਕੂਕ
    ਸੁਣਾਈ
'ਫ਼ਸੁੰਮ ਵਜਹੁੱਲ੍ਹਾ' ਕੀ ਧੂਮ ਮਚਾਈ, ਵਿਚ ਦਰਬਾਰ ਰਸੂਲ ਅੱਲ੍ਹਾ

੫ ਹਾਥ ਜੋੜ ਕਰ ਪਾਉਂ ਪੜੂੰਗੀ, ਆਜਿਜ਼ ਹੋ ਕਰ ਬੇਨਤੀ ਕਰੂੰਗੀ
ਫਗਵਾ ਝਗੜ[੧] ਭਰ ਝੋਲੀ ਲੂੰਗੀ, ਨੂਰ ਮੁਹੰਮਦ ' ਸੱਲੱਲ੍ਹਾ '

'ਫ਼ਜ਼ਕੁਰੂਨੀ' ਕੀ ਹੋਰੀ ਬਨਾਊਂ, 'ਵਸ਼ਕੁਰੂਨੀ' ਪੀਆ ਕੋ ਰਿਝਾਊਂ
ਐਸੇ ਪੀਆ ਕੇ ਮੈਂ ਬਲ ਬਲ ਜਾਊਂ, ਕੈਸਾ ਪੀਆ 'ਸੁਬਹਾਨੱਲ੍ਹਾ'

Infinite at first, the beloved appears as manifest and hidden. I have no name or mark anymore; all dispute and confusion are ended.
When the beloved displays his beauty, drunken fakirs become intoxicated. Now that I have observed the graceful movement of the wild geese,[2] Bullha, I have forgotten the motion of the crows.

45

I will play Holi, after saying *bismillāh*.[1]
I wear the name of the Prophet as my jewel, and the words *but God*[2] as my pendant. He is the one who operates this colorful show, from which the lesson of *annihilation in God*[3] is learned.
When the beloved said, *Am I not your lord?*[4] the girls all removed their veils. With the words *They said, "Yes,"* they said, *There is no god but God.*[5]
He played the flute of *We are nearer*,[6] and called out *Whoever has known himself.*[7] *Then there is the face of God*[8] was loudly proclaimed in the court of God's Apostle.
I will humbly fold my hands and fall at his feet, and in my helplessness I will entreat him. As my Holi offering, I will fill my lap with the light of Muhammad, *may God's blessing be upon him.*[9]
I will make *Then remember me* my Holi, and I will delight my beloved with *And be thankful to me.*[10] Such is the beloved to whom I am sacrificed, *glory be to God.*[11]

'ਸਿਬਗ਼ਤੁੱਲ੍ਹਾ' ਕੀ ਭਰ ਪਿਚਕਾਰੀ, 'ਅੱਲਾਹੁੱਸਮਦ' ਪਿਆ ਮੂੰਹ ਪਰ
ਮਾਰੀ
ਨੂਰ ਨਬੀ ਦਾ ਹੱਕ ਸੇ ਜਾਰੀ, ਨੂਰ ਮੁਹੰਮਦ 'ਸੱਲੱਲ੍ਹਾ'
ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਦੀ ਧੂਮ ਮਚੀ ਹੈ, 'ਲਾ ਇਲਾਹ ਇੱਲੱਲ੍ਹਾ'

੪੬

ਕੱਤ ਕੁੜੇ ਨਾ ਵੱਤ ਕੁੜੇ, ਛੱਲੀ ਲਾਹ ਭਰੋਟੇ ਘੱਤ ਕੁੜੇ

ਜੇ ਪੂਣੀ ਪੂਣੀ ਕੱਤੇਂਗੀ, ਤਾਂ ਨੰਗੀ ਮੂਲ ਨਾ ਵੱਤੇਂਗੀ
ਸੈ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਵੀ ਜੇ ਨਾ ਕੱਤੇਂਗੀ, ਤਾਂ ਕਾਗ ਮਾਰੇਗਾ ਝੁਟ ਕੁੜੇ

ਵਿਚ ਗ਼ਫ਼ਲਤ ਜੇ ਤੈਂ ਦਿਨ ਜਾਲੇ, ਕੱਤ ਤੇ ਕੁਝ ਨਾ ਲਿਉ ਸੰਭਾਲੇ
ਬਾਝੋਂ ਗੁਣ ਸ਼ਹੁ ਅਪਣੇ ਨਾਲੇ, ਤੇਰੀ ਕਿਉਂ ਕਰ ਹੋਸੀ ਗੱਤ ਕੁੜੇ

ਮਾਂ ਪਿਉ ਤੇਰੇ ਗੰਢੀਂ ਪਾਈਆਂ, ਅਜੇ ਨਾ ਤੈਨੂੰ ਸੁਰਤਾਂ ਆਈਆਂ
ਦਿਨ ਥੋੜੇ ਤੇ ਚਾਅ ਮੁਕਾਈਆਂ, ਨਾ ਆਸੇਂ ਪੇਕੇ ਵੱਤ ਕੁੜੇ

੫ ਜੇ ਦਾਜ ਵਿਹੂਣੀ ਜਾਵੇਂਗੀ, ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਭਲੀ ਨਾ ਭਾਵੇਂਗੀ
ਓਥੇ ਸ਼ਹੁ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਰੀਝਾਵੇਂਗੀ, ਕੁਝ ਲੈ ਫ਼ਕਰਾਂ ਦੀ ਮੱਤ ਕੁੜੇ

ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਦੀਆਂ ਦਾਜ ਰੰਗਾਏ ਨੀ, ਓਹਨਾਂ ਸੂਹੇ ਸਾਲੂ ਪਾਏ ਨੀ
ਤੂੰ ਉਲਟੇ ਪੈਰ ਕਿਉਂ ਚਾਏ ਨੀ, ਜਾ ਓਥੇ ਲਖਸੇਂ ਤੱਤ ਕੁੜੇ

The syringe[12] was filled with *the dye of God*[13] and was squirted on the face of *God the eternal.*[14] The light of the Prophet proceeded from God, the light of Muhammad, *may God's blessing be upon him*. Bullha, the fame of the lord is loudly proclaimed: *There is no god but God.*

46

Spin, my girl, do not idle. Take off your ball of yarn and place it in the basket.
If you spin rolls and rolls of yarn, you will never wander naked. If for a hundred years you do not spin, the crow will swoop and attack you, my girl.
If you spend your days in obliviousness, if you do not spin and accumulate something, then without any virtues when your lord is beside you, how will you be saved, my girl?
Your parents have tied your knots,[1] but you have still not become aware. The days are few, but you have wasted them in enjoyment. You will not return to your parents' home, my girl.
If you go without a dowry, you will not please anyone. How will you delight your lord when you get there? Take some guidance from the fakirs, my girl.
Your companions have had their dowry clothes dyed and are wearing their red outfits. Why have you gone the wrong way? When you get there, you will realize the true state of things, my girl.

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਘਰ ਅਪਣੇ ਆਵੇ, ਚੂੜਾ ਬੇੜਾ ਸਭ ਸੁਹਾਵੇ
ਗੁਣ ਹੋਸੀ ਤਾਂ ਗਲੇ ਲਗਾਵੇ, ਨਹੀਂ ਰੋਸੇਂ ਨੈਣੀਂ ਰੱਤ ਕੁੜੇ

੪੭

ਕਦੀ ਅਪਣੀ ਆਖ ਬੁਲਾਓਗੇ

ਮੈਂ ਬੇਗੁਣ ਕਿਆ ਗੁਣ ਕੀਆ ਹੈ, ਤਨ ਪੀਆ ਹੈ ਮਨ ਪੀਆ ਹੈ
ਉਹ ਪੀਆ ਸੁ ਮੋਰਾ ਜੀਆ ਹੈ, ਪੀਆ ਪੀਆ ਸੇ ਰਲ ਮਿਲ ਜਾਓਗੇ

ਮੈਂ ਫ਼ਾਨੀ ਆਪ ਕੋ ਦੂਰ ਕਰਾਂ, ਤੈਂ ਬਾਕੀ ਆਪ ਹਜ਼ੂਰ ਕਰਾਂ
ਜੇ ਅਜ਼ਹਰ ਵਾਂਗ ਮਨਸੂਰ ਕਰਾਂ, ਖੜ ਸੂਲੀ ਪਕੜ ਚੜ੍ਹਾਓਗੇ

ਮੈਂ ਜਾਗੀ ਸਭ ਜਗ ਸੋਇਆ ਹੈ, ਖੁਲ੍ਹੀ ਪਲਕ ਤਾਂ ਉਠ ਕੇ ਰੋਇਆ ਹੈ
ਜੁਜ਼ ਮਸਤੀ ਕਾਮ ਨਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਕਦੀ ਮਸਤ 'ਅਲਸਤ' ਬਣਾਓਗੇ

ਜਦੋਂ ਅਨਹਦ ਬਣ ਦੋ ਨੈਣ ਧਰੇ, ਅਗੇ ਸਿਰ ਬਿਨ ਧੜ ਕੇ ਲਾਖ ਪੜੇ
ਉਛਲ ਰੰਗਣ ਦੇ ਦਰਿਆ ਚੜ੍ਹੇ, ਮੇਰੇ ਲਹੂ ਦੀ ਨਦੀ ਵਗਾਓਗੇ

ਕਿਸੇ ਆਸ਼ਕ ਦਾ ਸੁਖ ਸੋਣਾ ਹੈ, ਅਸਾਂ ਰੋ ਰੋ ਕੇ ਮੁਖ ਧੋਣਾ ਹੈ
ਇਹ ਜਾਦੂ ਹੈ ਕਿ ਟੂਣਾ ਹੈ, ਇਸ ਰੋਗ ਦਾ ਭੋਗ ਬਣਾਓਗੇ

Bullha, if the lord comes home, your bangles and anklets all look fine. If you possess good qualities, he will embrace you. Otherwise you will weep tears of blood, my girl.

47

Will[1] you ever call me your own?

I am without merit; what virtuous action have I performed? My body is the beloved, my heart is the beloved. It is the beloved who is my life. Will you come to me as beloved to beloved?

As the transitory, I make myself distant. As the enduring, I make myself ever-present. If like Mansur[2] I make things very clear, will you seize me and make me mount the gallows?

I am awake, but the whole world is asleep. When it opens its eyes, it gets up and weeps. Intoxication is the only thing that works. Will you ever make me drunk on *Am I not?*[3]

When you became unstruck,[4] you set your two eyes at them. Hundreds of thousands laid down their severed heads before you, and the ocean billowed with waves of delight. Will you make the river of my blood flow?

Does any lover sleep peacefully? We have wept copiously and bathed our face in tears. Is it magic or a spell that you will use to turn this suffering into pleasure?

ਕਹੋ ਕਿਆ ਸਿਰ ਇਸ਼ਕ ਬਿਚਾਰੇਗਾ, ਫਿਰ ਕਿਆ ਥੀਸੀ ਨਿਰਵਾਰੇਗਾ
ਜਬ ਦਾਰ ਉਪਰ ਸਿਰ ਵਾਰੇਗਾ, ਤਬ ਪਾਛੇ ਢੋਲ ਬਜਾਓਗੇ

ਮੈਂ ਅਪਣਾ ਮਨ ਕਬਾਬ ਕੀਆ, ਆਂਖੋਂ ਕਾ ਅਰਕ ਸ਼ਰਾਬ ਕੀਆ
ਰਗ ਤਾਰਾਂ ਹੱਡ ਰਬਾਬ ਕੀਆ, ਕਿਆ ਮਤ ਕਾ ਨਾਮ ਬੁਲਾਓਗੇ[1]

ਸ਼ਕੰਜੇ[2] ਕੋ ਕਿਆ ਕੀਜੇਗਾ, ਮਨ ਭਾਣਾ ਸੌਦਾ ਲੀਜੇਗਾ
ਇਹ ਦੀਨ ਦੁਨੀ ਕਿਸ ਦੀਜੇਗਾ, ਮੁਝੇ ਆਪਣਾ ਦਰਸ ਬਤਾਓਗੇ

ਮੈਨੂੰ ਆਣ ਨਜ਼ਾਰੇ ਤਾਇਆ ਹੈ, ਦੋ ਨੈਣਾਂ ਬਰਖਾ ਲਾਇਆ ਹੈ
ਜੀਵੇਂ ਰੋਜ਼ ਇਨਾਇਤ ਆਇਆ ਹੈ, ਐਵੇਂ ਅਪਣਾ ਆਪ ਜਤਾਓਗੇ

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਜਾਓਗੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੱਖੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਓਗੇ
ਦੀਦਾਰ ਤਦਾਹੀਂ ਪਾਓਗੇ, ਬਣ ਸ਼ਾਹ ਇਨਾਇਤ ਘਰ ਆਓਗੇ

੪੮

ਕਦੀ ਆ ਮਿਲ ਬਿਰਹੋਂ ਸਤਾਈ ਨੂੰ

ਇਸ਼ਕ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਹੈ ਹੈ ਕੂਕੇਂ, ਤੂੰ ਕੀ ਜਾਣੇ ਪੀੜ ਪਰਾਈ ਨੂੰ

ਜੇ ਕੋਈ ਇਸ਼ਕ ਵਿਹਾਜਿਆ ਲੋੜੇ, ਸਿਰ ਦੇਵੇ ਪਹਿਲੇ ਸਾਈ ਨੂੰ

ਅਮਲਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਲੰਘ ਲੰਘ ਗਈਆਂ, ਸਾਡੀਆਂ ਲੱਜਾਂ ਮਾਹੀ ਨੂੰ

Say, what secret will love ponder? Then what will happen when it decides? When the head has been sacrificed on the gallows, will you later bang the drum?
I have made my heart a kebab. I have turned the liquor of my eyes into wine, my veins into strings, and my bones into a rebeck. What will you call this religion?
What is the point of torment? Deal in what pleases the heart. Who is going to be given this world and the next? Will you show me a vision of yourself?
Your vision has come and set me on fire. My two eyes have created a downpour. Daily you have come as Inayat. Is this how you will make yourself known?
Bullha, when you go to look at the lord, you will make these eyes see properly. It is then that you will obtain a true vision of him. Will you return home as Shah Inayat?

48

Do come someday and meet this wretch who is oppressed by separation.
If you fell in love, you would shriek, “Ah, ah!” What do you know of another’s pain?
If anyone wants to purchase love, he should first give his head as a down payment.
The girls who have acted well have all passed over in turn. It is for the beloved to protect our honor.

ਗ਼ਮ ਦੇ ਵਹਿਣ ਸਿਤਮ ਦੀਆਂ ਕਾਂਗਾਂ, ਕਿਸੇ ਕਾਅਰ ਕਪੜ ਵਿਚ
ਪਾਈ ਨੂੰ

ਮਾਂ ਪਿਓ ਛੱਡ ਸਈਆਂ ਮੈਂ ਭੁਲੀਆਂ, ਬਲਿਹਾਰੀ ਰਾਮ ਦੁਹਾਈ ਨੂੰ

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਦੇ ਇਸ਼ਕ ਖਪਾਈ ਆਂ, ਘੇਰ ਘੁਮਣ ਵਿਚ ਪਾਈ ਨੂੰ

੪੯

ਕਦੀ ਆ ਮਿਲ ਯਾਰ ਪਿਆਰਿਆ, ਤੇਰੀਆਂ ਵਾਟਾਂ ਤੋਂ ਸਿਰ ਵਾਰਿਆ

ਚੜ੍ਹ ਬਾਗ਼ੀਂ ਕੋਇਲ ਕੂਕਦੀ, ਨਿਤ ਸੋਜ਼ੇ ਅਲਮ ਦੇ ਫੂਕਦੀ
ਮੈਨੂੰ ਤਤੜੀ ਕੋ ਸ਼ਾਮ ਵਿਸਾਰਿਆ

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਕਦੀ ਘਰ ਆਸੀ, ਮੇਰੀ ਬਲਦੀ ਭਾਹ ਬੁਝਾਸੀ
ਉਹਦੀ ਵਾਟਾਂ ਤੋਂ ਸਿਰ ਵਾਰਿਆ

੫੦

ਕਦੀ ਮੋੜ ਮੁਹਾਰਾਂ ਢੋਲਿਆ, ਤੇਰੀਆਂ ਵਾਟਾਂ ਤੋਂ ਸਿਰ ਘੋਲਿਆ

ਮੈਂ ਨ੍ਹਾਤੀ ਧੋਤੀ ਰਹਿ ਗਈ, ਕੋਈ ਗੰਢ ਸਜਣ ਦਿਲ ਬਹਿ ਗਈ
ਕੋਈ ਸੁਖ਼ਨ ਅਵੱਲਾ ਬੋਲਿਆ

Currents of pain and waves of cruelty surround this wretch, who has been sucked into the bottom of a whirlpool.[1]
I have left my parents and forgotten my girlfriends. I am sacrificed to the lord, to whom I appeal for justice.
Bullha, I am exhausted by my love for the lord, who has cast me into the whirlpool.

49

Do[1] come someday and meet me,[2] my beloved friend. My head is sacrificed to the roads on which you travel.
The *koil*[3] flies up in the gardens and cries out, exhaling her burning pain. I am wretched, my dark beloved has forgotten me.
Bullha, one day the lord will come home, and he will extinguish the fire that blazes within me. My head is sacrificed to the roads on which he travels.[4]

50

Sometime[1] do turn back your reins, my love. My head is offered to the roads on which you travel.
Freshly washed and bathed, I have been left here. Some knot has settled in my lover's heart. Did I say something inappropriate?

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਕਦੀ ਘਰ ਆਵਸੀ, ਮੇਰੀ ਬਲਦੀ ਭਾਹ ਬੁਝਾਵਸੀ
ਜਿਹਦੇ ਦੁੱਖਾਂ ਨੇ ਮੂੰਹ ਖੋਲ੍ਹਿਆ

੫੧

ਕਪੂਰੀ ਰੇਵੜੀ ਕਿਉਂ ਕਰ ਲੜੇ ਪਤਾਸੇ ਨਾਲ

ਤੇਲ ਤਿਲਾਂ ਦੇ ਲੱਡੂ ਨੇ, ਜਲੇਬੀ ਪਕੜ ਮੰਗਾਈ
ਡਰਦੀ ਨੱਠੀ ਕੰਦ ਸ਼ਕਰ ਤੋਂ, ਮਿਸਰੀ ਨਾਲ ਲੜਾਈ
ਕਾਂ ਲਗੜ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲੱਗੇ, ਗਦੋਂ ਦੀ ਗਲ੍ਹ ਲਾਲ

ਹੋ ਫਰਿਆਦੀ ਲਖਪਤੀਆਂ ਨੇ, ਲੂਣ ਤੇ ਦਸਤਕ ਲਾਈ
ਗੁਲਗੁਲਿਆਂ ਮਨਸੂਬਾ ਬੱਧਾ, ਪਾਪੜ ਚੋਟ ਚਲਾਈ
ਭੇਡਾਂ ਮਾਰ ਪਲੰਗ ਖਪਾਏ, ਗੁਰਗਾਂ ਬੁਰਾ ਅਹਿਵਾਲ

ਗੁੜ ਦੇ ਲੱਡੂ ਗੁੱਸੇ ਹੋ ਕੇ, ਪੇੜਿਆਂ ਤੇ ਫ਼ਰਿਆਦੀ
ਬਰਫ਼ੀ ਨੂੰ ਕਹੇ ਦਾਲ ਚਨੇ ਦੀ, ਤੂੰ ਹੈਂ ਮੇਰੀ ਬਾਂਦੀ
ਚੜ੍ਹ ਸਹੇ ਸ਼ੀਹਾਂ ਤੇ ਨੱਚਣ, ਵੱਡੀ ਪਈ ਧਮਾਲ

ਸ਼ਕਰ ਖੰਦ ਕਹੇ ਮਿਸਰੀ ਨੂੰ, ਮੇਰੀ ਵੇਖ ਸਫ਼ਾਈ
ਚਿੜਵੇ ਚਨੇ ਇਹ ਕਰਨ ਲੱਗੇ, ਬਦਾਨੇ ਨਾਲ ਲੜਾਈ
ਚੂਹਿਆਂ ਕੰਨ ਬਿੱਲੀ ਦੇ ਕੁਤਰੇ, ਹੋ ਹੋ ਕੇ ਖ਼ੁਸ਼ਹਾਲ

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਹੁਣ ਕਿਆ ਬਤਾਵੇ, ਜੋ ਦਿੱਸੇ ਸੋ ਲੜਦਾ
ਲੱਤ ਬਲੱਤੀ ਗੁੱਤ ਬਗੁੱਤੀ, ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹਥ ਫੜਦਾ
ਵੇਖੋ ਕੇਹੀ ਕਿਆਮਤ ਆਈ, ਆਇਆ ਖਰ ਦੱਜਾਲ

Bullha, one day the lord will come home. He will extinguish the fire that blazes within me, whose pains are ready to devour me.

51

Why[1] does the yellow *revaṛī* fight with the *patāsā*?

The *laḍḍū* made with sesame seeds has arrested the *jalebī*. The *kand* has run in fear from the sugar and fought with the *misrī*. The crow has started killing the hawk, and the donkey's cheek is red.

The millionaires[2] seek justice, and issue a summons on the salt. The *gulgalās* have made a plan and wounded the *pāpaṛ*. The sheep have attacked the leopards and destroyed them, and the wolves are in a sorry state.

The *guṛ* and the *laḍḍū* have got angry and complained against the *peṛās*. The *canā dāl* said to the *barfī*, "You are my slave girl." The rabbits attack and dance upon the lions, and have a merry time.

The *shakar khand* says to the *misrī*, "Look how clean I am." The *ciṛvās* and *canās* have started fighting with the *badānās*. The rats nibble the cat's ears in great delight.

Now what can Bullhe Shah say? Everyone you can see is fighting. Kicking and pulling each other's hair, no one holds another back. Behold the arrival of the day of doom, with Dajjal[3] on his donkey.

੫੨

ਕਰ ਕੱਤਣ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਕੁੜੇ

ਨਿਤ ਮੱਤੀਂ ਦੇਂਦੀ ਮਾਂ ਧੀਆ, ਕਿਉਂ ਫਿਰਨੀਂ ਐਵੇਂ ਅਹਿਦੀਆ
ਨਾ ਸ਼ਰਮ ਹਯਾ ਗਵਾ ਧੀਆ, ਤੂੰ ਕਦੀ ਤਾਂ ਸਮਝ ਨਦਾਨ ਕੁੜੇ

ਚਰਖ਼ਾ ਮੁਫ਼ਤ ਤੇਰੇ ਹੱਥ ਆਇਆ, ਪਲਿਓਂ ਨਹੀਂ ਕੁਝ ਖੋਲ੍ਹ ਗਵਾਇਆ
ਨਹੀਓਂ ਕਦਰ ਮਿਹਨਤ ਦਾ ਪਾਇਆ, ਜਦ ਹੋਇਆ ਕੰਮ ਅਸਾਨ ਕੁੜੇ

ਚਰਖ਼ਾ ਬਣਿਆ ਖ਼ਾਤਰ ਤੇਰੀ, ਖੇਡਣ ਦੀ ਕਰ ਹਿਰਸ ਥੁਰੇੜੀ
ਹੋਣਾ ਨਹੀਓਂ ਹੋਰ ਵਡੇਰੀ, ਮਤ ਕਰ ਕੋਈ ਅਗਿਆਨ ਕੁੜੇ

ਚਰਖ਼ਾ ਤੇਰਾ ਰੰਗ ਰੰਗੀਲਾ, ਰੀਸ ਕਰੇਂਦਾ ਸਭ ਕਬੀਲਾ
ਚਲਦੇ ਚਾਰੇ ਕਰ ਲੈ ਹੀਲਾ, ਹੋ ਘਰ ਦੇ ਵਿਚ ਅਵਾਦਾਨ ਕੁੜੇ

ਇਸ ਚਰਖ਼ੇ ਦੀ ਕੀਮਤ ਭਾਰੀ, ਤੂੰ ਕੀ ਜਾਣੇਂ ਕਦਰ ਗਵਾਰੀ
ਉੱਚੀ ਨਜ਼ਰ ਫਿਰੇ ਹੰਕਾਰੀ, ਵਿਚ ਅਪਣੇ ਸ਼ਾਨ ਗੁਮਾਨ ਕੁੜੇ

ਮੈਂ ਕੂਕਾਂ ਕਰ ਖਲੀਆਂ ਬਾਹੀਂ, ਗ਼ਾਫ਼ਲ ਸਮਝ ਕਦਾਹੀਂ
ਐਸਾ ਚਰਖ਼ਾ ਘੜਨਾ ਨਾਹੀਂ, ਫੇਰ ਕਿਸੇ ਤਰਖ਼ਾਣ ਕੁੜੇ

ਇਹ ਚਰਖ਼ਾ ਤੂੰ ਕਿਉਂ ਗਵਾਇਆ, ਕਿਉਂ ਤੂੰ ਖੇਹ ਦੇ ਵਿਚ ਰੁਲਾਇਆ
ਜਦ ਦਾ ਹੱਥ ਤੇਰੇ ਇਹ ਆਇਆ, ਤੂੰ ਕਦੇ ਨਾ ਡਾਹਿਆ ਆਣ ਕੁੜੇ

52

Pay[1] attention to your spinning, my girl.
Your mother is always admonishing you: Daughter, why are you idly wandering about, you lazy thing? Do not destroy your honor and reputation, daughter. Do have some sense, you ignorant girl.
You got your spinning wheel for nothing. You did not have to use any of your own money on it. You have not realized the value of hard work, when the work has proved easy, my girl.
The spinning wheel was made for you. Do not be so keen to play. You are not going to be growing up anymore, so come to your senses, you ignorant girl.
Your spinning wheel is brightly colored; the whole clan is envious of it. Work as hard as you can and do well in the house, my girl.
This spinning wheel has a high price, but what do you know of its value, you peasant? You look down at everyone as you strut about filled with arrogance, being proud of your status, my girl.
I stand with arms outstretched and cry: Will you ever come to your senses, you heedless one? No carpenter is ever going to make you another spinning wheel like this one, my girl.
Why have you spoiled this spinning wheel? Why have you let it lie in the dust? Ever since you have had it, you have never come to set it up, my girl.

ਨਿਤ ਮੱਤੀਂ ਦਿਆਂ ਵਲੱਲੀ ਨੂੰ, ਇਸ ਭੋਲੀ ਕਮਲੀ ਝੱਲੀ ਨੂੰ
ਜਦ ਪਾਵੇਗਾ ਵਕ਼ਤ ਇਕੱਲੀ ਨੂੰ, ਤਦ ਹਾਏ ਹਾਏ ਕਰਸੀ ਜਾਨ ਕੁੜੇ

ਮੁੱਢੋਂ ਦੀ ਤੂੰ ਰਿਜ਼ਕ ਵਿਹੂਣੀ, ਗੋਹੜਿਓਂ ਨਾ ਤੂੰ ਕੱਤੀ ਪੂਣੀ
ਹੁਣ ਕਿਉਂ ਫਿਰਨੀ ਏਂ ਨਿੰਮੋਝੂਣੀ, ਕਿਸ ਦਾ ਕਰੇਂ ਗੁਮਾਨ ਕੁੜੇ

ਨਾ ਤਕਲਾ ਰਾਸ ਕਰਾਵੇਂ ਤੂੰ, ਨਾ ਬਾਇੜ ਮਾਲ੍ਹ ਪਵਾਵੇਂ ਤੂੰ
ਕਿਉਂ ਘੜੀ ਮੁੜੀ ਚਰਖ਼ਾ ਚਾਵੇਂ ਤੂੰ, ਤੂੰ ਕਰਨੀ ਏਂ ਅਪਣਾ ਜ਼ਿਆਨ ਕੁੜੇ

ਡਿੰਗਾ ਤਕਲਾ ਰਾਸ ਕਰਾ ਲੈ, ਨਾਲ ਸ਼ਤਾਬੀ ਬਾਇੜ ਪਵਾ ਲੈ
ਜਿਉਂਕਰ ਵੱਗੇ ਤਿਵੇਂ ਵਗਾ ਲੈ, ਮਤ ਕਰ ਕੋਈ ਅਗਿਆਨ ਕੁੜੇ

ਅੱਜ ਘਰ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਕਪਾਹ ਕੁੜੇ, ਤੂੰ ਝਬ ਝਬ ਵੇਲਣ ਡਾਹ ਕੁੜੇ
ਰੂੰ ਵੇਲ ਪਿੰਜਾਵਣ ਜਾਹ ਕੁੜੇ, ਮੁੜ ਕੱਲ੍ਹ ਨਾ ਤੇਰਾ ਜਾਣ ਕੁੜੇ

ਜਦ ਰੂੰ ਪਿੰਜਾ ਲਿਆਵੇਂਗੀ, ਸਈਆਂ ਵਿਚ ਪੂਣੀਆਂ ਪਾਵੇਂਗੀ
ਮੁੜ ਆਪੇ ਹੀ ਪਈ ਭਾਵੇਂਗੀ, ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਜਗ ਜਹਾਨ ਕੁੜੇ

ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਦੀਆਂ ਸਭ ਸਈਆਂ ਨੀ, ਕਤ ਪੂਣੀਆਂ ਸਭਨਾਂ ਲਈਆਂ ਨੀ
ਤੈਨੂੰ ਬੈਠੀ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਪਈਆਂ ਨੀ, ਕਿਉਂ ਬੈਠੀ ਏਂ ਤੂੰ ਹੈਰਾਨ ਕੁੜੇ

ਦੀਵਾ ਆਪਣੇ ਪਾਸ ਜਗਾਵੀਂ, ਕਤ ਕਤ ਸੂਤ ਭਰੋਟੇ ਪਾਵੀਂ
ਅੱਖੀਂ ਵਿਚੋਂ ਰਾਤ ਲੰਘਾਵੀਂ, ਔਖੀ ਕਰਕੇ ਜਾਨ ਕੁੜੇ

I am always telling this half-witted, simple, mad, and crazy girl: When you are all alone and bad times come, your soul will cry "Alas, alas," my girl.
From the outset you have been without anything to live by. You have not spun cotton rolls from the bunches of yarn. Why do you go around now looking sad, and what are you so proud of, my girl?
You do not set the spindle straight, nor do you set up the connecting string and the driving band. Why do you keep packing the spinning wheel away all the time? You are bringing about your own ruin, my girl.
Set the twisted spindle straight, and quickly set up the connecting string. Keep it moving naturally; do not do anything stupid, my girl.
Today there is a fresh lot of raw cotton in the house, my girl. Quickly start to roll it, my girl. Once it is rolled, go to get it carded, my girl. You will not get to return to it tomorrow, my girl.
When you bring the carded cotton, you will put the cotton rolls on the wheel with your friends. Then you will be the one who is popular throughout the whole world, my girl.
All the girls who are your companions have spun their cotton rolls.[2] As you sit there, they come for you, asking: Why are you sitting in such a daze, my girl?
Light a lamp beside you. Keep spinning and putting the hanks in the basket. Let night pass before your eyes, and do not take things easy, my girl.

ਇਹ ਪੇਕਾ ਰਾਜ ਦਿਨ ਚਾਰ ਕੁੜੇ, ਨਾ ਖੇਡੋ ਖੇਡ ਗੁਜ਼ਾਰ ਕੁੜੇ
ਨਾ ਰਹੁ ਵਿਹਲੀ ਕਰ ਕਾਰ ਕੁੜੇ, ਘਰ ਬਾਰ ਨਾ ਕਰ ਵੀਰਾਨ ਕੁੜੇ

ਤੂੰ ਸੁੱਤਿਆਂ ਰੈਣ ਗੁਜ਼ਾਰ ਨਹੀਂ, ਮੁੜ ਆਉਣਾ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਨਹੀਂ
ਫਿਰ ਬਹਿਣਾ ਏਸ ਭੰਡਾਰ ਨਹੀਂ, ਵਿਚ ਇਕੋ ਜੇਡੇ ਹਾਣ ਕੁੜੇ

ਤੂੰ ਸਦਾ ਨਾ ਪੇਕੇ ਰਹਿਣਾ ਏ, ਨਾ ਪਾਸ ਅੰਬੜੀ ਦੇ ਬਹਿਣਾ ਏ
ਭਾ ਅੰਤ ਵਿਛੋੜਾ ਸਹਿਣਾ ਏ, ਵੱਸ ਪਏਂਗੀ ਸੱਸ ਨਨਾਣ ਕੁੜੇ

ਕੱਤ ਲੈ ਨੀ ਕੁਝ ਕਤਾ ਲੈ ਨੀ, ਹੁਣ ਤਾਣੀ ਤੰਦ ਉਣਾ ਲੈ ਨੀ
ਤੂੰ ਅਪਣਾ ਦਾਜ ਰੰਗਾ ਲੈ ਨੀ, ਤੂੰ ਤਦ ਹੋਵੇਂ ਪਰਧਾਨ ਕੁੜੇ

ਜਦ ਘਰ ਬੇਗਾਨੇ ਜਾਵੇਂਗੀ, ਮੁੜ ਵੱਤ ਨਾ ਓਥੋਂ ਆਵੇਂਗੀ
ਓਥੇ ਜਾ ਕੇ ਪੱਛੋਤਾਵੇਂਗੀ, ਕੁਝ ਅਗਦੋਂ ਕਰ ਸਮਿਆਨ ਕੁੜੇ

ਅੱਜ ਐਡਾ ਤੇਰਾ ਕੰਮ ਕੁੜੇ, ਕਿਉਂ ਹੋਈਂ ਏਂ ਬੇਗ਼ਮ ਕੁੜੇ
ਕੀ ਕਰ ਲੈਣਾ ਇਸ ਦਮ ਕੁੜੇ, ਜਦ ਘਰ ਆਏ ਮਹਿਮਾਨ ਕੁੜੇ

ਜਦ ਸਭ ਸਈਆਂ ਟੁਰ ਜਾਉਣਗੀਆਂ, ਫਿਰ ਓਥੇ ਮੂਲ ਨਾ ਆਉਣਗੀਆਂ
ਆ ਚਰਖ਼ੇ ਮੂਲ ਨਾ ਡਾਹੁਣਗੀਆਂ, ਤੇਰਾ ਤ੍ਰਿੰਜਣ ਪਿਆ ਵੀਰਾਨ ਕੁੜੇ

ਕਰ ਮਾਣ ਨਾ ਹੁਸਨ ਜਵਾਨੀ ਦਾ, ਪਰਦੇਸ ਨਾ ਰਹਿਣ ਸੈਲਾਨੀ ਦਾ
ਕੋਈ ਦੁਨੀਆਂ ਝੂਠੀ ਫ਼ਾਨੀ ਦਾ, ਨਾ ਰਹਿਸੀ ਨਾਮ ਨਿਸ਼ਾਨ ਕੁੜੇ

You get just a few days to lord it in your father's house,
my girl. Do not spend your time playing about, my
girl. Do not remain idle but do something, my girl.
Do not ruin your family, my girl.
Do not spend the night asleep. You are not going to come
back a second time. You are not going to sit in this
company again among your age-mates, my girl.
You are not going to remain in your father's house forever.
You are not going to sit beside your dear mother. In
the end you must endure separation from them, and
you will come under the authority of your husband's
mother and sisters, my girl.
Spin, and have it spun. Have the thread woven in the
warp. Have your dowry clothes dyed; then you will be
respected, my girl.
When you go to that house of strangers, you will never
return from there again. When you arrive there, you
will be sorry. Get your things ready in advance, my
girl.
Today you have so much work to do, my girl. Why have
you become so unconcerned, my girl? What will you
do at that moment, when the guests come to the
house, my girl?
When all your girlfriends leave, they will certainly not
come there again. They will never come to set up their
spinning wheels. Your spinning party will be deserted,
my girl.
Do not be proud of your beauty and youth. Travelers do
not remain in a foreign country. No name or mark of
this false and transitory world will remain, my girl.

ਇਕ ਔਖਾ ਵੇਲਾ ਆਵੇਗਾ, ਸਭ ਸਾਕ ਸੈਣ ਭਜ ਜਾਵੇਗਾ
ਕਰ ਮੱਦਦ ਪਾਰ ਲੰਘਾਵੇਗਾ, ਉਹ ਬੁਲ੍ਹੇ ਦਾ ਸੁਲਤਾਨ ਕੁੜੇ

੫੩

ਕਿਉਂ ਓਹਲੇ ਬਹਿ ਬਹਿ ਝਾਕੀਦਾ, ਇਹ ਪਰਦਾ ਕਿਸ ਤੋਂ ਰਾਖੀਦਾ

ਕਾਰਨ ਪੀਤ ਮੀਤ ਬਣ ਆਇਆ, ਮੀਮ ਦਾ ਘੁੰਘਟ ਮੁੱਖ ਪਰ ਪਾਇਆ
ਅਹਦ ਤੇ ਅਹਿਮਦ ਨਾਮ ਧਰਾਇਆ, ਸਿਰ ਛਤਰ ਝੁੱਲੇ 'ਲੌਲਾਕੀ' ਦਾ

ਤੁਸੀਂ ਆਪੇ ਆਪ ਹੀ ਸਾਰੇ ਹੋ, ਕਿਉਂ ਕਹਿੰਦੇ ਅਸੀਂ ਨਿਆਰੇ ਹੋ
ਆਏ ਅਪਣੇ ਆਪ ਨਜ਼ਾਰੇ ਹੋ, ਵਿਚ ਬਰਜ਼ਖ਼ ਰਖਿਆ ਖ਼ਾਕੀ ਦਾ

ਤੁਧ ਬਾਝੋਂ ਦੂਜਾ ਕਿਹੜਾ ਹੈ, ਕਿਉਂ ਪਾਇਆ ਉਲਟਾ ਝੇੜਾ ਹੈ
ਇਹ ਡਿਠਾ ਬੜਾ ਅੰਧੇਰਾ ਹੈ, ਹੁਣ ਆਪ ਨੂੰ ਆਪੇ ਆਖੀਦਾ

ਕਿਤੇ ਰੂਮੀ ਹੋ ਕਿਤੇ ਸ਼ਾਮੀ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਸਾਹਿਬ ਕਿਤੇ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਹੋ
ਤੁਸੀਂ ਆਪੇ ਆਪ ਤਮਾਮੀ ਹੋ, ਕਹੂੰ ਖੋਟਾ ਖਰਾ ਸੁਲਾਖੀਦਾ

ਜਿਸ ਤਨ ਵਿਚ ਇਸ਼ਕ ਦਾ ਜੋਸ਼ ਹੋਇਆ, ਉਹ ਬੇਖ਼ੁਦ ਹੋ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋਇਆ
ਉਹ ਕਿਉਂ ਕਰ ਰਹੇ ਖ਼ਮੋਸ਼ ਹੋਇਆ, ਜਿਸ ਪਿਆਲਾ ਪੀਤਾ ਸਾਕੀ ਦਾ

ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਅਸਾਂ ਵਲ ਧਾਏ ਜੀ, ਕਦ ਰਹਿੰਦੇ ਛੁਪੇ ਛੁਪਾਏ ਜੀ
ਤੁਸੀਂ ਸ਼ਾਹ ਇਨਾਇਤ ਬਣ ਆਏ ਜੀ, ਹੁਣ ਲਾ ਲਾ ਨੈਣ ਝੁਮਾਕੀਦਾ

A difficult time will come. All your family and kin will flee. The one who will come to your aid and get you across is Bullha's sovereign,[3] my girl.

53

Why do you sit in concealment and peep out? Who are you veiling yourself from?
You came for the sake of love, turning yourself into someone to love. You placed the veil of *mīm* over your face, and from Ahad you made your name Ahmad.[1] The royal umbrella of *If it were not for you*[2] sways over your head.
You yourself are all things, so why do you say you are separate? You have come as your own spectacle, interposing the dividing line of earthliness.[3]
Apart from you, who else is there? Why have you created this futile dispute? You saw a great darkness; now you call yourself yourself.
Sometimes you are a Turk, sometimes a Syrian,[4] sometimes the master, sometimes the slave. You yourself embrace entirety, irrespective of the appearance of things being false or true.
The body that is filled with the passion of love loses self and consciousness. How can someone who has drunk from the cupbearer's[5] goblet remain silent?
You were the one who rushed at us; when did you ever remain hidden? You have come as Shah Inayat. Now keep your eyes fixed on us.

ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਤਨ ਭਾਠੀ ਕਰ, ਅਗ ਬਾਲ ਹਡਾਂ ਤਨ ਮਾਟੀ ਕਰ
ਇਹ ਸ਼ੌਂਕ ਮੁਹੱਬਤ ਬਾਟੀ ਕਰ, ਇਹ ਮਧਵਾ ਇਸ ਬਿਧ ਛਾਕੀਦਾ

੫੪

ਕਿਉਂ ਲੜਨਾ ਹੈਂ ਕਿਉਂ ਲੜਨਾ ਹੈਂ ਗ਼ੈਰ ਗੁਨਾਹੇ

'ਲਾ ਤਤਹੱਰਕੁ' ਖ਼ੁਦ ਲਿਖਿਓ ਈ, ਕਿਸ ਨੂੰ ਦੇਨਾ ਏਂ ਫਾਹੇ

ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਤੇ ਅਹਿਲ ਕੁਰਆਨ ਭੀ ਆਹੇ, ਅਸੀਂ ਅੱਗੇ ਸੱਦੇ ਆਏ

'ਅਲਸਤੁ ਬਿਰੱਬਿਕੁਮ' ਵਾਰਦ ਹੋਇਆ, 'ਕਾਲੂ ਬਲਾ' ਧੁੰਮ ਪਾਏ

'ਕੁਨ ਫ਼ਯਕੂਨ' ਆਵਾਜ਼ਾ ਹੋਇਆ, ਤਦਾਂ ਅਸੀਂ ਭੀ ਕੋਲੇ ਆਹੇ

ਲੱਜ਼ਤ ਮਾਰ ਦਿਵਾਨੇ ਕੀਤੇ, ਨਹੀਂ ਜ਼ਾਤੇ ਅਸਲੀ ਆਹੇ

੫੫

ਕਿਹਨੂੰ ਲਾਮਕਾਨੀ ਦਸਦੇ ਹੋ, ਤੁਸੀਂ ਹਰ ਰੰਗ ਦੇ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਹੋ

'ਕੁਨ' ਕਹਿਓ 'ਫ਼ਯਕੂਨ' ਕਹਾਇਓ, ਤੈਂ ਬਾਝੋਂ ਹੋਰ ਕਿਹੜਾ ਆਇਓ
ਇਸ਼ਕੋਂ ਸਭ ਜ਼ਹੂਰ ਬਣਾਇਓ, ਆਸ਼ਕ ਹੋ ਕੇ ਵਸਦੇ ਹੋ

Bullhe Shah, make your body a furnace, burn your bones in the fire, and turn your body into dust. Make this love and desire your food for the journey; this is how to taste this wine.

54

Why do you dispute, why do you dispute with us over another's sin?[1]
You were the one who wrote *You do not move.*[2] So who are you causing to be hanged?
There was the law and the followers of the Qur'an, but we were called before they were.
Am I not your lord?[3] was revealed, and up went the loud cry *They said, "Yes."*
When *Let it be, and it was*[4] was proclaimed, we too were there.
Inflicting ecstasy, he has driven us mad; otherwise we should have retained our original nature.

55

Whom do you describe as infinite? You dwell in every color.
You are the one who said *Let it be,* and caused *as it was* to be said.[1] Who came but you? From love you created the manifest world, where you dwell as your lover.[2]

ਪੁੱਛੋ ਆਦਮ ਕਿਸ ਨੇ ਆਂਦਾ ਏ, ਕਿਥੋਂ ਆਇਆ ਕਿਥੇ ਜਾਂਦਾ ਏ
ਓਥੇ ਕਿਸ ਦਾ ਤੈਨੂੰ ਲਾਂਝਾ ਏ, ਓਥੇ ਖਾ ਦਾਣਾ ਉੱਠ ਨਸਦੇ ਹੋ

ਆਪੇ ਸੁਣੇਂ ਤੇ ਆਪ ਸੁਣਾਵੇਂ, ਆਪੇ ਗਾਵੇਂ ਆਪ ਬਜਾਵੇਂ
ਹੱਥੋਂ ਕੌਲ ਸਰੂਦ ਸੁਣਾਵੇਂ, ਕਿਤੇ ਜਾਹਲ ਹੋ ਕੇ ਨਸਦੇ ਹੋ

ਤੇਰੀ ਵਹਦਤ ਤੂਹੇਂ ਬੁਝਾਵੇਂ, 'ਅਨਲਹੱਕ' ਦੀ ਤਾਰ ਹਿਲਾਵੇਂ
ਸੂਲੀ ਤੇ ਮਨਸੂਰ ਚੜ੍ਹਾਵੇਂ, ਓਥੇ ਕੋਲ ਖਲੋ ਕੇ ਹਸਦੇ ਹੋ

ਜਿਵੇਂ ਸਿਕੰਦਰ ਤਰਫ਼ ਨੁਸ਼ਾਬਾਂ, ਹੋ ਰਸੂਲ ਲੈ ਆਇਆ ਕਿਤਾਬਾਂ
ਯੂਸਫ਼ ਹੋ ਕੇ ਅੰਦਰ ਖ਼ਾਬਾਂ, ਜ਼ੁਲੈਖ਼ਾ ਦਾ ਦਿਲ ਖਸਦੇ ਹੋ

ਕਿਤੇ ਰੂਮੀ ਹੋ ਕਿਤੇ ਜ਼ੰਗੀ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਟੋਪੀ ਪੋਸ਼ ਫਰੰਗੀ ਹੋ
ਕਿਤੇ ਮੈਖ਼ਾਨੇ ਵਿਚ ਭੰਗੀ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਮਿਹਰ ਮਿਹਰੀ ਬਣ ਵਸਦੇ ਹੋ

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਇਨਾਇਤ ਆਰਫ਼ ਹੈ, ਉਹ ਦਿਲ ਮੇਰੇ ਦਾ ਵਾਰਸ ਏ
ਮੈਂ ਲੋਹਾ ਤੇ ਉਹ ਪਾਰਸ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਓਸੇ ਦੇ ਸੰਗ ਖਸਦੇ ਹੋ

੫੬

ਕੀ ਕਰਦਾ ਨੀ ਕੀ ਕਰਦਾ ਨੀ, ਕੋਈ ਪੁੱਛੋ ਖਾਂ ਦਿਲਬਰ ਕੀ ਕਰਦਾ

ਇਕਸੇ ਘਰ ਵਿਚ ਵਸਦਿਆਂ ਰਸਦਿਆਂ, ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਵਿਚ ਪਰਦਾ

Ask Adam this: Who brought him, where did he come from, and where does he go? Whom did he deal with there, when he ate the grain[3] and ran away?
You are the one who listens and the one who tells. You are the one who sings and the one who plays. You made the melody of the word sound from his hand, then as the ignorant one[4] you fled.
Unity is yours and you are the one who makes it understood. You play the string of *I am God.*[5] You made Mansur mount the gallows, while you stood around and laughed.[6]
Like Sikandar coming to Nushaba,[7] you come as the Apostle with the scriptures. As Yusuf in her dreams,[8] you steal the heart of Zulaikha.
Now you are a Greek, now you are an African, now you are a European in a hat. Now you are a hashish addict in the tavern, now you live comfortably as a respectable married couple.
Bullha, Shah Inayat is a master mystic, he is the lord of my heart. I am iron and he is the philosopher's stone.[9] You snatch hold of me and make us touch.

56

What is he doing, what is he doing? Someone should ask what the beloved is doing.
Those who live happily together in one house do not need a screen between them.

ਵਿਚ ਮਸੀਤ ਨਮਾਜ਼ ਗੁਜ਼ਾਰੇ, ਬੁਤਖ਼ਾਨੇ ਜਾ ਵੜਦਾ

ਆਪ ਇੱਕੋ ਕਈ ਲੱਖ ਘਰਾਂ ਦੇ, ਮਾਲਕ ਇਹ ਘਰ ਘਰ ਦਾ

ਜਿਤ ਵਲ ਵੇਖਾਂ ਉਤ ਵਲ ਓਹੋ, ਹਰ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਦਾ

ਮੂਸਾ ਤੇ ਫ਼ਰਔਨ ਬਣਾ ਕੇ, ਦੋ ਹੋ ਕੇ ਕਿਉਂ ਲੜਦਾ

ਹਾਜ਼ਰ ਨਾਜ਼ਰ ਓਹੋ ਹਰ ਥਾਂ, ਸੂਚਕ[੧] ਕਿਸ ਨੂੰ ਖੜਦਾ

ਐਸੀ ਨਾਜ਼ੁਕ ਬਾਤ ਕਿਉਂ ਕਹਿੰਦਾ, ਨਾ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਨਾ ਜਰਦਾ

ਇਤ ਵੱਲ ਆਪੇ ਉਤ ਵੱਲ ਆਪੇ, ਆਪੇ ਸਾਹਿਬ ਬਰਦਾ

ਵਹਦਤ ਦਾ ਦਰਿਆ ਸਚਾਵਾਂ, ਓਥੇ ਦਿੱਸੇ ਹਰ ਕੋਈ ਤਰਦਾ

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਦਾ ਇਸ਼ਕ ਬਘੇਲਾ, ਰੱਤ ਪੀਦਾਂ ਗੋਸ਼ਤ ਚਰਦਾ

੫੭

ਕੀ ਕਰਦਾ ਬੇਪਰਵਾਹੀ ਜੇ

'ਕੁਨ' ਕਿਹਾ 'ਫ਼ਯਕੂਨ' ਕਹਾਇਆ, ਬਾਤਨ ਜ਼ਾਹਰ ਦੇ ਵਲ ਆਇਆ
ਬੇਚੂਨੀ ਦਾ ਚੂੰਨ ਬਣਾਇਆ, ਬਿਖੜੀ ਖੇਡ ਮਚਾਈ ਜੇ

ਸਿਰ ਮੁਖ਼ਫ਼ੀ ਦਾ ਜਿਸ ਦਮ ਬੋਲਾ, ਘੁੰਘਟ ਅਪਨੇ ਮੂੰਹ ਸੇ ਖੋਲਾ
ਹੁਣ ਕਿਉਂ ਕਰਦਾ ਸਾਥੋਂ ਓਹਲਾ, ਸਭ ਵਿਚ ਹਕੀਕਤ ਆਈ ਜੇ

He performs the prayer in the mosque, he goes into the idol temple.
There is just one of him and many hundreds of thousands of houses, but he is the master of every house.
Wherever I look, there is only him. He keeps company with everyone.
He created Moses and Pharaoh.[1] Why does he turn himself into two and fight?
Present and seeing, only he exists everywhere. Who does the informer seize?
How can I tell such a sensitive secret? I cannot utter it, nor can I bear it.
On this side and that side there is only him. He is the master and the slave.
The river of unity is true. Everyone can be seen swimming there.
Bullha, love for the lord is a young tiger. It drinks blood and it eats flesh.

57

What is this nonchalance he practices?
He said *Let it be* and made them say *and it was.*[1] The hidden proceeded to the manifest. He fashioned form from formlessness and set up a complex game.
At the moment he spoke of the hidden secret,[2] he removed the veil from his face. Now why does he conceal himself from us? True reality has entered everything.

'ਕੱਰਮਨਾ ਬਨੀ ਆਦਮ' ਕਿਹਾ, ਕੋਈ ਨਾ ਕੀਤਾ ਤੇਰੇ ਜਿਹਾ
ਸ਼ਾਨ ਬਜ਼ੁਰਗੀ ਦੇ ਸੰਗ ਇਹਾ, ਡਫ਼ਲੀ ਖ਼ੂਬ ਵਜਾਈ ਜੇ

ਆਪੇ ਬੇਪਰਵਾਹੀਆਂ ਕਰਦੇ, ਅਪਣੇ ਆਪ ਸੇ ਆਪੇ ਡਰਦੇ
ਰਿਹਾ ਸਮਾ ਵਿਚ ਹਰ ਹਰ ਘਰ ਦੇ, ਭੁੱਲੀ ਫਿਰੇ ਲੁਕਾਈ ਜੇ

ਚੇਟਕ ਲਾ ਦੀਵਾਨਾ ਹੋਇਆ, ਲੈਲਾ ਬਣ ਕੇ ਮਜਨੂੰ ਮੋਹਿਆ
ਆਪੇ ਰੋਇਆ ਆਪੇ ਧੋਇਆ, ਕੇਹੀ ਕੀਤੀ ਅਸ਼ਨਾਈ ਜੇ

ਆਪੇ ਹੈਂ ਤੂੰ ਸਾਜਨ ਸਈਆਂ, ਅਕਲ ਦਲੀਲਾਂ ਸਭ ਉਠ ਗਈਆਂ
ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਨੇ ਖ਼ੁਸ਼ੀਆ ਲਈਆਂ, ਹੁਣ ਕਰਦਾ ਕਿਉਂ ਜੁਦਾਈ ਜੇ

੫੮

ਕੀ ਜਾਣਾਂ ਮੈਂ ਕੋਈ ਵੇ ਅੜਿਆ, ਕੀ ਜਾਣਾ ਮੈਂ ਕੋਈ

ਜੋ ਕੋਈ ਅੰਦਰ ਬੋਲੇ ਚਾਲੇ, ਜ਼ਾਤ ਅਸਾਡੀ ਸੋਈ
ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਲ ਮੈਂ ਨੇਹੁੰ ਲਗਾਇਆ, ਉਹੋ ਜੇਹੀ ਹੋਈ

ਚਿੱਟੀ ਚਾਦਰ ਲਾਹ ਸੁੱਟ ਕੁੜੀਏ, ਪਹਿਨ ਫ਼ਕੀਰਾਂ ਲੋਈ
ਚਿੱਟੀ ਚਾਦਰ ਦਾਗ਼ ਹਜ਼ਾਰਾਂ, ਲੋਈ ਨੂੰ ਦਾਗ਼ ਨਾ ਕੋਈ

ਅਲਫ਼ ਪਛਾਤਾ ਬੇ ਪਛਾਤੀ, ਤੇ ਤਲਾਵਤ ਹੋਈ
ਸੀਨ ਪਛਾਤਾ ਸ਼ੀਨ ਪਛਾਤਾ, ਸਾਦਕ ਸਾਬਰ ਹੋਈ

We have honored the sons of Adam,[3] for no one like you has been made. Such is the glory that goes with greatness; the drum was properly beaten.[4]

He is the one who acts nonchalantly, he is the one who is afraid of himself. He is present in every house, while people roam in confusion.

He displayed his charms and he became mad. He became Laila to make Majnun[5] fall in love. He was the one who wept, he was the one who wailed. What a wonderful kind of love he made.

You yourself are the beloved and the girls. All reason and logic have vanished. Bullha, the lord has taken away joys; why does he now inflict separation?

58

What[1] do I know of anyone, my friend, what do I know of anyone?

Whoever speaks and moves inside us is our essential being. I have become identical with the one I fell in love with.

Get rid of your white shawl, girl, and put on the fakirs' blanket. The white shawl will get covered with stains, but there is no stain on the blanket.[2]

I recognized *alif,*[3] I recognized *be,* then *te* began my scriptural recitation. I recognized *sīn,*[4] I recognized *shīn,* then I became sincere and patient.

ਕੂ ਕੂ ਕਰਦੀ ਕੁਮਰੀ ਆਹੀ, ਗਲ ਵਿਚ ਤੌਕ ਪਿਓਈ
ਬੱਸ ਨਾ ਕਰਦੀ ਕੂ ਕੂ ਕੋਲੋਂ, ਕੂ ਕੂ ਅੰਦਰ ਮੋਈ

ਜੋ ਕੁਝ ਕਰਸੀ ਅੱਲ੍ਹਾ ਭਾਣਾ, ਕਿਆ ਕੁਝ ਕਰਸੀ ਕੋਈ
ਜੋ ਕੁਝ ਲੇਖ ਮੱਥੇ ਦਾ ਲਿਖਿਆ, ਮੈਂ ਉਸ ਤੇ ਸ਼ਾਕਰ ਹੋਈ

ਆਸ਼ਕ ਬਕਰੀ ਮਾਸ਼ੂਕ ਕਸਾਈ, ਮੈਂ ਮੈਂ ਕਰਦੀ ਕੋਹੀ
ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਮੈਂ ਮੈਂ ਬਹੁਤਾ ਕਰਦੀ, ਤਿਉਂ ਤਿਉਂ ਮੋਈ ਮੋਈ

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਇਨਾਇਤ ਕਰਕੇ, ਸ਼ੌਕ ਸ਼ਰਾਬ ਦਿਤੋਈ
ਭਲਾ ਹੋਇਆ ਅਸੀਂ ਦੂਰੋਂ ਛੁੱਟੇ, ਨੇੜੇ ਆਣ ਲੱਧੋਈ

੫੯

ਕੀ ਬੇਦਰਦਾਂ ਦੇ ਸੰਗ ਯਾਰੀ, ਰੋਵਣ ਅੱਖੀਆਂ ਜ਼ਾਰੋ ਜ਼ਾਰੀ

ਸਾਨੂੰ ਗਏ ਬੇਦਰਦੀ ਛੱਡ ਕੇ, ਸੀਨੇ ਸਾਂਗ ਹਿਜਰ ਦੀ ਗੱਡ ਕੇ
ਜਿਸਮੋਂ ਜਿੰਦ ਨੂੰ ਲੈ ਗਏ ਕੱਢ ਕੇ, ਇਹ ਗੱਲ ਕਰ ਗਏ ਹੈਂਸਿਆਰੀ

ਬੇਦਰਦਾਂ ਦਾ ਕੀ ਭਰਵਾਸਾ, ਖ਼ੌਫ਼ ਨਹੀਂ ਦਿਲ ਅੰਦਰ ਮਾਸਾ
ਚਿੜੀਆਂ ਮੌਤ ਗਵਾਰਾਂ ਹਾਸਾ, ਮਗਰੋਂ ਹਸ ਹਸ ਤਾੜੀ ਮਾਰੀ

ਆਵਣ ਕਹਿ ਗਏ ਫੇਰ ਨਾ ਆਏ, ਆਵਣ ਦੇ ਸਭ ਕੌਲ ਭੁਲਾਏ
ਮੈਂ ਭੁੱਲੀ ਭੁਲ ਨੈਣ ਲਗਾਏ, ਕੇਹੇ ਮਿਲੇ ਸਾਨੂੰ ਠੱਗ ਬਪਾਰੀ

"Coo, coo," said the turtledove, with your ring around its neck.[5] Its cooing never stops. It was still busy cooing when it died.

Whatever he does, it is God's will; what can anyone do by himself? I am grateful for whatever fate is written on my forehead.

The lover is the goat and the beloved is the butcher. Saying "Me, me,"[6] it is slaughtered. The more it says "Me, me," the deader it is.

Bullha, the lord in his grace[7] gave me the wine of passion. It is good that we have been set free from distant separation and that you have come near and found us.

59

With those who are cruel, what love is possible? My eyes are weeping bitterly.

The cruel ones abandoned us and went away, transfixing our breast with the spear of separation and removing the life from our body. This is what those murderers did.

What trust can be placed in the cruel, who do not have an ounce of fear in their hearts? The death of birds is a joke to peasants; afterward they laugh and clap their hands.

They said they would come but did not, forgetting all their promises of coming. I wander lost but have fixed my eyes on them. How will I get to see those robber traders?

੫ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਇਕ ਸੌਦਾ ਕੀਤਾ, ਪੀਤਾ ਜ਼ਹਿਰ ਪਿਆਲਾ ਪੀਤਾ
ਨਾ ਕੁਝ ਨਫ਼ਾ ਨਾ ਟੋਟਾ ਲੀਤਾ, ਦਰਦ ਦੁਖਾਂ ਦੀ ਗਠੜੀ ਭਾਰੀ

੯੦

ਕੇਹੇ ਲਾਰੇ ਦੇਨਾਂ ਏਂ ਸਾਨੂੰ, ਦੋ ਘੜੀਆਂ ਮਿਲ ਜਾਈਂ

ਨੇੜੇ ਵੱਸੇਂ ਥਾਂ ਨਾ ਦੱਸੇਂ, ਢੂੰਡਾਂ ਕਿਤ ਵਲ ਜਾਹੀਂ
ਆਪੇ ਝਾਤੀ ਪਾਈ ਅਹਿਮਦ, ਵੇਖਾਂ ਤਾਂ ਮੁੜ ਨਾਹੀਂ

ਆਖ ਗਿਓਂ ਮੁੜ ਆਇਓਂ ਨਾਹੀਂ, ਸੀਨੇ ਭੜਕਣ ਭਾਹੀਂ
ਇਕਸੇ ਘਰ ਵਿਚ ਵਸਦਿਆਂ ਰਸਿਦਆਂ, ਕਿਤ ਵਲ ਕੂਕ ਸੁਣਾਈਂ

ਪਾਂਧੀ ਜਾ ਮੇਰਾ ਦੇਹ ਸੁਨੇਹਾ, ਦਿਲ ਦੇ ਉਹਲੇ ਲੁਕਦਾ ਕੇਹਾ
ਨਾਮ ਅੱਲ੍ਹਾ ਦੇ ਨਾ ਹੋ ਵੈਰੀ, ਮੁਖ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਨਾ ਤਰਸਾਈਂ

੫ ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਕੀ ਲਾਇਆ ਮੈਨੂੰ, ਅੱਧੀ ਰਾਤੇ ਤੇਰੀ ਮਹਿਮਾਂ
ਉਝੜ ਬੇਲੇ ਸਭ ਕੋਈ ਡਰਦਾ, ਸੋ ਢੂੰਡਾਂ ਮੈਂ ਚਾਈਂ ਚਾਈਂ

Bullhe Shah did a deal, he drank the cup filled with the poison of love. He got no profit and no loss; his bundle of pains and sorrows is heavy.

60

What[1] are these false promises you offer? Meet me for just a couple of moments.
You live near but do not tell me the place. In which direction should I look for you? It is you who peep out as Ahmad.[2] When I look, you are no longer there.
You promised when you went, but you have not returned. Flames blaze in my breast. Living happily in the same house, where else[3] should I cry out to you?
Go, traveler, and deliver my message. How can you hide in the cover of the heart? In the name of God, do not be hostile. Do not make me long to see your face.
Bullha, what has the lord done to me? In the middle of the night I sing your praises. Everyone fears the wild river glades, but that is where I search most happily.

੬੧

ਕੌਣ ਆਇਆ ਪਹਿਨ ਲਿਬਾਸ ਕੁੜੇ, ਤੁਸੀਂ ਪੁੱਛੋ ਨਾਲ ਇਖ਼ਲਾਸ ਕੁੜੇ

ਹੱਥ ਖੂੰਡੀ ਮੋਢੇ ਕੰਬਲ ਕਾਲਾ, ਅੱਖੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਵੱਸੇ ਉਜਾਲਾ
ਚਾਕ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਹੈ ਮਤਵਾਲਾ, ਪੁੱਛੋ ਬਿਠਾ ਕੇ ਪਾਸ ਕੁੜੇ

ਚਾਕਰ ਚਾਕ ਨਾ ਇਸ ਨੂੰ ਆਖੋ, ਇਹ ਨਾ ਖ਼ਾਲੀ ਗੁੱਝੜੀ ਘਾਤੋਂ
ਵਿਛੜਿਆ ਹੋਇਆ ਪਹਿਲੀ ਰਾਤੋਂ, ਆਇਆ ਕਰਨ ਤਲਾਸ਼ ਕੁੜੇ

ਨਾ ਇਹ ਚਾਕਰ ਚਾਕ ਕਹੀਂ ਦਾ, ਨਾ ਇਹ ਜ਼ੱਰਾ ਸ਼ੌਕ ਮਹੀਂ ਦਾ
ਨਾ ਮੁਸ਼ਤਾਕ ਹੈ ਦੁੱਧ ਦਹੀਂ ਦਾ, ਨਾ ਉਸ ਭੁੱਖ ਪਿਆਸ ਕੁੜੇ

੫ ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਲੁਕ ਬੈਠਾ ਓਹਲੇ, ਦੱਸੇ ਭੇਤ ਨਾ ਮੁੱਖ ਸੇ ਬੋਲੇ
ਬਾਬਲ ਵਰ ਖੇੜਿਆਂ ਤੋਂ ਟੋਲੇ, ਵਰ ਮੈਂਡਾ ਮੈਂਡੇ ਪਾਸ ਕੁੜੇ

੬੨

ਖ਼ਾਕੀ ਖ਼ਾਕ ਸਿਉਂ ਰਲ ਜਾਣਾ, ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਜ਼ੋਰ ਧਿੰਗਾਣਾ

ਗਏ ਸੋ ਗਏ ਫੇਰ ਨਹੀਂ ਆਏ, ਮੇਰੇ ਜਾਨੀ ਮੀਤ ਪਿਆਰੇ
ਮੇਰੇ ਬਾਝੋਂ ਰਹਿੰਦੇ ਨਾਹੀਂ, ਹੁਣ ਕਿਉਂ ਅਸਾਂ ਵਿਸਾਰੇ
ਵਿਚ ਕਬਰਾਂ ਦੇ ਖ਼ਬਰ ਨਾ ਕਾਈ, ਮਾਰੂ ਕੇਹਾ ਝੁਲਾਣਾ

61

Who[1] has come dressed up, my girl? Ask him straight, my girl.

A crook is in his hand and a black blanket on his shoulders; light dwells in the eyes. He is not a herdsman but a man of wisdom. Get him to sit beside you and question him, my girl.

Do not call him a menial herdsman.[2] He is not devoid of secret purpose. Separated since the first night,[3] he has come to search, my girl.

He is no one's menial herdsman, nor does he take the least pleasure in buffaloes. He has no desire for milk or yogurt, nor does he feel hunger or thirst, my girl.

Bullha, the lord sits hidden in concealment. He does not reveal the secret or speak with his mouth. My father seeks a bridegroom from the Kheras,[4] but my bridegroom is by my side, my girl.

62

Those made of dust must mingle with the dust. Force and might are of no avail.

Those who have gone have gone, they have not returned, my dear beloved friends. They could not bear to live without me, so now why have they forgotten us? There is no awareness in the grave, so why this anguished thrashing about?[1]

ਚਿਤ ਪਿਆਰ ਨਾ ਜਾਏ ਸਾਥੋਂ, ਉੱਭੇ ਸਾਹ ਨਾ ਰਹਿੰਦੇ
ਅਸੀਂ ਮੋਇਆਂ ਦੇ ਪਰਲੇ ਪਾਰ ਹਾਂ, ਜਿਊਂਦਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਬਹਿੰਦੇ
ਅੱਜ ਕਿ ਭਲਕੇ ਤੁਰਨ ਦਾ ਸਾਨੂੰ, ਹੋਸੀ ਬੜਾ ਖਪਾਣਾ

ਓਥੇ ਮਗਰ ਪਿਆਦੇ ਲੱਗੇ, ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਏਥੇ ਆਏ
ਏਥੇ ਸਾਨੂੰ ਰਹਿਣ ਨਾ ਮਿਲਦਾ, ਅੱਗੇ ਕਿਤ ਵਲ ਧਾਏ
ਜੋ ਕੁਝ ਅਗਲਿਆਂ ਦੇ ਸਿਰ ਬੀਤੀ, ਅਸਾਂ ਵੀ ਓਹੋ ਟਿਕਾਣਾ

੫ ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਏਥੇ ਰਹਿਣ ਨਾ ਮਿਲਦਾ, ਰੋਂਦੇ ਪਿਟਦੇ ਚੱਲੇ
ਇੱਕੋ ਨਾਮ ਓਸੇ ਦਾ ਖ਼ਰਚੀ, ਪੈਸਾ ਹੋਰ ਨਾ ਪੱਲੇ
ਮੈਂ ਸੁਪਨਾ ਸਭ ਜਗ ਵੀ ਸਪਨਾ, ਸੁਪਨਾ ਲੋਕ ਬਬਾਣਾ

੬੩

ਖੇਡ ਲੈ ਵਿਚ ਵਿਹੜੇ ਘੁੰਮੀ ਘੁੰਮ

ਏਸ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਆਲਾ ਸੋਂਹਦਾ, ਆਲੇ ਦੇ ਵਿਚ ਤਾਕੀ
ਤਾਕੀ ਦੇ ਵਿਚ ਸੇਜ ਵਿਛਾਵਾਂ, ਨਾਲ ਪੀਆ ਸੰਗ ਰਾਤੀ

ਏਸ ਵਿਹੜੇ ਦੇ ਨੌਂ ਦਰਵਾਜ਼ੇ, ਦਸਵਾਂ ਗੁਪਤ ਰਖਾਤੀ
ਓਸ ਗਲੀ ਦੀ ਮੈਂ ਸਾਰ ਨਾ ਜਾਣਾਂ, ਜਹਾਂ ਆਵੇ ਪੀਆ ਜਾਤੀ

ਏਸ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਚਰਖ਼ਾ ਸੋਂਹਦਾ, ਆਲੇ ਦੇ ਵਿਚ ਤਾਕੀ
ਆਪਣੇ ਪੀਆ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰੇਸਾਂ, ਚਰਖ਼ੇ ਦੇ ਹਰ ਫੇਰੇ

Our memory and love for them do not leave us, and we cannot stop sobbing. We have passed far beyond the dead, even as we sit among the living. Today or tomorrow we shall experience the great distress of departure.
The constables pursued us there, so we came here. We do not get to stay here; where will we move in the future? We are headed for the fate that befell those who went before us.
Bullha, no one gets to stay here. They departed weeping and beating their breasts. It is only his name that is our provision for the journey, we carry no other money. I am a dream, the whole world is a dream, and my father's people are a dream.

63

Dance[1] around the courtyard and play.
In this courtyard the alcove looks good. In the alcove there is a little window. I make up the bed in the alcove for a night with my beloved.
This courtyard has nine doors;[2] the tenth is kept secret. I do not have a clue about the street along which my beloved comes.
In this courtyard the spinning wheel looks good. In the alcove there is a little window. I will remember my beloved with every turn of the spinning wheel.

ਇਸ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਮਕਨਾਂ ਹਾਥੀ, ਸੰਗਲ ਨਾਲ ਕਹੇੜੇ
ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਫ਼ਕੀਰ ਸਾਈਂ ਦਾ, ਜਾਗਦਿਆਂ ਕੋ ਛੇੜੇ

੬੪

ਗੱਲ ਰੌਲੇ ਲੋਕਾਂ ਪਾਈ ਏ

ਸਚ ਆਖ ਮਨਾ ਕਿਉਂ ਡਰਨਾ ਏਂ, ਇਸ ਸਚ ਪਿੱਛੇ ਤੂੰ ਤਰਨਾ ਏਂ
ਸਚ ਸਦਾ ਆਬਾਦੀ ਕਰਨਾ ਏਂ, ਸਚ ਵਸਤ ਅਚੰਭਾ ਆਈ ਏ

ਬਾਹਮਣ ਆ ਜਜਮਾਨ ਡਰਾਏ, ਪਿੱਤਰ ਪੀੜ ਦਸ ਭਰਮ ਦੁੜਾਏ
ਆਪੇ ਦੱਸ ਕੇ ਜਤਨ ਕਰਾਏ, ਪੂਜਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਾਈ ਏ

ਪਿੱਤਰ ਤੁਸਾਂ ਦੇ ਉੱਪਰ ਪੀੜਾ, ਗੁੜ ਚਾਵਲ ਮਨਸਾਓ ਲੀੜਾ
ਜੰਜੂ ਪਾਓ ਲਾਹੋ ਬੀੜਾ, ਚੁਲੀ ਤੁਰਤ ਪਵਾਈ ਏ

ਪੀੜ ਨਹੀਂ ਇਉਂ ਨਿਕਲਣ ਲੱਗੀ, ਰੋਕ ਰੁਪਈਆ ਭਾਂਡੇ ਢੱਗੀ
ਹੋਵੇ ਲਾਖੀ ਦਰੁਸਤ ਨਾ ਬੱਗੀ, ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਇਹ ਬਾਤ ਬਣਾਈ ਏ

ਪਿਰਥਮ ਚੰਡੀ ਮਾਤ ਬਣਾਈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੂਜੇ ਸਰਬ ਲੋਕਾਈ
ਪਾਛੇ ਵਡ ਕੀ[1] ਜੰਜ ਚੜ੍ਹਾਈ, ਡੋਲੀ ਠੁਮ ਠੁਮ ਆਈ ਏ

In this courtyard there is a baby elephant[3] that strains against its chain. Bullhe Shah is a fakir of the lord; he disturbs those who are awake.

64

People have covered the whole thing[1] in confusion.

Tell me truly, my heart, why are you afraid? It is thanks to this truth that you are saved. Truth always makes things flourish. Truth has come as a wondrous treasure.

The Brahmans[2] have come to scare their patrons. They make them anxious by telling them how their ancestors suffer. You are the one who instructs them and makes them exert themselves. It is you who causes the worship to begin.

"Your ancestors are in pain. Make offerings of raw sugar, rice, and cloth. Undo your shirt and put on your sacred thread." Then they are quickly given a handful of Ganges water.

This is not how suffering is removed, with cash, rupees, vessels, and cattle. Something that is actually scarlet cannot become white.[3] Bullha, this is all make-believe.

First the image of the goddess Chandi[4] was made, the mother whom all the people worship. Then the great bridegroom's[5] procession went out. The palanquin has come with lots of loud noise.

ਭੁੱਲ ਖ਼ੁਦਾ ਨੂੰ ਜਾਣ ਖ਼ੁਦਾਈ, ਬੁੱਤਾਂ ਅੱਗੇ ਸੀਸ ਨਿਵਾਈ
ਜਿਹੜੇ ਘੜ ਕੇ ਆਪ ਬਣਾਈ, ਸ਼ਰਮ ਰਤਾ ਨਾ ਆਈ ਏ

ਵੇਖੋ ਤੁਲਸੀ ਮਾਤ ਬਣਾਈ, ਸਾਲਗਰਾਮੇ ਸੰਗ ਪਰਨਾਈ
ਹਸ ਰਸ ਡੋਲੀ ਚਾ ਚੜ੍ਹਾਈ, ਸਾਲਾ ਸਹੁਰਾ ਬਣੇ ਜਵਾਈ ਏ

ਧੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਸਭ ਵਿਆਹਵਣ, ਪਰਦੇ ਅਪਣੇ ਆਪ ਕਜਾਵਣ
ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਾਹ ਕੀ ਆਖਣ ਆਵਣ, ਨਾ ਮਾਤਾ ਕਿਸੇ ਵਿਆਹੀ ਏ

ਸ਼ਾਹ ਰਗ ਥੀਂ ਰੱਬ ਦਿਸਦਾ ਨੇੜੇ, ਲੋਕਾਂ ਪਾਏ ਲੰਮੇ ਝੇੜੇ
ਵਾ ਕੇ ਝਗੜੇ ਕੌਣ ਨਬੇੜੇ, ਭਜ ਭਜ ਉਮਰ ਗਵਾਈ ਏ

ਬਿਰਛ ਬਾਗ਼ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਜੁਦਾਈ, ਬੰਦਾ ਰੱਬ ਤਿਵੇਂ ਬਣ ਆਈ
ਪਿਛਲੇ ਸਰਤੇ ਤੇ ਖਿੜ ਆਈ, ਦੁਬਿਧਾ ਆਣ ਮਿਟਾਈ ਏ

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਆਪੇ ਭੁੱਲ ਭੁਲਾਇਆ ਏ, ਆਪੇ ਚਿਲਿਆਂ ਵਿਚ ਦਬਾਇਆ ਏ
ਆਪੇ ਹੋਕਾ ਦੇ ਸੁਣਾਇਆ ਏ, ਮੁਝ ਮੇਂ ਭੇਤ ਨਾ ਕਾਈ ਏ

ਗਰਮ ਸਰਦ ਹੋ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਾਲਾ, ਹਰਕਤ ਕੀਤਾ ਚਿਹਰਾ ਕਾਲਾ
ਤਿਸ ਨੂੰ ਆਖਣ ਜੀ ਸੁਖਾਲਾ, ਇਸ ਦੀ ਕਰੋ ਦਵਾਈ ਏ

ਅੱਖੀਆਂ ਪੱਕੀਆਂ ਆਖਣ ਆਈਆਂ, ਐਸੀ ਸਮਝ ਕੇ ਆਓ ਨੀ ਮਾਈਆਂ
ਆਪੇ ਭੁੱਲ ਗਈਆਂ ਹੁਣ ਸਾਈਆਂ, ਹੁਣ ਤੀਰਥ ਪਾਸ ਸੁਧਾਈ ਏ

People mistakenly think they are divine and bow their heads before the idols. They were the ones who made them, yet they feel no shame at all.
See how the sacred basil is made the mother. It is married to the ammonite sacred to Vishnu. It is put into the bridal palanquin with rejoicing. The brother-in-law and the father-in-law become the son-in-law.[6]
Daughters and sisters all get married. They cover themselves in their veils. Bullha, what do they come to say? No one has married the mother.
The lord appears nearer than the jugular vein.[7] People have created lengthy disputes. Who can settle these contentions about him? They have wasted their lives in running around.
There is no separation between the tree and the garden. That is the relationship of creature and lord. After last autumn they blossom again. Duality is destroyed.
Bullha, you have gone astray, and have led others astray. You have disciplined yourself with lengthy vigils. You have made loud proclamations. But in no way are you distinct from me.[8]
Someone catches a chill and is feverish. His evil deeds have blackened his face. People ask him if he is feeling all right and say, "Give him some medicine."
They say that their eyesight is good. Come, mothers,[9] if that is what you think. They are lost in error, lord. Now the place of pilgrimage is correctly placed right beside us.

ਪੋਸਤ ਆਖੇ ਮਿਲੇ ਅਫ਼ੀਮ, ਬੰਦਾ ਭਾਲੇ ਕਾਦਰ ਕਰੀਮ
ਨਾ ਕੋਈ ਦੱਸੇ ਗਿਆਨ ਹਕੀਮ, ਅਕਲ ਤੁਹਾਡੀ ਜਾਈ ਏ

ਜੋ ਕੋਈ ਦਿਸਦਾ ਏਹੋ ਪਿਆਰਾ, ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਆਪੇ ਵੇਖਣਹਾਰਾ
ਆਪੇ ਬੇਦ ਕੁਰਆਨ ਪੁਕਾਰਾ, ਜੋ ਸੁਫਨੇ ਵਸਤ ਭੁਲਾਈ ਏ

੬੫

ਗੁਰ ਜੋ ਚਾਹੇ ਸੋ ਕਰਦਾ ਏ

ਮੇਰੇ ਘਰ ਵਿਚ ਚੋਰੀ ਹੋਈ, ਸੁੱਤੀ ਰਹੀ ਨਾ ਜਾਗਿਆ ਕੋਈ
ਮੈਂ ਗੁਰ ਫੜਿਆ ਸੋਝੀ ਹੋਈ, ਜੋ ਮਾਲ ਗਿਆ ਸੋ ਤਰਦਾ ਏ

ਪਹਿਲੇ ਮੁਖ਼ਫ਼ੀ ਆਪ ਖਜ਼ਾਨਾ ਸੀ, ਓਥੇ ਹੈਰਤ ਹੈਰਤਖ਼ਾਨਾ ਸੀ
ਫਿਰ ਵਹਦਤ ਦੇ ਵਿਚ ਆਣਾ ਸੀ, ਕੁਲ ਜੁਜ਼ ਦਾ ਮੁਜਮਲ ਪਰਦਾ ਏ

'ਕੁਨ ਫ਼ਯਕੂਨ' ਅਵਾਜ਼ਾ ਦੇਂਦਾ, ਵਹਦਤ ਵਿਚੋਂ ਕਸਰਤ ਲੈਂਦਾ
ਪਹਿਨ ਲਿਬਾਸ ਬੰਦਾ ਬਣ ਬਹਿੰਦਾ, ਕਰ ਬੰਦਗੀ ਮਸਜਿਦ ਵੜਦਾ ਏ

ਰੋਜ਼ ਮੀਸਾਕ 'ਅਲਸਤ' ਸੁਣਾਵੇ, 'ਕਾਲੂ ਬਲਾ ਸ਼ਹਿਦਨਾ' ਚਾਹਵੇ
ਫਿਰ ਕੁਝ ਅਪਣਾ ਆਪ ਛੁਪਾਵੇ, ਉਹ ਗਿਣ ਗਿਣ ਵਸਤਾਂ ਧਰਦਾ ਏ

ਗੁਰ ਅੱਲ੍ਹਾ ਆਪ ਕਹੇਂਦਾ ਏ, ਗੁਰ ਅਲੀ ਨਬੀ ਹੋ ਬਹਿੰਦਾ ਏ
ਘਰ ਹਰ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਏ, ਉਹ ਖ਼ਾਲੀ ਭਾਂਡੇ ਭਰਦਾ ਏ

Like addicts after opium, creatures search for God the almighty and the merciful. No philosopher can tell you what true knowledge is. The intellect is your child.[10]
Should someone appear to be the true beloved, Bullha, he is the one who sees him. It is he who has proclaimed the Veda and the Qur'an. The whole thing[11] is lost in a dream.

65

The guru does whatever he wants.
There was a burglary in my house. I remained asleep and no one woke up. When I clung to the guru, I became aware that the goods that were lost had been regained.
First he was a hidden treasure.[1] There was a place of perfect wonderment there. Then he had to enter unity. The business of whole and part is a veil.
He proclaims *Let it be, and it was.*[2] From unity he assumes multiplicity. He gets dressed and becomes a creature, and enters the mosque and worships.
On the day of the covenant he announces *Am I not?* He desires *They said, "Yes, we testify."*[3] Then he conceals himself somewhat, he counts things out and places them.
The guru calls himself God. The guru appears as Ali[4] and the Prophet. The guru dwells in the hearts of everyone. He fills empty vessels.

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਨੂੰ ਘਰ ਵਿਚ ਪਾਇਆ, ਜਿਸ ਸਾਂਗੀ ਇਹ ਸਾਂਗ ਬਣਾਇਆ
ਲੋਕਾਂ ਕੋਲੋਂ ਭੇਤ ਛੁਪਾਇਆ, ਉਹ ਦਰਸ ਪਰਮ ਦਾ ਪੜ੍ਹਦਾ ਏ

੬੬

ਘਰ ਮੇਂ ਗੰਗਾ ਆਈ ਸੰਤੋ, ਘਰ ਮੇਂ ਗੰਗਾ ਆਈ

ਆਪੇ ਮੁਰਲੀ ਆਪ ਕਨ੍ਹਈਆ, ਆਪੇ ਯਾਦਵਰਾਈ

ਆਪ ਗੋਬਰੀਆ ਆਪ ਗਡਰੀਆ, ਆਪੇ ਦੇਤ ਰਖਾਈ

ਅਨਹਦ ਦ੍ਵਾਰ ਕਾ ਆਯਾ ਗੰਵਰੀਆ, ਕੰਗਣ ਦਸਤ ਚੜ੍ਹਾਈ

ਮੂੰਡ ਮੁੰਡਾ ਮੋਹੇ ਪਰੀਤੀ, ਕੌਰੀਅਨ ਕੰਨਾਂ ਮੇਂ ਪਾਈ

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਫਲ ਖਾ ਲਿਓ ਰੇ ਗੋਸਾਈਂ, ਥੋੜ੍ਹੀ ਕਰੋ ਬਢਾਈ[1]

੬੭

ਘੜਿਆਲੀ ਦਿਓ ਨਿਕਾਲ ਨੀ, ਅਜ ਪੀ ਘਰ ਆਇਆ ਲਾਲ ਨੀ

ਘੜੀ ਘੜੀ ਘੜਿਆਲ ਬਜਾਵੇ, ਰੈਣ ਵਸਲ ਦੀ ਪਿਆ ਘਟਾਵੇ
ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੀ ਬਾਤ ਜੇ ਪਾਵੇ, ਹੱਥੋਂ ਚਾ ਸੁੱਟੇ ਘੜਿਆਲ ਨੀ

Bullha, I have found the lord in my house. He is the actor who put on the show.[5] He hid the secret from people. He recites the teaching of supreme truth.

66

The[1] Ganges has come into the house,[2] oh holy men, the Ganges has come into the house.
It is he who is the flute, he who is Krishna, he who is the lord of the Yadavs.[3]
It is he who collects the cow dung, he who is the herdsman, he who pays the wages for herding.
He has come as the young peasant at the door that leads to the unstruck,[4] wearing a bracelet on his wrist.
He has shaved his head[5] and has entranced me in love. He wears cowrie shells[6] in his ears.
Eat the nectar fruit, oh lord of the cattle. Dare to advance a little.

67

Get rid of the gong beater.[1] Today the beloved has come to my house.
He strikes the gong at every quarter.[2] He is shortening our night together. If he understood my thoughts, he would throw the gong away.

ਅਨਹਦ ਵਾਜਾ ਵਜੇ ਸੁਹਾਨਾ, ਮੁਤਰਿਬ ਸੁਘੜਾ ਤਾਨ ਤਰਾਨਾ
ਨਮਾਜ਼ ਰੋਜ਼ਾ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਦੁਗਾਨਾ, ਮਧ ਪਿਆਲਾ ਦੇਣ ਕਲਾਲ ਨੀ

ਮੁਖ ਵੇਖਣ ਦਾ ਅਜਬ ਨਜ਼ਾਰਾ, ਦੁੱਖ ਦਲਿੱਦਰ ਉਠ ਗਿਆ ਸਾਰਾ
ਰੈਣ ਵਡੀ ਕਿਆ ਕਰੇ ਪਸਾਰਾ, ਦਿਨ ਅੱਗੇ ਧਰੋ ਦੀਵਾਲ ਨੀ

ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਖ਼ਬਰ ਨਾ ਕਾਈ, ਕਿਆ ਜਾਣਾਂ ਮੈਂ ਕਿਤ ਗਵਾਈ
ਇਹ ਗੱਲ ਕਿਉਂਕਰ ਛੁਪੇ ਛੁਪਾਈ, ਹੁਣ ਹੋਇਆ ਫਜ਼ਲ ਕਮਾਲ ਨੀ

ਟੂਣੇ ਕਾਮਣ ਕਰੇ ਬਥੇਰੇ, ਸਿਹਰੀ ਆਏ ਵਡੇ ਵਡੇਰੇ
ਹੁਣ ਘਰ ਆਇਆ ਜਾਨੀ ਮੇਰੇ, ਰਹਾਂ ਲਖ ਵਰ੍ਹੇ ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਨੀ

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਦੀ ਸੇਜ ਪਿਆਰੀ, ਨੀ ਮੈਂ ਤਾਰਨਹਾਰੇ ਤਾਰੀ
ਕਿਵੇਂ ਕਿਵੇਂ ਹੁਣ ਆਈ ਵਾਰੀ, ਹੁਣ ਵਿਛੜਨ ਹੋਇਆ ਮੁਹਾਲ ਨੀ

੬੮

ਘੁੰਗਟ ਓਹਲੇ ਨਾ ਲੁਕ ਸੋਹਣਿਆ, ਮੈਂ ਮੁਸ਼ਤਾਕ ਦੀਦਾਰ ਦੀ ਹਾਂ ।

ਜਾਨੀ ਬਾਝ ਦੀਵਾਨੀ ਹੋਈ, ਟੋਕਾਂ ਕਰਦੇ ਲੋਕ ਸਭੋਈ
ਜੇਕਰ ਯਾਰ ਕਰੇ ਦਿਲਜੋਈ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਫ਼ਰਿਆਦ ਪੁਕਾਰਦੀ ਹਾਂ

ਮੁਫ਼ਤ ਵਿਕਾਂਦੀ ਜਾਂਦੀ ਬਾਂਦੀ, ਮਿਲ ਮਾਹੀਆ ਜਿੰਦ ਐਵੇਂ ਜਾਂਦੀ
ਇਕਦਮ ਹਿਜਰ ਨਹੀਂ ਮੈਂ ਸਹਿੰਦੀ, ਮੈਂ ਬੁਲਬੁਲ ਇਸ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਦੀ ਹਾਂ

The unstruck music[3] plays sweetly. The capable musician plays the melody and the tune. Praying and fasting and prayers of two prostrations[4] are forgotten, when the distiller[5] gives me a cup of liquor.
How amazing things appear when I behold his face. All my pain and misery are removed. How the long night is extended. Oh, put up a wall against the day.
I am completely unaware of myself. I do not know where I became lost. How can this mystery be hidden? Now I have been granted perfect grace.
I performed many spells and charms, and many great magicians came. Now my dear beloved has come to my house. May I live with him for a hundred thousand years.
Bullha, the lord's bed is dear. See, I have been saved by the savior. Somehow or other, my turn has now arrived. Now parting has become impossible.

68

Do not hide behind a veil, my lovely. I desire a vision of you.
Without my beloved I have become mad, and people all taunt me. If the beloved is solicitous, then I will call to him as a suppliant.
I am your slave girl who is being sold for nothing. Come to me, beloved, my life is going for nothing. I am not suffering some sudden separation. I am a nightingale of this garden.[1]

੬੯

ਘੁੰਗਟ ਚੁੱਕ ਓ ਸਜਣਾ, ਹੁਣ ਸ਼ਰਮਾਂ ਕਾਹਨੂੰ ਰੱਖੀਆਂ ਵੇ

ਜ਼ੁਲਫ ਕੁੰਡਲ ਨੇ ਘੇਰਾ ਪਾਇਆ, ਬਿਸੀਅਰ ਹੋ ਕੇ ਡੰਗ ਚਲਾਇਆ
ਵੇਖ ਅਸਾਂ ਵੱਲ ਤਰਸ ਨਾ ਆਇਆ, ਕਰਕੇ ਖ਼ੂਨੀ ਅੱਖੀਆਂ ਵੇ

ਦੋ ਨੈਣਾਂ ਦਾ ਤੀਰ ਚਲਾਇਆ, ਮੈਂ ਆਜਿਜ਼ ਦੇ ਸੀਨੇ ਲਾਇਆ
ਘਾਇਲ ਕਰਕੇ ਮੁੱਖ ਛੁਪਾਇਆ, ਚੋਰੀਆਂ ਇਹ ਕਿਨ ਦੱਸੀਆਂ ਵੇ

ਬਿਰੋਂ ਕਟਾਰੀ ਤੂੰ ਕਸ ਮਾਰੀ, ਤਦ ਮੈਂ ਹੋਈ ਬੇਦਿਲ ਭਾਰੀ
ਮੁੜ ਨਾ ਲਈ ਤੈਂ ਸਾਰ ਹਮਾਰੀ, ਪੱਤੀਆਂ ਤੇਰੀਆਂ ਕੱਚੀਆਂ ਵੇ

ਨੇਹੁੰ ਲਗਾ ਕੇ ਮਨ ਹਰ ਲੀਤਾ, ਫੇਰ ਨਾ ਅਪਣਾ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀਤਾ
ਜ਼ਹਿਰ ਪਿਆਲਾ ਆਪੇ ਪੀਤਾ, ਸਾਂ ਅਕਲੋਂ ਮੈਂ ਲੱਚੀਆਂ ਵੇ

ਸ਼ਾਹ ਇਨਾਇਤ ਮੁਖੋਂ ਨਾ ਬੋਲਾਂ, ਸੂਰਤ ਤੇਰੀ ਹਰ ਵਲ ਟੋਲਾਂ
ਸਾਬਤ ਹੋ ਕੇ ਫੇਰ ਕਿਉਂ ਡੋਲਾਂ, ਅਜ ਕੌਲੋਂ ਮੈਂ ਸੱਚੀਆਂ ਵੇ

੭੦

ਚਲੋ ਦੇਖੀਏ ਉਸ ਮਸਤਾਨੜੇ ਨੂੰ, ਜਿਹਦੀ ਤ੍ਰਿੰਜਣਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਪਈ ਏ ਧੁੰਮ
ਉਹ ਤੈਂ ਮੈਂ ਵਹਦਤ ਵਿਚ ਰੰਗਦਾ ਏ, ਨਹੀਂ ਪੁੱਛਦਾ ਜ਼ਾਤ ਦੇ ਕੀ ਹੋ ਤੁਮ

ਜਿਹਦਾ ਸ਼ੋਰ ਚੁਫੇਰੇ ਪੈਂਦਾ ਏ, ਉਹ ਕੋਲ ਤੇਰੇ ਨਿੱਤ ਰਹਿੰਦਾ ਏ
ਨਾਲੇ 'ਨਹੁਨ ਅਕਰਬ' ਕਹਿੰਦਾ ਏ, ਨਾਲੇ ਆਖੇ 'ਵਫ਼ੀ ਅਨਫ਼ੁਸਿਕੁਮ'

69

Lift your veil, beloved. Now why have you put on these modest airs?
Your curling tresses coiled around me. They turned into serpents and stung me. You looked at me pitilessly with murderous eyes.
You fired your two eyes' arrows and struck the breast of this poor wretch. After wounding me, you hid your face. Who showed you these clandestine ways?
When you struck me hard with the dagger of separation, I became deeply distraught. You did not ask after me anymore. Your messages proved to be untrue.
You made me fall in love and stole my heart, but then you did not show yourself. I was the one who drank the cup of poison. My mind was unsteady.
I do not just speak of Shah Inayat with my lips, I search for your face in every direction. Now that I have become resolute, why should I waver? Today I am true to my promise.

70

Let us go and see that wild one, of whom there is so much talk in the spinning parties.[1] He dyes you and me in the ocean of unity, and does not ask what your caste[2] is.
The one who creates such clamor everywhere remains beside you always. He also says *We are nearer,*[3] as well as *And in your own selves.*[4]

ਛਡ ਝੂਠ ਭਰਮ ਦੀ ਬਸਤੀ ਨੂੰ, ਕਰ ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਕਾਇਮ ਮਸਤੀ ਨੂੰ
ਗਏ ਪਹੁੰਚ ਸਜਣ ਦੀ ਹਸਤੀ ਨੂੰ, ਜਿਹੜੇ ਹੋ ਗਏ 'ਸੁੰਮੁਨ ਬੁਕਮੁਨ ਉਮ'

ਨਾ ਤੇਰਾ ਏ ਨਾ ਮੇਰਾ ਏ, ਜਗ ਫ਼ਾਨੀ ਝਗੜਾ ਝੇੜਾ ਏ
ਬਿਨਾਂ ਮੁਰਸ਼ਦ ਰਹਿਬਰ ਕਿਹੜਾ ਏ, ਪੜ੍ਹ 'ਫ਼ਜ਼ਕੁਰੂਨੀ ਅਜ਼ਕੁਰਕੁਮ'

੫ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਇਹ ਬਾਤ ਇਸ਼ਾਰੇ ਦੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੱਗ ਗਈ ਤਾਂਘ ਨਜ਼ਾਰੇ ਦੀ
ਦਸ ਪੈਂਦੀ ਘਰ ਵਣਜਾਰੇ ਦੀ, ਹੈ 'ਯਦੁੱਲਾਹਿ ਫ਼ੌਕ ਐਦੀਕੁਮ'

੭੧

ਚੁਪ ਕਰਕੇ ਕਰੀਂ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਨੂੰ

ਸੱਚ ਸੁਣਕੇ ਲੋਕ ਨਾ ਸਹਿੰਦੇ ਨੀ, ਸੱਚ ਆਖੀਏ ਤਾਂ ਗਲ ਪੈਂਦੇ ਨੀ
ਫਿਰ ਸੱਚੇ ਪਾਸ ਨਾ ਬਹਿੰਦੇ ਨੀ, ਸੱਚ ਮਿੱਠਾ ਆਸ਼ਕ ਪਿਆਰੇ ਨੂੰ

ਸੱਚ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਕਰੇ ਬਰਬਾਦੀ ਏ, ਸੱਚ ਆਸ਼ਕ ਦੇ ਘਰ ਸ਼ਾਦੀ ਏ
ਸੱਚ ਕਰਦਾ ਨਵੀਂ ਆਬਾਦੀ ਏ, ਜਿਹਾ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਤਰੀਕਤਹਾਰੇ ਨੂੰ

ਚੁਪ ਆਸ਼ਕ ਤੋਂ ਨਾ ਹੁੰਦੀ ਏ, ਜਿਸ ਆਈ ਸੱਚ ਸੁਗੰਧੀ ਏ
ਜਿਸ ਮਾਲ੍ਹ ਸੁਹਾਗ ਦੀ ਗੁੰਦੀ ਏ, ਛਡ ਦੁਨੀਆਂ ਕੂੜ ਪਸਾਰੇ ਨੂੰ

੫ ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਸੱਚ ਹੁਣ ਬੋਲੇ ਹੈ, ਸੱਚ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਤਰੀਕਤ ਫੋਲੇ ਹੈ
ਗੱਲ ਚੌਥੇ ਪਦ ਦੀ ਖੋਲੇ ਹੈ, ਜਿਹਾ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਤਰੀਕਤ ਹਾਰੇ ਨੂੰ

Leave this habitation of falseness and delusion, and adhere firmly to the intoxication of love. The essence of the beloved has been reached by those who have become *deaf, dumb, and blind.*[5]

It is not mine, it is not yours. This transitory world is a quarrelsome altercation. Who but the guide directs us? Recite *Remember me, and I will remember you.*[6]

Bullha, this is a hint to those who have felt the desire to see him. A sign of the trader's[7] house is *The hand of God is over their hands.*[8]

71

Get along by keeping silent.

When they hear the truth, people cannot endure it. If you tell the truth, they fall on you. Then they do not sit beside a truthful person. Truth is sweet to the dear lover.

Truth destroys the law. Truth is the delight of the lover's house. Truth makes things flourish anew. It is like the law for the follower of the way.

Silence is impossible for the lover who has experienced the perfume of truth, and who has plaited the garland of married bliss. Forsake the world's false expanse.

Bullhe Shah now speaks of reality.[1] He examines the truth of the law and the way. He reveals the secret of the fourth state.[2] It is like the law for the follower of the way.[3]

੧੨

ਜਾਤਾ ਹੈ ਮੈਂ ਜਾਤਾ ਹੈ,[੧] ਇਸ਼ਕ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਕੀ ਨਾਤਾ ਹੈ

ਪੜ੍ਹ ਪੜ੍ਹ ਪੰਡਿਤ ਮੁੱਲਾਂ ਹਾਰੇ, ਕਿਸੇ ਨਾ ਭੇਤ ਪਛਾਤਾ ਹੈ

ਇੱਕੋ ਹਰਫ਼ ਪਰੇਮ ਦਾ ਪੜ੍ਹਿਆ, ਭੁੱਲਿਆ ਰੱਬ ਪਛਾਤਾ ਹੈ

ਨਮਾਜ਼ ਰੋਜ਼ਾ ਓਸ ਕੀ ਕਰਨਾ, ਜਿਸ ਮਧ ਪੀਤੀ ਮਧਮਾਤਾ ਹੈ

ਸੂਰਤ ਤੇਰੀ ਜ਼ਾਹਰ ਹੋਈ, ਹੁਣ ਹੰਮੀ ਗਿਆ ਗਵਾਤਾ ਹੈ

ਜ਼ਰੀਬਾਫ਼ ਦੀ ਕਦਰ ਕੀ ਜਾਣੇ, ਛਟ ਓਨਾ ਜਤ ਕਾਤਾ ਹੈ

ਐਨ ਗ਼ੈਨ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਕੀ ਜਾਣੇ, ਪੜ੍ਹਿਆ ਇਲਮ ਭੁਲਾਤਾ ਹੈ

ਕਨਜ਼ ਕਦੂਰੀ ਮੰਤਕ ਮਾਅਨੇ, ਸਾਰਾ ਇਲਮ ਗਵਾਤਾ ਹੈ

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਦੀ ਮਜਲਸ ਬਹਿ ਕੇ, ਹੋ ਗਿਆ ਗੁੰਗਾ ਬਾਤਾ ਹੈ

੧੩

ਜਿਸ ਤਨ ਲਗਿਆ ਇਸ਼ਕ ਕਮਾਲ, ਨਾਚੇ ਬੇਸੁਰ ਤੇ ਬੇਤਾਲ

ਦਰਦਮੰਦਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨਾ ਛੇੜੇ, ਆਪੇ ਅਪਣਾ ਦੁੱਖ ਸਹੇੜੇ
ਜੰਮ ਨਾ ਜੀਉ ਨਾ ਮੂਲ ਉਘੇੜੇ, ਆਪਣਾ ਬੂਝੇ ਆਪ ਖ਼ਿਆਲ

72

I[1] have realized, ah, I have realized the relationship between love and the law.
For all their learning, the Brahmans and mullahs are defeated. No one has recognized the secret.
When I studied the single word of love, I recognized the lord whom I had mistaken.
Are prayer and fasting to be performed by one who has drunk wine and become intoxicated?
Now that your form has become manifest, all sense of self is lost and destroyed.
How can the craft of the worker in gold lace be appreciated by one who produces sacking from wool and goat's hair?
How can one know about *'ain* and *ġhain*[2] when all the learning one has studied is forgotten?
The *Kanz* and the *Qudūrī*,[3] logic and semantics—all this knowledge is lost.
Bullha, through sitting in the company of the lord, all talk is struck dumb.

73

The body smitten by perfect love dances without a tune, without a beat.
No one can torment those who are in pain, and who have invited suffering upon themselves. They have passed beyond birth and life and are absorbed in their own thoughts.

ਜਿਸ ਨੇ ਵੇਸ ਇਸ਼ਕ ਦਾ ਕੀਤਾ, ਧੁਰ ਦਰਬਾਰੋਂ ਫ਼ਤਵਾ ਲੀਤਾ
ਜਦੋਂ ਹਜ਼ੂਰੋਂ ਪਿਆਲਾ ਪੀਤਾ, ਕੁਝ ਨਾ ਰਿਹਾ ਜਵਾਬ ਸਵਾਲ

ਜਿਸਦੇ ਅੰਦਰ ਵਸਿਆ ਯਾਰ, ਉੱਠਿਆ ਯਾਰੋ ਯਾਰ ਪੁਕਾਰ
ਨਾ ਉਹ ਚਾਹੇ ਰਾਗ ਨਾ ਤਾਰ, ਐਵੇਂ ਬੈਠਾ ਖੇਡੇ ਹਾਲ

੫ ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਨਗਰ ਸਚ ਪਾਇਆ, ਝੂਠਾ ਰੌਲਾ ਸਭ ਮੁਕਾਇਆ
ਸੱਚਿਆਂ ਕਾਰਨ ਸੱਚ ਸੁਣਾਇਆ, ਪਾਇਆ ਉਸਦਾ ਪਾਕ ਜਮਾਲ

੧੪

ਜਿਚਰ ਨਾ ਇਸ਼ਕ ਮਜਾਜ਼ੀ ਲਾਗੇ, ਸੂਈ ਸੀਵੇ ਨਾ ਬਿਨ ਧਾਗੇ[1]

ਇਸ਼ਕ ਮਜਾਜ਼ੀ ਦਾਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਪਿੱਛੇ ਮਸਤ ਹੋ ਜਾਤਾ
ਇਸ਼ਕ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਡੀਂ ਪੈਂਦਾ, ਸੋਈ ਨਰ ਜੀਵਤ ਮਰ ਵੈਂਦਾ
ਇਸ਼ਕ ਪਿਤਾ ਤੇ ਮਾਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਪਿੱਛੇ ਮਸਤ ਹੋ ਜਾਤਾ ਹੈ

ਆਸ਼ਕ ਦਾ ਤਨ ਸੁਕਦਾ ਜਾਏ, ਮੈਂ ਖੜੀ ਜਿੰਦਬੜ ਕੇ ਸਾਏ
ਵੇਖ ਮਸ਼ੂਕਾਂ ਖਿੜ ਖਿੜ ਹਾਸੇ, ਇਸ਼ਕ ਬੇਤਾਲ ਪੜ੍ਹਾਤਾ ਹੈ

ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਇਸ਼ਕ ਇਹ ਆਇਆ ਹੈ, ਉਹ ਬੇਬਸ ਕਰ ਦਿਖਲਾਇਆ ਹੈ
ਨਸ਼ਾ ਰੋਮ ਰੋਮ ਮੇਂ ਆਇਆ ਹੈ
ਇਸ ਵਿਚ ਨਾ ਰੱਤੀ ਉਹਲਾ ਹੈ, ਹਰ ਤਰਫ਼ ਦਿਸੀਂਦਾ ਮੌਲਾ ਹੈ

Whoever has adopted the appearance of love obtained a license from the primal court. When he drank the cup from the divine presence, there was no more question or debate.

The one in whom the beloved dwells gets up and calls out: "My beloved, my beloved!" He does not desire any music or instrument, he just sits and plays in ecstasy.

Bullha has found truth in the city of the lord. All false confusion is brought to an end. He has announced the truth for those who are true. He has discovered his perfect beauty.

74

So[1] long as human love[2] has not been felt, the needle cannot sew without thread.[3]

Human love is the giver who sends me into ecstasy. They whose bones are pervaded by love die while they are still alive. Love is our father and our mother. It sends us into ecstasy.

The lover's body dries up. I stand in the shade of the castor tree.[4] See, the beloveds laugh out loud, taught by the demon love.[5]

Whoever experiences this love is rendered powerless. Every bit of his body is filled with ecstasy. There is not the slightest concealment in him. The lord appears in every direction.

੫ ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਆਸ਼ਕ ਵੀ ਹੁਣ ਤਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਫ਼ਿਕਰ ਪੀਆ ਦੇ ਘਰ ਦਾ ਹੈ
ਰੱਬ ਮਿਲਦਾ ਵੇਖ ਉਚਰਦਾ ਹੈ
ਮਨ ਅੰਦਰ ਹੋਇਆ ਝਾਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਪਿਛੇ ਮਸਤ ਹੋ ਜਾਤਾ ਹੈ

੧੫

ਜਿੰਦ ਕੁੜਿੱਕੀ ਦੇ ਮੂੰਹ ਆਈ

ਆਪੇ ਹੈਂ ਤੂੰ 'ਲਹਮਕ ਲਹਮੀ', ਆਪੇ ਹੈਂ ਤੂੰ ਨਿਆਰਾ
ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ ਸੁਣ ਤੇਰੀਆਂ ਮੇਰਾ, ਅਕਲ ਗਿਆ ਉਡ ਸਾਰਾ
ਸ਼ਰੀਅਤ ਤੋਂ ਬੇਸ਼ਰੀਅਤ ਕਰਕੇ, ਭਲੀ ਖੁਭਣ ਵਿਚ ਪਾਈ

ਜ਼ੱਰਾ ਇਸ਼ਕ ਤੁਸਾਡਾ ਦਿਸਦਾ, ਪਰਬਤ ਕੋਲੋਂ ਭਾਰਾ
ਇਕ ਘੜੀ ਦੇ ਵੇਖਣ ਕਾਰਨ, ਚੁੱਕ ਲਿਆ ਜਗ ਸਾਰਾ
ਕੀਤੀ ਮਿਹਨਤ ਮਿਲਦੀ ਨਾਹੀਂ, ਡਾਢੇ ਦੀ ਅਸ਼ਨਾਈ

ਵਾਵੇਲਾ ਕੀ ਕਰਨਾ ਜਿੰਦੇ, ਜੋ ਸਾੜੇ ਸੋ ਸਾੜੇ
ਸੁੱਖਾਂ ਦਾ ਇਕ ਪੂਲਾ ਨਾਹੀਂ, ਦੁੱਖਾਂ ਦੇ ਖਲਵਾੜੇ
ਹੋਣੀ ਸੀ ਜੋ ਉਸ ਦਿਨ ਹੋਈ, ਹੁਣ ਕੀ ਕਰੀਏ ਭਾਈ

੫ ਸੁਲ੍ਹਾ ਨਾ ਮੰਨਦਾ ਬਾਤ ਨਾ ਪੁੱਛਦਾ, ਆਖ ਵੇਖਾਂ ਕੀ ਕਰਦਾ
ਕਲ ਮੈਂ ਕਮਲੀ ਤੇ ਉਹ ਕਮਲਾ, ਹੁਣ ਕਿਉਂ ਮੈਥੋਂ ਡਰਦਾ
ਓਹਲੇ ਬਹਿ ਕੇ ਰਮਜ਼ ਚਲਾਈ, ਦਿਲ ਨੂੰ ਚੋਟ ਲਗਾਈ

Now even Bullha the lover is saved. For those who are anxious to know where the beloved lives, see, the lord comes and speaks. From inside the heart, he peeps out, the one who sends me into ecstasy.

75

My heart is caught in a net.

It is you who are a case of *Your flesh is my flesh,*[1] it is you who are distinct. Listening to all you say, my mind is in a complete whirl. Taking me from the law to freedom from the law, you have cast me into a wonderful mire.

A fragment of your love seems heavier than a mountain. In order to see you for a single instant, I have taken the whole world on my head. In spite of all my efforts, I have not obtained that cruel one's love.

Why, oh heart, do you lament so? Let him destroy me if he will. I do not have a single sheaf of joys, only whole threshing floors of griefs. Whatever happened that day was fated to happen. Now what can we do, brother?

He does not agree to peace, nor does he ask after me. Let me speak and see what he does. Yesterday I was crazy and he was crazy. Now why does he fear me? Sitting in concealment, he has fired his glance and wounded my heart.

ਸੀਨੇ ਬਾਣ ਦੰਦਾਲ ਗਲੇ ਵਿਚ, ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਜਾਲਾਂ
ਚਾ ਚਾ ਸਿਰ ਡੋਏਂ ਤੇ ਮਾਰਾਂ, ਰੋ ਰੋ ਯਾਰ ਕੂੰ ਭਾਲਾਂ
ਅਗੇ ਵੀ ਸਈਆਂ ਨੇਹੁੰ ਲਗਾਇਆ, ਕਿ ਮੈਂ ਹੀ ਪ੍ਰੀਤ ਲਗਾਈ

ਜਗ ਵਿਚ ਰੌਸ਼ਨ ਨਾਮ ਤੁਸਾਡਾ, ਆਸ਼ਕ ਤੋਂ ਕਿਉਂ ਨਸਦੇ ਹੋ
ਵੱਸੋ ਰੱਸੋ ਵਿੱਚ ਬੁੱਕਲ ਦੇ, ਅਪਣਾ ਭੇਤ ਨਾ ਦਸਦੇ ਹੋ
ਵਿਚਕੜੇ ਵਿਚਕਾਰੋਂ ਫੜ, ਮੈਂ ਕਰ ਉਲਟੀ ਲਟਕਾਈ

ਅੰਦਰ ਵਾਲਿਆ ਬਾਹਰ ਆਵੀਂ, ਬਾਹੋਂ ਪਕੜ ਖਲੋਵਾਂ
ਜ਼ਾਹਰਾ ਮੈਥੋਂ ਲੁੱਕਣ ਛੁੱਪਣ, ਬਾਤਨ ਕੋਲੇ ਹੋਵਾਂ
ਏਸੇ ਬਾਤਨ ਫਟੀ ਜ਼ੁਲੈਖ਼ਾ, ਮੈਂ ਬਾਤਨ ਬਰਲਾਈ

ਆਖਣੀਆਂ ਸੀ ਆਖ ਸੁਣਾਈਆਂ, ਮਚਲਾ ਸੁਣਦਾ ਨਾਹੀਂ
ਹੱਥ ਮਰੋੜਾਂ ਫੋੜਾਂ ਤਲੀਆਂ, ਰੋਵਾਂ ਢਾਹੀਂ ਢਾਹੀਂ
ਲੈਣੇ ਥੀਂ ਮੁੜ ਦੇਣਾ ਆਇਆ, ਇਹ ਤੇਰੀ ਭਲਿਆਈ

੧੦ ਇਕ ਇਕ ਲਹਿਰ ਅਜਿਹੀ ਆਵੇ, ਜੋ ਨਾ ਕਹਿਣੀਆਂ ਦੱਸਾਂ
ਸੱਚ ਆਖਾਂ ਤਾਂ ਸੂਲੀ ਫਾਹਾ, ਝੂਠ ਕਹਾਂ ਤਾਂ ਵੱਸਾਂ
ਐਸੀ ਨਾਜ਼ੁਕ ਬਾਤ ਕਿਉਂ ਆਖਾਂ, ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਹੋਏ ਪਰਾਈ

ਵਹੀ ਵਸੀਲਾ ਪਾਕਾਂ ਦਾ, ਤੁਸੀਂ ਆਪੇ ਸਾਡੇ ਹੋਵੋ
ਜਾਗਦਿਆਂ ਸੰਗ ਸਾਡੇ ਜਾਗੋ, ਸਵਾਂ ਤਾਂ ਨਾਲੇ ਸੋਵੋ
ਜਿਸ ਨੇ ਤੈਂ ਸੰਗ ਪਰੀਤ ਲਗਾਈ, ਕਿਹੜੇ ਸੁੱਖ ਸੁਵਾਈ

ਐਸੀਆਂ ਲੀਕਾਂ ਲਾਈਆਂ ਮੈਨੂੰ, ਹੋਰ ਕਈ ਘਰ ਗਾਲੇ
ਉੱਪਰ ਵਾਰੋਂ ਪਾਵੇਂ ਝਾਤੀ, ਵੱਤੀਂ ਫਿਰੇਂ ਦੁਆਲੇ
ਲੁਕਣ ਛੁੱਪਣ ਤੇ ਛਲ ਜਾਵਣ, ਇਹ ਤੇਰੀ ਵਡਿਆਈ

With an arrow in my breast and an iron collar around my neck, I am in a sorry state. Violently I dash my head upon the ground. I weep and search for my beloved. Have my girlfriends fallen in love before, or is it just me who has become infatuated?

Your name is glorious in the world. Why do you flee from your lover? You dwell in the folds of my veil,[2] but you do not reveal your secret. Seizing me within by the middle, you have hung me upside down.

Oh you who dwell within, come outside, let me stand and hold on to your arm. Outwardly you play hide-and-seek from me, but inside I am near. Zulaikha[3] was wounded inwardly, and inwardly I am injured.

The things that had to be said were clearly proclaimed. He deliberately will not hear me and does not listen. I wring my hands and weep bitterly. Instead of receiving, I had to give again. Such is your kindness.

Each wave comes on in such a way that I cannot describe them. If I tell the truth, I face the gallows and the noose. If I lie, I flourish. How can I utter such a delicate thing? Once I speak, it belongs to others.

Revelation is the medium for the holy. Become ours of your own accord. Remain awake with us when we wake. If I sleep, then sleep with me. Do you allow anyone who is in love with you to sleep peacefully?

You have so disgraced me, and have destroyed many other houses. From above you glance down. All around you roam about me. You deceive us with this hide-and-seek. This is your greatness.

ਤੇਰਾ ਮੇਰਾ ਨਿਆਉਂ ਨਬੇੜੇ, ਰੂਮੋਂ ਕਾਜ਼ੀ ਆਵੇ
ਖੋਲ੍ਹ ਕਿਤਾਬਾਂ ਕਰੇ ਤੱਸਲੀ, ਦੋਹਾਂ ਇੱਕ ਬਤਾਵੇ
ਮੈਂ ਤੇ ਕਾਜ਼ੀ ਹੋਏ ਰਾਜ਼ੀ, ਕਰਸੀ ਕੀ ਲੋਕਾਈ

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਤੂੰ ਕੇਹਾ ਜੇਹਾ, ਹੁਣ ਕੇਹਾ ਮੈਂ ਕੇਹੀ
ਤੈਨੂੰ ਜੋ ਮੈਂ ਢੂੰਡਣ ਲੱਗੀ, ਮੈਂ ਭੀ ਆਪ ਨਾ ਰੇਹੀ
ਪਾਇਆ ਜ਼ਾਹਰ ਬਾਤਨ ਮੈਨੂੰ, ਬਾਰ੍ਹ ਅੰਦਰ ਰੁਸ਼ਨਾਈ

੭੬

ਜੁਮ੍ਹੇਂ ਦੀ ਹੋਰੋ ਹੋਰ ਬਹਾਰ

ਪੀਰ ਅਸਾਨੂੰ ਪੀੜਾਂ ਲਾਈਆਂ, ਮੰਗਲ ਮੂਲ ਨਾ ਸੁਰਤਾਂ ਆਈਆਂ
ਇਸ਼ਕ ਛਨਿਛਰ ਘੋਲ ਘੁਮਾਈਆਂ, ਬੁਧ ਸੁਧ ਲੈਂਦਾ ਨਹੀਓਂ ਯਾਰ

ਪੀਰ ਵਾਰ ਰੋਜ਼ੇ ਤੇ ਜਾਵਾਂ, ਸਭ ਪੈਗ਼ੰਬਰ ਪੀਰ ਮਨਾਵਾਂ
ਜਦ ਪੀਆ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਪਾਵਾਂ, ਕਰਦੀ ਹਾਰ ਸ਼ਿੰਗਾਰ

ਮੰਤਕ ਮਾਅਨੇ ਪੜ੍ਹਾਂ ਨ ਅਸਲਾਂ, ਵਾਜਬ ਫ਼ਰਜ਼ ਨ ਸੁੰਨਤ ਨਫ਼ਲਾਂ
ਕੰਮ ਕਿਸ ਆਈਆਂ ਸ਼ਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅਕਲਾਂ, ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਬਾਝੋਂ ਦੀਦਾਰ

੫ ਸ਼ਾਹ ਇਨਾਇਤ ਦੀਨ ਅਸਾਂ ਦਾ, ਦੀਨ ਦੁਨੀ ਮਕਬੂਲ ਅਸਾਂ ਦਾ
ਖੁੱਥੀ ਮੀਢੀ ਦਸਤ ਪਰਾਂਦਾ, ਫਿਰਾਂ ਉਜਾੜ ਉਜਾੜ

To settle the case between us, the *qazi* comes from Rum.[4] Opening his books, he gives reassurance, saying both are one. I am happy with the *qazi*. How will he hide from me?

Bullha says: What are you like, lord? Now what are you like and what am I like? If I start seeking you, there is no me left. You found me both manifest and concealed. Your light is both outside and inside.

76

Friday[1] brings a special delight.

Monday[2] gave us pains; on Tuesday we gained no understanding. We were sacrificed to love on Saturday. Wednesday[3] removed our awareness when you were not there, beloved.

On Monday I go to the shrine and pray to the prophets and saints. When I gain a vision of the beloved, I adorn myself.

I do not study the principles of logic and semantics, obligations, duties, the law, and extra rituals. What use are minds trained in religious law? Nothing matters except seeing him.

Shah Inayat is my religion, the one whom we accept in this world and the next. My plait is undone and the ribbon is in my hand as I wander in the wilderness.

ਭੁੱਲੀ ਹੀਰ ਸਲੇਟੀ ਮਰਦੀ, ਬੇਲੇ ਮਾਹੀ ਮਾਹੀ ਕਰਦੀ
ਕੋਈ ਨਾ ਮਿਲਦਾ ਦਿਲ ਦਾ ਦਰਦੀ, ਮੈਂ ਮਿਲਸਾਂ ਰਾਂਝਣ ਨਾਲ

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਭੁੱਲਾ ਨਮਾਜ਼ ਦੁਗਾਨਾ, ਜਦ ਦਾ ਸੁਣਿਆ ਤਾਨ ਤਰਾਨਾ
ਅਕਲ ਕਹੇ ਮੈਂ ਜ਼ਰਾ ਨਾ ਮਾਨਾਂ, ਇਸ਼ਕ ਕੂਕੇਂਦਾ ਤਾਰੋ ਤਾਰ

੧੧

ਜੋ ਰੰਗ ਰੰਗਿਆ ਗੂੜ੍ਹਾ ਰੰਗਿਆ, ਮੁਰਸ਼ਦ ਵਾਲੀ ਲਾਲੀ ਓ ਯਾਰ

ਅਹਦ ਵਿਚੋਂ ਅਹਿਮਦ ਹੋਇਆ, ਵਿੱਚੋਂ ਮੀਮ ਨਿਕਾਲੀ ਓ ਯਾਰ
ਦੁੱਰੇ ਮਆਨੀ ਦੀ ਧੂਮ ਮਚੀ ਹੈ, 'ਨਹਨੁ' ਕਾ ਘੁੰਡ ਓਠਾਲੀਂ ਓ ਯਾਰ

ਜ਼ੁਲਫ਼ ਸਿਆਹ ਵਿਚ ਹੈ ਯਦ ਬੈਜ਼ਾ, ਓਹ ਚਮਕਾਰਾ ਵਿਖਾਲੀਂ ਓ ਯਾਰ
'ਕੁਨ ਫ਼ਯਕੂਨ' ਅਵਾਜ਼ਾ ਹੋਇਆ, ਦਿੱਤੀ ਮੀਮ ਵਿਖਾਲੀ ਓ ਯਾਰ

ਅਹਦ ਕੋਲੋ ਅਹਿਮਦ ਹੋਇਆ, ਬਿਸਮਿਲ ਮੀਮ ਨਿਕਾਲੀ ਓ ਯਾਰ
ਪਾਕ ਮੁਹੰਮਦ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ, ਚੌਦਾਂ ਤਬਕਾਂ ਦਾ ਵਾਲੀ ਓ ਯਾਰ

੫ 'ਅਲਸਤੁ ਬਿਰੱਬਿਕੁਮ' ਨਾਜ਼ਲ ਹੋਇਆ, 'ਕਾਲੂ ਬਲਾ' ਗਲ ਡਾਲੀ ਓ ਯਾਰ
'ਕੁੌਲਿ ਸ਼ੈਇਨ' ਕੀ ਖੇਡ ਮਚੀ ਹੈ, ਅਪਣਾ ਆਪ ਸੰਭਾਲੀਂ ਓ ਯਾਰ

ਸੂਰਾ ਯਾਸੀਨ ਮੁਜ਼ੱਮਲ ਵਾਲਾ, ਬਦਲਾ ਕੁਝ ਦਵਾਲੀ ਓ ਯਾਰ
'ਸੁੰਮੁਨ ਬੁਕਮੁਨ ਉਮਯੁਨ' ਹੋਇਆ, ਲਾਈਆਂ ਦੀ ਲਜ ਪਾਲੀਂ ਓ ਯਾਰ

Hir the daughter of the Sials[4] is lost and on the point of death, crying out to her beloved in the river glade: "I can find no one who feels what is in my heart. I will meet with my dear Ranjha."
Bullha forgot the prayer of two prostrations[5] once he heard the music play. I have no belief at all in what the intellect says, when love cries out aloud.[6]

77

The[1] color that I have been dyed is a deep one, it is the crimson of the guide, my friend.
Ahmad emerged from Ahad,[2] God brought forth the *mīm* from himself, my friend. The fame of the pearl of meanings[3] was celebrated. Lift the veil of *We*,[4] my friend.
In your dark curls there is the white hand.[5] Display its brilliance, my friend. *Let it be, and it was*[6] was proclaimed. He displayed the *mīm*, my friend.
Ahmad emerged from Ahad, the *mīm* was brought forth in the beginning, my friend. Holy Muhammad was born, the lord of the fourteen spheres,[7] my friend.
Am I not your lord?[8] was revealed. *They said, "Yes"* was hung around their necks, my friend. The game of *Over all things*[9] has started. Control yourself, my friend.
Give me something for the sake of the *Yāsīn* and the *Muzammil*,[10] my friend. Protect the honor of those who seek refuge with you, having become *deaf, dumb, and blind*,[11] my friend.

'ਮੂਤੂ ਕਬਲ ਅਨ ਤਮੂਤੂ' ਹੋਇਆਂ, ਮੋਇਆਂ ਨੂੰ ਫੇਰ ਜਿਵਾਲੀਂ ਓ ਯਾਰ
'ਲਾ ਤਤਹੱਰਕੁ ਜ਼ੱਰਹੁ', ਦੋਜ਼ਖ਼ ਕਿਹਨੂੰ ਡਾਲੀਂ ਓ ਯਾਰ

'ਲਨ ਤਨਾਲੁਲਬਿੱਰ' ਕੋਲੋਂ, 'ਹੱਤਾ' ਦੀ ਰਮਜ਼ ਪਛਾਣੀਂ ਓ ਯਾਰ
ਔਖਾ ਝੇੜਾ ਇਸ਼ਕੇ ਵਾਲਾ, ਸੰਭਲ ਪੈਰ ਟਿਕਾਲੀਂ ਓ ਯਾਰ

ਹਰ ਸ਼ੈ ਅੰਦਰ ਤੂਹੀਂ ਆਪੇ, ਆਪੇ ਵੇਖ ਵਿਖਾਲੀਂ ਓ ਯਾਰ
ਸ਼ਬੇ ਮਿਅਰਾਜ ਨਬੀ ਜੀ ਵਾਲਾ, ਓਹਾ ਵਸਲ ਵਿਸਾਲੀਂ ਓ ਯਾਰ

ਯਾ ਰੱਬ ਖ਼ਲਕਤ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ, ਦੁਨੀਆਂ ਖ਼ੂਬ ਖ਼ਿਆਲੀ ਓ ਯਾਰ
ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਮੇਰੇ ਘਰ ਆਇਆ, ਕਰ ਕਰ ਨਾਚ ਵਿਖਾਲੀ ਓ ਯਾਰ

੭੮

ਟੁਕ ਬੂਝ ਕੌਣ ਆਇਆ ਏ, ਕਿਸੇ ਭੇਖੀ ਭੇਖ ਵਟਾਇਆ ਏ

ਜਿਸ ਨਾ ਦਰਦ ਦੀ ਬਾਤ ਕਹੀ, ਉਸ ਪਰੇਮ ਨਗਰ ਨਾ ਝਾਤ ਪਈ
ਉਹ ਡੁੱਬ ਮੋਈ ਸਭ ਘਾਤ ਗਈ, ਉਹ ਕਿਉਂ ਚੰਦਰੀ ਨੇ ਜਾਇਆ ਏ

ਮਾਨਿੰਦ ਪਲਾਸ ਬਣਾਇਓ ਈ, ਤਨ ਕਰ ਕਰ ਪਾਤ ਲੁਟਾਇਓ ਈ
ਮੁਖ ਕਾਲਾ ਕਰ ਦਿਖਲਾਇਓ ਈ, ਕਿਆ ਸਿਆਹੀ ਰੰਗ ਲਗਾਇਆ ਏ

ਇਕ ਰੱਬ ਦਾ ਨਾਂ ਖ਼ਜ਼ਾਨਾ ਏ, ਸੰਗ ਚੋਰਾਂ ਯਾਰਾਂ ਦਾਨਾ ਏ
ਇਸ ਰਹਿਮਤ ਦਾ ਖਸਮਾਨਾ ਏ, ਸੰਗ ਖ਼ੌਫ਼ ਰਕੀਬ ਬਣਾਇਆ ਏ

Restore to life those who have died in accordance with *Die before you die,*[12] my friend. You wrote, *You do not move at all.*[13] Why cast them into hell, my friend?

In *You will not attain righteousness*, recognize the mystery of *until,*[14] my friend. The quarrel of love is hard. Tread carefully, my friend.

You are in everything. Display yourself, my friend. Grant me the union that was given to the Prophet on the night of the ascension,[15] my friend.

Oh Lord, you brought creation into being. The world is a dream and a fancy, my friend. Bullha, the lord has come to my house; show him your dancing,[16] my friend.

78

Just guess who has come in disguise. A master of concealment has transformed himself.

No one who has not spoken of pain has glimpsed the city of love. She drowned[1] and died, with all opportunities lost. Why was that unlucky wretch born?

You made yourself like the *palās* tree.[2] You turned your body into leaves and destroyed them. You blackened your face. What is this blackness you have colored yourself with?

The only treasure is the name of the lord, although it is reckoned a trifle by thieves and adulterers. Besides the protection of this mercy, fear was created by the rival.[3]

੫ ਦੂਈ ਦੂਰ ਕਰੋ ਕੋਈ ਸ਼ੋਰ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਤੁਰਕ ਹਿੰਦੂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਨਹੀਂ
ਸਭ ਸਾਧ ਕਹੋ ਕੋਈ ਚੋਰ ਨਹੀਂ, ਹਰ ਘਟ ਘਟ ਆਪ ਸਮਾਇਆ ਏ

ਐਵੇਂ ਕਿੱਸੇ ਕਾਹਨੂੰ ਘੜਨਾ ਏਂ, ਤੇ ਗੁਲਸਤਾਂ ਬੋਸਤਾਂ ਪੜ੍ਹਨਾਂ ਏ
ਐਵੇਂ ਬੇਮੁਜਬ ਕਿਉਂ ਲੜਨਾ ਏਂ, ਕਿਸ ਉਲਟਾ ਵੇਦ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਏ

ਸ਼ਰੀਅਤ ਸਾਡੀ ਦਾਈ ਏ, ਤਰੀਕਤ ਸਾਡੀ ਮਾਈ ਏ
ਅੱਗੋਂ ਹੱਕ ਹਕੀਕਤ ਆਈ ਏ, ਅਤੇ ਮਾਰਫ਼ਤੋਂ ਕੁਝ ਪਾਇਆ ਏ

ਹੈ ਵਿਰਲੀ ਬਾਤ ਬਤਾਵਣ ਦੀ, ਤੁਸੀਂ ਸਮਝੋ ਦਿਲ ਤੇ ਲਾਵਣ ਦੀ
ਕੋਈ ਗਤ ਦੱਸੋ ਉਸ ਭਾਵਣ ਦੀ, ਇਹ ਕਾਹਨੂੰ ਭੇਤ ਬਣਾਇਆ ਏ

ਇਹ ਪੜ੍ਹਨਾ ਇਲਮ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਇਆ, ਪਰ ਦਸਣਾ ਨਾਮਨਜ਼ੂਰ ਹੋਇਆ
ਜਿਸ ਦਸਿਆ ਸੋ ਮਨਸੂਰ ਹੋਇਆ, ਇਸ ਸੂਲੀ ਪਕੜ ਚੜ੍ਹਾਇਆ ਏ

੧੦ ਤੁਝੇ ਕਸਬੇ ਫ਼ਕਰ ਤਾਕੀਦ ਕੀਆ, ਵਖ ਤਕ ਆਰਫ਼ ਬਾਜ਼ੀਦ ਕੀਆ
ਕਰ ਜ਼ੁਹਦੀ ਕੁਤਬ ਫ਼ਰੀਦ ਕੀਆ, ਕਿਸੇ ਬੇਮਿਹਨਤ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਏ

ਇਸ ਦੁੱਖ ਸੇ ਕਿਚਕਰ ਭਾਗੇਂਗਾ, ਰਹੇਂ ਸੁੱਤਾ ਕਦ ਤੂੰ ਜਾਗੇਂਗਾ
ਫੇਰ ਉਠਦਾ ਰੋਵਣ ਲਾਗੇਂਗਾ, ਕਿਸੇ ਗ਼ਫ਼ਲਤ ਮਾਰ ਸੁਲਾਇਆ ਏ

ਗ਼ੈਨ ਐਨ ਦੀ ਸੂਰਤ ਇਕ ਠਹਿਰਾ, ਇਕ ਨੁਕਤੇ ਦਾ ਹੈ ਫ਼ਰਕ ਪੜਾ
ਜੋ ਨੁਕਤਾ ਦਿਲ ਥੀਂ ਦੂਰ ਕਰਾ, ਫਿਰ ਗ਼ੈਨੋਂ ਐਨ ਜਿਤਾਇਆ ਏ

ਜਿਹੜਾ ਮਨ ਵਿਚ ਲੱਗਾ ਦੂਆ ਰੇ, ਇਹ ਕੌਣ ਕਹੇ ਮੈਂ ਮੂਆ ਰੇ
ਤਨ ਸਭ ਇਨਾਇਤ ਹੂਆ ਰੇ, ਫਿਰ ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਨਾਮ ਧਰਾਇਆ ਏ

Get rid of duality, there is no confusion. He is both Turk and Hindu,[4] there is no one else. Call everyone a holy man, there is no thief. He is contained in every heart.

Why do you make up stories pointlessly, and read the *Gulistān* and the *Bostān*?[5] Why do you quarrel for no reason? Who has taught you this perverse Veda?[6]

The law[7] is our nurse, the way is our mother. Next came reality, and we gained something real from gnosis.

It is something seldom to be told. Realize that it is to be taken to heart. Show some way of pleasing him. What have you made a secret?[8]

It is necessary to study this science but unacceptable to reveal it. The one who did reveal it was Mansur,[9] who was seized and put on the gallows.

You were urged on by the practice of austerity. Bayazid[10] was separated from his body and became a perfect adept. Asceticism creates great saints. No one discovers it without effort.

How long will you flee from this suffering? You remain asleep; when will you awake? Then when you get up, you will burst out crying. A fit of obliviousness attacked you and made you sleep.

A single form was assigned to *'ain* and *ġhain*.[11] The only difference between them is a single dot. Once the dot is removed from the heart, *ġhain* is shown to be *'ain*.

While the heart is affected by duality, who can say "My ego is dead"? My whole being became Inayat; then it got the name Bullha.

੭੯

ਟੂਣੇ ਕਾਮਨ ਕਰਕੇ ਨੀ, ਮੈਂ ਪਿਆਰਾ ਯਾਰ ਮਨਾਵਾਂਗੀ

ਇਸ ਟੂਣੇ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਫੂਕਾਂਗੀ, ਸੂਰਜ ਅਗਨ ਜਲਾਵਾਂਗੀ

ਅੱਖੀਆਂ ਕਾਜਲ ਕਾਲੇ ਬਾਦਲ, ਭਵਾਂ ਸੇ ਆਗ ਲਗਾਵਾਂਗੀ

ਔਰ ਬਸਾਤ ਨਹੀਂ ਕੁਝ ਮੇਰੀ, ਜੋਬਨ ਧੜੀ ਗੁੰਦਾਵਾਂਗੀ

ਸੱਤ ਸਮੁੰਦਰ ਦਿਲ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਦਿਲ ਸੇ ਲਹਿਰ ਉਠਾਵਾਂਗੀ

ਬਿਜਲੀ ਹੋ ਕਰ ਚਮਕ ਡਰਾਵਾਂ, ਬਣ ਬਾਦਲ ਘਿਰ ਘਿਰ ਜਾਵਾਂਗੀ

ਇਸ਼ਕ ਅੰਗੀਠੀ ਹਰਮਲ ਤਾਰੇ, ਸੂਰਜ ਅਗਨ ਚੜ੍ਹਾਵਾਂਗੀ

ਨਾ ਮੈਂ ਵਿਆਹੀ ਨਾ ਮੈਂ ਕੁਆਰੀ, ਬੇਟਾ ਗੋਦ ਖਿਡਾਵਾਂਗੀ

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਮਕਾਨ ਦੀ ਪਟੜੀ ਉੱਤੇ, ਬਹਿਕੇ ਨਾਦ ਵਜਾਵਾਂਗੀ

ਲਾ ਸੌਵਾਂ ਮੈਂ ਸ਼ਹੁ ਗਲ ਅਪਣੇ, ਤਦ ਮੈਂ ਨਾਰ ਕਹਾਵਾਂਗੀ

੮੦

ਢੋਲਾ ਆਦਮੀ ਬਣ ਆਇਆ, ਵਾਹ ਵਾਹ ਆਇਆ ਛੁਪਾ ਛੁਪਾਇਆ

ਆਪੇ ਆਹੂ ਆਪੇ ਚੀਤਾ, ਆਪੇ ਮਾਰਨ ਧਾਇਆ
ਆਪੇ ਸਾਹਿਬ ਆਪੇ ਬਰਦਾ, ਆਪੇ ਮੁੱਲ ਵਿਕਾਇਆ

79

I[1] will use spells and charms to win my dear beloved back.
I will recite and blow this spell.[2] I will use the sun to light the sacrificial fire.
The kohl on my eyes will be black clouds. With my eyebrows I will make fire.
Having no other resource, I will plait my youthful beauty.
Within my heart are the seven seas. I will stir up waves with my heart.
Becoming lightning, I will flash and frighten. I will become clouds and circle overhead.
With love as my brazier and the stars as wild rue,[3] I will offer the sun on the fire.
I am not married, nor am I a virgin. I will play with my son on my lap.
Bullha, I will sit on the stool of infinity and play the conch.
If I sleep in my lord's embrace, then I will be called a wife.

80

The beloved has come as man. How wonderfully he has come concealed.
It is he who is the deer, he who is the cheetah. It is he who moves fast to hunt them down. It is he who is the master, he who is the slave, he who lets himself be sold.

ਕਦੀ ਹਾਥੀ ਤੇ ਅਸਵਾਰ ਹੋਇਆ, ਕਦੀ ਠੂਠਾ ਡਾਂਗ ਭੁਵਾਇਆ
ਕਦੀ ਰਾਵਲ ਜੋਗੀ ਭੋਗੀ ਹੋ ਕੇ, ਸਾਂਗੀ ਸਾਂਗ ਬਣਾਇਆ

ਬਾਜ਼ੀਗਰ ਕਿਆ ਬਾਜ਼ੀ ਖੇਲੀ, ਮੈਨੂੰ ਪੁਤਲੀ ਵਾਂਗ ਨਚਾਇਆ
ਮੈਂ ਓਸੇ ਪੜਤਾਲੇ ਨਚਣਾ, ਜਿਸ ਰਾਤ ਯਾਰ ਲਖਾਇਆ

ਹਾਬੀਲ ਕਾਬੀਲ ਆਦਮ ਦੇ ਜਾਏ, ਆਦਮ ਕਿਸ ਦਾ ਜਾਇਆ
ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਭੀ ਅੱਗੇ ਆਹਾ, ਦਾਦਾ ਗੋਦ ਖਿਡਾਇਆ

੮੧

ਤਾਂਘ ਮਾਹੀ ਦੀ ਜਲੀ ਆਂ, ਨਿਤ ਕਾਂਗ ਉਡਾਵਾਂ ਖਲੀ ਆਂ

ਕੌਡੀ ਦਮੜੀ ਪੱਲੇ ਨਾ ਕਾਈ, ਪਾਰ ਵੰਵਣ ਨੂੰ ਮੈਂ ਸਧਰਾਈ
ਨਹੀਂ ਮਲਾਹਾਂ ਨਾਲ ਅਸ਼ਨਾਈ, ਝੇੜਾ ਕਰਾਂ ਵਲੱਲੀ ਆਂ

ਨੈ ਚੰਦਲ ਦੇ ਸ਼ੋਰ ਕਿਨਾਰੇ, ਘੁੰਮਣ ਘੇਰ ਵਿਚ ਠਾਠਾਂ ਮਾਰੇ
ਡੁਬ ਡੁਬ ਮੋਏ ਤਾਰੂ ਭਾਰੇ, ਜੋ ਸ਼ੋਰ ਕਰਾਂ ਤਾਂ ਝੱਲੀ ਆਂ

ਨੈ ਚੰਦਲ ਦੇ ਡੂੰਘੇ ਪਾਹੇ, ਤਾਰੂ ਗੋਤੇ ਖਾਂਦੇ ਆਏ
ਮਾਹੀ ਮੈਂਡੇ ਪਾਰ ਸਿਧਾਏ, ਮੈਂ ਕੇਵਲ ਰਹੀ ਆਂ ਕੱਲੀ ਆਂ

ਨੈ ਚੰਦਲ ਦੀਆਂ ਤਾਰੂ ਫਾਟਾਂ, ਖਲੀ ਉਡੀਕਾਂ ਮਾਹੀ ਦੀਆਂ ਵਾਟਾਂ
ਇਸ਼ਕ ਮਾਹੀ ਦੇ ਲਾਈਆਂ ਚਾਟਾਂ, ਜੇ ਕੂਕਾਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਗਲੀ ਆਂ

Sometimes he is mounted on an elephant, sometimes he
is sent around begging with earthen cup and staff.
Sometimes he is a master yogi, sometimes a hedonist;
he is an actor[1] who assumes different guises.
What a show the juggler has mounted; he has made me
dance like a puppet. I must dance according to his
measure, in the style that my beloved has shown me.
Abel and Cain were the sons of Adam, but who was
Adam born from? Bullha, even before them, the
grandfather[2] was dandled in his lap.

81

I[1] am consumed with desire for my beloved. I am
anxiously standing in wait[2] for him.
I do not have even the smallest coin on me. I long to cross
over to the other side. I am not on friendly terms with
the boatmen. Foolishly, I get into quarrels with them.
There is a commotion on the banks of the river Chenab.
The waves surge in the whirlpools. Strong swimmers
keep drowning here. If I make a noise, I go crazy.
The tributaries of the river Chenab are deep. Swimmers
dive deep into them. My beloved has gone across. I am
left here alone.
The branches of the river Chenab can only be crossed by
swimming. I stand waiting for my beloved to come.
My love for my beloved has filled me with ecstasy. If
I cry out, I am destroyed.

ਪਾਰ ਝਨਾਓਂ ਜੰਗਲ ਬੇਲੇ, ਓਥੇ ਖ਼ੂਨੀ ਸ਼ੇਰ ਬਘੇਲੇ
ਝਬ ਰੱਬ ਮੈਨੂੰ ਮਾਹੀ ਮੇਲੇ, ਮੈਂ ਏਸ ਫ਼ਿਕਰ ਵਿਚ ਗਲੀ ਆਂ

ਅੱਧੀ ਰਾਤੀ ਲਟਕਣ ਤਾਰੇ, ਇਕ ਲਟਕੇ ਇਕ ਲਟਕਣਹਾਰੇ
ਮੈਂ ਉੱਠ ਆਈ ਨਦੀ ਕਿਨਾਰੇ, ਹੁਣ ਪਾਰ ਲੰਘਣ ਨੂੰ ਖਲੀ ਆਂ

ਮੈਂ ਮਨਤਾਰੂ ਸਾਰ ਕੀ ਜਾਣਾਂ, ਵੰਝ ਨਾ ਚੱਪਾ ਤੁਲ੍ਹਾ ਪੁਰਾਣਾ
ਘੁੰਮਣ ਘੇਰ ਨਾ ਟਾਂਗ ਟਿਕਾਣਾ, ਰੋ ਰੋ ਫਾਟਾਂ ਤਲੀਆਂ

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਘਰ ਮੇਰੇ ਆਵੇ, ਹਾਰ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਮੇਰੇ ਮਨ ਭਾਵੇ
ਮੂੰਹ ਮੁਕਟਾ ਮੱਥੇ ਤਿਲਕ ਲਗਾਵੇ, ਜੇ ਵੇਖੇ ਤਾਣ ਮੈਂ ਭਲੀ ਆਂ

੯੨

ਤੁਸੀਂ ਆਓ ਮਿਲੋ ਮੇਰੀ ਪਿਆਰੀ, ਮੇਰੇ ਟੁਰਨੇ ਦੀ ਹੋਈ ਤਿਆਰੀ

ਸੱਭੇ ਰਲ ਕੇ ਟੋਰਨ ਆਈਆਂ, ਮਾਸੀਆਂ ਫੁੱਫੀਆ ਚਾਚੀਆਂ ਤਾਈਆਂ
ਸੱਭੇ ਰੋਂਦੀਆਂ ਜ਼ਾਰੋ ਜ਼ਾਰੀ

ਸੱਭੇ ਆਖਣ ਇਹ ਗੱਲ ਜਾਣੀਂ, ਹਰਦਮ ਹੋਕੇ ਰਹੀਂ ਨਿਮਾਣੀ
ਤਾਹੀਂ ਲੱਗੇਂਗੀ ਓਥੇ ਪਿਆਰੀ

ਸੱਭੇ ਟੋਰ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜੀਆਂ, ਮੈਂ ਹੋ ਇਕ ਇਕੱਲੜੀ ਟੁਰੀ ਆਂ
ਹੋਈ ਆਂ ਡਾਰੋਂ ਕੂੰਜ ਨਿਆਰੀ

On the other side of the Chenab there are jungles and thickets, where cruel tigers and panthers roam. May the lord bring me quickly to my beloved. This anxiety is killing me.

It is the middle of the night and the stars are waning. Some have already waned; others are about to do so. I have got up and come to the riverbank. Now I am standing here waiting to cross.

I cannot swim and do not have a clue what to do. I have no pole or oar, and my raft is old. There are whirlpools, and no crossing place is marked. I weep and wring my hands.

Bullha, if the lord comes to my house, all my finery pleases me. He is wearing a diadem[3] and a forehead mark. If he looks at me, I feel fine.

82

Come to me, my dears. My departure is prepared.

They have all come to see me off, all my various aunts on both sides. They all weep bitterly.

They all say, "Just be aware of this. You must be humble at every moment. That way you will be liked there."

After seeing me off, they all return to their houses. I have departed alone. I am like the crane who is separated from her flock.

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਮੇਰੇ ਘਰ ਆਵੇ, ਮੈਂ ਕੁੱਚਜੀ ਨੂੰ ਗਲ ਲਾਵੇ
ਇਕ ਸ਼ਹੁ ਦੀ ਬਾਤ ਨਿਆਰੀ

੮੩

ਤੁਸੀਂ ਕਰੋ ਅਸਾਡੀ ਕਾਰੀ, ਕੇਹੀ ਹੋ ਗਈ ਵੇਦਨ ਭਾਰੀ

ਉਹ ਮੇਰੇ ਘਰ ਅੰਦਰ ਆਇਆ, ਉਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਆ ਭਰਮਾਇਆ
ਪੁੱਛੋ ਜਾਦੂ ਹੈ ਕਿ ਸਾਇਆ, ਉਸ ਤੋਂ ਲਵੋ ਹਕੀਕਤ ਸਾਰੀ

ਉਹੋ ਦਿਲ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਵਸਦਾ, ਬੈਠਾ ਨਾਲ ਅਸਾਡੇ ਹਸਦਾ
ਪੁੱਛਾਂ ਬਾਤਾਂ ਤੇ ਉਠ ਨਸਦਾ, ਲੈ ਬਾਜ਼ਾਂ ਵਾਂਗ ਉਡਾਰੀ

ਮੈਂ ਸ਼ਹੁ ਦਰਿਆਵਾਂ ਪਈ ਆਂ, ਠਾਠਾਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਗਈ ਆਂ
ਫੜੂ ਕੋ ਘੁੰਮਣ ਘੇਰ ਭਵਈਆਂ, ਪੜ ਬਰਖਾ ਰੈਣ ਅੰਧਾਰੀ

ਸਾਈਆਂ ਐਡ ਛਨਿਛਰ ਚਾਏ, ਤਾਰੇ ਖਾਰਿਆਂ ਹੇਠ ਛੂਪਾਏ
ਮੁੰਜ ਦੀਆਂ ਰੱਸੀਆਂ ਨਾਗ ਬਣਾਏ, ਇਹਨਾਂ ਸਹਿਰਾਂ ਤੋਂ ਬਲਿਹਾਰੀ

ਇਹ ਜੋ ਮੁਰਲੀ ਕਾਨ੍ਹ ਵਜਾਈ, ਦਿਲ ਮੇਰੇ ਨੂੰ ਚੋਟ ਲਗਾਈ
ਆਹ ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਕਰਦੀ ਆਹੀ, ਮੈਂ ਰੋਵਾਂ ਜ਼ਾਰੋ ਜ਼ਾਰੀ

ਇਸ਼ਕ ਦੀਵਾਨੇ ਲੀਕਾਂ ਲਾਈਆਂ, ਡਾਢੀਆਂ ਘਣੀਆਂ ਸੱਥਾਂ ਪਾਈਆਂ
ਹਾਂ ਮੈਂ ਬਕਰੀ ਵਿੱਚ ਕਸਾਈਆਂ, ਰਹਿੰਦਾ ਸਹਿਮ ਹਮੇਸ਼ਾ ਭਾਰੀ

Bullha, the lord may embrace me if he comes to my house, although I am so unaccomplished. The ways of the lord are strange.

83

Give me a cure that works. I suffer from a grievous pain.
He came inside my house. He came and bewitched me. Ask if it is magic or a shadow.[1] Get the whole truth from him.
It is he who dwells in my heart. He sits with me and laughs. If I ask him things, he runs away. He takes flight like a hawk.
Now, lord, I have fallen into the river.[2] I am engulfed by the waves and billows. I have been seized and spun around in the whirlpools. The rain is falling and the night is dark.
Oh lord, you have performed such great and powerful tricks. You have hidden the stars under baskets.[3] You have turned fiber ropes into snakes. I am sacrificed to all this magic.
This flute that Krishna played inflicted a wound on my heart. I sighed and uttered loud laments, while weeping bitter tears.
My mad love has brought me disgrace. It has brought me before harsh tribunals. I am a goat among butchers. I am always gripped by deep terror.

ਇਸ਼ਕ ਰੁਹੇਲਾ ਨਾਹੀਂ ਜਚਦਾ, ਅੰਦਰ ਧਰਿਆ ਬੰਨੇ ਨਚਦਾ
ਮੈਨੂੰ ਦਿਓ ਸੁਨੇਹੜਾ ਸਚ ਦਾ, ਮੇਰੀ ਕਰੋ ਕੋਈ ਗ਼ਮਖ਼ਾਰੀ

ਮੈਂ ਕੀ ਮਿਹਰ ਮੁਹੱਬਤ ਜਾਣਾਂ, ਸਈਆਂ ਕਰਦੀਆਂ ਜ਼ੋਰ ਧਿੰਗਾਣਾ
ਗਲਗਲ ਮੇਵਾ ਕੀ ਹਦਵਾਣਾ, ਕੀ ਕੋਈ ਵੈਦ ਪਸਾਰੀ

ਨੌਸ਼ਹੁ ਜਿਸ ਦਾ ਬਾਂਸ ਬਰੇਲੀ, ਟੁੱਟੀ ਡਾਲੋਂ ਰਹੇ ਇਕੇਲੀ
ਕੂਕੇ ਬੇਲੇ ਬੇਲੀ ਬੇਲੀ, ਉਹਦੀ ਕਰੇ ਕੋਈ ਦਿਲਦਾਰੀ

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਦੇ ਜੇ ਮੈਂ ਜਾਵਾਂ, ਅਪਣਾ ਸਿਰ ਧੜ ਫੇਰ ਨਾ ਪਾਵਾਂ
ਓਥੇ ਜਾਵਾਂ ਫੇਰ ਨਾ ਆਵਾਂ, ਏਥੇ ਐਵੇਂ ਉਮਰ ਗੁਜ਼ਾਰੀ

੮੪

ਤੂੰ ਕਿਧਰੋਂ ਆਇਆ ਕਿਧਰ ਜਾਣਾ, ਅਪਣਾ ਦੱਸ ਟਿਕਾਣਾ

ਜਿਸ ਠਾਣੇ ਦਾ ਮਾਣ ਕਰੇਂ ਤੂੰ, ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਨਾ ਜਾਸੀ ਠਾਣਾ

ਜ਼ੁਲਮ ਕਰੇਂ ਤੇ ਲੋਕ ਸਤਾਵੇਂ, ਕਸਬ ਫੜਿਓ ਲੁਟ ਖਾਣਾ

ਮਹਿਬੂਬ ਸੁਜਾਨੀ ਕਰੇ ਅਸਾਨੀ, ਖ਼ੌਫ਼ ਜਾਏ ਮਲਕਾਣਾ

ਸ਼ਹਿਰ ਖ਼ਮੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਚਲ ਵੱਸੀਏ, ਜਿੱਥੇ ਮੁਲਕ ਸਮਾਣਾ

Fierce love cannot be properly understood. If it is placed inside, it dances on the boundary wall. Give me a message from the true one. Let someone show me some sympathy.
What do I know of kindness and love? My girlfriends are violent toward me. I do not know the difference between a citron and a watermelon.[4] Is there any doctor or apothecary for me?
The girl whose bridegroom is like bamboo from Bareilly[5] has been broken off from the branch and is alone. In the river glade she cries, "Beloved, beloved." Will anyone console her?
Bullha, if I go to the lord's, I will not get my life back again.[6] If I go there, I will not return. Here my life has been passed for nothing.

84

Where have you come from, where are you going to? Tell us where you live.
The position of which you are so proud will not go with you.
You oppress people and torment them. You have stolen their food and snatched away their livelihood.
The wise beloved makes things easy, and makes the fear of the angel of death go away.
You must go and settle in the city of the silent,[1] into which the whole country is admitted.

ਭਰ ਭਰ ਪੂਰ ਲੰਘਾਵੇ ਡਾਢਾ, ਮਲਕੁਲਮੌਤ ਮੁਹਾਣਾ

ਕਰ ਲਏ ਚਾਵੜ ਚਾਰ ਦਿਹਾੜੇ, ਓੜਕ ਤੂੰ ਉੱਠ ਜਾਣਾ

ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭਨਾਂ ਥੀਂ ਏ ਬੁੱਲ੍ਹਾ, ਔਗਣਹਾਰ ਪੁਰਾਣਾ

੯੫

ਤੂੰਹੀਓਂ ਹੈਂ ਮੈਂ ਨਾਹੀਂ ਵੇ ਸਜਣਾ, ਤੂੰਹੀਓਂ ਹੈਂ ਮੈਂ ਨਾਹੀਂ

ਖੋਲੇ ਦੇ[੧] ਪਰਛਾਵੇਂ ਵਾਂਗੂੰ, ਰਿਹਾ ਮਨ ਮਾਹੀਂ

ਜਾਂ ਬੋਲਾਂ ਤੂੰ ਨਾਲੇ ਬੋਲੇਂ, ਚੁੱਪ ਕਰਾਂ ਮਨ ਮਾਹੀਂ

ਜਾਂ ਸੌਵਾਂ ਤੇ ਨਾਲੇ ਸੌਵੇਂ, ਜਾਂ ਟੁਰਾਂ ਤੂੰ ਰਾਹੀਂ

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਘਰ ਆਇਆ ਸਾਡੇ, ਜਿੰਦੜੀ ਘੋਲ ਘੁਮਾਈਂ

੯੬

ਤੇਰਾ ਨਾਮ ਧਿਆਈਦਾ, ਸਾਈਂ ਤੇਰਾ ਨਾਮ ਧਿਆਈਦਾ

ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਨਾਲੋਂ ਚੁੱਲ੍ਹਾ ਚੰਗਾ, ਜਿਸ ਪਰ ਤੁਆਮ ਪਕਾਈਦਾ

ਰਲ ਫ਼ਕੀਰਾਂ ਮਜਲਿਸ ਕੀਤੀ, ਭੋਰਾ ਭੋਰਾ ਖਾਈਦਾ

ਰੰਗੜ ਨਾਲੋਂ ਖੰਗਰ ਚੰਗਾ, ਜਿਸ ਪਰ ਪੈਰ ਘਸਾਈਦਾ

Full loads of passengers are taken across by the cruel ferryman, the angel of death.
You may enjoy yourself for a few days, but in the end you must get up and leave.
Bullha has long been more sinful than all these creatures.

85

There is only you, there is no me, beloved. There is only you, there is no me.
Like the shadows in a ruined house, I go around and around in my head.
When I speak, then you speak too. When I am silent, you are in my mind.
When I sleep, you sleep with me. When I walk, you are on my way.
Bullha, the lord has come to my house. My life is sacrificed to him.

86

Your[1] name is the focus of our meditation, lord, your name is the focus of our meditation.
Better than Bullha is a hearth[2] on which food is cooked.
The fakirs have come together and held a party, where every crumb is eaten.
Better than a Ranghar[3] is a lump of brick on which the foot is rubbed.

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਨੂੰ ਸੋਈ ਪਾਵੇ, ਜੋ ਬਕਰਾ ਬਣੇ ਕਸਾਈ ਦਾ

੮੭

ਤੈਂ ਕਿਤ ਪਰ ਪਾਉਂ ਪਸਾਰਾ ਏ, ਕੋਈ ਦਮ ਕਾ ਈਹਾਂ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਏ

ਇਕ ਪਲਕ ਝਲਕ ਦਾ ਮੇਲਾ ਏ, ਕੁਝ ਕਰ ਲੈ ਏਹੋ ਵੇਲਾ ਏ
ਇਹ ਘੜੀ ਗ਼ਨੀਮਤ ਦਿਹਾੜਾ ਏ

ਇਕ ਰਾਤ ਸਰਾਂ ਦਾ ਰਹਿਣਾ ਏ, ਏਥੇ ਆ ਕਰ ਫੁੱਲ ਨਾ ਬਹਿਣਾ ਏ
ਕਲ ਸਭ ਦਾ ਕੂਚ ਨਕਾਰਾ ਏ

ਤੂੰ ਓਸ ਮਕਾਨੋਂ ਆਇਆ ਹੈਂ, ਏਥੇ ਆਦਮ ਬਣ ਸਮਾਇਆ ਹੈਂ
ਹੁਣ ਛੱਡ ਮਜਲਿਸ ਕੋਈ ਕਾਰਾ ਏ

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਇਹ ਭਰਮ ਤੁਮ੍ਹਾਰਾ ਏ, ਸਿਰ ਚੁੱਕਿਆ ਪਰਬਤ ਭਾਰਾ ਏ
ਉਸ ਮੰਜ਼ਲ ਰਾਹ ਨਾ ਖਾਹੜਾ ਏ

੮੮

ਦਿਲ ਲੋਚੇ ਮਾਹੀ ਯਾਰ ਨੂੰ

ਇਕ ਹਸ ਹਸ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੀਆਂ, ਇਕ ਰੋਂਦੀਆਂ ਧੋਂਦੀਆਂ ਭਰਦੀਆਂ
ਕਹੋ ਫੁੱਲੀ ਬਸੰਤ ਬਹਾਰ ਨੂੰ, ਦਿਲ ਲੋਚੇ ਮਾਹੀ ਯਾਰ ਨੂੰ

ਮੈਂ ਨ੍ਹਾਤੀ ਧੋਤੀ ਰਹਿ ਗਈ, ਇਕ ਗੰਢ ਮਾਹੀ ਦਿਲ ਪੈ ਗਈ
ਭਾਹ ਲਾਈਏ ਹਾਰ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਨੂੰ, ਦਿਲ ਲੋਚੇ ਮਾਹੀ ਯਾਰ ਨੂੰ

Bullha, the lord is found by those who become a goat for the butcher.

87

What have you spread yourself out on? You are here for only a few moments.
It is a fair that is over in a flash. Do something, now is the time. This moment, this day is your opportunity.
You get one night's stay in this caravanserai. When you get here, do not spread yourself out. Tomorrow the departure drum sounds for everyone.
You have come from that abode. You have settled yourself here as a human being. Now leave the party—you have a task to perform.
Bullhe Shah, this is your delusion. You have loaded a heavy mountain on your head. This is not the road or passage to that destination.

88

My heart desires my dear beloved.
Some girls laugh and talk, some weep bitterly and suffer. Just tell the blossoming spring: "My heart desires my dear beloved."[1]
I am left here all bathed and washed. My beloved has taken against me. Into the fire with all this finery! My heart desires my dear beloved.

ਮੈਂ ਕਮਲੀ ਕੀਤੀ ਦੂਤੀਆਂ, ਦੁਖ ਘੇਰ ਚੁਫੇਰਿਓਂ ਲੀਤੀਆਂ
ਘਰ ਆ ਮਾਹੀ ਦੀਦਾਰ ਨੂੰ, ਦਿਲ ਲੋਚੇ ਮਾਹੀ ਯਾਰ ਨੂੰ

੫ ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਮੇਰੇ ਘਰ ਆਇਆ, ਮੈਂ ਘੁਟ ਰਾਂਝਣ ਗਲ ਲਾਇਆ
ਦੁੱਖ ਗਏ ਸਮੁੰਦਰੋਂ ਪਾਰ ਨੂੰ, ਦਿਲ ਲੋਚੇ ਮਾਹੀ ਯਾਰ ਨੂੰ

੮੯

ਨਾ ਜੀਵਾਂ ਮਹਾਰਾਜ, ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਬਿਨ ਨਾ ਜੀਵਾਂ

ਇਹਨਾਂ ਸੁਕਿਆਂ ਫੁਲਾਂ ਵਿਚ ਬਾਸ ਨਹੀਂ, ਪਰਦੇਸ ਗਿਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਆਸ ਨਹੀਂ
ਜਿਹੜੇ ਸਾਈਂ ਸਾਜਣ ਪਾਸ ਨਹੀਂ

ਤੂੰ ਕੀ ਸੁੱਤਾ ਏਂ ਚਾਦਰ ਤਾਣ ਕੇ, ਸਿਰ ਤੇ ਮੌਤ ਖਲੋਤੀ ਆਣ ਕੇ
ਕੋਈ ਅਮਲ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਕੇ

ਕੀ ਮੈਂ ਖੱਟਿਆ ਤੇਰੀ ਹੋ ਕੇ, ਦੋਵੇਂ ਨੈਣ ਗਵਾਏ ਰੋ ਕੇ
ਤੇਰਾ ਨਾਮ ਲਈਏ ਮੁਖ ਧੋ ਕੇ

੫ ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਬਦੇਸੋਂ ਆਉਂਦਾ, ਹੱਥ ਕੰਗਣਾ ਤੇ ਬਾਹੀਂ ਲਟਕਾਉਂਦਾ
ਸਿਰ ਸਦਕਾ ਤੇਰੇ ਨਾਉਂ ਦਾ

My enemies have made me mad. Griefs have surrounded me on all sides. Come home, beloved, and let me see you. My heart desires my dear beloved.
Bullha, the lord has come to my house. I have held Ranjha in a tight embrace. My griefs have vanished across the ocean. My heart desires my dear beloved.

89

Lord, I cannot live, I cannot live without you.
There is no fragrance in these withered flowers. There is no hope of his return from foreign parts. The one who is my beloved lord is not by my side.
Why have you covered yourself with a sheet and gone to sleep? Death has come to hover over your head. You have not consciously performed any good action.
What have I gained by becoming yours? I have destroyed both my eyes through weeping. I bathe my face in tears as I take your name.
Bullha, the lord comes from foreign parts, with a thread tied around his wrist and his arms hanging loose. My head is a sacrifice to your name.

੯੦

ਨਿੱਤ ਪੜ੍ਹਨਾ ਏਂ ਇਸਤਗ਼ਫ਼ਾਰ, ਕੈਸੀ ਤੋਬਾ ਹੈ ਇਹ ਯਾਰ

ਸਾਵੀਂ ਦੇ ਕੇ ਲਵੇਂ ਸਵਾਈ, ਵਿਧੀਆਂ ਦੀ ਤੂੰ ਬਾਜ਼ੀ ਲਾਈ
ਮੁਸਲਮਾਨੀ ਇਹ ਕਿਥੋਂ ਪਾਈ, ਇਹ ਤੇਰਾ ਕਿਰਦਾਰ

ਜਿਥੇ ਨਾ ਜਾਣਾ ਓਥੇ ਜਾਏਂ, ਮਾਲ ਪਰਾਇਆ ਮੂੰਹ ਧਰ ਖਾਏਂ
ਕੂੜ ਕਿਤਾਬਾਂ ਸਿਰ ਤੇ ਚਾਏਂ, ਇਹ ਤੇਰਾ ਇਤਬਾਰ

ਜ਼ਾਲਮ ਜ਼ੁਲਮੋਂ ਨਾਹੀਂ ਡਰਦੇ, ਅਪਣੀ ਅਮਲੀਂ ਆਪੇ ਮਰਦੇ
ਮੂੰਹੋਂ ਤੋਬਾ ਦਿਲੋਂ ਨਾ ਕਰਦੇ, ਏਥੇ ਓਥੇ ਹੋਣ ਖ਼ੁਆਰ

ਸੌ ਦਿਨ ਜੀਵੇਂ ਇਕ ਦਿਨ ਮਰਸੇਂ, ਉਸ ਦਿਨ ਖ਼ੌਫ਼ ਖ਼ੁਦਾ ਦਾ ਕਰਸੇਂ
ਇਸ ਤੋਬਾ ਥੀਂ ਤੋਬਾ ਕਰਸੇਂ, ਉਹ ਤੋਬਾ ਕਿਸ ਕਾਰ

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਦੀ ਸੁਣੋ ਹਕਾਇਤ, ਹਾਦੀ ਫੜਿਆਂ ਹੋਈ ਹਦਾਇਤ
ਮੇਰਾ ਸਾਈਂ ਸ਼ਾਹ ਇਨਾਇਤ, ਉਹੋ ਲੰਘਾਵੇ ਪਾਰ

੯੧

ਨੀ ਸਈਓ ਮੈਂ ਗਈ ਗਵਾਚੀ, ਖੋਲ੍ਹ ਘੁੰਘਟ ਮੁਖ ਨਾਚੀ

ਜਿਤ ਵੱਲ ਵੇਖਾਂ ਉਤ ਵੱਲ ਓਹੀ, ਕਸਮ ਓਸੇ ਦੀ ਹੋਰ ਨਾ ਕੋਈ
'ਵਹੁਵ ਮਅਕੁਮ' ਫਿਰ ਗਈ ਧ੍ਰੋਈ, ਜਬ ਗੁਰ ਪਤਰੀ ਤੇਰੀ ਵਾਚੀ

90

You keep asking for God's forgiveness.[1] What sort of repentance is this, my friend?
On whatever you give, you charge an extra 25 percent. You play a tricky game. Where did you discover how to be this sort of Muslim? Is this how you behave?
You go where you should not go. You greedily consume the wealth that belongs to others. You load your head with books full of falsehood. Is this what you put your trust in?
Oppressors have no fear of being oppressive. They are the ones who die through their own actions. They profess repentance with their lips, not with their hearts. They are disgraced in this world and the next.
You may live for a hundred days, but one day you will die. On that day you will be afraid of God. You will repent of this repentance. What use is that repentance?
Hear the tale of Bullhe Shah. He found true guidance when he took hold of the true guide. My lord is Shah Inayat. It is he who delivers me across.

91

I am utterly lost, girls. I have removed the veil from my face and danced.
In whichever direction I look, he alone is there. By him I swear that there is no one else. The cry *And he is with you*[1] was proclaimed, oh master, when your manual[2] was read out.

ਨਾਮ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਾ ਮੇਰਾ ਸਈਓ, ਜੋ ਆਖਾਂ ਤੁਸੀਂ ਚੁੱਪ ਕਰ ਰਹੀਓ
ਇਹ ਗੱਲ ਮੂਲ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਹੀਓ, ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਖ਼ੂਬ ਹਕੀਕਤ ਜਾਚੀ

੯੨

ਨੀ ਕੁਟੀਚਲ ਮੇਰਾ ਨਾਂ

ਮੁੱਲਾਂ ਮੈਨੂੰ ਸਬਕ ਪੜ੍ਹਾਇਆ, ਅਲਫ਼ੋਂ ਅੱਗੇ ਕੁਝ ਨਾ ਆਇਆ
ਉਸ ਦੀਆਂ ਜੁੱਤੀਆਂ ਖਾਂਦੀ ਸਾਂ

ਕਿਵੇਂ ਕਿਵੇਂ ਦੋ ਅੱਖੀਆਂ ਲਾਈਆਂ, ਰਲ ਕੇ ਸਈਆਂ ਮਾਰਨ ਆਈਆਂ
ਨਾਲੇ ਮਾਰੇ ਬਾਬਲ ਮਾਂ

ਸਹੁਰੇ ਸਾਨੂੰ ਵੜਨ ਨਾ ਦੇਂਦੇ, ਨਾਨਕ ਦਾਦਕ ਘਰੋਂ ਕਢੇਂਦੇ
ਮੇਰਾ ਪੇਕੇ ਨਹੀਉਂ ਥਾਂ

੫ ਪੜ੍ਹਨ ਸੇਤੀ ਸਭ ਮਾਰਨ ਆਹੀਂ, ਬਿਨ ਪੜ੍ਹਿਆਂ ਹੁਣ ਛਡਦਾ ਨਾਹੀਂ
ਨੀ ਮੈਂ ਮੁੜ ਕੇ ਕਿਤ ਵੱਲ ਜਾਂ

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਕੀ ਲਾਇਆ ਮੈਨੂੰ, ਮਤ ਕੁਝ ਲੱਗੇ ਉਹ ਹੀ ਤੈਨੂੰ
ਤਦ ਕਰੇਂਗਾ ਤੂੰ ਨਿਆਂ

੯੩

ਨੀ ਮੈਨੂੰ ਲਗੜਾ ਇਸ਼ਕ ਅਵਲ ਦਾ, ਅਵਲ ਦਾ ਰੋਜ਼ ਅਜ਼ਲ ਦਾ

ਵਿਚ ਕੜਾਹੀ ਤਲ ਤਲ ਜਾਵੇ, ਤਲਿਆਂ ਨੂੰ ਚਾ ਤਲਦਾ

I have no name or mark, girls. Keep silent when I speak. Make sure you do not tell this to anyone. Bullha has a firm sense of the truth.

92

"Dunce"[1] is my name, oh.
The mullah taught me the lesson, but I could not get beyond *alif*.[2] I suffered a beating with his slippers.
Somehow or other our eyes met. My girlfriends have got together to beat me. My father and mother beat me too.
My in-laws do not let me in. My grandparents' people throw me out of their homes. I have no place in my father's house.
When they study, the class all heave sighs. Now, unless I study, the teacher does not spare me. Oh, where can I turn to?
Bullha, what did the lord do to me? Mind that something does not happen to you too. Then you will be fair to me.

93

Oh, I was smitten by love from the first. From the first, from the day of pre-eternity.[1]
Love fries its victims in the pan. Those who are already fried are fried some more.

ਮੋਇਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਦਲ ਦਲ ਮਾਰੇ, ਵਲਿਆਂ ਨੂੰ ਚਾ ਵਲਦਾ

ਕਿਆ ਜਾਣਾਂ ਮੈਂ ਚਿਣਗੇ ਕੱਖੀਂ, ਨਿਤ ਸੂਲ ਕਲੇਜੇ ਸਲਦਾ

ਤੀਰ ਜਿਗਰ ਵਿਚ ਲੱਗਾ ਇਸ਼ਕੋਂ, ਨਹੀਂ ਹਲਾਇਆ ਹਲਦਾ

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਦਾ ਨੇਹੁੰ ਅਨੋਖਾ, ਨਹੀਂ ਰਲਾਇਆਂ ਰਲਦਾ

੬੪

ਪਤੀਆ ਲਿਖੂੰਗੀ ਮੈਂ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ, ਪੀਆ ਮੈਨੂੰ ਨਜ਼ਰ ਨ ਆਵੇ
ਆਂਗਨ ਬਨਾ ਡਰਾਵਣਾ, ਕਿਤ ਬਿਧ ਰੈਣ ਵਿਹਾਵੇ

ਕਾਗ਼ਜ਼ ਕਰੂੰ ਲਿਖ ਦਾਮਨੇ, ਨੈਣ ਆਂਸੂ ਲਾਊਂ
ਬਿਰਹੋਂ ਜਾਰੀ ਹੋਂ ਜਰੀ, ਦਿਲ ਫੂਕ ਜਲਾਊਂ

ਪਾਂਧੇ ਪੰਡਤ ਜਗਤ ਕੇ, ਪੁੱਛ ਰਹੀਆਂ ਸਾਰੇ
ਬੇਦ ਪੋਥੀ ਕਿਆ ਦੋਸ ਹੈ, ਹੀਣੇ ਭਾਗ ਹਮਾਰੇ

ਨੀਂਦ ਗਈ ਕਿਤੇ ਦੇਸ ਨੂੰ, ਉਹ ਭੀ ਵੈਰਨ ਮੇਰੀ
ਮਤ ਸੁਫ਼ਨੇ ਮੇਂ ਆ ਮਿਲੇ, ਉਹ ਨੀਂਦਰ ਕਿਹੜੀ

ਰੋ ਰੋ ਜੀਉ ਵਲਾਉਂਦੀਆਂ, ਗ਼ਮ ਕਰਨੀ ਆਂ ਦੂਣਾ
ਨੈਣੋਂ ਨੀਰ ਨਾ ਚੱਲੇ, ਕਿਸ ਕੀਤਾ ਟੂਣਾ

Those who are already dead get smothered to death again
and again. Those who are already gripped are gripped
some more.
Somehow it is like a spark in the straw. Its sharp pain
continually pierces my heart.
Love struck my heart with an arrow. It cannot be shaken
loose, however hard I try.
Bullha, the love between me and my lord is strange. We
cannot be united, however hard I try.

94

I will write a note to my beloved. I cannot see the one I
love. The courtyard has become frightening. How will
I get through the night?
I will make my paper by writing on my hem. I use my eyes'
tears to write with. I am consumed by separation.
I will blow on my heart and make it burn.
I keep asking all the world's Brahmans and priests: "What
is wrong in the Vedas and holy books, for my luck to be
so bad?"
Sleep has departed to some other land. It too is my enemy.
Maybe he will come to me in a dream. What a sleep
that would be.
I try to divert myself by weeping, but I suffer a double
sorrow. No tears flow from my eyes. Who has cast
this spell?

ਪੀੜ ਪਰਾਈ ਜਰ ਰਹੀ, ਰੋਮ ਰੋਮ ਦੁਖ ਜਾਗੇ
ਬੇਦਰਦੀ ਬਾਂਹੀਂ ਟੋਹ ਕੇ, ਮੁੜ ਪਾਛੇ ਭਾਗੇ

ਭਾਈਆ ਵੇ ਜੋਤਸ਼ੀਆ, ਇਕ ਬਾਤ ਸੱਚੀ ਵੀ ਕਹੀਓ
ਜੋ ਮੈਂ ਹੀਣੀ ਕਰਮ ਦੀ, ਤੁਸੀਂ ਚੁੱਪ ਨਾ ਰਹੀਓ

ਇਕ ਹਨੇਰੀ ਕੋਠੜੀ, ਦੂਜਾ ਦੀਆ ਨਾ ਬਾਤੀ
ਬਾਹੋਂ ਫੜ੍ਹ ਕੋ ਲੈ ਚੱਲੇ, ਕੋਈ ਸੰਗ ਨਾ ਸਾਥੀ

ਭੱਜ ਸਕਾਂ ਨਾ ਭਜ ਜਾਂ, ਸੱਚਾ ਇਸ਼ਕ ਫ਼ਕੀਰੀ
ਦੁਲੜੀ ਤਿਲੜੀ ਚੌਲੜੀ, ਗਲ ਪਰੇਮ ਜ਼ੰਜੀਰੀ

੧੦ ਪਾਬੀ ਦੋਨੋਂ ਗੁੰਮ ਹੁਏ, ਸਿਰ ਲਾਗੀ ਜਾਣੇ
ਗਏ ਇਨਾਇਤ ਕਾਦਰੀ, ਫਿਰ ਕਠਨ ਕਹਾਣੇ

ਇਕ ਫ਼ਕਰਾਂ ਦੀ ਗੋਦੜੀ, ਲੱਗੇ ਪਰੇਮ ਦੇ ਧਾਗੇ
ਸੁੱਖੀਆ ਹੋਵੇ ਪੀ ਸਵੇਂ, ਕੋਈ ਦੁੱਖੀਆ ਜਾਗੇ

ਦਸਤ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਟੋਕਰੀ, ਕੋਈ ਲਿਓ ਬਪਾਰੀ
ਦਰ ਦਰ ਹੋਕਾ ਦੇ ਰਹੀ ਆਂ, ਸਭ ਚਲਣਹਾਰੀ

ਸਾਜਨ ਤੁਮਰੀ ਪ੍ਰੀਤ ਸੇ, ਮੁਝੇ ਹਾਥ ਕਿਆ ਆਇਆ
ਛਤਰ ਸੂਲਾਂ ਦਾ ਝਲਿਆ, ਤੇਰਾ ਪੰਥ ਨਾ ਪਾਇਆ

ਪਰੇਮ ਨਗਰ ਚਲ ਵਸੀਏ, ਜਿਥੇ ਕੰਤ ਹਮਾਰਾ
ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਤੋਂ ਮੰਗਨੀ ਹਾਂ, ਜੇ ਦੇ ਨਜ਼ਾਰਾ

I suffer the pain caused by another. Suffering is awakened in every part of my body. The cruel one takes my pulse, but then he runs away from me.

Oh brother astrologer, just tell me the truth. Do not remain silent just because my fortune is bad.

Not only is my room dark, but there is no wick in my lamp. No friend or companion has taken me by the arm to lead me away.

I try to run away but I cannot. This love and this life of a fakir are true. Love has laid its chain of two, three, and four strands around my neck.

The light in both my eyes is lost. I realize what has happened to me. With the departure of Inayat Qadiri,[1] my story has again become difficult.

The quilt of Sufi poverty has been stitched by the thread of love. If the beloved is there, you may sleep happily; let some other unhappy wretch remain awake.

In my hand there is a basket of flowers; bring a trader here. At every door I keep crying out: "Everyone is about to depart."

Dear friend, what did I get from your love? I suffered overwhelming pain, but did not find the road that leads to you.

Let us go and live in the city of love, where our bridegroom lives. Bullha, I beg the lord to grant me a sight of him.

੯੫

ਪਰਦਾ ਕਿਸ ਤੋਂ ਰਾਖੀਦਾ, ਕਿਉਂ ਓਹਲੇ ਬਹਿ ਬਹਿ ਝਾਕੀਦਾ

ਪਹਿਲੋਂ ਆਪੇ ਸਾਜਨ ਸਾਜੀਦਾ, ਹੁਣ ਦਸਨਾ ਏਂ ਸਬਕ ਨਮਾਜੀ ਦਾ
ਹੁਣ ਆਇਆ ਆਪ ਨਜ਼ਾਰੇ ਨੂੰ, ਵਿਚ ਲੈਲਾ ਬਣ ਬਣ ਝਾਕੀਦਾ

ਸ਼ਾਹ ਸ਼ਮਸ ਦੀ ਖੱਲ ਲੁਹਾਇਓ, ਸੂਲੀ ਚਾ ਮਨਸੂਰ ਚੜ੍ਹਾਇਓ
ਜ਼ਕਰੀਏ ਸਿਰ ਕਲਵੱਤ੍ਰ ਧਰਾਇਓ, ਕੀ ਲੇਖਾ ਰਹਿ ਗਿਆ ਬਾਕੀ ਦਾ

'ਕੁਨ' ਕਿਹਾ 'ਫ਼ਯਕੂਨ' ਕਹਾਇਆ, ਬੇਚੂਨੀ ਦਾ ਚੂਨ ਬਣਾਇਆ
ਖ਼ਾਤਰ ਤੇਰੀ ਜਗਤ ਬਣਾਇਆ, ਸਿਰ ਪਰ ਛਤਰ 'ਲੌਲਾਕੀ' ਦਾ

ਹੁਣ ਸਾਡੇ ਵਲ ਧਾਇਆ ਏ, ਨਾ ਰਹਿੰਦਾ ਛੁਪਾ ਛੁਪਾਇਆ ਏ
ਕਿਤੇ ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਨਾਮ ਧਰਾਇਆ ਏ, ਵਿਚ ਓਹਲਾ ਰੱਖਿਆ ਖ਼ਾਕੀ ਦਾ

੯੬

ਪੜਤਾਲਿਓ ਹੁਣ ਆਸ਼ਕ ਕਿਹੜੇ

ਨੇਹੁੰ ਲੱਗਾ ਮਤ ਗਈ ਗਵਾਤੀ, 'ਨਹਨੁ ਅਕਰਬ' ਜ਼ਾਤ ਪਛਾਤੀ
ਸਾਈਂ ਭੀ ਸ਼ਾਹ ਰਗ ਤੋਂ ਨੇੜੇ

ਹੀਰੇ ਹੋ ਮੁੜ ਰਾਂਝਾ ਹੋਈ, ਇਹ ਗਲ ਵਿਰਲਾ ਜਾਣੋ ਕੋਈ
ਚੁੱਕ ਪਏ ਸਭ ਝਗੜੇ ਝੇੜੇ

95

From whom are you veiling yourself? Why do you sit in concealment and peep out?

First you created yourself as our beloved. Now you teach us as a pious performer of prayers. Now it is you who have come for the spectacle. You are within it and keep peeping out as Laila.[1]

You had Shah Shams[2] flayed alive. You had Mansur[3] sent to the gallows. You set the saw to Zakariya's[4] head. What account is there left to settle?

You said *Let it be*,[5] and caused *and it was* to be said. You gave form to formlessness. For your sake the world was made. The royal umbrella of *If it were not for you*[6] was placed over his head.

Now he has come quickly upon us. He cannot remain hidden. Here he is given the name of Bullha, with the screen of earthliness[7] placed between us.

96

Which lovers have you tested now?

All my sense was destroyed with the onset of love. I recognized the essential meaning of *We are nearer*.[1] The lord is nearer than the jugular vein.

He was Hir and then became Ranjha. Very rare are the people who realize this. Once they do so, all disputes are resolved.

ਲੈ ਬਰਾਤਾਂ ਰਾਤੀਂ ਜਾਗਣ, ਨੂਰ ਨਬੀ ਦੇ ਬਰਸਣ ਲਾਗਣ
ਉਹੋ ਵੇਖ ਅਸਾਡੇ ਬੇੜੇ

'ਅਨਲਹੱਕ' ਆਪ ਕਹਾਇਆ ਲੋਕਾ, ਮਨਸੂਰ ਨਾ ਦੇਂਦਾ ਆਪੇ ਹੋਕਾ
ਮੁੱਲਾਂ ਬਣ ਬਣ ਆਵਣ ਨੇੜੇ

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਤੇ ਕਾਜ਼ੀ, ਹੱਕ ਹਕੀਕਤ ਤੇ ਭੀ ਰਾਜ਼ੀ
ਸਾਈਂ ਘਰ ਘਰ ਨਿਆਉਂ ਨਬੇੜੇ

੯੭

ਪਾਣੀ ਭਰ ਭਰ ਗਈਆਂ ਸੱਭੇ, ਆਪੋ ਅਪਣੀ ਵਾਰ
ਇਕ ਭਰ ਆਈਆਂ ਇਕ ਭਰ ਚਲੀਆਂ, ਇਕ ਖਲੀਆਂ ਬਾਂਹ ਪਸਾਰ
ਜਿਸ ਜਗ ਦਾ ਤੂੰ ਮਾਣ ਕਰੇਂ ਹੈ, ਸੋ ਜਗ ਤਾਰ ਬਤਾਰ

ਹਾਰ ਹਮੇਲਾਂ ਪਾਈਆਂ ਗਲ ਵਿਚ, ਬਾਹੀਂ ਛਣਕੇ ਚੂੜਾ
ਕੰਨੀਂ ਬੁਕ ਬੁਕ ਮਛਰੀਆਲੇ, ਸੱਭ ਅਡੰਬਰ ਕੂੜਾ
ਅਜੇ ਸ਼ਹੁ ਨੇ ਝਾਤ ਨਾ ਪਾਈ, ਐਵੇਂ ਗਿਆ ਸ਼ਿੰਗਾਰ

ਹੱਥੀਂ ਮਹਿੰਦੀ ਪੈਰੀਂ ਮਹਿੰਦੀ, ਸਿਰ ਤੇ ਧੜੀ ਗੁੰਦਾਈ
ਤੇਲ ਫੁਲੇਲ ਪਾਨਾਂ ਦਾ ਬੀੜਾ, ਦੰਦੀਂ ਮਿੱਸੀ ਲਾਈ
ਕੋਈ ਜੁ ਸਦ ਪਈਓਨੇ ਡਾਢੀ, ਵਿੱਸਰਿਆ ਘਰ ਬਾਰ

With letters of exemption,[2] they stay awake all night in vigil. The light of the Prophet begins to rain on them. See, he is in our courtyard.

It was you who made him say *I am God*.[3] It was not Mansur who cried out, people. Then you became the mullahs[4] who stood near.

Bullha, the lord is the law[5] and the judge. It is also he who delights in true reality. The lord dispenses justice in every house.

97

The women have all filled their vessels with water, each in their own turn. Some have got water and come, some have departed, while others are standing with outstretched arms. The world in which you take such pride crumbles into pieces.

You wear garlands and necklaces around your neck, bangles clink upon your wrists, and from your ears fine earrings hang clustered, but all this display is false. The lord has still not acknowledged you with a glance, so all this finery has been for nothing.

There is henna on your hands and feet, and your hair is tied in a bridal plait. Perfumed with oil and flower essence, you chew betel, and your teeth are decorated with *missī*.[1] But when you get the dread call, your family is forgotten.

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਦੇ ਪੰਧ ਪਵੇਂ ਜੇ, ਤਾਂ ਤੂੰ ਰਾਹ ਪਛਾਣੇਂ
ਪੌਂ ਬਾਰਾਂ ਪਾਸਿਓਂ ਮੰਗੇਂ, ਦਾਅ ਪਿਆ ਤ੍ਰੈ ਕਾਣੇ
ਗੁੰਗੀ ਡੋਰੀ ਕਮਲੀ ਹੋਈ, ਜਾਨ ਦੀ ਬਾਜ਼ੀ ਹਾਰ

੯੮

ਪਿਆਰਿਆ ਸੰਭਲ ਕੇ ਨੇਹੁੰ ਲਾ, ਪਿੱਛੋਂ ਪੱਛੋਤਾਵੇਂਗਾ

ਜਾਂਦਾ ਜਾਹ ਨਾ ਆਵੀਂ ਫੇਰ, ਓਥੇ ਬੇਪਰਵਾਹੀ ਢੇਰ
ਓਥੇ ਡਹਿਲ ਖਲੋਂਦੇ ਸ਼ੇਰ, ਤੂੰ ਵੀ ਫੱਦਿਆ ਜਾਵੇਂਗਾ

ਖੂਹ ਵਿਚ ਯੂਸਫ਼ ਪਾਇਓਨੇ, ਫਿਰ ਵਿਚ ਬਜ਼ਾਰ ਵਿਕਾਇਓਨੇ
ਇਕ ਅੱਟੀ ਮੁੱਲ ਪੁਰਾਇਓਨੇ, ਤੂੰ ਕੌਡੀ ਮੁੱਲ ਪਵਾਵੇਂਗਾ

ਨੇਹੁੰ ਲਾ ਵੇਖ ਜ਼ੁਲੈਖ਼ਾ ਲਏ, ਓਥੇ ਆਸ਼ਕ ਤੜਫਣ ਪਏ
ਮਜਨੂੰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਹੈ ਹੈ, ਤੂੰ ਓਥੋਂ ਕੀ ਲਿਆਵੇਂਗਾ

੫ ਓਥੇ ਇਕਨਾਂ ਪੋਸ਼ ਲੁਹਾਈਦੇ, ਇਕ ਆਰਿਆਂ ਨਾਲ ਚਿਰਾਈਦੇ
ਇਕ ਸੂਲੀ ਪਕੜ ਚੜ੍ਹਾਈਦੇ, ਓਥੇ ਤੂੰ ਵੀ ਸੀਸ ਕਟਾਵੇਂਗਾ

ਘਰ ਕਲਾਲਾਂ ਤੇਰੇ ਪਾਸੇ, ਓਥੇ ਆਵਣ ਮਸਤ ਪਿਆਸੇ
ਭਰ ਭਰ ਪੀਵਣ ਪਿਆਲੇ ਕਾਸੇ, ਤੂੰ ਵੀ ਜੀ ਲਲਚਾਵੇਂਗਾ

ਦਿਲਬਰ ਹੁਣ ਗਿਓਂ ਕਿਤ ਲੋ, ਭਲਕੇ ਕੀ ਜਾਣਾਂ ਕੀ ਹੋ
ਮਸਤਾਂ ਦੇ ਨਾ ਕੋਲ ਖਲੋ, ਤੂੰ ਵੀ ਮਸਤ ਸਦਾਵੇਂਗਾ

Bullha, if you follow the path of the Lord, you will recognize the way. You want a winning throw, but you get three ones.[2] You have become dumb, deaf, and crazy,[3] having staked your life and lost.

98

Be careful how you fall in love, my dear. Later you will be sorry.

Go if you are going to go, do not come back again. There is great indifference over there.[1] Tigers stand still in fear over there. You too will get caught.

They put Yusuf in the well, then sold him in the bazaar. He was paid for in full with a hank of yarn.[2] You will be priced at a cowrie.[3]

Zulaikha[4] fell in love and bought him. Lovers are writhing in agony over there. Majnun[5] says, "Ah, ah, ah!" What will you bring back from over there?

Over there some have their skins flayed,[6] some are cut up with saws,[7] others are seized and put on the gallows.[8] You too will get your head cut off over there.

Right beside you is the distillers' house, where the thirsty drunks come. They drink full cups and goblets. You too will fill your heart with craving.

Which country have you gone to now, beloved? Who knows what will happen tomorrow? Do not stand near the drunks, or you will be called one too.

ਬੁੱਲ੍ਹਿਆ ਗ਼ੈਰ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਨਾ ਹੋ, ਸੁਖ ਦੀ ਨੀਂਦਰ ਭਰ ਕੇ ਸੋ
ਮੂੰਹੋਂ ਨਾ 'ਅਨਲਹੱਕ' ਬਗੋ, ਚੜ੍ਹ ਸੂਲੀ ਢੋਲੇ ਗਾਵੇਂਗਾ

੯੯

ਪਿਆਰਿਆ ਸਾਨੂੰ ਮਿਠੜਾ ਨਾ ਲਗਦਾ ਸ਼ੋਰ, ਸੁੰਨਮਈ ਤੇ ਰਾਜ਼ੀ ਰਹਿਣਾ

ਸਾਨੂੰ ਮਿਠੜਾ ਨਾ ਲਗਦਾ ਸ਼ੋਰ, ਮੈਂ ਘਰ ਖਿਲਾ ਸ਼ਗੂਫ਼ਾ ਹੋਰ
ਵੇਖੀਆਂ ਬਾਗ਼ ਬਹਾਰਾਂ ਹੋਰ, ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਕੁਝ ਨਾ ਕਹਿਣਾ

ਹੁਣ ਮੈਂ ਮੋਈ ਨੀ ਮੇਰੀਏ ਮਾਂ, ਪੂਣੀ ਮੇਰੀ ਲੈ ਗਿਆ ਕਾਂ
ਡੋ ਡੋ ਕਰਦੀ ਮਗਰੇ ਜਾਂ, ਪੂਣੀ ਦੇ ਦਈਂ ਸਾਈਂ ਦੇ ਨਾਂ

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸਾਈਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪਿਆਰ, ਮਿਹਰ ਇਨਾਇਤ ਕਰੇ ਹਜ਼ਾਰ
ਇਹੋ ਕੌਲ ਤੇ ਇਹੋ ਕਰਾਰ, ਦਿਲਬਰ ਦੇਹ[੧] ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ

੧੦੦

ਪਿਆਰੇ ਬਿਨ ਮਸਲ੍ਹਤ ਉਠ ਜਾਣਾ, ਤੂੰ ਕਦੀਏ ਹੋ ਸਿਆਣਾ

ਕਰਕੇ ਚਾਵੜ ਚਾਰ ਦਿਹਾੜੇ, ਥੀਸੇਂ ਅੰਤ ਨਿਮਾਣਾ
ਜ਼ੁਲਮ ਕਰੇਂ ਤੇ ਲੋਕ ਸਤਾਵੇਂ, ਛਡ ਦੇ ਜ਼ੁਲਮ ਕਮਾਣਾ

ਜਿਸ ਜਿਸ ਦਾ ਵੀ ਮਾਣ ਕਰੇਂ ਤੂੰ, ਸੋ ਵੀ ਸਾਥ ਨਾ ਜਾਣਾ
ਸ਼ਹਿਰ ਖ਼ਮੋਸ਼ਾਂ ਵੇਖ ਹਮੇਸ਼ਾਂ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਜਗ ਸਮਾਣਾ

Bullha, do not act outside the law, and sleep undisturbed.
Do not come out with *I am God*,[9] or you will be singing merrily up on the gallows.

99

My dear, this noise is not agreeable to me. I would live in peaceful contentment.
This noise is not agreeable to me. Another blossom has opened in my house. I have seen new delights. Do not say anything to me now.
Now I am dead, Mother. The crow has taken away my cotton roll. I go to shoo it, saying, "In the name of the lord, give me back my cotton roll."
Bullha loves the lord, who bestows thousands of favors and blessings. All I vow and promise is that the beloved should dwell in my body.

100

My dear, you will have to get up and go without having done anything good. Will you ever become sensible?
For a few days you will have a good time, but you will be humbled in the end. You are cruel and oppress people. Give up this practice of cruelty.
Whatever you are proud of will not go with you. Always keep your eyes on the city of the silent,[1] into which the whole world is admitted.

ਭਰ ਭਰ ਪੂਰ ਲੰਘਾਵੇ ਡਾਢਾ, ਮਲਕੁਲਮੌਤ ਮੁਹਾਣਾ
ਏਥੇ ਜਿਤਨੇ ਹੈਂ ਸਭ ਤਨਤੇ, ਮੈਂ ਔਗਣਹਾਰ ਨਿਮਾਣਾ

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਦੁਸ਼ਮਨ ਨਾਲ ਬੁਰੇ ਵਿਚ, ਹੈ ਦੁਸ਼ਮਨ ਬਲ ਢਾਣਾ
ਮਹਿਬੂਬ ਰਬਾਨੀ ਕਰੇ ਅਸਾਨੀ, ਖ਼ੌਫ਼ ਜਾਏ ਮਲਕਾਣਾ

੧੦੧

ਪੀਆ ਪੀਆ ਕਰਤੇ ਹਮੀ ਪੀਆ ਹੋਏ, ਅਬ ਪੀਆ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਹੀਏ

ਹਿਜਰ ਵਸਲ ਹਮ ਦੋਨੋਂ ਛੋੜੇ, ਅਬ ਕਿਸ ਕੇ ਹੋ ਰਹੀਏ

ਮਜਨੂੰ ਲਾਲ ਦੀਵਾਨੇ ਵਾਂਗੂੰ, ਅਬ ਲੈਲਾ ਹੋ ਰਹੀਏ

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਘਰ ਮੇਰੇ ਆਏ, ਅਬ ਕਿਉਂ ਤਾਅਨੇ ਸਹੀਏ

੧੦੨

'ਫ਼ਸੁੰਮ ਵਜਹੁੱਲ੍ਹਾ' ਦਸਨਾ ਏਂ ਅੱਜ ਓ ਯਾਰ

ਘੁੰਘਟ ਖੋਲ ਮੁੱਖ ਵੇਖ ਨਾ ਮੇਰਾ, ਐਬ ਨਮਾਣੀ ਦੇ ਕੱਜ ਓ ਯਾਰ

ਮੈਂ ਅਣਜਾਣੀ ਤੇਰਾ ਨੇਹੁੰ ਕੀ ਜਾਣਾਂ, ਲਾਵਣ ਦਾ ਨਹੀਂ ਚੱਜ ਓ ਯਾਰ

ਹਾਜੀ ਲੋਕ ਮੱਕੇ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ, ਸਾਡਾ ਹੈਂ ਤੂੰ ਹੱਜ ਓ ਯਾਰ

Filling his boat with loads of passengers, the relentless ferryman who is the angel of death takes them across.
Everyone here is flourishing, but I am full of faults and wretched.
Bullha, the enemy[2] who is present in evil must be destroyed by force. When the divine beloved makes things easy, fear of the angel of death departs.

101

By repeating "Beloved, beloved," we too have become the beloved. Whom should we call "Beloved" now?
We have abandoned both separation and union. Now to whom should we belong?
Like Majnun[1] the mad lover, now let us live as Laila.
Bullha, the lord has come to my house. So why should we put up with reproaches?

102

Then there is the face of God[1] is what you tell us today, my beloved.
Do not lift the veil and look at my face. Hide the faults of this poor wretch, my beloved.
I am ignorant; what do I know of your love? I am not clever enough to practice it, my beloved.
Hajjis go to Mecca.[2] You are our pilgrimage, my beloved.

ਡੂੰਘੀ ਨਦੀ ਤੇ ਤੁਲ੍ਹਾ ਪੁਰਾਣਾ, ਮਿਲਸਾਂ ਕਿਹੜੇ ਪੱਜ ਓ ਯਾਰ

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਮੈਂ ਜ਼ਾਹਰ ਡਿਠਾ, ਲਾਹ ਮੂੰਹੋਂ ਤੋਂ ਲੱਜ ਓ ਯਾਰ

੧੦੩

ਬਸ ਕਰ ਜੀ ਹੁਣ ਬਸ ਕਰ ਜੀ, ਕਾਈ ਬਾਤ ਅਸਾਂ ਨਾਲ ਹਸ ਕਰ ਜੀ

ਤੁਸੀਂ ਦਿਲ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਹੋ, ਐਵੇਂ ਸਾਥੋਂ ਦੂਰ ਕਿਉਂ ਨਸਦੇ ਹੋ
ਨਾਲੇ ਘੱਤ ਜਾਦੂ ਦਿਲ ਖਸਦੇ ਹੋ, ਹੁਣ ਕਿਤ ਵਲ ਜਾਸੋ ਨਸ ਕਰ ਜੀ

ਤੁਸੀਂ ਮੋਇਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਨਾ ਖੁਟਦੇ ਸੀ, ਖਿੱਦੋ ਵਾਂਗ ਖੂੰਡੀ ਨਿਤ ਕੁਟਦੇ ਸੀ
ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਦਾ ਗਲ ਘੁਟਦੇ ਸੀ, ਹੁਣ ਰਹੁ ਪਿੰਜਰ ਵਿਚ
ਫਸ ਕਰ ਜੀ[1]

ਤੁਸੀਂ ਛੁਪਦੇ ਹੋ ਅਸੀਂ ਪਕੜੇ ਹੋ, ਅਸਾਂ ਹਿਰਦੇ ਅੰਦਰ ਜਕੜੇ ਹੋ
ਤੁਸੀਂ ਅਜੇ ਛੁਪਣ ਨੂੰ ਤਕੜੇ ਹੋ, ਹੁਣ ਕਿੱਧਰ ਜਾਸੋ ਨਸ ਕਰ ਜੀ

ਮੈਂ ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਦੀ ਬਰਦੀ ਹਾਂ, ਤੇਰਾ ਮੁਖ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਮਰਦੀ ਹਾਂ
ਨਿਤ ਸੌ ਸੌ ਮਿੰਨਤਾਂ ਕਰਦੀ ਹਾਂ, ਕਿਆ ਤੀਰ ਚਲਾਇਓ ਕਸ ਕਰ ਜੀ

The river[3] is deep and the raft is old. On what pretext can I meet you, my beloved?
Bullha, I have seen the lord in manifest form. Remove this modesty from your face, my beloved.

103

That is enough now, that is enough. Please say something to us with a laugh.
You dwell in my heart; what makes you run far away from me like this? At the same time you cast your spell and seize my heart. Which way will you run off now?
You do not stop killing those who are already dead. You keep hitting them, like a stick striking the ball. You throttle those who speak. Now let yourself be caught and caged.
You were hiding, but I caught you. You are still full of energy to hide. I have pinioned you in my heart. Where will you run away to now?
I, Bullha, am the slave girl of the lord. Now I am dying to see your face. I keep offering hundreds of pleas. How carefully you aimed your arrow at me!

੧੦੪

ਬੰਸੀ ਕਾਹਨ ਅਚਰਜ ਬਜਾਈ

ਬੰਸੀ ਵਾਲਿਆ ਚਾਕਾ ਰਾਂਝਾ, ਤੇਰਾ ਸੁਰ ਸਭ ਨਾਲ ਹੈ ਸਾਂਝਾ
ਤੇਰੀਆਂ ਮੌਜਾਂ ਸਾਡਾ ਮਾਂਝਾ, ਸਾਡੀ ਸੁਰ ਤੈਂ ਆਪ ਮਿਲਾਈ

ਬੰਸੀ ਵਾਲਿਆ ਕਾਹਨ ਕਹਾਵੇਂ, ਸ਼ਬਦ ਅਨੇਕ ਅਨੂਪ ਸੁਣਾਵੇਂ
ਅੱਖੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰ ਨਾ ਆਵੇਂ, ਕੈਸੀ ਬਿਖੜੀ ਖੇਲ ਰਚਾਈ

ਬੰਸੀ ਸਭ ਕੋਈ ਸੁਣੇ ਸੁਣਾਵੇ, ਅਰਥ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਪਾਵੇ
ਜੋ ਕੋਈ ਅਨਹਦ ਕੀ ਸੁਰ ਪਾਵੇ, ਸੋ ਇਸ ਬੰਸੀ ਕਾ ਸੌਦਾਈ

੫ ਸੁਣੀਆਂ ਬੰਸੀ ਦੀਆਂ ਘੰਗੋਰਾਂ, ਕੂਕੇ ਤਨ ਮਨ ਵਾਂਗੂੰ ਮੋਰਾਂ
ਡਿਠੀਆਂ ਇਸ ਦੀਆਂ ਤੋੜਾਂ ਜੋੜਾਂ, ਇਕ ਸੁਰ ਦੀ ਸਭ ਕਲਾ ਉਠਾਈ

ਇਸ ਬੰਸੀ ਦਾ ਲੰਮਾ ਲੇਖਾ, ਜਿਸ ਨੇ ਢੂੰਡਾ ਤਿਸ ਨੇ ਦੇਖਾ
ਸਾਵੀ ਇਸ ਬੰਸੀ ਦੀ ਰੇਖਾ, ਏਸ ਵਜੂਦੋਂ ਸਿਫ਼ਤ ਉਠਾਈ

ਇਸ ਬੰਸੀ ਦੇ ਪੰਜ ਸਤ ਤਾਰੇ, ਆਪ ਅਪਣੀ ਸੁਰ ਭਰਦੇ ਸਾਰੇ
ਇਕ ਸੁਰ ਸਭ ਦੇ ਵਿਚ ਦਮ ਮਾਰੇ, ਸਾਡੀ ਇਸ ਨੇ ਹੋਸ਼ ਭੁਲਾਈ

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਪੁੱਜ ਪਏ ਤਕਰਾਰ, ਬੂਹੇ ਆਣ ਖਲੋਤੇ ਯਾਰ
ਰੱਖੀਂ ਕਲਮੇ ਨਾਲ ਬਿਉਪਾਰ, ਤੇਰੀ ਹਜ਼ਰਤ ਭਰੇ ਗਵਾਹੀ

104

How wonderfully Krishna has played his flute.[1]
Flute player, herdsman, Ranjha, your notes are shared
with everyone. Your delights are my time of gloom.[2]
It is you who have mingled my tune with yours.
Flute player, you call yourself Krishna. You perform so
many beautiful hymns. My eyes cannot see you. What
a tangled game you have set up.
The flute is something that everyone can hear or play, but
very few grasp its meaning.[3] Anyone who discovers
the note of the unstruck music[4] becomes passionate
for this flute.
Hearing the flute's high notes, the body and soul scream
like a peacock. The way it is put together, the whole
art of a single note is created.
This flute has a long story. Whoever searched for it has
seen it. The stem of this flute is green. Its qualities
have been created by the divine being.
This instrument has five or seven holes.[5] All are filled
with their own notes. Amid them all, one note sounds
loudly. It has completely transported us.
Bullha, his promises have been fulfilled. The beloved has
come to stand at my door. Transact your business[6] in
the name of the word. The lord will be your witness.

੧੦੫

ਬਹੁੜੀਂ ਵੇ ਤਬੀਬਾ ਮੈਂਡੀ ਖ਼ਬਰ ਗਈਆ
ਤੇਰੇ ਇਸ਼ਕ ਨਚਾਇਆ ਕਰ ਥਈਆ ਥਈਆ

ਇਸ਼ਕੇ ਡੇਰਾ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਕੀਤਾ
ਭਰ ਕੇ ਜ਼ਹਿਰ ਪਿਆਲਾ ਮੈਂ ਆਪੇ ਪੀਤਾ
ਝਬਦੇ ਆਵੀਂ ਵੇ ਤਬੀਬਾ ਨਹੀਂ ਤੇ ਮੈਂ ਮਰ ਗਈਆ

ਛੁਪ ਗਿਆ ਸੂਰਜ ਬਾਹਰ ਰਹਿ ਗਈ ਲਾਲੀ
ਵੇ ਮੈਂ ਸਦਕੇ ਜਾਵਾਂ ਜੇ ਮੁੜ ਦਿਏਂ ਵਖਾਲੀ
ਭੁੱਲ ਗਈਆ ਮੈਂ ਪੀਰਾ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਨਾ ਗਈਆ

ਤੇਰੇ ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਸਾਰ ਵੇ ਮੈਂ ਨਾ ਜਾਣਾਂ
ਇਹ ਸਿਰ ਆਇਆ ਏ ਮੇਰਾ ਹੇਠ ਵਦਾਣਾਂ
ਸੱਟ ਪਈ ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਤਾਂ ਕੂਕਾਂ ਦਈਆ

੫ ਏਸ ਇਸ਼ਕ ਦੇ ਕੋਲੋਂ ਸਾਨੂੰ ਹਟਕ ਨਾ ਮਾਏ
ਜਾਂਦੜੇ ਬੇੜੇ ਮੋੜ ਕੌਣ ਹਟਾਏ
ਮੇਰੀ ਅਕਲ ਭੁੱਲੀ ਨਾਲ ਮੁਹਾਣਿਆਂ ਦੇ ਗਈਆ

ਏਸ ਇਸ਼ਕੇ ਦੀ ਝੰਗੀ ਵਿਚ ਮੋਰ ਬੁਲੇਂਦਾ
ਸਾਨੂੰ ਕਾਬਾ ਕਿਬਲਾ ਪਿਆਰਾ ਯਾਰ ਦਸੇਂਦਾ
ਸਾਨੂੰ ਘਾਇਲ ਕਰਕੇ ਫੇਰ ਖ਼ਬਰ ਨਾ ਲਈਆ

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਾਹ ਇਨਾਇਤ ਦੇ ਚੱਲ ਬਹੀਏ ਬੂਹੇ
ਜਿਸਨੇ ਪੁਆਏ ਸਾਨੂੰ ਸਾਵੇ ਤੇ ਸੂਹੇ
ਜਾਂ ਮੈਂ ਮਾਰੀ ਹੈ ਅੱਡੀ ਮਿਲ ਪਿਆ ਹੈ ਵਹੀਆ

105

Come to my assistance, doctor, I have lost my senses. Your love has set me dancing in rhythm.[1]
Love has taken up its lodging inside me. I am the one who has drunk a cup full of poison. Come quickly, doctor, or else I shall be dead.
The sun has set,[2] but outside the sky is still red. Oh, I will sacrifice myself, if only you will show yourself again. It was my fault, master, that I did not go with you.
I did not realize what your love was like. It hit my head and crushed me like a mighty hammer. When I felt the blow of love, I screamed aloud.
Mother, do not stop me from this love. Who can turn around a boat that is drifting away and bring it back? My brain is confused and has gone with the boatmen.
The peacock cries in the thicket of this love. My dear friend shows me the Kaaba and the Qibla.[3] After wounding me, he does not ask how I am.
Bullha, let us go and sit at the gate of Shah Inayat, who made me dress in green and red.[4] When I started dancing, I found my way to him.

੧੦੬

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਕੀ ਜਾਣਾਂ ਮੈਂ ਕੌਣ

ਨਾ ਮੈਂ ਮੋਮਨ ਵਿਚ ਮਸੀਤਾਂ, ਨਾ ਮੈਂ ਵਿਚ ਕੁਫ਼ਰ ਦੀਆਂ ਰੀਤਾਂ
ਨਾ ਮੈਂ ਪਾਕਾਂ ਵਿਚ ਪਲੀਤਾਂ, ਨਾ ਮੈਂ ਮੂਸਾ ਨਾ ਫ਼ਰਔਨ

ਨਾ ਮੈਂ ਅੰਦਰ ਬੇਦ ਕਿਤਾਬਾਂ, ਨਾ ਵਿਚ ਭੰਗਾਂ ਨਾ ਸ਼ਰਾਬਾਂ
ਨਾ ਵਿਚ ਰਿੰਦਾਂ ਮਸਤ ਖ਼ਰਾਬਾਂ, ਨਾ ਵਿਚ ਜਾਗਣ ਨਾ ਵਿਚ ਸੌਣ

ਨਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਦੀ ਨਾ ਗ਼ਮਨਾਕੀ, ਨਾ ਮੈਂ ਵਿਚ ਪਲੀਤੀ ਪਾਕੀ
ਨਾ ਮੈਂ ਆਬੀ ਨਾ ਮੈਂ ਖ਼ਾਕੀ, ਨਾ ਮੈਂ ਆਤਿਸ਼ ਨਾ ਮੈਂ ਪੌਣ

ਨਾ ਮੈਂ ਅਰਬੀ ਨਾ ਲਾਹੌਰੀ, ਨਾ ਮੈਂ ਹਿੰਦੀ ਸ਼ਹਿਰ ਨਗੌਰੀ
ਨਾ ਹਿੰਦੂ ਨਾ ਤੁਰਕ ਪਸ਼ੌਰੀ, ਨਾ ਮੈਂ ਰਹਿੰਦਾ ਵਿਚ ਨਦੌਨ

ਨਾ ਮੈਂ ਭੇਤ ਮਜ਼ਹਬ ਦਾ ਪਾਇਆ, ਨਾ ਮੈਂ ਆਦਮ ਹੱਵਾ ਜਾਇਆ
ਨਾ ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਧਰਾਇਆ, ਨਾ ਵਿਚ ਬੈਠਣ ਨਾ ਵਿਚ ਭੌਣ

ਅੱਵਲ ਆਖ਼ਰ ਆਪ ਨੂੰ ਜਾਣਾਂ, ਨਾ ਕੋਈ ਦੂਜਾ ਹੋਰ ਪਛਾਣਾਂ
ਮੈਥੋਂ ਹੋਰ ਨਾ ਕੋਈ ਸਿਆਣਾ, ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਖੜਾ ਹੈ ਕੌਣ

੧੦੭

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਕੀ ਜਾਣੇ ਜ਼ਾਤ ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਕੌਣ
ਨਾਉਂ ਸੁਹਾਣਾ ਕੰਮ ਬਖੇੜੇ, ਵੰਞੇ ਜਾਗਣ ਸੌਣ

ਰਾਂਝੇ ਨੂੰ ਮੈਂ ਗਾਲੀਆਂ ਦੇਵਾਂ, ਮਨ ਵਿਚ ਕਰਾਂ ਦੁਆਈਂ

ਮੈਂ ਤੇ ਰਾਂਝਾ ਇਕੋ ਕੋਈ, ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਜ਼ਮਾਈਂ

106

Bullha,[1] what do I know about who I am?
I am not a believer in the mosques, nor do I follow the rites of unbelief. I am not among the pure or the polluted. I am not Moses or Pharaoh.[2]
I am not in the Vedas or in the scriptures;[3] I am not in drugs or in liquor. I am not among the drunken reprobates. I am not in waking, nor am I in sleep.
I am not in joy or in sadness, nor am I in pollution or purity. I am not of water[4] or of earth, nor am I fire or air.
I am neither an Arab nor from Lahore, nor an Indian from the city of Nagaur.[5] I am not a Hindu, nor a Turk[6] from Peshawar. Nor do I live in Nadaun.[7]
I have not discovered the secret of religion; nor am I born of Adam and Eve. I have not given myself a name; nor am I found in sitting or moving about.
I know myself to be first and last, I do not recognize anyone else. No one is wiser than I am. Bullha, who is the lord[8] standing here?

107

Bullha, does anyone know the true nature of love? It is beautiful by name, but its actions are troublesome, destroying both waking hours and sleep.
I curse Ranjha, but in my heart I offer prayers for him.
Ranjha and I are one; I am simply testing people.[1]

ਜਿਸ ਬੇਲੇ ਵਿਚ ਬੇਲੀ ਦਿੱਸੇ, ਉਸ ਦੀਆਂ ਲਵਾਂ ਬਲਾਈਂ

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਛੱਡ ਕੇ, ਜੰਗਲ ਵਲ ਨਾ ਜਾਈਂ

੧੦੮

ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਨੂੰ ਸਮਝਾਵਣ ਆਈਆਂ, ਭੈਣਾਂ ਤੇ ਭਰਜਾਈਆਂ

ਮੰਨ ਲੈ ਬੁੱਲ੍ਹਿਆ ਸਾਡਾ ਕਹਿਣਾ, ਛੱਡ ਦੇ ਪੱਲਾ ਰਾਈਆਂ
ਆਲ ਨਬੀ ਔਲਾਦ ਅਲੀ ਨੂੰ, ਤੂੰ ਕਿਉਂ ਲੀਕਾਂ ਲਾਈਆਂ

ਜਿਹੜਾ ਸਾਨੂੰ ਸੱਯਦ ਸੱਦੇ, ਦੋਜ਼ਖ਼ ਮਿਲਣ ਸਜ਼ਾਈਆਂ
ਜੋ ਕੋਈ ਸਾਨੂੰ ਰਾਈਂ ਆਖੇ, ਬਹਿਸ਼ਤੀਂ ਪੀਂਘਾਂ ਪਾਈਆਂ

ਰਾਈਂ ਸਾਈਂ ਸਭਨੀਂ ਥਾਈਂ, ਰੱਬ ਦੀਆਂ ਬੇਪਰਵਾਈਆਂ
ਸੋਹਣੀਆਂ ਪਰੇ ਹਟਾਈਆਂ, ਕੋਝੀਆਂ ਲੈ ਗਲ ਲਾਈਆਂ

ਜੇ ਤੂੰ ਲੋੜੇਂ ਬਾਗ਼ ਬਹਾਰਾਂ, ਚਾਕਰ ਹੋ ਜਾ ਰਾਈਆਂ
ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਦੀ ਜ਼ਾਤ ਕੀ ਪੁੱਛਨੈਂ, ਸ਼ਾਕਰ ਹੋ ਰਜ਼ਾਈਆਂ

The river glade where the beloved appears is the place to which I am devoted.
Bullha, do not leave the lord who is beside you and go off toward the jungle.

108

Bullha's[1] sisters and his brothers' wives have come to give him their advice.
"Listen to what we say, Bullha, stop clinging to the Arain's skirt. Why have you brought disgrace on the family of the Prophet and the descendants of Ali?"[2]
"May anyone who calls us a Sayyid suffer the punishments of hell. Swings are set up in paradise for anyone who calls us an Arain."
The Arain lord is in all places. The lord is supremely indifferent. The beautiful are set aside and the ugly are embraced.
If you desire the joys of spring, become the servant of the Arains. Why do you ask what Bullhe Shah's caste is? Just be grateful for whatever pleases Him.

੧੦੯

ਬੇਹਦ ਰਮਜ਼ਾਂ ਦਸਦਾ ਨੀਂ, ਢੋਲਣ ਮਾਹੀ
ਮੀਮ ਦੇ ਉਹਲੇ ਵਸਦਾ ਨੀਂ, ਢੋਲਣ ਮਾਹੀ

ਔਲੀਆ ਮਨਸੂਰ ਕਹਾਵੇ, ਰਮਜ਼ 'ਅਨਲਹੱਕ' ਆਪ ਬਤਾਵੇ
ਆਪੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੂਲੀ ਚੜ੍ਹਾਵੇ, ਤੇ ਕੋਲ ਖਲੋਕੇ ਹੱਸਦਾ ਨੀ, ਢੋਲਣ ਮਾਹੀ

੧੧੦

ਭਰਵਾਸਾ ਕੀ ਅਸ਼ਨਾਈ ਦਾ, ਡਰ ਲਗਦੈ ਬੇਪਰਵਾਹੀ ਦਾ

ਇਬਰਾਹੀਮ ਚਿਖ਼ਾ ਵਿਚ ਪਾਇਓ, ਸੁਲੇਮਾਨ ਤੋਂ ਭੱਠ ਝੁਕਾਇਓ
ਯੂਨਸ ਮੱਛੀ ਤੋਂ ਨਿਗਲਾਇਓ, ਫੜ ਯੁਸਫ਼ ਮਿਸਰ ਵਿਕਾਈਦਾ

ਜ਼ਕਰੀਆ ਸਿਰ ਕਲਵੱਤ੍ਰ ਚਲਾਇਓ, ਸਾਬਰ ਦੇ ਤਨ ਕੀੜੇ ਪਾਇਓ
ਸੁਨਆਂ ਗਲ ਜ਼ੁੰਨਾਰ ਪਵਾਇਓ, ਕਿਤੇ ਉਲਟਾ ਪੋਸ਼ ਲੁਹਾਈਦਾ

ਪੈਗ਼ੰਬਰ ਤੋਂ ਨੂਰ ਉਪਾਇਓ, ਨਾਮ ਇਮਾਮ ਹੁਸੈਨ ਧਰਾਇਓ
ਝੂਲਾ ਜਬਰਾਈਲ ਝੁਲਾਇਓ, ਫਿਰ ਪਿਆਸਾ ਗਲਾ ਕਟਾਈਦਾ

੫ ਜਾਂ ਜ਼ਕਰੀਆ ਰੁੱਖ ਛੁਪਾਇਆ, ਛੁਪਣਾ ਉਸ ਦਾ ਬੁਰਾ ਮਨਾਇਆ
ਆਰਾ ਸਿਰ ਤੇ ਚਾ ਵਗਾਇਆ, ਸਣੇ ਰੁੱਖ ਚਰਾਈਦਾ

ਯਹੀਆ ਉਸ ਦਾ ਯਾਰ ਕਹਾਇਆ, ਨਾਲ ਉਸੇ ਦੇ ਨੇਹੁੰ ਲਗਾਇਆ
ਰਾਹ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਦਾ ਉਨ ਬਤਲਾਇਆ, ਸਿਰ ਉਸ ਦਾ ਥਾਲ ਟਿਕਾਈਦਾ

109

He tells of countless mysteries, my dear beloved.
He dwells concealed in *mīm*,[1] my dear beloved.
He calls himself the saint Mansur,[2] and it is he who reveals the secret of *I am God*. He puts himself upon the gallows, and standing nearby he laughs,[3] my dear beloved.

110

What trust is there in love? I fear its indifference.
You put Ibrahim[1] on the pyre, and made Sulaiman[2] stoke the furnace. You had Yunus[3] swallowed by the fish, and seized Yusuf[4] and had him sold in Egypt.
You set the saw to Zakariya's[5] head, and put worms in the body of Ayub the patient.[6] You made Sanaan[7] put on the girdle, and on another occasion had someone hanged upside down and flayed.[8]
You created light from the Prophet, and gave it the name of Imam Husain.[9] You had his cradle swung by Jibrail, then had his throat cut in his thirst.
When the tree hid Zakariya,[10] you made them take his concealment amiss. You had the saw set on his head, so he was split along with the tree.
You called Yahya[11] his friend,[12] and it was with him that he fell in love. You made him proclaim the path of the law, then had his head put on the salver.

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਹੁਣ ਸਹੀ ਸੰਞਾਤੇ ਹੈਂ, ਹਰ ਸੂਰਤ ਨਾਲ ਪਛਾਤੇ ਹੈਂ
ਕਿਤੇ ਆਤੇ ਹੈਂ ਕਿਤੇ ਜਾਤੇ ਹੈਂ, ਹੁਣ ਮੈਥੋਂ ਭੁੱਲ ਨਾ ਜਾਈਦਾ

੧੧੧

ਭਾਵੇਂ ਤੂੰ ਜਾਣ ਨਾ ਜਾਣ ਵੇ, ਵਿਹੜੇ ਆ ਵੜ ਮੇਰੇ
ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਕੁਰਬਾਨ ਵੇ, ਵਿਹੜੇ ਆ ਵੜ ਮੇਰੇ

ਤੇਰੇ ਜਿਹਾ ਮੈਨੂੰ ਹੋਰ ਨਾ ਕੋਈ, ਢੂੰਡਾਂ ਜੰਗਲ ਬੇਲਾ ਰੋਹੀ
ਢੂੰਡਾਂ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਜਹਾਨ ਵੇ

ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਭਾਣੇ ਚਾਕ ਮਹੀਂ ਦਾ, ਰਾਂਝਾ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਕਹੀਂਦਾ
ਸਾਡਾ ਤਾਂ ਦੀਨ ਈਮਾਨ ਵੇ

ਮਾਪੇ ਛੋੜ ਲਗੀ ਲੜ ਤੇਰੇ, ਸ਼ਾਹ ਇਨਾਇਤ ਸਾਈਂ ਮੇਰੇ
ਲਾਈਆਂ ਦੀ ਲਜ ਪਾਲ ਵੇ

੧੧੨

ਭੈਣਾਂ ਮੈਂ ਕਤਦੀ ਕਤਦੀ ਹੁੱਟੀ

ਪਿੜੀ ਪੱਛੀ ਪਛਵਾੜੇ ਰਹਿ ਗਈ, ਹੱਥ ਵਿਚ ਰਹਿ ਗਈ ਜੁੱਟੀ
ਅੱਗੇ ਚਰਖਾ ਪਿੱਛੇ ਪੀਹੜਾ, ਮੇਰੇ ਹੱਥੋਂ ਤੰਦ ਤਰੁੱਟੀ

ਦਾਜ ਦਹੇਜ ਅਸਾਂ ਕੀ ਕਰਨਾ, ਜਿਸ ਪਰੇਮ ਕਟੋਰੀ ਮੁੱਠੀ
ਓਹ ਚੋਰ ਮੇਰਾ ਪਕੜ ਮੰਗਾਓ, ਜਿਸ ਮੇਰੀ ਜਿੰਦ ਕੁੱਠੀ

Bullha says: Lord, now you have been truly recognized. You are familiar in every guise. Here you come and there you go. Do not go away now and forget me.

111

Whether you know me or not, come into my courtyard. I am sacrificed to you; come into my courtyard.
I have seen no one like you, though I search jungle, thickets, and desert, even if I search the entire world.
In people's eyes he is a herdsman of the buffaloes; among them he is called Ranjha. But he is our religion and our faith.
Leaving my parents, I have clung to your skirt, oh my lord Shah Inayat. Protect the honor of the one who clings to you.

112

Sister, I am exhausted with all this spinning.
The wicker baskets for the thread are at the back of the house. I am left with the cotton roll in my hand. In front of me is the spinning wheel, behind me is the stool. The thread in my hand is broken.
Why should I work on preparing my dowry? I hold the cup of love in my hand. Summon that thief who has destroyed my life, and arrest him.

ਭੌਂਦਾ ਭੌਂਦਾ ਮੇਰਾ ਊਰਾ ਡਿੱਗਾ, ਛਿਬ ਉਲਝੀ ਤੰਦ ਟੁੱਟੀ
ਆਸ਼ਕ ਬਕਰਾ ਮਸ਼ੂਕ ਕਸਾਈ, ਮੈਂ ਮੈਂ ਕਰਦੀ ਕੁੱਠੀ

ਭਲਾ ਹੋਇਆ ਮੇਰਾ ਚਰਖਾ ਟੁੱਟਾ, ਜਿੰਦ ਅਜ਼ਾਬੋਂ ਛੁੱਟੀ
ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਨੇ ਨਾਚ ਨਚਾਇਆ, ਧੁੰਮ ਪਈ ਕੜਕੁੱਟੀ

੧੧੩

ਮਨ ਅਟਕਿਓ ਸ਼ਾਮ ਸੁੰਦਰ ਸੂੰ

ਕਹੂੰ ਵੇਖੂੰ ਬਾਹਮਣ ਕਹੂੰ ਸ਼ੇਖਾ, ਆਪੇ ਆਪ ਕਰਨ ਸਭ ਭੇਖਾ
ਕਿਆ ਕਿਆ ਖੇਲਿਆ ਹੁਨਰ ਸੂੰ

ਸੂਝ ਪੜੀ ਤਬ ਰਾਮ ਦੁਹਾਈ, ਹਮ ਤੁਮ ਏਕ ਨਾ ਦੂਜਾ ਕਾਈ
ਇਸ ਪਰੇਮ ਨਗਰ ਕੇ ਘਰ ਸੂੰ

ਪੰਡਿਤ ਗਵਣ ਕਿਤ ਲਖ ਸਣਾਏ, ਨਾ ਕਹੀਂ ਜਾਏ ਨਾ ਕਹੀਂ ਆਏ
ਜੈਸੇ ਕਰ ਕਾ ਕੰਗਣ ਕਰ ਸੂੰ

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਦੀ ਪੈਰੀਂ ਪੜੀਏ, ਸੀਸ ਕਾਟ ਕਰ ਆਗੇ ਧਰੀਏ
ਹੁਣ ਮੈਂ ਹਰਿ ਦੇਖਾ ਹਰ ਹਰ ਸੂੰ

As it spins around and around, my spindle has fallen off. My spool of thread has got tangled and the yarn is broken. The beloved is the butcher and the lover is the goat. It calls out "Me, me,"[1] and is slaughtered.
It would be good if my spinning wheel broke, then my life would be delivered from this torment. Bullha, the lord has made me dance, and the sound is very loud.

113

My[1] mind is fixed on my dark beloved.[2]
Sometimes I see a Brahman, sometimes a Shaikh. He is the one who creates all these guises. How skillfully he has played.
When I realized this, I appealed to Ram: you and I are one, there is no one else in this house in the city of love.
How many hundreds of thousands of kinds of existence the pandit describes. But the soul does not go anywhere and does not come anywhere. It is like a bracelet worn on the wrist.[3]
Bullha, let us fall at the lord's feet. Let us cut off our head and lay it before him. Now I have seen God in everything.

੧੧੪

ਮਾਏ ਨਾ ਮੁੜਦਾ ਇਸ਼ਕ ਦੀਵਾਨਾ, ਸ਼ਹੁ ਨਾਲ ਪਰੀਤਾਂ ਲਾ ਕੇ

ਇਸ਼ਕ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਦੀ ਲੱਗ ਗਈ ਬਾਜ਼ੀ, ਖੇਡਾਂ ਮੈਂ ਦਾਉ ਲਗਾ ਕੇ
ਮਾਰਨ ਬੋਲੀ ਬੋਲ ਨਾ ਬੋਲਾਂ, ਸੁਣਾਂ ਨਾ ਕੰਨ ਲਾ ਕੇ

ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਸ਼ੈਤਾਨ ਨਚੇਂਦਾ, ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਖ ਸਮਝਾ ਕੇ
ਤੋੜ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਨੂੰ ਜਿਤ ਲਈ ਬਾਜ਼ੀ, ਫਿਰਦੀ ਨੱਕ ਵਢਾ ਕੇ

ਮੈਂ ਅੰਜਾਣੀ ਖੇਡ ਵਗੁੱਚੀ ਆਂ, ਖੇਡਾਂ ਆਕੇ ਬਾਕੇ
ਇਹ ਖੇਡਾਂ ਹੁਣ ਲਗਦੀਆਂ ਝੇੜਾਂ, ਘਰ ਪੀਆ ਦੇ ਆ ਕੇ

ਸਈਆਂ ਨਾਲ ਮੈਂ ਪਾਵਾਂ ਗਿੱਧਾ, ਦਿਲਬਰ ਲੁਕ ਲੁਕ ਝਾਕੇ
ਪੁੱਛੋ ਨੀ ਇਹ ਕਿਉਂ ਸ਼ਰਮਾਂਦਾ, ਜਾਏ ਨਾ ਭੇਤ ਬਤਾ ਕੇ

ਕਾਫ਼ਰ ਕਾਫ਼ਰ ਆਖਣ ਤੈਨੂੰ, ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਸੁਣਾ ਕੇ
ਮੋਮਨ ਕਾਫ਼ਰ ਮੈਨੂੰ ਦੋਵੇਂ ਨਾ ਦਿਸਦੇ, ਵਹਦਤ ਦੇ ਵਿਚ ਆ ਕੇ

ਚੋਲੀ ਚੁੰਨੀ ਫੂਕਿਆ ਝੁੱਗਾ, ਧੂਣੀ ਸ਼ਿਰਕ ਜਲਾ ਕੇ
ਵਾਰਿਆ ਕੁਫ਼ਰ ਵੱਡਾ ਮੈਂ ਦਿਲ ਥੀਂ, ਤਲੀ ਤੇ ਸੀਸ ਟਿਕਾ ਕੇ

ਮੈਂ ਵਡਭਾਗੀ ਮਾਰਿਆ ਖ਼ਾਵਿੰਦ, ਹੱਥੀਂ ਜ਼ਹਿਰ ਪਿਲਾ ਕੇ
ਵਸਲ ਕਰਾਂ ਮੈਂ ਨਾਲ ਸਜਣ ਦੇ, ਸ਼ਰਮ ਹਯਾ ਗਵਾ ਕੇ

ਵਿਚ ਚਮਨ ਮੈਂ ਪਲੰਘ ਵਿਛਾਇਆ, ਯਾਰ ਸੁਤੀ ਗਲ ਲਾ ਕੇ
ਸਿਰੋਹੀ ਨਾਲ ਮਿਲ ਗਈ ਸਿਰੋਹੀ,[੧] ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਨੂੰ ਪਾ ਕੇ

114

Mother,[1] this mad love does not turn aside, ever since I fell in love with the lord.
The game between love and law has started. I roll the dice and play. They utter taunts, but I say nothing back, nor do I listen carefully.
"Satan makes her dance in the courtyard. Talk to her and make her stop."[2] I have broken the law and won the game. I go around in disgrace.
I was a silly girl who was lost in her game. I played at making things out of mud.[3] These games now seem ridiculous, since I entered my beloved's house.
I clap and dance[4] with my girlfriends, while the beloved hides and peeps. Ask him why he is embarrassed. He goes without revealing the secret.
"Unbeliever, unbeliever" is what they call you when the people all cry out. Neither believer nor unbeliever is apparent to me when I enter unity.
I destroyed my blouse and scarf and my hut, after burning duality on the fire. I have sacrificed great unbelief from my heart, with my head placed on my palm.
How lucky I am to have killed my master,[5] handing it poison to drink. I will be together with my beloved, abandoning all shame and reserve.
I have spread a bed in the garden, and sleep in my beloved's embrace. We are united as one, now that Bullha has found the lord.

੧੧੫

ਮਾਹੀ ਵੇ ਤੈਂ ਮਿਲਿਆਂ ਸਭ ਦੁੱਖ ਹੋਵਣ ਦੂਰ

ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਭਾਣੇ ਚਾਕ ਚਕੇਟਾ, ਸਾਡਾ ਰੱਬ ਗ਼ਫ਼ੂਰ

ਜੈਂ ਦੇ ਮਿਲਣ ਦੀ ਖ਼ਾਤਰ ਚਸ਼ਮਾਂ, ਬਹਿੰਦੀਆਂ ਸੀ ਨਿਤ ਝੂਰ

ਉਠ ਗਈ ਹਿਜਰ ਜੁਦਾਈ ਜਿਗਰੋਂ, ਜ਼ਾਹਰ ਦਿਸਦਾ ਨੂਰ

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਰਮਜ਼ ਸਮਝ ਦੀ ਪਾਈਆ, ਨਾ ਨੇੜੇ ਨਾ ਦੂਰ

੧੧੬

ਮਿੱਤਰ ਪਿਆਰੇ ਕਾਰਨ ਨੀ, ਮੈਂ ਲੋਕ ਉਲ੍ਹਾਮੇਂ ਲੈਨੀ ਹਾਂ

ਲੱਗਾ ਨੇਹੁੰ ਮੇਰਾ ਜਿਸ ਸੇਤੀ, ਵੇਖ ਸਰਹਾਣੇ ਪਲੰਘ ਦੇ ਜੀਤੀ
ਆਲਮ ਕਿਉਂ ਸਮਝਾਵੇ ਰੀਤੀ, ਮੈਂ ਡਿੱਠੇ ਬਾਝ ਨਾ ਰਹਿਨੀ ਹਾਂ

ਤੁਸੀਂ ਸਮਝਾਓ ਵੀਰੋ ਭੋਰੀ, ਰਾਂਝਣ ਵੈਂਦਾ ਮੈਥੋਂ ਚੋਰੀ
ਜੈਂਦੇ ਇਸ਼ਕ ਕੀਤੀ ਮੈਂ ਡੋਰੀ, ਮੈਂ ਨਾਲ ਅਰਾਮ ਨਾ ਬਹਿਨੀ ਹਾਂ

ਬਿਰਹੋਂ ਆ ਵੜਿਆ ਵਿਚ ਵਿਹੜੇ, ਰੋਜ਼ ਅਜ਼ਾਰ ਦੇਵੇ ਤਨ ਘੇਰੇ
ਦਾਰੂ ਦਰਦ ਨਾ ਬਾਝੋਂ ਤੇਰੇ, ਮੈਂ ਸਜਣਾਂ ਬਾਝ ਮਰੇਨੀ ਹਾਂ

ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਘਰ ਰਾਂਝਣ ਆਵੇ, ਮੈਂ ਤੱਤੀ ਨੂੰ ਲੈ ਗਲ ਲਾਵੇ
ਨਾਲ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਦੇ ਰੈਣ ਵਿਹਾਵੇ, ਨਾਲ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਦੇ ਰਹਿਨੀ ਹਾਂ

115

Beloved, through meeting you, all my sorrows are removed.
In people's eyes he is a humble herdsman. For me he is the all-forgiving lord.
My yearning to meet him meant that my eyes were always downcast in distress.
Separation and parting have been removed from my heart. His light is made manifest to me.
Bullha, I have discovered the secret of understanding. He is neither near nor far.

116

For the sake of my dear friend, I suffer people's reproaches.
When I see my beloved on the pillow of my bed, I rejoice. Why do people tell me how I should behave? I cannot rest without seeing him.
Just explain things to me, brothers. Ranjha goes away from me by stealth. My love for him has driven me mad. I cannot sit in comfort.
Separation has come into the courtyard. Every day it envelopes my body and torments me. There is no remedy for my pain except you. Without my beloved I will die.
Bullha, may the lord come to my house, may he embrace me in my suffering, and may he spend the night in joy. Then I will live happily.

੧੧੭

ਮੁਰਲੀ ਬਾਜ ਉਠੀ ਅਣਘਾਤਾਂ, ਸੁਣ ਕੇ ਭੁੱਲ ਗਈਆਂ ਸਭ ਬਾਤਾਂ

ਲਗ ਗਏ ਅਨਹਦ ਬਾਣ ਨਿਆਰੇ, ਛੂਟ ਗਏ ਦੁਨੀਆਂ ਕੂੜ ਪਸਾਰੇ
ਸਾਈਂ ਮੁਖ ਵੇਖਣ ਵਣਜਾਰੇ, ਮੈਨੂੰ ਭੁੱਲ ਗਈਆਂ ਸਭ ਬਾਤਾਂ

ਹੁਣ ਮੈਂ ਚੈਂਚਲ ਮਿਰਗ ਫਹਾਇਆ, ਓਸੇ ਮੈਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹ ਬਹਾਇਆ
ਸਿਰਫ਼ ਦੁਗਾਨਾ ਇਸ਼ਕ ਪੜ੍ਹਾਈਆ, ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਤ੍ਰੈ ਚਾਰ ਰਕਾਤਾਂ

ਬੂਹੇ ਆਣ ਖਲੋਤਾ ਯਾਰ, ਬਾਬਲ ਪੁੱਜ ਪਿਆ ਤਕਰਾਰ
ਕਲਮੇ ਨਾਲ ਜੇ ਰਹਿ ਵਿਹਾਰ, ਨਬੀ ਮੁਹੰਮਦ ਭਰੇ ਸ਼ਫਾਤਾਂ

੫ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਹੁ ਮੈਂ ਹੁਣ ਭਰਮਾਈ, ਜਦ ਦੀ ਮੁਰਲੀ ਕਾਹਨ ਬਜਾਈ
ਬੌਰੀ ਹੋ ਤੁਸਾਂ ਵਲ ਧਾਈ, ਖੋਜੀਆਂ ਕਿਤ ਵਲ ਦਸਤ ਬਰਾਤਾਂ

੧੧੮

ਮੁੱਲਾਂ ਮੈਨੂੰ ਮਾਰਦਾ ਈ

ਮੁੱਲਾਂ ਮੈਨੂੰ ਸਬਕ ਪੜ੍ਹਾਇਆ, ਅਲਫ਼ੋਂ ਅੱਗੇ ਕੁਝ ਨਾ ਆਇਆ
ਓਹ ਬੇ ਈ ਬੇ ਪੁਕਾਰਦਾ ਈ

117

The flute has begun to play mysteriously.[1] When I hear it, I forget everything.
I have been pierced by the wonderful arrows of the unstruck music.[2] I have escaped from the world's false displays. The traders[3] behold the face of the lord.[4] I have forgotten everything.
Restless as a deer, I have now been trapped. It is he who has tied me up and made me sit still. Love taught me only the prayer of two prostrations,[5] omitting those of three and four.
My beloved has come and stood at my door. Father, his promise has been fulfilled. If your dealings are in accordance with the profession of faith, the prophet Muhammad will intercede[6] for you.
Bullha, I have been beguiled ever since Krishna played his flute. Madly I rushed toward you. Which way can the stolen goods[7] be tracked?

118

The[1] mullah beats me.
The mullah taught me the lesson. I could not understand anything beyond *alif*, but all he keeps shouting is "*Be, be!*"[2]

੧੧੯

ਮੂੰਹ ਆਈ ਬਾਤ ਨਾ ਰਹਿੰਦੀ

ਝੂਠ ਆਖਾਂ ਤੇ ਕੁਝ ਬਚਦਾ ਏ, ਸੱਚ ਆਖਿਆਂ ਭਾਂਬੜ ਮਚਦਾ ਏ
ਜੀ ਦੋਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਜਚਦਾ ਏ, ਜਚ ਜਚ ਕੇ ਜੀਭਾ ਕਹਿੰਦੀ ਏ

ਜਿਸ ਪਾਇਆ ਭੇਤ ਕਲੰਦਰ ਦਾ, ਰਾਹ ਖੋਜਿਆ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਦਾ
ਉਹ ਵਾਸੀ ਹੈ ਸੁਖ ਮੰਦਰ ਦਾ, ਜਿਥੇ ਕੋਈ ਨਾ ਚੜ੍ਹਦੀ ਲਹਿੰਦੀ ਏ

ਇਕ ਲਾਜ਼ਮ ਬਾਤ ਅਦਬ ਦੀ ਏ, ਸਾਨੂੰ ਬਾਤ ਮਲੂਮੀ ਸਭ ਦੀ ਏ
ਹਰ ਹਰ ਵਿਚ ਸੂਰਤ ਰਬ ਦੀ ਏ, ਕਿਤੇ ਜ਼ਾਹਰ ਕਿਤੇ ਛੁਪੇਂਦੀ ਏ

ਇਹ ਤਿਲਕਣ ਬਾਜ਼ੀ ਵਿਹੜਾ ਏ, ਤੁਰੋ ਥਮ ਥਮ ਪੈਰ ਅੰਧੇਰਾ ਏ
ਵੜ ਅੰਦਰ ਵੇਖੋ ਕਿਹੜਾ ਏ, ਕਿਉਂ ਖ਼ੁਫ਼ਤਣ ਬਾਹਰ ਢੂੰਡੇਂਦੀ ਏ

ਏਥੇ ਭੇਖਾ ਪਾਓਂ ਪਸਾਰਾ ਏ, ਇਹਦਾ ਲਖਣਾ ਬਹੁਤ ਨਿਆਰਾ ਏ
ਇਕ ਸੂਰਤ ਦਾ ਚਮਕਾਰਾ ਏ, ਜਿਵੇਂ ਚਿਣਗ ਦਾਰੂ ਵਿਚ ਪੈਂਦੀ ਏ

ਕਿਤੇ ਨਾਜ਼ ਅਦਾ ਦਿਖਲਾਈਦਾ, ਕਿਤੇ ਹੋ ਰਸੂਲ ਮਿਲਾਇਦਾ
ਕਿਤੇ ਆਸ਼ਕ ਬਣ ਬਣ ਆਈਦਾ, ਕਿਤੇ ਜਾਨ ਜੁਦਾਈ ਸਹਿੰਦੀ ਏ

ਕਿਉਂ ਮਿੱਟੀ ਲਾਲ ਬਣਾਨਾ ਹੈਂ, ਤੂੰ ਆਪੇ ਦੂੱਰ ਯਗਾਨਾ ਹੈਂ
ਇਕ ਨੁਕਤੇ ਲਾਲ ਬੇਗਾਨਾ ਹੈਂ, ਅਜੇ ਮੁਰਸ਼ਦ ਪੀਰ ਢੂੰਡੇਂਦੀ ਏ

ਜਦੋਂ ਜ਼ਾਹਰ ਹੋਏ ਨੂਰ ਹੁਰੀਂ, ਜਲ ਗਏ ਪਹਾੜ ਕੋਹ ਤੂਰ ਹੁਰੀਂ
ਤਦੋਂ ਦਾਰ ਚੜ੍ਹੇ ਮਨਸੂਰ ਹੁਰੀਂ, ਓਥੇ ਸ਼ੇਖੀ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਵੈਂਦੀ ਏ

ਜੇ ਜ਼ਾਹਰ ਕਰਾਂ ਇਸਰਾਰ ਤਾਈਂ, ਸਭ ਭੁੱਲ ਜਾਵਣ ਤਕਰਾਰ ਤਾਈਂ
ਫਿਰ ਮਾਰਨ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਯਾਰ ਤਾਈਂ, ਏਥੇ ਮਖ਼ਫ਼ੀ ਗੱਲ ਸੋਹੇਂਦੀ ਏ

119

I[1] cannot help saying what comes onto my tongue.
If I tell lies, then something is omitted. Telling the truth sets things alight. Both alternatives make my heart hesitate. As it hesitates, my tongue speaks.[2]
Anyone who has discovered the fakir's secret has tracked the path within himself. He is an inhabitant of the temple of joy, where there is no rise or fall.
All that is necessary is to be respectful. I know the universal rule. All things contain the form of the lord, sometimes manifest, sometimes hidden.
This courtyard[3] is a slippery business. Tread carefully, for it is dark. Go in and see who it is. Why do you seek delusion outside?
Appearance extends itself here. Understanding things is a strange business. There is the flash of a single form, like a spark that falls into gunpowder.
Sometimes he displays airs and graces. Sometimes he becomes the Prophet and brings about union. Sometimes he turns himself into a lover and comes. Sometimes the soul suffers in separation.
Why do you make earth and rubies? You yourself are a unique pearl. You are made distinct with a dot. Still you seek your director and guide.
When the exalted light was manifested, the holy mountain of Sinai[4] was burned up. The saintly Mansur[5] ascended the gallows. Boasting is of no use.
If I reveal the mystery, all disputes will be forgotten. Then they would kill friend Bullha. Veiled expression[6] is suitable here.

ਅਸਾਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਇਲਮ ਤਕੀਕੀ ਏ, ਉਥੇ ਇਕੋ ਹਰਫ਼ ਹਕੀਕੀ ਏ
ਸਭ ਝਗੜਾ ਹੋਰ ਵਧੀਕੀ ਏ, ਐਵੇਂ ਰੌਲਾ ਪਾ ਪਾ ਬਹਿੰਦੀ ਏ

ਐ ਸ਼ਾਹ ਅਕਲ ਤੂੰ ਆਇਆ ਕਰ, ਸਾਨੂੰ ਅਦਬ ਅਦਾਬ ਸਿਖਾਇਆ ਕਰ
ਮੈਂ ਝੂਠੀ ਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ ਕਰ, ਜੋ ਮੂਰਖ ਮਾਣੂ ਕਹਿੰਦੀ ਏ

ਵਾਹ ਵਾਹ ਕੁਦਰਤ ਬੇਪਰਵਾਹੀ ਏ, ਦੇਵੇ ਕੈਦੀ ਦੇ ਸਿਰ ਸ਼ਾਹੀ ਏ
ਇਕ ਬੇਟਾ ਜਾਇਆ ਮਾਈ ਏ, ਸਭ ਕਲਮਾ ਇਸ ਦਾ ਕਹਿੰਦੀ ਏ

ਇਸ ਆਜਿਜ਼ ਦਾ ਕੀ ਹੀਲਾ ਏ, ਰੰਗ ਜ਼ਰਦ ਤੇ ਮੁਖੜਾ ਪੀਲਾ ਏ
ਜਿਥੇ ਆਪੇ ਆਪ ਵਸੀਲਾ ਏ, ਉਥੇ ਕੀ ਅਦਾਲਤ ਕਹਿੰਦੀ ਏ

ਤੈਂ ਆਪੇ ਪੁਲ ਸਿਰਾਤ ਬਣਾਈ, ਤੈਂ ਅੱਗੇ ਕਿਸ ਢਾਲ ਭਵਾਈ
ਸਭ ਕਲਮਾ ਤੱਜਬ ਪਾਰ ਲੰਘਾਈ, ਉਥੇ ਕੌਣ ਦੋਜ਼ਖ਼ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀ ਏ

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਅਸਾਂ ਥੀਂ ਵੱਖ ਨਹੀਂ, ਬਿਨ ਸ਼ਹੁ ਥੀਂ ਦੂਜਾ ਕੱਖ ਨਹੀਂ
ਪਰ ਵੇਖਣ ਵਾਲੀ ਅੱਖ ਨਹੀਂ, ਤਾਹੀਂ ਜਾਨ ਜੁਦਾਈਆਂ ਸਹਿੰਦੀ ਏ

੧੨੦

ਮੇਰਾ ਰਾਂਝਣ ਹੁਣ ਕੋਈ ਹੋਰ

ਤਖ਼ਤ ਮੁਨੱਵਰ ਬਾਂਗਾਂ ਮਿਲੀਆਂ, ਸੁਣੀਆਂ ਤਖ਼ਤ ਲਹੋਰ

ਇਸ਼ਕੇ ਮਾਰੇ ਐਵੇਂ ਫਿਰਦੇ, ਜਿਉਂ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਢੋਰ

ਰਾਂਝਾ ਤਖ਼ਤ ਹਜ਼ਾਰੇ ਦਾ ਸਾਈਂ, ਹੁਣ ਉਥੋਂ ਹੋਇਆ ਚੋਰ

I have studied the science of certainty, where only one letter[7] is real. All other disputation is superfluous. A tumult is created for nothing.
Oh lord reason, keep coming, and keep teaching me respect and decorum. Keep correcting me, for I am untruthful, saying that man is foolish.
The divine power is wonderfully nonchalant. It bestows royalty on the prisoner's head. It is a son born of a mother. Everyone professes faith in him.[8]
What resource does this helpless one possess, whose color is yellow and whose face is pale? Where he is himself the intercessor,[9] who can speak of the court of justice?
It is you who made the Sirat bridge.[10] Who can shield themselves against you? It is the excellent word[11] that delivers us safely across. Who then remains in hell?
Bullha, the lord is not separate from us; without him there is nothing else, not even a straw. But you do not possess the eye of vision. That is why the soul suffers its separations.

120

My Ranjha is now someone else.
When the calls came from the throne of light, they were heard in royal Lahore.[1]
Those who are smitten by love wander like cattle in the forest.
Ranjha, the lord of Takht Hazara,[2] has now come from there as a thief.

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਾਹ ਅਸਾਂ ਮਰਨਾ ਨਾਹੀਂ, ਕਬਰ ਪਏ ਕੋਈ ਹੋਰ

੧੨੧

ਮੇਰੀ ਬੁੱਕਲ ਦੇ ਵਿਚ ਚੋਰ, ਨੀ ਮੇਰੀ ਬੁੱਕਲ ਦੇ ਵਿਚ ਚੋਰ

ਸਾਧੋ ਕਿਸਨੂੰ ਕੂਕ ਸੁਣਾਵਾਂ, ਨੀ ਮੇਰੀ ਬੁੱਕਲ ਦੇ ਵਿਚ ਚੋਰ
ਚੋਰੀ ਚੋਰੀ ਨਿਕਲ ਗਿਆ, ਜਗ ਵਿਚ ਪੈ ਗਿਆ ਸ਼ੋਰ

ਮੁਸਲਮਾਨ ਸਿਵਿਆਂ ਤੋਂ ਡਰਦੇ, ਹਿੰਦੂ ਡਰਦੇ ਗੋਰ
ਦੋਵੇਂ ਏਸੇ ਦੇ ਵਿਚ ਮਰਦੇ, ਇਹੋ ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਖੋਰ

ਕਿਤੇ ਰਾਮ ਦਾਸ ਕਿਤੇ ਫਤਿਹ ਮੁਹੰਮਦ, ਏਹੋ ਕਦੀਮੀ ਸ਼ੋਰ
ਮਿਟ ਗਿਆ ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਝਗੜਾ, ਨਿਕਲ ਪਿਆ ਕੁਝ ਹੋਰ

ਅਰਸ਼ ਮੁਨੱਵਰੋਂ ਬਾਂਗਾਂ ਮਿਲੀਆਂ, ਸੁਣੀਆਂ ਤਖ਼ਤ ਲਹੋਰ
ਸ਼ਾਹ ਇਨਾਇਤ ਕੁੰਡੀਆਂ ਪਾਈਆਂ, ਲੁਪ ਛੁਪ ਖਿਚਦਾ ਡੋਰ

ਜਿਸ ਢੂੰਡਿਆ ਤਿਸ ਪਾਇਓ ਨਾਹੀਂ, ਝੁਰ ਝੁਰ ਹੋਇਆ ਮੋਰ
ਪੀਰ ਪੀਰਾਂ ਬਗ਼ਦਾਦ ਅਸਾਡਾ, ਮੁਰਸ਼ਦ ਤਖ਼ਤ ਲਹੋਰ

ਏਹੋ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਆਖੋ ਸਾਰੇ, ਆਪ ਗੁੱਡੀ ਆਪ ਡੋਰ
ਮੈਂ ਦਸਨਾ ਤੁਸੀ ਪਕੜ ਲਿਆਓ, ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਦਾ ਚੋਰ

Bullhe Shah, we are not going to die; let someone else fall into the grave.

121

There is a thief in the folds of my scarf.[1] Oh, there is a thief in the folds of my scarf.
Good people, to whom shall I utter my cry? Oh, there is a thief in the folds of my scarf. Stealthily he got out, and havoc was caused in the world.
Muslims fear the burning grounds, Hindus fear the grave. Both of them die in this dispute. This is the enmity between the two.
Sometimes he is Ram Das, sometimes he is Fateh Muhammad,[2] hence all this long-standing uproar. The quarrel between them was removed, when someone else emerged.
When the calls came from the heavenly throne of light, they were heard in royal Lahore.[3] Shah Inayat has set out his hooks, and without being seen he tugs the line.
Whoever did not find the one he was looking for cried out in grief like the peacock. Baghdad is the place of the Pir of Pirs;[4] our guide is in royal Lahore.
This is what you all should say: it is he who is the kite, he who is the string. I am telling you to arrest Bullhe Shah's thief and bring him here.

੧੨੨

ਮੇਰੇ ਕਿਉਂ ਚਿਰ ਲਾਇਆ ਮਾਹੀ, ਨੀ ਮੈਂ ਉਸ ਤੋਂ ਘੋਲ ਘੁਮਾਈ

ਦਰਦ ਫ਼ਰਾਕ ਬਥੇਰਾ ਕਰਿਆ, ਇਹ ਦੁਖ ਮੈਥੋਂ ਜਾਏ ਨਾ ਜਰਿਆ
ਟਮਕ ਅਸਾਡੇ ਸਿਰ ਤੇ ਧਰਿਆ, ਮੋਢੇ ਬੁਗ਼ਚਾ ਲੋਹ ਕੜਾਹੀ

ਜਾਗਦਿਆਂ ਮੈਂ ਘਰ ਵਿਚ ਮੁੱਠੀ, ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਸਾਂ ਬੈਠੀ ਉੱਠੀ
ਜਿਸ ਦੀ ਸਾਂ ਮੈਂ ਓਸੇ ਕੁੱਠੀ, ਹੁਣ ਕੀ ਕਰ ਲਿਆ ਬੇਪਰਵਾਹੀ

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਤੇਰੇ ਤੋਂ ਵਾਰੀ, ਮੈਂ ਬਲਿਹਾਰੀ ਲਖ ਲਖ ਵਾਰੀ
ਤੇਰੀ ਸੂਰਤ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰੀ, ਮੈਂ ਬੇਚਾਰੀ ਘੋਲ ਘੁਮਾਈ

੫ ਮਾਹੀ ਦੇ ਪੰਜ ਪੀਰ ਪਨਾਹੀ, ਢੂੰਡਣ ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਚ ਲੋਕਾਈ
ਮੇਰੇ ਮਾਹੀ ਤੇ ਫ਼ਜ਼ਲ ਇਲਾਹੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਗ਼ੈਬੋਂ ਤਾਰ ਹਿਲਾਈ

'ਕੁਨ ਫ਼ਯਕੂਨ' ਅਵਾਜ਼ਾ ਆਇਆ, ਤਖ਼ਤ ਹਜ਼ਾਰਿਓਂ ਰਾਂਝਾ ਧਾਇਆ
ਚੂਚਕ ਦਾ ਓਹ ਚਾਕ ਸਦਾਇਆ, ਉਹ ਆਹਾ ਸਾਹਿਬ ਸਫ਼ਾਈ

ਚੱਲ ਰਾਂਝਾ ਮੁਲਤਾਨ ਚਲਾਹੇਂ, ਗ਼ੌਸ ਬਹਾਵਲ ਪੀਰ ਮਨਾਵੇਂ
ਆਪਣੀ ਤੁਰਤ ਮੁਰਾਦ ਲਿਆਵੇਂ, ਮੇਰਾ ਜੀ ਰੱਬ ਮੌਲਾ ਚਾਹੀ

ਜਿੱਥੇ ਇਸ਼ਕ ਡੇਰਾ ਘਤ ਬਹਿੰਦਾ, ਓਥੇ ਸਬਰ ਕਰਾਰ ਨਾ ਰਹਿੰਦਾ
ਕੋਈ ਛੁੱਟਕਣ ਐਵੇਂ ਕਹਿੰਦਾ, ਗਲ ਪਈ ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਫਾਹੀ

ਜੰਞ ਖੇੜਿਆਂ ਦੀ ਆਕੇ ਢੁੱਕੀ, ਮੈਂ ਹੁਣ ਹੀਰ ਨਿਮਾਣੀ ਮੁੱਕੀ
ਮੇਰੀ ਰੱਤ ਸਰੀਰੋਂ ਸੁੱਕੀ, ਵਲ ਵਲ ਮਾਰੇ ਬਿਰਹੋਂ ਖਾਈ

੧੦ ਖੇੜਾ ਫੁੱਲ ਘੋੜੇ ਤੇ ਚੜ੍ਹਿਆ, ਫ਼ੱਕਰ ਧੂੜ ਗਰਦ ਵਿਚ ਰਲਿਆ
ਏਡ ਮਾਣ ਕਿਉਂ ਕੂੜਾ ਕਰਿਆ, ਉਸ ਕੀਤੀ ਬੇਪਰਵਾਹੀ

122

Why[1] has my beloved taken so long? Oh, I am devoted to him.

Separation has given me much pain; I cannot endure this suffering. It has put a large drum on my head and placed a sack with an iron pot on my shoulders.

At home I am ravaged as soon as I wake up. I am never able to get up or to sit down. It is the one I belonged to who has slain me; how can he be so indifferent now?

Bullha offers himself to you, oh lord. I am sacrificed thousands of times over. Your appearance is very dear. I am a poor creature who is devoted to you.

The Five Pirs[2] protect my beloved, they search for him among people. Divine grace is upon my beloved, who has played the string from the unseen world.

The call came: *Let it be, and it was.*[3] Ranjha came quickly from Takht Hazara. He was called Chuchak's[4] herdsman, but he was the lord of purity.

Come, Ranjha, let us go to Multan, to pay homage to the great saint Bahaval Haq.[5] Let us gain our desire immediately. My heart longs for the lord.

Wherever love sets up camp, all patience and resolve disappear. They may claim to be free, but the noose of love has fallen around their neck.

The bridegroom's procession of the Kheras has come. I, poor Hir, am finished now. The blood has evaporated from my body. Separation keeps burying me in a pit.

The Khera is proudly mounted on his horse. The poor fakir[6] is mingled with the dust. Why put on such a false show of pride? He has shown his indifference.

ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਪੀਰ ਖੇੜਿਆਂ ਦਾ ਆਇਆ, ਉਸ ਨੇ ਕੇਹਾ ਸ਼ੋਰ ਮਚਾਇਆ
ਮੈਨੂੰ ਮਾਹੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾ ਆਇਆ, ਤਾਹੀਏਂ ਕੀਤੀ ਹਾਲ ਦੁਹਾਈ

ਮੈਂ ਮਾਹੀ ਦੀ ਮਾਹੀ ਮੇਰਾ, ਗੋਸ਼ਤ ਪੋਸਤ ਬੇਰਾ ਬੇਰਾ
ਦਿਨ ਹਸ਼ਰ ਦੇ ਕਰਸਾਂ ਝੇੜਾ, ਜਦ ਦੇਸੀ ਦਾਦ ਇਲਾਹੀ

ਚੂਚਕ ਕਾਜ਼ੀ ਸੱਦ ਬਹਾਇਆ, ਮੈਂ ਮਨ ਰਾਂਝੂ ਮਾਹੀ ਭਾਇਆ
ਧੱਕੋ ਧੱਕ ਨਿਕਾਹ ਪੜ੍ਹਾਇਆ, ਉਸ ਕੀਤਾ ਫ਼ਰਜ਼ ਅਦਾਈ

ਤੇਲ ਵਟਨਾ ਕੰਧੇ ਤੇ ਮਲਿਆ, ਚੋਇਆ ਚੰਨਣ ਮੱਥੇ ਰਲਿਆ
ਮਾਹੀ ਮੇਰਾ ਬੇਲੇ ਵੜਿਆ, ਮੈਂ ਕੀ ਕਰਨੇ ਕੰਗਣ ਬਾਹੀ

ਟਮਕ ਸੁੱਟ ਟਿੱਲੇ ਵਲ ਜਾਵੇ, ਬੈਠਾ ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਧਿਆਵੇ
ਕੰਨ ਪੜਵਾ ਕੇ ਮੁੰਦਰਾਂ ਪਾਵੇ, ਗੁਰ ਲੈ ਕੇ ਦੋ ਸਿਰ ਸਾਹੀ[1]

ਗੁਰ ਗੋਰਖ ਨੂੰ ਪੀਰ ਮਨਾਵੇ, ਹੀਰੇ ਹੀਰੇ ਕਰ ਕੁਰਲਾਵੇ
ਜਿਸ ਦੇ ਕਾਰਨ ਮੂੰਡ ਮੰਡਾਵੇ, ਉਹ ਮੂੰਹ ਪੀਲਾ ਜ਼ਰਦ ਕਪਾਹੀ

ਜੋਗੀ ਜੋਗ ਸਿਧਾਰਨ ਆਇਆ, ਸਿਰ ਦਾੜ੍ਹੀ ਮੂੰਹ ਮੋਨ ਮੁਨਾਇਆ
ਇਸਨੇ ਭਗਵਾਂ ਭੇਸ ਵਟਾਇਆ, ਕਾਲੀ ਸੇਲ੍ਹੀ ਗਲ ਵਿਚ ਪਾਈ

ਜੋਗੀ ਸ਼ਹਿਰ ਖੇੜਿਆਂ ਦੇ ਆਵੇ, ਜਿਸ ਘਰ ਮਤਲਬ ਸੋ ਘਰ ਜਾਵੇ
ਬੂਹੇ ਜਾ ਕੇ ਨਾਦ ਵਜਾਵੇ, ਆਪੇ ਹੋਇਆ ਫ਼ਜ਼ਲ ਇਲਾਹੀ

The Pir of the Kheras[7] has come mounted; what an uproar he has created. I have not seen my beloved, and that is why I have lamented my condition.

I am the beloved's, the beloved is mine, in flesh and skin and every single part. On the day of resurrection I will create a dispute, when divine justice is dispensed.

Chuchak called for the *qazi* and sat him down. My beloved Ranjha is the one who has pleased my heart. Forcibly, the marriage ceremony was recited and the ritual was performed.

Oil and lotion[8] were rubbed on his shoulders, and sandal paste was smeared on his forehead. My beloved has gone into the river glade. What use to me are the bangles on my arm?

Casting aside his drum,[9] he goes toward Tilla,[10] he sits and meditates on his name.[11] He has his ears split and the earrings inserted, and is initiated by the guru.

My Pir gains the approval of guru Gorakh.[12] He keeps crying "Hir, Hir." The one for whom he had his head shaven has a face as pale as the cotton boll.

The yogi came to practice yoga, with his head and beard and face clean-shaven. He has put on ochre-colored clothing, and has a yogi's coarse black thread around his neck.

The yogi comes to the city of the Kheras, going to the house where his purpose lies. He goes to the door and sounds his horn. All this has happened by divine grace.

ਬੂਹੇ ਪੈਖੜ ਪਿਆ ਧਿੰਗਾਣੇ, ਟੁਟ ਗਿਆ ਖੱਪਰ ਡੁਲ੍ਹ ਪਏ ਦਾਣੇ
ਇਸ ਦੇ ਵਲ ਛਲ ਕੌਣ ਪਛਾਣੇ, ਚੀਣਾ ਰੁੱਲ ਗਿਆ ਵਿਚ ਪਾਹੀ

ਚੀਣਾ ਚੁਣ ਚੁਣ ਝੋਲੀ ਪਾਵੇ, ਬੈਠਾ ਹੀਰੇ ਤਰਫ਼ ਤਕਾਵੇ
ਜੋ ਕੁਝ ਲਿਖਿਆ ਲੇਖ ਸੋ ਪਾਵੇ, ਰੋ ਰੋ ਲੜਦੇ ਨੈਣ ਸਿਪਾਹੀ

ਇਹ ਗੱਲ ਸਹਿਤੀ ਨਣਦ ਪਛਾਤੀ, ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਵੇਦਨ ਇੱਕੋ ਜਾਤੀ
ਉਹ ਵੀ ਆਹੀ ਸਹੀ ਮਧਮਾਤੀ, ਉੱਤੇ ਧੂਆਂ ਸੱਥਰ ਪਾਈ

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸਹਿਤੀ ਫੰਦ ਮਚਾਇਆ, ਹੀਰ ਸਲੇਟੀ ਨਾਂਗ ਲੜਾਇਆ
ਜੋਗੀ ਮੰਤਰ ਝਾੜਨ ਆਇਆ, ਦੋਹਾਂ ਆਸ ਮੁਰਾਦ ਪੁਚਾਈ

੧੨੩

ਮੇਰੇ ਘਰ ਆਇਆ ਪੀਆ ਹਮਰਾ

ਵਾਹ ਵਾਹ ਵਹਦਤ ਕੀਨਾ ਸ਼ੋਰ, ਅਨਹਦ ਬੰਸੀ ਦੀ ਘਣਘੋਰ
ਅਸਾਂ ਹੁਣ ਪਾਇਆ ਤਖ਼ਤ ਲਹੌਰ

ਜਲ ਗਏ ਮੇਰੇ ਖੋਟ ਨਿਖੋਟ, ਲਗ ਗਈ ਪ੍ਰੇਮ ਸੱਚੇ ਦੀ ਚੋਟ
ਸਾਨੂੰ ਓਸ ਖ਼ਸਮ ਦੀ ਓਟ

ਹੁਣ ਕਿਆ ਗਿਣੀਏ ਸਾਲੋ ਸਾਇਤ, ਲਗ ਗਿਆ ਮਸਤ ਪਿਆਲਾ ਹਾਤ
ਹੁਣ ਮੈਂ ਭੁੱਲ ਗਈ ਜ਼ਾਤ ਸਿਫ਼ਾਤ

ਹੁਣ ਕਿਆ ਕੀਨੇ ਬੀਸ ਪਚਾਸ,[੧] ਪੀਤਮ ਪਾਈ ਅਸਾਂ ਵਲ ਚਾਸ
ਹੁਣ ਸਾਨੂੰ ਸਭ ਜਗ ਦਿਸਦਾ ਲਾਸ

At the door he is violently seized. His bowl is broken and his beads scattered. Who recognizes his deceit? The grains of millet[13] are scattered on the path.
Picking up the millet grains, he puts them in his pouch. He sits and looks intently at Hir. He discovers the fate that is written there. Their eyes weep and engage with each other like soldiers.
Hir's sister-in-law Sahti realizes what is going on, she knows the secret pain they share. She too was truly intoxicated with love, and added straw to the smoke.
Bullha, Sahti devised a trick.[14] She caused Hir of the Sials to fight with the snake. The yogi came to cast his spells. Both their desires were fulfilled.

123

Our beloved has come to our house.
Unity has created a wonderful uproar. The unstruck flute plays its high notes. Now I have found royal Lahore.[1]
The false and the true within me have been consumed. I have felt the blow of true love. I have found refuge with the lord.
Now why reckon years and hours? I have got hold of an intoxicating cup. I have forgotten my essence and attributes.
Now what is the point of counting? The beloved has looked[2] kindly upon me. Now the world looks dead[3] to me.

ਹੁਣ ਅਸਾਨੂੰ ਆਸ ਦੀ ਫਾਸ, ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਆਇਆ ਹਮਰੇ ਪਾਸ
ਸਾਈਂ ਪੁਜਾਈ ਸਾਡੀ ਆਸ

੧੨੪

ਮੇਰੇ ਨੌਸ਼ਹੁ ਦਾ ਕਿਤ ਮੋਲ

ਅਗਲੇ ਵੱਲ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਨਾ ਕੋਈ, ਰਹਿ ਕਿਤਾਬਾਂ ਫੋਲ

ਸੱਚੀਆਂ ਨੂੰ ਪਏ ਵੱਜਣ ਪੌਲੇ, ਝੂਠੀਆਂ ਕਰਨ ਕਲੋਲ

ਚੰਗ ਚੰਗੇਰੇ ਪਰੇ ਪਰੇਰੇ, ਅਸੀਂ ਆਈਆਂ ਸੀ ਅਣਭੋਲ

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਾਹ ਜੇ ਬੋਲਾਂਗਾ, ਹੁਣ ਕੌਣ ਸੁਣੇ ਮੇਰੇ ਬੋਲ

੧੨੫

ਮੇਰੇ ਮਾਹੀ ਕਿਉਂ ਚਿਰ ਲਾਇਆ ਏ

ਕਹਿ ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਹੁਣ ਪ੍ਰੇਮ ਕਹਾਣੇ, ਜਿਸ ਤਨ ਲਾਗੇ ਸੋ ਜਨ ਜਾਣੇ
ਅੰਦਰ ਝਿੜਕਾਂ ਬਾਹਰ ਤਾਅਨੇ, ਨੇਹੁੰ ਲਾ ਕੇ ਸੁਖ ਪਾਇਆ ਏ

ਨੈਣਾਂ ਕਾਰ ਰੋਵਣ ਦੀ ਪਕੜੀ, ਇਕ ਮਰਨਾਂ ਦੂਜਾ ਜਗ ਦੀ ਫਕੜੀ
ਬਿਰਹੋਂ ਜਿੰਦ ਅਵੱਲੀ ਜਕੜੀ, ਨੀ ਮੈਂ ਰੋ ਰੋ ਹਾਲ ਵੰਜਾਇਆ ਏ

Now we are ensnared by hope. Bullha, the lord has come to our side. The lord has fulfilled our hope.

124

How precious my bridegroom is.
No clue as to what lies ahead can be gained from studying books.
The true get beaten with slippers, while the false have a merry time.
The comfortably off are far from the truth; we have come without presuppositions.
Bullhe Shah, if I speak, who will listen to what I say?

125

My beloved, why have you taken so long?
Now tell the stories of love, Bullha. The body that has experienced it is the one that knows. Rebukes at home and reproaches outside are the comfort I have found through falling in love.
My eyes have assumed the task of weeping. First there is death, then there is the world's taunting. The pain of love has gripped my unhappy heart. Oh, I have wept and bewailed my condition.

ਅਸਾਂ ਪਿਆਲਾ ਉਹ ਤਹਿਕੀਕ ਕੀਆ, ਜੋ ਭਰਕੇ ਸ਼ਾਹ ਮਨਸੂਰ ਪੀਆ
ਉਹ ਪੀਆ ਨੇ ਤਾਜ ਮਿਅਰਾਜ ਦੀਆ, ਮੈਂ ਖੂਹ ਥੀਂ ਵੁਜ਼ੂ ਕਰਾਇਆ ਏ

ਇਸ਼ਕ ਮੁਅੱਜ਼ਨ ਬਾਂਗ ਦਿਵਾਈ, ਸ਼ਹੁ ਰਾਵਣ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣਾਈ
ਕਰ ਨੀਯਤ ਸਜਦੇ ਵਲ ਧਾਈ, ਨੀ ਮੈਂ ਮੂੰਹ ਮਹਿਰਾਬ ਲਗਾਇਆ ਏ

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਗੁਰ ਲਪਟ ਲਗਾਈਂ, ਰਸਤੇ ਮੋਂ ਸਭ ਬਣ ਠਣ ਆਈਂ
ਵੇਖਾਂ ਮੈਂ ਇਨਾਇਤ ਸਾਈਂ, ਜਿਸ ਮੈਨੂੰ ਸ਼ਹੁ ਮਿਲਾਇਆ ਏ

੧੨੯

ਮੈਂ ਉਡੀਕਾਂ ਕਰ ਰਹੀ, ਕਦੀ ਆ ਕਰ ਫੇਰਾ

ਮੈਂ ਜੋ ਤੈਨੂੰ ਆਖਿਆ, ਕੋਈ ਘੱਲ ਸੁਨੇਹੜਾ
ਚਸ਼ਮਾਂ ਸੇਜ ਵਿਛਾਇਆਂ, ਦਿਲ ਕੀਤਾ ਡੇਰਾ
ਤੂੰ ਲਟਕੇਂਦਾ ਆ ਵੜੇਂ, ਸ਼ਾਹ ਇਨਾਇਤ ਮੇਰਾ

ਉਹ ਅਜੇਹਾ ਕੌਣ ਹੈ, ਜਾ ਆਖੇ ਜਿਹੜਾ
ਮੈਂ ਵਿਚ ਕੀ ਤਕਸੀਰ ਹੈ, ਮੈਂ ਬਰਦਾ ਤੇਰਾ
ਤੈਂ ਬਾਝੋਂ ਮੇਰਾ ਕੌਣ ਹੈ, ਦਿਲ ਢਾ ਨਾ ਮੇਰਾ

ਦਸਤ ਕੰਗਣ ਬਾਹੀਂ ਚੂੜੀਆਂ, ਗਲ ਨੌਰੰਗ ਚੋਲਾ
ਮਾਹੀ ਮੈਨੂੰ ਕਰ ਗਿਆ, ਕੋਈ ਰਾਵਲ ਰੋਲਾ
ਜਲ ਬਲ ਆਹੀਂ ਮਾਰੀਆਂ, ਦਿਲ ਪੱਥਰ ਤੇਰਾ

We have fully investigated the cup that Shah Mansur[1] filled and drank from. The beloved gave me the crown of the ascension[2] and made me perform my ablution from the well.[3]

Love made the muezzin give the call to prayer.[4] He proclaimed the message of giving pleasure to the lord. Forming my intention, I went quickly to perform the prostration. Oh, I have turned my face toward the *mihrab*.

Bullha, embrace the lord and master. On the way all the girls have dressed up. Let me see Shah Inayat, who has made me meet my lord.

126

I keep waiting, do come and visit me some time.

Remember what I said to you and send me a message. I have spread out my eyes as a bed for you, I have made my heart your lodging. Come on in with your swaying movement, my Shah Inayat.

Is there anyone who will go and tell you this message from me? "What fault is there in me? I am your slave. Who do I have besides you? Do not destroy my heart."

I have a bracelet on my wrist and bangles on my arms,[1] and I am wearing a tunic of many colors. The beloved has made me some sort of yogi. I am consumed and heave bitter sighs. Your heart is made of stone.

੫ ਕਿਆ ਤੇਰੀ ਮਾਂਗ ਸੰਧੂਰ ਭਰੀ, ਸੋਹੇ ਰਤੜਾ ਚੋਲਾ
ਪਈ ਸੰਮੀ ਵਾਂਗ ਮੈਂ ਕੂਕਦੀ, ਕਰ ਢੋਲਾ ਢੋਲਾ
ਅਣਗਿਣਵੀਆਂ ਸੂਲਾਂ ਪਾ ਲਿਆ, ਸੂਲਾਂ ਦਾ ਘੇਰਾ

ਮੈਂ ਜਾਤਾ ਦੁੱਖ ਘਰ ਆਪਣੇ, ਦੁੱਖ ਪਏ ਘਰ ਕਈਆਂ
ਜਿਹਾ ਸਿਰ ਸਿਰ ਭਾਂਬੜ ਭੜਕਿਆ, ਸਭ ਪਿਟਦੀਆਂ ਗਈਆਂ
ਹੁਣ ਆਣ ਪਈ ਸਿਰ ਆਪਣੇ, ਸਭ ਚੁੱਕ ਗਿਆ ਝੇੜਾ

ਜਿਹੜੀਆਂ ਸਾਹਵਰੇ ਮੁੱਤੀਆਂ, ਸੋਈ ਪੇਕੇ ਹੋਵਣ
ਸ਼ਹੁ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਮਾਇਲ ਏ, ਚੜ੍ਹ ਸੇਜੇ ਸੋਵਣ
ਜਿਸ ਘਰ ਕੌਂਤ ਨ ਬੋਲਿਆ, ਸੋਈ ਖ਼ਾਲੀ ਵਿਹੜਾ

ਮੈਂ ਢੂੰਡ ਸ਼ਹਿਰ ਸਭ ਭਾਲਿਆ, ਘੱਲਾਂ ਕਾਸਦ ਕਿਹੜਾ
ਹੁਣ ਚੜ੍ਹਿਆਂ ਡੋਲੀ ਪਰੇਮ ਦੀ, ਦਿਲ ਧੜਕੇ ਮੇਰਾ
ਦਿਲਦਾਰ ਮੁੰਹਮਦ ਆਰਬੀ, ਹੱਥ ਪਕੜੀਂ ਮੇਰਾ

ਪਹਿਲੀ ਪੌੜੀ ਉਤਰੀ, ਪੁਲ ਸਰਾਤੇ ਡੇਰਾ
ਹਾਜੀ ਲੋਕ ਮੱਕੇ ਨੂੰ ਜਾਵਣ, ਮੈਂ ਮੁਖ ਵੇਖਾਂ ਤੇਰਾ
ਆ ਇਨਾਇਤ ਕਾਦਰੀ, ਦਿਲ ਚਾਹੇ ਮੇਰਾ

੧੦ ਪਹਿਲੀ ਰਾਤ ਵਸਾਲ ਦੀ, ਦਿਲ ਖ਼ੌਫ਼ੇ ਮੇਰਾ
ਡੂੰਘੀ ਗੋਰ ਖਟੇਂਦਿਆਂ, ਹੋਇਆ ਲਹਦੋਂ ਤੇੜਾ
ਪਹਿਲਾ ਬੰਦ ਖੁਲੇਂਦਿਆਂ, ਮੂੰਹ ਕਾਅਬੇ ਮੇਰਾ

ਮਿਲੀ ਹੈ ਬਾਂਗ ਰਸੂਲ ਦੀ, ਫੁਲ ਖਿੜਿਆ ਮੇਰਾ
ਸਦਾ ਹੋਇਆ ਮੈਂ ਹਾਜ਼ਰੀ, ਹਾਂ ਹਾਜ਼ਰ ਤੇਰਾ
ਹਰ ਪਲ ਤੇਰੀ ਹਾਜ਼ਰੀ, ਇਹੋ ਸਜਦਾ ਮੇਰਾ

What is the parting in your hair marked with vermilion? Your red tunic looks good on you. I keep crying out like Sammi,[2] saying, "Oh, my beloved Dhola!" I have experienced innumerable torments. Those torments have enveloped me.

I thought it was just my home that suffered, but suffering has affected many people's houses. All those upon whose heads the flame of love blazed have gone away in mourning. Now it has come upon my head, and my quarrel with them is finished.

Those who were sent to their in-laws are back home. Those whom the lord favored have climbed into bed and sleep there. The courtyard of the house where the bridegroom has not spoken is empty.

I have searched the entire city. Who shall I send as my messenger? Now I have climbed into the palanquin of love, and my heart is beating. Oh my beloved Muhammad the Arabian, take hold of my hand.

I have gone down the first stair and am stationed on the Sirat bridge.[3] Hajjis go to Mecca,[4] but I gaze on your face. Come, Inayat Qadiri,[5] my heart desires you.

On the first night of being together,[6] my heart is full of fear. After the deep grave was dug, the tomb was split open. When the first tie of my winding sheet was undone, my face was turned toward the Kaaba.

I have heard the call of the Apostle, and I blossom like a flower. I am in permanent attendance upon you, and I am present before you. My permanent attendance upon you is my humble act of prostration.

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਭੜਕਣ ਸ਼ਹੁ ਲਈ, ਸੀਨੇ ਵਿਚ ਭਾਹੀਂ
ਔਖਾ ਪੈਂਡਾ ਪਰੇਮ ਦਾ, ਸੋ ਘਟਦਾ ਨਾਹੀਂ
ਪਏ ਰਾਹ ਵਿਚ ਬਾਘੇ ਚਿਤਰੇ, ਸਿਰ ਧਾੜੀਂ ਬੇੜ੍ਹਾ

੧੨੭

ਮੈਂ ਕਸੁੰਬੜਾ ਚੁਣ ਚੁਣ ਹਾਰੀ

ਏਸ ਕਸੁੰਬੇ ਦੇ ਕੰਡੇ ਭਲੇਰੇ, ਅੜ ਅੜ ਚੁਨਰੀ ਪਾੜੀ
ਏ ਕਸੁੰਬੇ ਦਾ ਹਾਕਮ ਕਰੜਾ, ਜ਼ਾਲਮ ਏ ਪਟਵਾਰੀ

ਏਸ ਕਸੁੰਬੇ ਦੇ ਚਾਰ ਮੁਕੱਦਮ, ਮਲਬਾ ਮੰਗਦੇ ਭਾਰੀ
ਹੋਰਨਾਂ ਚੁਗਿਆ ਫੂਹੀ ਫੂਹੀ, ਮੈਂ ਭਰ ਲਈ ਪਟਾਰੀ

ਚੁਗ ਚੁਗ ਕੇ ਮੈਂ ਢੇਰੀ ਕੀਤਾ, ਲੱਥੇ ਆਣ ਬਪਾਰੀ
ਔਖੀ ਘਾਟੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਪੈਂਡਾ, ਸਿਰ ਪਰ ਗਠੜੀ ਭਾਰੀ

ਅਮਲਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਸਭ ਲੰਘ ਗਈਆਂ, ਰਹਿ ਗਈ ਔਗਣਹਾਰੀ
ਸਾਰੀ ਉਮਰਾ ਖੇਡ ਗਵਾਈ, ਓੜਕ ਬਾਜ਼ੀ ਹਾਰੀ

'ਅਲਸਤ' ਕਿਹਾ ਜਦ ਅੱਖੀਆਂ ਲਾਈਆਂ, ਹੁਣ ਕਿਉਂ ਯਾਰ ਵਿਸਾਰੀ
ਇੱਕੋ ਘਰ ਵਿਚ ਵਸਦੀਆਂ ਰਸਦੀਆਂ, ਹੁਣ ਕਿਉਂ ਰਹੀ ਨਿਆਰੀ

ਮੈਂ ਕਮੀਨ ਕੁਚੱਜੀ ਕੋਝੀ, ਬੇਗੁਣ ਕੌਣ ਵਿਚਾਰੀ
ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਦੇ ਲਾਇਕ ਨਾਹੀਂ, ਸ਼ਾਹ ਇਨਾਇਤ ਤਾਰੀ

Bullha, fires of longing for the lord burn fiercely in my breast. The journey of love is difficult, and it does not get less so. There are tigers and leopards on the way, and I am surrounded by bandits.

127

I have had enough of picking safflowers.[1]

This safflower has rather fine thorns. They keep catching in my veil and tearing it. The master of this safflower is harsh, and his accountant is cruel.

This safflower has four officers.[2] They demand a hefty sum. The other girls[3] have picked very little. I have filled my basket.

I have picked and picked, and have accumulated a pile. The merchants have come to stay. The passage is difficult and the way is hard. I have a heavy bundle on my head.

The girls who have performed good deeds have all got safely across. I am full of faults and am left here. My whole life has been wasted in playing about. The game is finally lost.

Am I not your lord?[4] he said, when he set his eyes on me. Now why has the beloved forgotten me? We lived happily together in the same house. Why have I now been abandoned?

I am lowly, clumsy, and ugly. Who is going to think of me, who am without any good qualities? Bullha, I am not worthy of the lord. Shah Inayat has delivered me.

੧੨੮

ਮੈਂ ਕਿਉਂ ਕਰ ਜਾਵਾਂ ਕਾਅਬੇ ਨੂੰ, ਦਿਲ ਲੋਚੇ ਤਖ਼ਤ ਹਜ਼ਾਰੇ ਨੂੰ

ਲੋਕੀ ਸਜਦਾ ਕਾਅਬੇ ਨੂੰ ਕਰਦੇ, ਸਾਡਾ ਸਜਦਾ ਯਾਰ ਪਿਆਰੇ ਨੂੰ

ਔਗੁਣ ਵੇਖ ਨਾ ਭੁੱਲ ਮੀਆਂ ਰਾਂਝਾ, ਯਾਦ ਕਰੀਂ ਉਸ ਕਾਰੇ ਨੂੰ

ਮੈਂ ਮਨਤਾਰੂ ਤਰਨ ਨਾ ਜਾਣਾਂ, ਸ਼ਰਮ ਪਈ ਤੁੱਧ ਤਾਰੇ ਨੂੰ

ਤੇਰਾ ਸਾਨੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ, ਢੂੰਡ ਲਿਆ ਜਗ ਸਾਰੇ ਨੂੰ

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਦੀ ਪ੍ਰੀਤ ਅਨੋਖੀ, ਤਾਰੇ ਔਗੁਣਹਾਰੇ ਨੂੰ

੧੨੯

ਮੈਂ ਗਲ ਓਥੇ ਦੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਪਰ ਗਲ ਕਰਦਾ ਵੀ ਡਰਦਾ ਹਾਂ

ਨਾਲ ਰੂਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਾ ਲਾਇਆ, ਤੁਸੀਂ ਚਲੋ ਮੈਂ ਨਾਲੇ ਆਇਆ
ਏਥੇ ਬਰਦਾ ਚਾ ਬਣਾਇਆ, ਮੈਂ ਭਰਮ ਭੁਲਾਇਆ ਭਰਦਾ ਹਾਂ

ਹਾਕਮ ਨਾਲ ਹੈ ਖੇਲ ਅਸਾਡੀ, ਮੀਰੀ ਹੋ ਕੇ ਵੀ ਮੈਂ ਫਾਡੀ
ਧਰੀ ਧਰਾਈ ਪੂੰਜੀ ਤੁਹਾਡੀ, ਮੈਂ ਅਗਲਾ ਲੇਖਾ ਭਰਦਾ ਹਾਂ

ਦੇ ਪੂੰਜੀ ਮੂਰਖ ਝੁੰਝਲਾਇਆ, ਮਗਰ ਚੋਰਾਂ ਦੇ ਪੈੜਾ
ਚੋਰਾਂ ਦੀ ਮੈਂ ਪੈੜ ਲਿਆਇਆ, ਹਰ ਸ਼ਬ ਧਾੜੇ ਧੜਦਾ ਹਾਂ

128

Why should I go to the Kaaba?[1] My heart longs for Takht Hazara.
People prostrate themselves toward the Kaaba; my prostration is to my dear beloved.
Sir Ranjha, do not let the sight of my defects mislead you. Just remember your promise.
I am not a swimmer and do not know how to swim.[2] It is your responsibility to save me.
No one has ever encountered anyone like you, though they search the entire world.
Bullha, the lord's love is strange. He saves one who is full of faults.

129

I speak of that place. But even as I speak I am afraid.
You made a false promise to the souls, saying: "You go, and I will come too."[1] You made me a slave here. I was deluded and am paying for it.
I am playing with a stern despot. Even if I am the top player, I am placed bottom. All the money I have staked falls to you. I am settling a long-standing account.
Giving over the money, I was foolishly upset. I started tracking thieves. I tracked down the thieves, but I am robbed every night.

ਨਾ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਉਹ ਰਚਦਾ ਏ, ਨਾ ਮਿੰਨਤ ਕੀਤੀ ਸਜਦਾ ਏ
ਜਾਂ ਮੁੜ ਬੈਠਾਂ ਤਾਂ ਭਜਦਾ ਏ, ਮੁੜ ਮਿੰਨਤ ਜ਼ਾਰੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ

ਕੀ ਸੁਖ ਪਾਇਆ ਮੈਂ ਆਣ ਇੱਥੇ, ਨਾ ਮੰਜ਼ਲ ਨਾ ਡੇਰੇ ਜਿੱਥੇ
ਘੰਟਾ ਕੂਚ ਸੁਣਾਵਾਂ ਕਿੱਥੇ, ਨਿਤ ਊਠ ਕਚਾਵੇ ਕੜਦਾ ਹਾਂ

ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਹੁ ਬੇਅੰਤ ਡੂੰਘਾਈ, ਦੋ ਜਗ ਬੀਚ ਨਾ ਲਗਦੀ ਕਾਈ
ਪਾਰ ਉਰਾਰ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਨਾ ਕਾਈ, ਮੈਂ ਬੇ ਸਿਰ ਪੈਰੀਂ ਤਰਦਾ ਹਾਂ

੧੩੦

ਮੈਂ ਚੂਹੜੇਟੜੀ ਹਾਂ ਸੱਚੇ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਰਕਾਰੋਂ

ਧਿਆਨ ਕੀ ਛਜਲੀ ਗਿਆਨ ਕਾ ਝਾੜੂ, ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਨਿਤ ਝਾੜੂੰ
ਮੈਂ ਚੂਹੜੇਟੜੀ ਹਾਂ ਸੱਚੇ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਰਕਾਰੋਂ

ਕਾਜ਼ੀ ਜਾਣੇ ਹਾਕਮ ਜਾਣੇ, ਫ਼ਾਰਗ਼ ਖ਼ਤੀ ਬੇਗਾਰੋਂ
ਦਿਨੇ ਰਾਤ ਮੈਂ ਏਹੋ ਮੰਗਦੀ, ਦੂਰ ਨਾ ਕਰ ਦਰਬਾਰੋਂ

ਤੁੱਧ ਬਾਝੋਂ ਮੇਰਾ ਹੋਰ ਨਾ ਕੋਈ, ਕੈਂ ਵੱਲ ਕਰੂੰ ਪੁਕਾਰੋਂ
ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਇਨਾਇਤ ਕਰਕੇ, ਬਖ਼ਰਾ ਮਿਲੇ ਦੀਦਾਰੋਂ

He does not make up with me. My entreaties have no effect. When I return, he runs away. Then once again I entreat him piteously.
What joy have I found through coming here, where there is no stage or stopping place? Where should I ring the bell of departure? I keep tying the litter tightly on my camel.
Bullha, the depth of the lord is bottomless. There is no plumbing the gap between the two worlds. I have no clue about the near bank or the far one. I swim about helplessly.

130

I[1] am a poor sweeper girl from the establishment of the true lord.
With the fan of attention and the broom of knowledge I keep sweeping up lust and anger. I am a poor sweeper-girl from the establishment of the true lord.
The *qazi* knows, the governor knows, I have a certificate freeing me from forced labor. By day and night all I ask is this: "Do not send me away from this court."
I have no one else except for you. So to whom should I cry out, saying: "Bullha, may the lord graciously give me a chance to see him"?

੧੩੧

ਮੈਂ ਚੂਹੜੇਟੜੀ ਹਾਂ ਸੱਚੇ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਦਰਬਾਰੋਂ

ਪੈਰੋਂ ਨੰਗੀ ਸਿਰੋਂ ਝੰਡੋਲੀ, ਸਨੇਹਾ ਆਇਆ ਪਾਰੋਂ
ਤੜਬਰਾਟ ਕੁਝ ਬਣਦਾ ਨਾਹੀ, ਕੀ ਲੈਸਾਂ ਸੰਸਾਰੋਂ
ਪਕੜਾਂ ਛਜਲੀ ਹਿਰਸ ਉਡਾਵਾਂ, ਛੁੱਟਾਂ ਮਾਲਗੁਜ਼ਾਰੋਂ

ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕ ਨਾ ਹੁੰਦੇ ਐਸੇ, ਦੋ ਜਰਮੇ ਤ੍ਰੈ ਜਰਮੇ
ਹਰਾਮ ਹਲਾਲ ਪਛਾਤਾ ਨਾਹੀਂ, ਅਸੀਂ ਦੋਹਾਂ ਤੇ ਨਹੀਂ ਭਰਮੇ
ਗੁਰੂ ਪੀਰ ਪਰਖ ਅਸਾਂ ਨੂੰ, ਸਭਨਾਂ ਤੋਂ ਸਿਰ ਵਾਰੋਂ

ਘੁੰਡੀ ਮੁੰਡੀ ਦਾ ਬੋਹਲ ਬਹਾਇਆ, ਬਖ਼ਰਾ ਲਿਆ ਦੀਦਾਰੋਂ
ਝੁੰਡ ਮੁੱਖ ਪੀਆ ਤੋਂ ਲਾਹਿਆ, ਸ਼ਰਮ ਰਹੀ ਦਰਬਾਰੋਂ
ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਦੇ ਹੋ ਕੇ ਰਹੀਏ, ਛੁੱਟ ਗਏ ਬੇਗਾਰੋਂ

੧੩੨

ਮੈਂ ਪਾ ਪੜ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਨਸਨਾਂ ਹਾਂ

ਕੋਈ ਮੁਨਸਿਫ਼ ਹੋ ਨਿਰਵਾਰੇ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਦਸਨਾਂ ਹਾਂ
ਮੈਂ ਪਾ ਪੜ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਨਸਨਾਂ ਹਾਂ

ਆਲਮ ਫ਼ਾਜ਼ਲ ਮੇਰੇ ਭਾਈ, ਪਾ ਪੜ੍ਹਿਆਂ ਮੇਰੀ ਅਕਲ ਗਵਾਈ
ਦੇ ਇਸ਼ਕ ਦੇ ਹੁਲਾਰੇ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਵਸਨਾ ਹਾਂ[1]

131

I[1] am a poor sweeper girl from the court of the true lord.
With bare feet and unkempt hair, I have received a message from the other side. It is no good my being hasty.[2] What will I take from the world? If I take hold of my fan and make greed fly away, I am exempted from being taxed.
I am not a Hindu or a Turk.[3] I am not twice-born, nor am I thrice-born.[4] I do not recognize pure and impure, nor do I believe in either of these. My teacher[5] has given me the power of discernment, and I am devoted to everyone.
I have made a pile of grain[6] from my gleanings. I removed the veil from the face of the beloved, preserving modesty in the court. Bullha, if I am owned by the lord, I am released from forced labor.

132

I flee from those who have studied a little bit.[1]
If someone discerning judges me, I tell him: "I flee from those who have studied a little bit."
Learned scholars are my brothers; those who have studied a little bit drive me mad. If I am transported by love, I flourish.

੧੩੩

ਮੈਂ ਪਾਇਆ ਏ ਮੈਂ ਪਾਇਆ ਏ, ਤੈਂ ਆਪ ਸਰੂਪ ਵਟਾਇਆ ਏ

ਕਹੂੰ ਤੁਰਕ ਕਿਤਾਬਾਂ ਪੜ੍ਹਤੇ ਹੋ, ਕਹੂੰ ਭਗਤ ਹਿੰਦੂ ਜਪ ਕਰਤੇ ਹੋ
ਕਹੂੰ ਗੁੜ੍ਹ ਕੁੰਡੇ ਮੇਂ[੧] ਪੜਤੇ ਹੋ, ਹਰ ਘਰ ਘਰ ਲਾਡ ਲਡਾਇਆ ਏ

ਕਿਤੇ ਬੈਰੀ ਹੋ ਕਿਤੇ ਬੇਲੀ ਹੋ, ਕਿਤੇ ਆਪ ਗੁਰੂ ਕਿਤੇ ਚੇਲੀ ਹੋ
ਕਿਤੇ ਮਜਨੂੰ ਹੋ ਕਿਤੇ ਲੇਲੀ ਹੋ, ਹਰ ਘਟ ਘਟ ਬੀਚ ਸਮਾਇਆ ਏ

ਕਹੂੰ ਗ਼ਾਫ਼ਲ ਕਹੂੰ ਨਮਾਜ਼ੀ ਹੋ, ਕਹੂੰ ਮਿੰਬਰ ਤੇ ਬਹਿ ਵਾਅਜ਼ੀ ਹੋ
ਕਹੂੰ ਤੇਗ਼ ਬਹਾਦਰ ਗ਼ਾਜ਼ੀ ਹੋ, ਕਹੂੰ ਆਪਣਾ ਪੰਥ ਬਣਾਇਆ ਏ

੫ ਕਹੂੰ ਮਸਜਦ ਕਾ ਵਰਤਾਰਾ ਏ, ਕਹੂੰ ਬਣਿਆ ਠਾਕੁਰ ਦੁਆਰਾ ਏ
ਕਹੂੰ ਬੈਰਾਗੀ ਜਟ ਧਾਰਾ ਏ, ਕਹੂੰ ਸ਼ੇਖਨ ਬਣ ਬਣ ਆਇਆ ਏ

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਦਾ ਮੈਂ ਮੁਹਤਾਜ ਹੋਇਆ, ਮਹਾਰਾਜ ਮਿਲੇ ਮੇਰਾ ਕਾਜ ਹੋਇਆ
ਮੁਝੇ ਪੀਆ ਕਾ ਦਰਸ ਮਿਅਰਾਜ ਹੋਇਆ, ਲੱਗਾ ਇਸ਼ਕ ਤਾਂ ਏਹ ਗੁਣ
ਗਾਇਆ ਏ

133

I have found out, I have found out, that it is you who have changed your form.

Here you are a Muslim and recite the scriptures. Here you are a devout Hindu and repeat your muttered prayers. Here you are plunged into a deep pit. You have displayed your affection in every house.

Here you are an enemy, here you are a friend. Here you are a guru, here you are a disciple. Here you are Majnun, here you are Laila.[1] You are contained in every body.

Here you are careless, here you are punctilious in prayer. Here you ascend the pulpit and preach a sermon. Here you are Tegh Bahadur,[2] the warrior for faith. Here you have created your own way.[3]

Here there is the business of the mosque. Here you have become a Hindu temple. Here you are an ascetic wearing matted locks. Here you have come as a female Shaikh.[4]

Bullha, I need the lord. If I meet my sovereign, my task is fulfilled. The sight of my beloved is my heavenly ascension.[5] I have fallen in love, so I sing this praise to him.

੧੩੪

ਮੈਂ ਪੁੱਛਾਂ ਸ਼ਹੁ ਦੀਆਂ ਵਾਟਾਂ ਨੀ, ਕੋਈ ਕਰੇ ਅਸਾਂ ਨਾਲ ਬਾਤਾਂ ਨੀ

ਭੁੱਲੇ ਰਹੇ ਨਾਮ ਨਾ ਜਪਿਆ, ਗ਼ਫ਼ਲਤ ਅੰਦਰ ਯਾਰ ਹੈ ਛਪਿਆ
ਉਹ ਸਿੱਧ ਪੁਰਖਾ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਵਸਿਆ, ਲਗੀਆਂ ਨਫ਼ਸ ਦੀਆਂ ਚਾਟਾਂ ਨੀ

ਜਪ ਲੈ ਨਾ ਹੋ ਭੋਲੀ ਭਾਲੀ, ਮਤ ਸਦੀਏਂ ਮੁੱਖ ਮੁਕਾਲੀ
ਉਲਟੀ ਪਰੇਮ ਨਗਰ ਦੀ ਚਾਲੀ, ਭੜਕਣ ਇਸ਼ਕ ਦੀਆਂ ਲਾਟਾਂ ਨੀ

ਭੋਲੀ ਨਾ ਹੋ ਹੋ ਸਿਆਣੀ, ਇਸ਼ਕ ਨੂਰ ਦਾ ਭਰ ਲੈ ਪਾਣੀ
ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਛੋੜ ਕਹਾਣੀ, ਇਹ ਯਾਰ ਮਿਲਣ ਦੀਆਂ ਘਾਤਾਂ ਨੀ

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਰੱਬ ਬਣਾ ਬੈਠੋਂ ਆਪੇ, ਤਦ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਪਏ ਸਿਆਪੇ
ਦੂਤੀ ਵਿਹੜਾ ਦੁਸ਼ਮਣ ਮਾਪੇ, ਸਭ ਕੜਕ ਪਈਆਂ ਆਫ਼ਾਤਾਂ ਨੀ

੧੩੫

ਮੈਂ ਬੇਕੈਦ ਮੈਂ ਬੇਕੈਦ, ਨਾ ਰੋਗੀ ਨਾ ਵੈਦ

ਨਾ ਮੈਂ ਮੋਮਨ ਨਾ ਮੈਂ ਕਾਫ਼ਰ, ਨਾ ਸੈਦੀ ਨਾ ਸੈਦ

ਚੌਧੀਂ ਤਬਕੀਂ ਸੈਰ ਅਸਾਡਾ, ਕਿਤੇ ਨਾ ਹੁੰਦਾ ਕੈਦ

ਖ਼ਰਾਬਾਤ ਮੇਂ ਜਾਲ ਅਸਾਡੀ, ਨਾ ਸ਼ੋਭਾ ਨਾ ਕੈਦ

134

I ask about the ways to the lord. I hope someone will speak to me.
You have been led astray and have not recited his name. Through your heedlessness, the beloved has been hidden. The divine being dwelled within you. You were seduced by the delights of the lower self.
Recite his name and do not be foolish. Otherwise you will be called disgraceful. The ways of the city of love are contrary. The flames of love are blazing.
Do not be foolish, be sensible. Be filled with the light of love. Abandon the tale of this world. These are the opportunities to meet the beloved.
Bullha, it was the lord who created you. Then the sorrows of the world overtook you. My household is treacherous, my parents are my enemies. All these calamities have burst upon me.

135

I am without limit or restriction. I am not a patient, nor a doctor.
I am not a believer, nor an unbeliever. I am not the hunter, nor the prey.
I travel through the fourteen spheres[1] of the universe. I have no limits anywhere.
My life is passed in the tavern.[2] I am given no honor and no blame.

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਦੀ ਜ਼ਾਤ ਕੀ ਪੁੱਛਨੈਂ, ਨਾ ਪੈਦਾ ਨਾ ਪੈਦ

੧੩੬

ਮੈਂ ਵਿਚ ਹਮੀਂ ਰਹੀ ਨਾ ਰਾਈ, ਜਬ ਕੀ ਤੁਮ ਸੰਗ ਪ੍ਰੀਤ ਲਗਾਈ

ਜਦ ਵਸਲ ਵਸਾਲ ਬਣਾਈਏਗਾ, ਤਦ ਗੁੰਗੇ ਦਾ ਗੁੜ ਖਾਈਏਗਾ
ਸਿਰ ਪੈਰ ਨਾ ਅਪਣਾ ਪਾਈਏਗਾ, ਮੈਂ ਇਹ ਹੋਰ ਨਾ ਕਿਸੇ ਬਣਾਈ

ਹੋਏ ਨੈਣ ਨੈਣਾਂ ਦੇ ਬਰਦੇ, ਦਰਸ਼ਨ ਸੈ ਕੋਹਾਂ ਤੋਂ ਕਰਦੇ
ਪਲ ਪਲ ਦੌੜਨ ਮਾਰੇ ਡਰ ਦੇ, ਤੈਂ ਕੋਈ ਲਾਲਚ ਘਤ ਭਰਮਾਈ

ਹੁਣ ਅਸਾਂ ਵਹਦਤ ਵਿਚ ਘਰ ਪਾਇਆ, ਵਾਸਾ ਹੈਰਤ ਦੇ ਸੰਘ ਲਾਹਿਆ
ਜੀਵਨ ਜੰਮਣ ਮਰਨ ਵੰਜਾਇਆ, ਆਪਣੀ ਸੁਧ ਬੁਧ ਰਹੀ ਨਾ ਕਾਈ

ਮੈਂ ਜਾਤਾ ਸੀ ਇਸ਼ਕ ਸੁਖਾਲਾ, ਚਹੁੰ ਨਦੀਆਂ ਦਾ ਵਹਿਣ ਉਛਾਲਾ
ਕਦੀ ਤੇ ਅੰਗ ਭੜਕੇ ਕਦੀ ਪਾਲਾ, ਨਿਤ ਬਿਰਹੋਂ ਅੱਗ ਲਗਾਈ

ਡੌਂ ਡੌਂ ਇਸ਼ਕ ਨਕਾਰੇ ਵਜਦੇ, ਆਸ਼ਕ ਵੇਖ ਉਤੇ ਵਲ ਭਜਦੇ
ਤੜ ਤੜ ਤਿੜਕ ਗਏ ਲੜ ਲਜ ਦੇ, ਲਗ ਗਿਆ ਨੇਹੁੰ ਤਾਂ ਸ਼ਰਮ ਸਿਧਾਈ

ਪਿਆਰੇ ਬਸ ਕਰ ਬਹੁਤੀ ਹੋਈ, ਤੇਰਾ ਇਸ਼ਕ ਮੇਰੀ ਦਿਲਜੋਈ
ਤੈਂ ਬਿਨ ਮੇਰਾ ਸੱਕਾ ਨਾ ਕੋਈ, ਅੰਮਾਂ ਬਾਬਲ ਭੈਣ ਨਾ ਭਾਈ

Why do you ask what Bullha is like? He does not create, nor is he created.

136

Not the least bit of "I" is left in me, since I fell in love with you.
When I achieve union with you, it is like raw sugar that is eaten by the dumb.[1] I cannot find my own head and feet; no one else made this "I."[2]
Eyes became the slaves of eyes.[3] They behold you from a hundred leagues away. They run after you all the time in fear.[4] You have enticed them with great desire.
Now we have set up home in unity. My repose has been swallowed up by wonderment. I have eliminated life and birth and death. I am left with no consciousness or awareness.
I thought that love was easy, but it is as turbulent as a current fed by four rivers. Sometimes it erupts as fire, sometimes as ice. The blaze of separation rages all the time.
"Boom, boom" roll the drums of love. When they see it, the lovers run in that direction. The skirt of shame is torn to shreds. Once love is experienced, all sense of shame departs.
Enough, my dear, that is quite enough. My love for you is my comfort. Apart from you I have no family, no mother or father, no sister or brother.

ਕਦੀ ਜਾ ਅਸਮਾਨੀ ਬਹਿੰਦੇ ਹੋ, ਕਦੀ ਇਸ ਦਾ ਦੁਖ ਸਹਿੰਦੇ ਹੋ
ਕਦੀ ਪੀਰੇ ਮੁਗ਼ਾਂ ਬਣ ਬਹਿੰਦੇ ਹੋ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਕਸੇ ਨਾਚ ਨਚਾਈ

ਤੇਰੇ ਹਿਜਰੇ ਵਿਚ ਮੇਰਾ ਹੁਜਰਾ ਏ, ਦੁਖ ਡਾਢਾ ਮੈਂ ਪਰ ਗੁਜ਼ਰਾ ਏ
ਕਦੇ ਹੋ ਮਾਇਲ ਮੇਰਾ ਮੁਜਰਾ ਏ, ਮੈਂ ਤੈਥੋਂ ਗੋਲ ਘੁਮਾਈ

ਤੁਧ ਕਾਰਨ ਮੈਂ ਹਬਸੀ ਹੋਇਆ, ਨੌਂ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਬੰਦ ਕਰ ਸੋਇਆ
ਦਰ ਦਸਵੇਂ ਤੇ ਆਣ ਖਲੋਇਆ, ਕਦੇ ਮੰਨ ਮੇਰੀ ਅਸ਼ਨਾਈ

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਵਾਰੇ ਹਾਂ, ਮੁਖ ਵੇਖਣ ਦੇ ਵਣਜਾਰੇ ਹਾਂ
ਕੁਝ ਅਸੀਂ ਵੀ ਤੈਨੂੰ ਪਿਆਰੇ ਹਾਂ, ਕਿਹ ਮੈਂ ਐਵੇਂ ਘੋਲ ਘੁਮਾਈ

੧੩੭

ਮੈਂ ਵੈਸਾਂ ਜੋਗੀ ਦੇ ਨਾਲ ਨੀ, ਮੱਥੇ ਤਿਲਕ ਲਗਾ ਕੇ

ਮੈ ਵੈਸਾਂ ਨਾ ਰਹਿਸਾਂ ਹੋੜੇ, ਕੌਣ ਜਾਂਦੀ ਨੂੰ ਮੋੜੇ
ਮੈਨੂੰ ਮੁੜਨਾ ਹੋਇਆ ਮੁਹਾਲ ਨੀ, ਸਿਰ ਤੇ ਮਿਹਣਾ ਚਾ ਕੇ

ਜੋਗੀ ਨਹੀਂ ਇਹ ਦਿਲ ਦਾ ਮੀਤਾ, ਭੁੱਲ ਗਈ ਮੈਂ ਪਿਆਰ ਕਿਉਂ ਕੀਤਾ
ਮੈਨੂੰ ਰਹੀ ਨਾ ਕੱਝ ਸੰਭਾਲ ਨੀ, ਉਸ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਪਾ ਕੇ

ਏਸ ਜੋਗੀ ਮੈਨੂੰ ਕੇਹੀਆ ਲਾਈਆਂ, ਹਾਉਂ ਕਲੇਜੇ ਕੁੰਡੀਆਂ ਪਾਈਆਂ
ਇਸ਼ਕ ਦਾ ਪਾਇਓਸ ਜਾਲ ਨੀ, ਮਿੱਠੀ ਬਾਤ ਸੁਣਾ ਕੇ

ਮੈਂ ਜੋਗੀ ਨੂੰ ਖ਼ੂਬ ਪਛਾਤਾ, ਲੋਕਾਂ ਮੈਨੂੰ ਕਮਲੀ ਜਾਤਾ
ਲੁਟਿਓ ਝੰਗ ਸਿਆਲ ਨੀ, ਕੰਨੀਂ ਮੁੰਦਰਾ ਪਾ ਕੇ

Sometimes you take your seat in the heavens, sometimes you suffer this world's pain. Sometimes you sit as the Magian elder.[5] You have made me dance to a single tune.[6]
Separation from you is my cell. I have experienced great suffering. Do be kind to me sometime, this is the performance I offer you. I am a sacrifice to you.
For your sake I became a prisoner. I shut the nine doors[7] and slept. You came and stood at the tenth door. Do at some time acknowledge my love.
Bullha is devoted to you, lord. I am a trader whose business is to see your face. Do you feel any affection for me, or have I sacrificed myself for nothing?

137

I will go with the yogi, having put a mark on my forehead.[1]
I will go, I will not be stopped from leaving. Who is going to turn me back as I go? It has become impossible for me to turn back, now that I have experienced reproaches for being in love.
He is not a yogi, but my heart's beloved. I have forgotten why I fell in love. I lost all control, once I gained a sight of him.
What did this yogi do to me? He put his hooks in my heart. He cast the net of love when he uttered his sweet talk.
I recognized the yogi well. People thought me mad. You looted Jhang[2] of the Sials when you put the earrings in your ears.

ਜੇ ਜੋਗੀ ਘਰ ਆਵੇ ਮੇਰੇ, ਚੁਕ ਜਾਵਣ ਸਭ ਝਗੜੇ ਝੇੜੇ
ਲਾਵਾਂ ਸੀਨੇ ਨਾਲ ਨੀ, ਲਖ ਲਖ ਸ਼ਗਨ ਮਨਾ ਕੇ

ਮਾਏ ਨੀ ਇਕ ਜੋਗੀ ਆਇਆ, ਦਰ ਸਾਡੇ ਉਸ ਧੂਆਂ ਪਾਇਆ
ਮੰਗਦੈ ਹੀਰ ਸਿਆਲ ਨੀ, ਬੈਠਾ ਭੇਸ ਵਟਾ ਕੇ

ਤਾਅਨੇ ਨਾ ਦੇ ਫੁੱਫੀ ਤਾਈ, ਜੋਗੀ ਏਥੇ ਕਿਸਮਤ ਲਿਆਈ
ਹੁਣ ਹੋਇਆ ਫ਼ਜ਼ਲ ਕਮਾਲ ਨੀ, ਆਇਆ ਜੋਗ ਸੁਧਾ ਕੇ

ਮਾਹੀ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਨੂਰ ਇਲਾਹੀ, ਅਨਹਦ ਦੀ ਜਿਸ ਮੁਰਲੀ ਵਾਹੀ
ਮੁੱਠਿਓਸ ਹੀਰ ਸਿਆਲ ਨੀ, ਡਾਢੇ ਕਾਮਣ ਪਾ ਕੇ

ਲੱਖਾਂ ਗਏ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਆਏ, ਉਸ ਦੇ ਭੇਤ ਕਿਸੇ ਨਾ ਪਾਏ
ਗੱਲਾਂ ਤਾ ਮੂਸਾ ਨਾਲ ਨੀ, ਪਰ ਕੋਹ ਤੂਰ ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ

ਅਬਦੁਹ ਰਸੂਲ ਕਹਾਇਆ, ਵਿਚ ਮਿਅਰਾਜ ਬੁਰਾਕ ਮੰਗਾਇਆ
ਜਬਰਾਈਲ ਕਾਰਨ ਇਸਤਕਬਾਲ ਨੀ,[1] ਹੂਰਾਂ ਮੰਗਲ ਗਾ ਕੇ

ਏਸ ਜੋਗੀ ਦੇ ਸੁਣੋ ਅਖਾੜੇ, ਹਮਨ ਹੁਸੈਨ ਨਬੀ ਦੇ ਪਿਆਰੇ
ਮਾਰਿਓਸ ਵਿਚ ਜਦਾਲ ਨੀ, ਪਾਣੀ ਬਿਨ ਤਰਸਾ ਕੇ

ਏਸ ਜੋਗੀ ਦੀ ਸੁਣੋ ਕਹਾਣੀ, ਸੋਹਣੀ ਡੁੱਬੀ ਡੂੰਘੇ ਪਾਣੀ
ਫਿਰ ਰੁਲਿਆ ਮਹੀਂਵਾਲ ਨੀ, ਸਾਰਾ ਰਖ਼ਤ ਲੁਟਾ ਕੇ

ਡੋਲੀ ਲੈ ਚੱਲੇ ਨੇ ਖੇੜੇ, ਮੁੱਢ ਕਦੀਮੀ ਦੁਸ਼ਮਨ ਜਿਹੜੇ
ਰਾਂਝਾ ਤਾਂ ਹੋਇਆ ਨਾਲ ਨੀ, ਸਿਰ ਤੇ ਟੱਮਕ ਚਾ ਕੇ

If the yogi comes to my house, all my quarrels and troubles are finished. May I hold him to my breast, having cast the omens thousands of times.

Mother, a yogi has come. He has set up his fire[3] at our door. He asks for Hir the Sial. He sits there having altered his appearance.

Do not taunt him, aunts.[4] Fate has brought the yogi here. Now divine grace has been perfectly shown. He has come practicing yoga with a pure heart.

He is not my beloved herdsman, but some divine light. He has played the unstruck music[5] on his flute. He has ruined Hir the Sial, wreaking his powerful magic.

Millions have gone and thousands have come, but no one has discovered his secret. He spoke with Moses after he had made him climb Mount Sinai.[6]

His slave[7] was called the Apostle. At the time of his ascension[8] he asked for Buraq, whom Jibrail led in welcome. The houris sang joyful songs.

Hear about this yogi's arenas. He slew the Prophet's darlings, Hasan and Husain,[9] in battle, depriving them of water and making them thirst.

Hear the story of this yogi. Sohni[10] drowned in the deep water. Then Mahinval was cast adrift after losing all his goods.

The Kheras took me away in the bridal palanquin. They were my old enemies from the beginning. Ranjha was nearby, with the drum[11] on his head.

ਜੋਗੀ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਜਾਦੂ ਸਾਇਆ, ਭਰ ਭਰ ਪਿਆਲਾ ਜ਼ੌਕ ਪਿਲਾਇਆ
ਮੈਂ ਪੀ ਪੀ ਹੋਈ ਨਿਹਾਲ ਨੀ, ਅੰਗ ਭਬੂਤ ਰਮਾ ਕੇ

ਜੋਗੀ ਨਾਲ ਕਰੇਂਦੇ ਝੇੜੇ, ਕੇਹੇ ਪਾ ਬੈਠੇ ਕਾਜ਼ੀ ਘੇਰੇ
ਵਿਚ ਕੈਦੋ ਪਾਈ ਮੁਕਾਲ ਨੀ, ਕੂੜਾ ਬਰਾ ਲਗਾ ਕੇ

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਮੈਂ ਜੋਗੀ ਨਾਲ ਵਿਆਹੀ, ਲੋਕਾਂ ਕਮਲਿਆਂ ਖ਼ਬਰ ਨਾ ਕਾਈ
ਮੈਂ ਜੋਗੀ ਦਾ ਮਾਲ ਨੀ, ਪੰਜੇ ਪੀਰ ਮਨਾ ਕੇ

੧੩੮

ਮੈਨੂੰ ਇਸ਼ਕ ਹੁਲਾਰੇ ਦੇਂਦਾ ਏ, ਮੂੰਹ ਚੜ੍ਹਿਆ ਯਾਰ ਬੁਲੇਂਦਾ ਏ

ਪੁਛਦਾ ਹੈਂ ਕੀ ਜ਼ਾਤ ਸਫ਼ਾਤ ਮੇਰੀ, ਉਹੋ ਆਦਮ ਵਾਲੀ ਜ਼ਾਤ ਮੇਰੀ
'ਨਹਨੁ ਅਕਰਬ' ਦੇ ਵਿਚ ਘਾਤ ਮੇਰੀ, ਵਿਚ ਰੱਬ ਦਾ ਸਿੱਰ ਝੁਲੇਂਦਾ ਏ

ਕਿਤੇ ਸ਼ੀਆ ਏ ਕਿਤੇ ਸੁੰਨੀ ਏ, ਕਿਤੇ ਜਟਾਧਾਰ ਕਿਤੇ ਮੁੰਨੀ ਏ
ਮੇਰੀ ਸਭ ਸੇ ਫ਼ਾਰਗ਼ ਕੁੰਨੀ ਏ, ਜੋ ਕਹਾਂ ਸੋ ਯਾਰ ਮਨੇਂਦਾ ਏ

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਦੂਰੋਂ ਚਲ ਕੇ ਆਇਆ ਜੀ, ਉਹਦੀ ਸੂਰਤ ਨੇ ਭਰਮਾਇਆ ਜੀ
ਓਸੇ ਪਾਕ ਜਮਾਲ ਵਿਖਾਇਆ ਜੀ, ਉਹ ਹਿਕ ਦਮ ਨਾ ਭੁਲੇਂਦਾ ਏ

He is not a yogi but some magic or shadow. He fills the cup of ecstasy and gives it to me to drink. I have kept drinking it and become ecstatic, smearing the yogi's ash on my limbs.
They dispute with the yogi. What entanglements the *qazi*[12] created. Kaido intervened with his slanders and false accusations.
Bullha, I am married to the yogi. These foolish people do not have the slightest idea. I belong to the yogi, after propitiating the Five Pirs.[13]

138

I am transported by love. The beloved I am always talking about is calling me.
Why do you ask my essence and attributes? I share the same essential being as Adam. *We are nearer*[1] is where I lie in wait. Within myself, the secret of the lord delights me.
Somewhere there is a Shia, somewhere there is a Sunni. Somewhere there is a yogi with matted locks, somewhere there is one whose head is shaved. My being[2] is free from them all. The lord agrees to whatever I say.
Bullha, he has come from far. His appearance has entranced me. He has revealed his pure beauty. He never misleads me.

੧੩੯

ਮੈਨੂੰ ਸੁਖ ਦਾ ਸੁਨੇਹੜਾ ਤੂੰ ਝਬ ਲਿਆਵੀਂ, ਵੇ ਪਾਂਧੀਆ ਹੋ

ਮੈਂ ਕੁਬੜੀ ਮੈਂ ਦੁਬੜੀ ਹੁਈ ਆਂ
ਮੇਰੇ ਸਭ ਦੁਖੜੇ ਬਤਲਾਵੀਂ, ਵੇ ਪਾਂਧੀਆ ਹੋ

ਖੁਲ੍ਹੀਆਂ ਲਿਟਾਂ ਗਲ ਦਸਤ ਪਰਾਂਦਾ
ਇਹ ਗਲ ਆਖ ਸੁਣਾਵੀਂ, ਵੇ ਪਾਂਧੀਆ ਹੋ

ਇਕ ਲਖ ਦੇਂਦੀ ਮੈਂ ਦੋ ਲਖ ਦੇਸਾਂ
ਮੈਨੂੰ ਪਿਆਰਾ ਆਣ ਮਿਲਾਵੀਂ, ਵੇ ਪਾਂਧੀਆ ਹੋ

ਯਾਰਾਂ ਲਿਖ ਕਿਤਾਬਤ ਭੇਜੀ
ਕਿਤੇ ਗੋਸ਼ੇ ਬਹਿ ਸਮਝਾਵੀਂ, ਵੇ ਪਾਂਧੀਆ ਹੋ

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਦੀਆਂ ਮੁੜਨ ਮੁਹਾਰਾਂ
ਲਿਖ ਪੱਤੀਆਂ ਤੂੰ ਝਬ ਧਾਵੀਂ, ਵੇ ਪਾਂਧੀਆ ਹੋ

੧੪੦

ਮੈਨੂੰ ਕੀ ਹੋਇਆ, ਹੁਣ ਮੈਥੋਂ ਗਈ ਗਵਾਤੀ ਮੈਂ

ਮੈਨੂੰ ਕੀ ਹੋਇਆ, ਕਿਉਂ ਮੈਨੂੰ ਕਮਲੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹੈਂ

ਮੈਂ ਵਿਚ ਵੇਖਾਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਮੈਂ ਵਿਚ ਦਿਸਨਾ ਏਂ ਤੈਂ

ਸਿਰ ਤੋਂ ਪੈਰ ਤੀਕਰ ਵੀ ਤੂੰ ਹੈਂ, ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ ਹੈਂ ਤੈਂ

ਛੁੱਟ ਪਈ ਉਰਾਰੋਂ ਪਾਰੋਂ, ਨਾ ਬੇੜੀ ਨਾ ਨੈਂ

139

Quick, traveler, bring me a message of joy.
I am bent and bowed. Traveler, describe all my sufferings to him.
My hair hangs loose, the ribbon is in my hand. Traveler, tell him this.
I give you one lakh,[1] I will give you two lakhs. Traveler, get my beloved to come to me.
I have written a letter to the beloved and sent it. Traveler, sit somewhere private and go through it with him.
Bullha, may the lord turn back to me. Traveler, go quickly with the letters I have written.

140

What has happened to me? The "I" in me is lost and gone.
What has happened to me? Why do they call me crazy?
When I look into myself, there is no "I." Only you can be seen in me.
From head to foot, there is only you. You are inside and outside.
I am free from the far bank and the near bank. There is no boat, there is no river.[1]

ਮਨਸੂਰ ਪਿਆਰੇ ਕਿਹਾ 'ਅਨਲਹੱਕ', ਕਹੋ ਕਹਾਇਆ ਕੈਂ
ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਓਸੇ ਦਾ ਆਸ਼ਕ, ਅਪਣਾ ਆਪ ਵੰਞਾਇਆ ਜੈਂ

੧੪੧

ਮੈਨੂੰ ਛੱਡ ਗਏ ਆਪ ਲੱਦ ਗਏ, ਮੈਂ ਵਿਚ ਕੀ ਤਕਸੀਰ
ਰਾਤੀਂ ਨੀਂਦ ਨਾ ਦਿਹੁੰ ਸੁਖ ਸੁੱਤੀ, ਅੱਖੀਂ ਪਲਟਿਆ ਨੀਰ
ਛਵ੍ਹੀਆਂ ਤੇ ਤਲਵਾਰਾਂ ਕੋਲੋਂ, ਇਸ਼ਕ ਦੇ ਤਿੱਖੇ ਤੀਰ
ਇਸ਼ਕੇ ਜੇਡ ਨਾ ਜ਼ਾਲਮ ਕੋਈ, ਇਹ ਜ਼ਹਿਮਤ ਬੇਪੀਰ
ਇਕ ਪਲ ਸਾਇਤ ਆਰਾਮ ਨਾ ਆਵੇ, ਬੁਰੀ ਬਿਰ੍ਹੋਂ ਦੀ ਪੀੜ
ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਜੇ ਕਰ ਇਨਾਇਤ, ਦੁੱਖ ਹੋਵਣ ਤਗ਼ਈਰ

੧੪੨

ਮੈਨੂੰ ਦਰਦ ਅਵੱਲੜੇ ਦੀ ਪੀੜ
ਆ ਮੀਆਂ ਰਾਂਝਾ ਦੇ ਦੇ ਨਜ਼ਾਰਾ, ਮੁਆਫ਼ ਕਰੀਂ ਤਕਸੀਰ
ਤਖ਼ਤ ਹਜ਼ਾਰਿਓਂ ਰਾਂਝਾ ਟੁਰਿਆ, ਹੀਰ ਨਿਮਾਣੀ ਦਾ ਪੀਰ
ਹੋਰਨਾਂ ਦੇ ਨੌਸ਼ਹੁ ਆਵੇ ਜਾਵੇ, ਕੀ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਤਕਸੀਰ

Dear Mansur said *I am God.*[2] But who was the one who made him say it?
Bullhe, the lord is the lover of those who have destroyed their selves.

141

He has left me, he has packed up and gone.[1] What fault is there in me?
I get no sleep at night or rest by day. Tears stream from my eyes.
The arrows of love are sharper than choppers or swords.
No tyrant is crueler than love. It is a vicious affliction.
I am not at ease for a moment or an instant. The pain of separation is bad.
Bullha, if the lord is gracious, my pains will be transformed.

142

I am suffering the pain of my mad grief.
Come, Sir Ranjha, grant me a sight of you. Forgive my faults.
Ranjha went from Takht Hazara, the master of poor Hir.
The other women's bridegrooms visit them. What fault is there in Bullha?

੧੪੩

ਰਹੁ ਰਹੁ ਵੇ ਇਸ਼ਕਾ ਮਾਰਿਆ ਈ, ਕਹੁ ਕਿਸ ਨੂੰ ਪਾਰ ਉਤਾਰਿਆ ਈ

ਆਦਮ ਕਣਕੋਂ ਮਨ੍ਹਾ ਕਰਾਇਆ, ਆਪੇ ਮਗਰ ਸ਼ੈਤਾਨ ਦੁੜਾਇਆ
ਕਢ ਬਹਿਸ਼ਤੋ ਜ਼ਿਮੀਂ ਰੁਲਾਇਆ, ਕੇਡ ਪਸਾਰ ਪਸਾਰਿਆ ਈ

ਈਸਾ ਨੂੰ ਬਿਨ ਬਾਪ ਜੰਮਾਇਆ, ਨੂਹੇ ਪਰ ਤੂਫ਼ਾਨ ਮੰਗਾਇਆ
ਨਾਲ ਪਿਉ ਦੇ ਪੁੱਤ ਲੜਾਇਆ, ਡੋਬ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਈ

ਮੂਸਾ ਨੂੰ ਕੋਹ ਤੂਰ ਚੜ੍ਹਾਇਓ, ਇਸਮਾਈਲ ਨੂੰ ਜ਼ਿਬ੍ਹਾ ਕਰਾਇਓ
ਯੂਨਸ ਮੱਛੀ ਤੋਂ ਨਿਗਲਾਇਓ, ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੁਤਬੇ ਚਾੜ੍ਹਿਆ ਈ

੫ ਖ਼ਾਬ ਜ਼ੁਲੈਖ਼ਾ ਨੂੰ ਦਿਖਲਾਇਓ, ਯੂਸਫ਼ ਖੂਹ ਦੇ ਵਿਚ ਪਵਾਇਓ
ਭਾਈਆਂ ਨੂੰ ਇਲਜ਼ਾਮ ਦਿਵਾਇਓ, ਤਾਂ ਮਰਾਤਬ ਚਾੜ੍ਹਿਆ ਈ

ਭੱਠ ਸੁਲੇਮਾਂ ਤੋਂ ਝੁਕਾਇਓ, ਇਬਰਾਹੀਮ ਚਿਖ਼ਾ ਵਿਚ ਪਾਇਓ
ਸਾਬਰ ਦੇ ਤਨ ਕੀੜੇ ਪਾਇਓ, ਹਸਨ ਜ਼ਹਿਰ ਦੇ ਮਾਰਿਆ ਈ

ਮਨਸੂਰ ਨੂੰ ਚਾ ਸੂਲੀ ਦਿੱਤਾ, ਰਾਹਬ ਦਾ ਕਢਵਾਇਆ ਪਿੱਤਾ
ਜ਼ਕਰੀਆ ਸਿਰ ਕਲਵੱਤਰ ਦਿੱਤਾ, ਫੇਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੰਮ ਸਾਰਿਆ ਈ

ਸ਼ਾਹ ਸਰਮਦ ਦਾ ਗਲਾ ਕਟਾਇਓ, ਸ਼ਮਸ ਨੇ ਜਾਂ ਸੁਖ਼ਨ ਅਲਾਇਓ
'ਕੁਮ ਬਿਇਜ਼ਨੀ' ਆਪ ਕਹਾਇਓ, ਸਿਰ ਪੈਰੋਂ ਖੱਲ ਉਤਾਰਿਆ ਈ

143

Hey love, stop, stop. You have destroyed me. Tell me who you have delivered safely across.

You had Adam banned from the wheat;[1] it was you who set Satan running after him. You expelled him from paradise and made him wander over the earth. What a great display you put on!

You caused Jesus to be born without a father; you summoned the flood over Nuh.[2] You set the son quarreling with the father; you drowned and killed them.[3]

You made Moses climb Mount Sinai,[4] you had Ismail[5] slaughtered, you had Yunus[6] swallowed by the fish. What a rank you raised them to!

You made Zulaikha see her dream and had Yusuf[7] put down the well. You caused his brothers to be blamed, then raised them high in rank.

You made Sulaiman[8] stoke the furnace; you put Ibrahim[9] on the pyre. You put the worms in the body of Ayub the patient;[10] you gave Hasan[11] poison and killed him.

You put Mansur[12] on the gallows and had the gall bladder removed from the monk.[13] You sawed Zakariya's[14] head. So how did you take care of them?

You had Shah Sarmad's[15] throat cut. When Shams[16] uttered his famous words, it was you who made him say, *Arise by my permission.* You had his skin flayed from head to foot.

ਏਸ ਇਸ਼ਕ ਦੇ ਬੜੇ ਅਡੰਬਰ, ਇਸ਼ਕ ਨਾ ਛੁਪਦਾ ਬਾਹਰ ਅੰਦਰ
ਇਸ਼ਕ ਕੀਤਾ ਸ਼ਾਹ ਸ਼ਰਫ਼ ਕਲੰਦਰ, ਬਾਰਾਂ ਵਰ੍ਹੇ ਦਰਿਆ ਵਿਚ
ਠਾਰਿਆ ਈ

ਇਸ਼ਕ ਲੈਲਾ ਦੇ ਧੁੰਮਾਂ ਪਾਈਆਂ, ਤਾਂ ਮਜਨੂੰ ਨੇ ਅੱਖੀਆਂ ਲਾਈਆਂ
ਉਹਨੂੰ ਧਾਰਾਂ ਇਸ਼ਕ ਚੁੰਘਾਈਆਂ, ਖੂਹੇ ਬਰਸ ਗੁਜ਼ਾਰਿਆ ਈ

ਇਸ਼ਕ ਹੋਰੀਂ ਹੀਰ ਵਲ ਧਾਏ, ਤਾਂ ਮੀਏਂ ਰਾਂਝੇ ਕੰਨ ਪੜਵਾਏ
ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੂੰ ਜਦ ਵਿਆਹਵਣ ਆਏ, ਸਿਰ ਮਿਰਜ਼ੇ ਦਾ ਵਾਰਿਆ ਈ

ਸੱਸੀ ਚਾ ਥੱਲੀਂ ਰੁਲਾਇਓ, ਸੋਹਣੀ ਕੱਚੇ ਘੜੇ ਰੁੜ੍ਹਾਇਓ
ਰੋਡੇ ਦੇ ਸਿਰ ਗਿਲਾ ਜੋ ਆਇਓ, ਪੁਰਜ਼ੇ ਕਰ ਕਰ ਮਾਰਿਆ ਈ

ਫੌਜਾਂ ਕਤਲ ਕਰਾਈਆਂ ਭਾਈਆਂ, ਮਸ਼ਕਾਂ ਚੂਹਿਆਂ ਤੋਂ ਟੁਕਵਾਈਆਂ
ਡਿੱਠੀ ਕੁਦਰਤ ਤੇਰੀ ਸਾਈਆਂ, ਸਿਰ ਤੈਥੋਂ ਬਲਿਹਾਰਿਆ ਈ

ਕੌਰੋ ਪਾਂਡੋ ਕਰਨ ਲੜਾਇਆਂ, ਅਠਾਰਾਂ ਖੂਹਣੀਆਂ ਤਦੋਂ ਖਪਾਈਆਂ
ਮਾਰਨ ਭਾਈ ਸਕਿਆਂ ਭਾਈਆਂ, ਕੀ ਓਥੇ ਨਿਆਉਂ ਨਿਤਾਰਿਆ ਈ

ਨਮਰੂਦ ਨੇ ਵੀ ਖ਼ੁਦਾਇ ਸਦਾਇਆ, ਉਸ ਨੇ ਰੱਬ ਨੂੰ ਤੀਰ ਚਲਾਇਆ
ਮੱਛਰ ਤੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮਰਵਾਇਆ, ਕਾਰੂੰ ਜ਼ਮੀਂ ਨਿਘਾਰਿਆ ਈ

ਫ਼ਿਰਔਨ ਨੇ ਜਦੋਂ ਖ਼ੁਦਾਇ ਕਹਾਇਆ, ਓਸੇ ਨਾਲ ਅਸ਼ਟੰਡ ਜਗਾਇਆ
ਨੀਲ ਨਦੀ ਦੇ ਵਿਚ ਡੁਬਾਇਆ, ਖ਼ੁਦੀਓਂ ਕਰ ਤੁਧ ਮਾਰਿਆ ਈ

ਲੰਕਾ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਨਾਦ ਬਜਾਇਓ, ਲੰਕਾ ਰਾਮ ਕੋਲੋਂ ਲੁਟਵਾਇਓ
ਹਰਨਾਕਸ਼ ਕਿਤਾ ਬਹਿਸ਼ਤ ਬਣਾਇਓ, ਉਹ ਵਿਚ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਮਾਰਿਆ ਈ

This love has put on great displays. Without or within, love is not hidden. When love made Shah Sharaf[17] a wandering dervish, you chilled him in the river for twelve years.
When Laila's[18] love was publicly proclaimed, Majnun locked eyes with her. You made him suck streams of love's milk when he spent a year in the well.
When love rushed toward Hir, Ranjha had his ears split.[19] Mirza[20] sacrificed his head when he arrived to marry Sahiban.
You made Sassi[21] wander in the deserts and cast Sohni[22] adrift on an unbaked pot. Later Roda's[23] reputation was ruined, and you cut him to pieces.
You had the brothers' armies[24] slaughtered and had the water skins chewed by rats.[25] I have seen your power, oh lord, and my head is sacrificed to you.
When the Kauravs and Pandavs[26] fought, you had eighteen great hosts destroyed. Brothers killed full brothers. What justice did you practice there?
Namrud[27] called himself God and fired an arrow at the lord. You caused Namrud to be killed by a mosquito and had Qarun[28] swallowed up by the earth.
When Pharaoh[29] called himself God, you made him put on a great show of pomp. You drowned him in the river Nile, where you slew him because of his arrogance.
You sounded the conch when attacking Lanka,[30] and you had Lanka plundered by Ram. You made Harnakash[31] create a stretch of paradise; you slew him at the gate.

ਸੀਤਾ ਦਹਿਸਰ ਲਈ ਬੇਚਾਰੀ, ਤਦ ਹਨੂਵੰਤ ਲੰਕਾ ਸਾੜੀ
ਰਾਵਣ ਦੀ ਸਭ ਢਾਹ ਅਟਾਰੀ, ਓੜਕ ਰਾਵਣ ਮਾਰਿਆ ਈ

ਗੋਪੀਆਂ ਨਾਲ ਕੀ ਚੱਜ ਕਮਾਇਓ, ਮੱਖਣ ਕਾਹਨ ਤੋਂ ਲੁਟਵਾਇਓ
ਰਾਜੇ ਕੰਸ ਨੂੰ ਪਕੜ ਮੰਗਾਇਓ, ਬੋਦੀਓਂ ਪਕੜ ਪਛਾੜਿਆ ਈ

ਆਪੇ ਚਾ ਇਮਾਮ ਬਣਾਇਆ, ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਯਜ਼ੀਦ ਲੜਾਇਆ
ਚੌਧੀਂ ਤਬਕੀਂ ਸ਼ੋਰ ਮਚਾਇਆ, ਸਿਰ ਨੇਜ਼ੇ ਤੇ ਚਾੜ੍ਹਿਆ ਈ

ਮੁਗ਼ਲਾਂ ਜ਼ਹਿਰ ਪਿਆਲੇ ਪੀਤੇ, ਭੂਰੀਆਂ ਵਾਲੇ ਰਾਜੇ ਕੀਤੇ
ਸਭ ਅਸ਼ਰਾਫ਼ ਫਿਰਨ ਚੁੱਪ ਕੀਤੇ, ਭਲਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਝਾੜਿਆ ਈ

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਾਹ ਫ਼ਕੀਰ ਵਿਚਾਰਾ, ਕਰ ਕਰ ਚੱਲਿਆ ਕੂਚ ਨਗਾਰਾ
ਰੋਸ਼ਨ ਜਗ ਵਿਚ ਨਾਮ ਹਮਾਰਾ, ਨੂਰੋਂ ਸਿਰਜ ਉਤਾਰਿਆ ਈ

੧੪੪

ਰਾਂਝਾ ਜੋਗੀੜਾ ਬਣ ਆਇਆ, ਵਾਹ ਵਾਹ ਸਾਂਗੀ ਸਾਂਗ ਰਚਾਇਆ

ਇਸ ਜੋਗੀ ਦੇ ਨੈਣ ਕਟੋਰੇ, ਬਾਜ਼ਾਂ ਵਾਂਗੂੰ ਲੈਂਦੇ ਡੋਰੇ
ਮੁਖ ਡਿਠਿਆਂ ਦੁਖ ਜਾਵਣ ਝੋਰੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਖੀਆਂ ਲਾਲ ਲਖਾਇਆ[1]

ਏਸ ਜੋਗੀ ਦੀ ਕੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ, ਕੰਨ ਵਿਚ ਮੁੰਦਰਾਂ ਗਲ ਵਿਚ ਗਾਨੀ
ਸੂਰਤ ਇਸ ਦੀ ਯੂਸਫ਼ ਸਾਨੀ, ਇਸ ਅਲਫ਼ੋਂ ਅਹਦ ਬਣਾਇਆ

When Ravan the ten-headed abducted poor Sita,[32] Hanuman burned Lanka. Ravan was completely humiliated, and finally you killed him.
What tricks you performed with the Gopis.[33] You caused Krishna to steal the butter. You arrested and summoned Kans the king, seizing him by the topknot and throwing him down.
It was you who created the Imam[34] and made Yazid fight with him. Uproar broke out in the fourteen spheres, when you stuck his head upon a spear.
The Mughals drank cups of poison; you made men in rough blankets[35] into kings. The nobles all go about in silence; you have truly disgraced them.
Bullhe Shah is a poor fakir; he has departed, proclaiming to the sound of the drum: "Our name is glorious in the world; you have created us from light and saved us!"

144

Ranjha has come as a yogi. What a show the actor[1] has put on!
This yogi's eyes are goblets. They hunt like hawks. With the sight of his face, sorrows and worries disappear. These eyes have shown me something precious.
What is the mark of this yogi? He has rings in his ears and beads around his neck. In appearance he is a second Yusuf.[2] He has turned *alif* into Ahad.[3]

ਰਾਂਝਾ ਜੋਗੀ ਤੇ ਮੈਂ ਜੋਗਿਆਨੀ, ਇਸ ਦੀ ਖ਼ਾਤਰ ਭਰਸਾਂ ਪਾਣੀ
ਐਵੇਂ ਪਿਛਲੀ ਉਮਰ ਵਿਹਾਣੀ, ਏਸ ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਭਰਮਾਇਆ

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਦੀ ਇਹ ਗਤ ਪਾਏ, ਪ੍ਰੀਤ ਪੁਰਾਣੀ ਸ਼ੋਰ ਮਚਾਏ
ਇਹ ਗੱਲ ਕੀਕੂੰ ਛੁਪੇ ਛੁਪਾਏ, ਇਹ ਤਖ਼ਤ ਹਜ਼ਾਰਿਓਂ ਧਾਇਆ

੧੪੫

ਰਾਂਝਾ ਰਾਂਝਾ ਕਰਦੀ, ਹੁਣ ਮੈਂ ਆਪੇ ਰਾਂਝਾ ਹੋਈ
ਸੱਦੋ ਮੈਨੂੰ ਧੀਦੋ ਰਾਂਝਾ, ਹੀਰ ਨਾ ਆਖੋ ਕੋਈ

ਰਾਂਝਾ ਮੈਂ ਵਿਚ ਮੈਂ ਰਾਂਝੇ ਵਿਚ, ਹੋ ਖ਼ਿਆਲ ਨਾ ਕੋਈ
ਮੈਂ ਨਾਹੀਂ ਉਹ ਆਪੇ ਅਪਣੀ, ਆਪ ਕਰੇ ਦਿਲਜੋਈ

ਜੋ ਕੋਈ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਵੱਸੇ, ਜ਼ਾਤ ਅਸਾਡੀ ਸੋਈ
ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਲ ਮੈਂ ਨੇਹੁੰ ਲਗਾਇਆ, ਓਹੋ ਜੇਹੀ ਹੋਈ

ਹੱਥ ਖੂੰਡੀ ਮੇਰੇ ਅੱਗੇ ਮੰਗੂ, ਮੋਢੇ ਭੂਰਾ ਲੋਈ
ਤਖ਼ਤ ਹਜ਼ਾਰੇ ਲੈ ਚੱਲ ਬੁੱਲ੍ਹਿਆ, ਸਿਆਲੀਂ ਮਿਲੇ ਨਾ ਢੋਈ

Ranjha is a yogi and I am his yogini. For his sake I will fetch water. I wasted my former life to no purpose. Now he has entranced me.
Bullha finds this ecstasy in the lord. Our love of long standing has created havoc. How can this be concealed? He has come here quickly from Takht Hazara.

145

Through[1] repeating “Ranjha, Ranjha,” I have myself now become Ranjha. Call me Dhido[2] Ranjha, let no one call me Hir.
Ranjha is in me and I am in Ranjha, this is my only thought. There is no me, there is only him, and he is the one who shows tender care for himself.
Whoever dwells within us determines who we are. I have become just like the one I love.
With a staff in my hand I drive the buffaloes before me, wearing a rough blanket around my shoulders. Take me to Takht Hazara, Bullha, I can find no refuge with the Sials.

੧੪੬

ਰੈਣ ਗਈ ਲਟਕੇ ਸਭ ਤਾਰੇ, ਅਬ ਤੋ ਜਾਗ ਮੁਸਾਫ਼ਰ ਪਿਆਰੇ

ਆਵਾਗੌਣ ਸਰਾਈਂ ਡੇਰੇ, ਸਾਥ ਤਿਆਰ ਮੁਸਾਫ਼ਰ ਤੇਰੇ
ਅਜੇ ਨਾ ਸੁਣਿਓ ਕੂਚ ਨਕਾਰੇ

ਕਰ ਲੈ ਅਜ ਕਰਨੀ ਦੀ ਬੇਰਾ, ਬਹੁੜ ਨਾ ਹੋਸੀ ਆਵਣ ਤੇਰਾ
ਸਾਥੀ ਚੱਲੋ ਚੱਲ ਪੁਕਾਰੇ

ਕਿਆ ਸਰਧਨ ਕਿਆ ਨਿਰਧਨ ਪੌੜੇ, ਅਪਣੇ ਅਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਕੋ ਦੌੜੇ
ਲਾਹਾ ਨਾਮ ਲੈ ਲਿਓ ਸੰਭਾਰੇ

ਮੋਤੀ ਚੂਨੀ ਪਾਰਸ ਪਾਸੇ, ਪਾਸ ਸਮੁੰਦਰ ਮਰੋ ਪਿਆਸੇ
ਖੋਲ੍ਹ ਅੱਖੀਂ ਉੱਠ ਬਹੁ ਬਿਕਾਰੇ

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਦੀ ਪੈਰੀਂ ਪੜੀਏ, ਗ਼ਫ਼ਲਤ ਛਡ ਕੁਝ ਹੀਲਾ ਕਰੀਏ
ਮਿਰਗ ਜਤਨ ਬਿਨ ਖੇਤ ਉਜਾੜੇ

੧੪੭

ਰੋਜ਼ੇ ਹੱਜ ਨਮਾਜ਼ ਨੀ ਮਾਏ, ਮੈਨੂੰ ਪੀਆ ਨੇ ਆਣ ਭੁਲਾਏ

ਜਾਂ ਪੀਆ ਦੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਪਈਆਂ, ਮੰਤਕ ਨਹਵ ਸੱਭੇ ਭੁੱਲ ਗਈਆਂ
ਉਸ ਅਨਹਦ ਤਾਰ ਵਜਾਏ

146

The night is over, all the stars are dim. Now is the time to wake up, dear traveler.
You are encamped in the caravanserai of the cycle of birth and death. Your fellow travelers are ready. You have still not heard the departure drum.
Take action, for now is the time to act. You will not be coming here again. Your companions call out: "Come on, let us go."
Both rich and poor are weak. They have all run off to their own countries. Take the name as your profit, and guard it carefully.
Pearls and jewels and the philosopher's stone[1] are right next to you. The ocean is near, but you are dying of thirst.[2] Open your eyes and get up, you useless wretch.
Bullha, let us fall at the lord's feet. Let us abandon heedlessness and take active steps. If you make no effort, the deer[3] will wreck the field.

147

Fasts and pilgrimage and prayer, Mother, are all forgotten when my beloved comes.
When I got news of the beloved, I forgot all about logic and syntax. He played the unstruck music[1] on his string.

ਜਾਂ ਮੈਂ ਪੀਆ ਮੇਰੇ ਘਰ ਆਇਆ, ਭੁਲ ਗਿਆ ਮੈਨੂੰ ਸ਼ਰਹ ਵਕਾਇਆ
ਹਰ ਮਜ਼ਹਰ ਵਿਚ ਉਹਾ ਦਿਸਦਾ, ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ ਜਲਵਾ ਜਿਸ ਦਾ ਲੋਕਾਂ
ਖ਼ਬਰ ਨਾ ਕਾਏ

੧੪੮

'ਲਨ ਤਰਾਨੀ' ਦੱਸ ਕੇ ਜਾਨੀ, ਹੁਣ ਕਿਉਂ ਮੁੱਖ ਛੁਪਾਇਆ ਈ

ਮੈਂ ਢੋਲਣ ਵਿਚ ਫ਼ਰਕ ਨਾ ਕੋਈ, 'ਐਨ ਮਾ' ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਈ
ਆਓ ਸਜਣ ਗਲ ਲੱਗ ਸਵਾਂ ਮੈਂ, ਹੁਣ ਕੀ ਘੁੰਗਟ ਪਾਇਆ ਈ

ਤਨ ਸਾਬਰ ਦੇ ਕੀੜੇ ਪਾਏ, ਜੋ ਝੜਿਆ ਸੋ ਪਾਇਆ ਈ
ਮਨਸੂਰ ਕੋਲੋਂ ਕੁਝ ਜ਼ਾਹਰ ਹੋਇਆ, ਸੂਲੀ ਪਕੜ ਚੜ੍ਹਾਇਆ ਈ

ਦੱਸੋ ਨੁਕਤਾ ਜ਼ਾਤ ਇਲਾਹੀ, ਸਜਦਾ ਕਿਸ ਕਰਾਇਆ ਈ
ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਦਾ ਹੁਕਮ ਨਾ ਮੰਨਿਆ, ਸ਼ੈਤਾਨ ਖ਼ੁਆਰ ਕਰਾਇਆ ਈ

When the beloved came to my house, I forgot the *Commentary on the Wiqāya*.[2] In every scene, he alone appears, the one whose glory is inside and outside. People know nothing at all.

148

My love, you told me *You shall not see me*.[1] Now why have you hidden your face?

There is no difference between me and my beloved. You ordained *Wherever*.[2] Come, beloved, and let me sleep in your embrace. Why have you veiled yourself?

You put the worms in the body of Ayub the patient.[3] You put back any that dropped off him. Something was revealed by Mansur.[4] You had him arrested and put on the gallows.

Explain this point about the divine essence. Whom did you cause to prostrate themselves?[5] Bullha, when Satan[6] did not obey the lord's command, you brought about his disgrace.

੧੪੯

ਵਤ ਨਾ ਕਰਸਾਂ ਮਾਣ ਰੰਝੇਟੇ ਯਾਰ ਦਾ ਵੇ ਅੜਿਆ

ਜਾਨ ਕਰਾਂ ਕੁਰਬਾਨ ਭੇਤ ਨਾ ਦਸਨਾ ਏਂ ਵੇ ਅੜਿਆ
ਢੂੰਡਾਂ ਤਕੀਏ ਦੁਆਰ ਤੈਨੂੰ ਉੱਠ ਨਸਨਾ ਏਂ ਵੇ ਅੜਿਆ
ਰਲ ਮਿਲ ਸਈਆਂ ਪੁੱਛਣ ਗਈਆਂ, ਹੋਇਆ ਵਕਤ ਭੰਡਾਰ ਦਾ
ਵੇ ਅੜਿਆ

ਇਸ਼ਕ ਅੱਲਾ ਦੀ ਜ਼ਾਤ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਮਿਹਣਾ ਵੇ ਅੜਿਆ
ਕਿਹਨੂੰ ਕਰਾਂ ਪੁਕਾਰ ਕਿਸੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ ਵੇ ਅੜਿਆ
ਓਸੇ ਦੀ ਗੱਲ ਉਹੋ ਜਾਣੇ, ਕੌਣ ਕੋਈ ਦਮ ਮਾਰਦਾ ਵੇ ਅੜਿਆ

ਅੱਜ ਅਜੋਕੜੀ ਰਾਤ ਮੇਰੇ ਘਰ ਵੱਸ ਖਾਂ ਵੇ ਅੜਿਆ
ਦਿਲ ਦੀਆਂ ਘੁੰਢੀਆਂ ਖੋਲ੍ਹ ਅਸਾਂ ਨਾਲ ਹੱਸ ਖਾਂ ਵੇ ਅੜਿਆ
ਦਿਲਬਰ ਯਾਰ ਇਕਰਾਰ ਕੀਤੋਈ, ਕੀ ਇਤਬਾਰ ਸੋਹਣੇ ਯਾਰ ਦਾ
ਵੇ ਅੜਿਆ

ਇਕ ਕਰਦੀਆਂ ਖ਼ੁਦੀ ਹੰਕਾਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਤਾਰਨਾ ਏਂ ਵੇ ਅੜਿਆ
ਇਕ ਪਿੱਛੇ ਫਿਰਨ ਖ਼ੁਆਰ ਸੜੀਆਂ ਨੂੰ ਸਾੜਨਾ ਏਂ ਵੇ ਅੜਿਆ
ਮੈਂਡੇ ਸੋਹਣੇ ਯਾਰ ਕੀ ਇਤਬਾਰ ਤੇਰੇ ਪਿਆਰ ਦਾ ਵੇ ਅੜਿਆ

ਚਿੱਕੜ ਭਰੀਆਂ ਨਾਲ ਉੱਠ ਝੁੰਬਰ ਘੱਤਨਾ ਏਂ ਵੇ ਅੜਿਆ
ਮੈਂ ਲਾਇਆ ਹਾਰ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਮੈਥੋਂ ਉੱਠ ਨੱਸਨਾ ਏਂ ਵੇ ਅੜਿਆ
ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਘਰ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਵਕਤ ਦੀਦਾਰ ਦਾ ਵੇ ਅੜਿਆ

149

Never again will I boast about my beloved Ranjha, oh.[1]
I sacrifice my life, but you do not reveal your secret.
I search for you at the gate of the shrine, but you get up and flee. My girlfriends have got together and have gone to ask: "Is it time for the spinning party, oh?"
Love is the divine essence, but people reproach me for it.
To whom shall I cry out, when no one is going to stand by me? He is the one who knows about himself; who else dares open his mouth, oh?
Spend today, this very night, in my house. Undo the knots[2] in your heart and laugh with me. You gave me your promise, darling, but what trust can there be in my beautiful beloved, oh?
Some are full of selfish pride, but you deliver them across.
Some follow you in disgrace, but you consume those who are already consumed. My beautiful beloved, what trust can there be in your love, oh?
You get up and join in the dance[3] with those who are covered in mud. I am beautifully dressed, but you run away from me. Bullha, the beloved has come to my house, and the time when I see him is dear to me, oh.

੧੫੦

ਵਲ ਪਰਦੇ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਯਾਰ, ਆਪੇ ਮੇਲ ਮਿਲਾਇਆ ਏ

ਹੁਣ ਮੈਂ ਮੋਈ ਨੀ ਮੇਰੀਏ ਮਾਂ, ਮੇਰੀ ਪੂਣੀ ਲੈ ਗਿਆ ਕਾਂ
ਪਿੰਡ ਡੌਂ ਡੌਂ ਕਰਦੀ ਜਾਂ, ਜਿਸ ਮੇਰਾ ਵਤਨ ਛੁਡਾਇਆ ਏ

ਕਾਂਵਾਂ ਪੂਣੀ ਦਈਂ ਪੀਆ ਦੇ ਨਾਂ, ਤੇਰੀਆਂ ਮਿੰਨਤਾਂ ਕਰਦੀ ਹਾਂ
ਜ਼ਰਬਾਂ ਤੇਰੀਆਂ ਜਰਨੀ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਮੈਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਾਇਆ ਏ

ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਭਲਾ ਨ ਲਗਦਾ ਸ਼ੋਰ, ਮੈਂ ਘਰ ਖਿੜਿਆ ਸ਼ਗੂਫ਼ਾ ਹੋਰ
ਬੇ ਨਾ ਤੇ ਨਾ ਸੇ ਨਾ ਹੋਰ, ਇੱਕੋ ਅਲਫ਼ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਏ

ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਮਜਨੂੰ ਆਖੋ ਨਾ, ਦਿਨ ਦਿਨ ਲੈਲਾ ਹੁੰਦਾ ਜਾਂ
ਡੇਰਾ ਯਾਰ ਬਣਾਏ ਤਾਂ, ਇਹ ਤਨ ਬੰਗਲਾ ਬਣਾਇਆ ਏ

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਇਨਾਇਤ ਕਰੇ ਹਜ਼ਾਰ, ਇਹੋ ਕੌਲ ਇਹੋ ਤਕਰਾਰ
ਵਲ ਪਰਦੇ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਯਾਰ, ਆਪੇ ਮੇਲ ਮਿਲਾਇਆ ਏ

੧੫੧

ਵਾਹ ਸੋਹਣਿਆ ਤੇਰੀ ਚਾਲ ਅਜਾਇਬ, ਲਟਕਾਂ ਨਾਲ ਚਲੇਂਦੇ ਓ

ਆਪੇ ਜ਼ਾਹਰ ਆਪੇ ਬਾਤਨ, ਆਪੇ ਲੁਕ ਲੁਕ ਬਹਿੰਦੇ ਓ
ਆਪੇ ਮੁੱਲਾਂ ਆਪੇ ਕਾਜ਼ੀ, ਆਪੇ ਇਲਮ ਪੜ੍ਹੇਂਦੇਂ ਓ

150

My beloved set me behind a veil.[1] He is the one who has brought us together.
Oh Mother, now I am dead. The crow has taken away my cotton roll.[2] Then I create a loud noise over the one who made me leave my homeland.
Oh crow, give me my cotton roll in the name of the beloved, I entreat you. I suffer the blows given by you, who have set me at a distance.
Now I do not like all this noise. Another bud has blossomed in my house. He has not taught me *be* or *te* or *se* or anything else, only *alif*.[3]
Now do not call me Majnun,[4] when I am Laila every day. The beloved created this body of mine as a bungalow for him to stay in.
If Inayat creates thousands of Bullhas, all that they will say and all that they will repeat is this: "My beloved put me behind a veil. He is the one who has brought us together."

151

How wonderfully you move, beloved. Your movements are full of grace.
It is you who are manifest and you who are concealed. It is you who sit there after concealing yourself. It is you who are the mullah and you who are the *qazi*. It is you who impart instruction.

ਘੱਤ ਜ਼ੁੰਨਾਰ ਕੁਫ਼ਰ ਦਾ ਗਲ ਵਿਚ, ਬੁਤਖ਼ਾਨੇ ਵੜ ਬਹਿੰਦੇ ਓ
'ਲੌਲਾਕ ਲਮਾ ਅਫ਼ਲਾਕ' ਵਿਚਾਰੋ, ਆਪੇ ਧੁੰਮ ਮਚੇਂਦੇ ਓ

ਜ਼ਾਤ ਤੋਂ ਹੈ ਅਸ਼ਰਾਫ਼ ਰੰਝੇਟਾ, ਲਾਇਆਂ ਦੀ ਲਾਜ ਰਖੇਂਦੇ ਓ
ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਇਨਾਇਤ ਮੈਨੂੰ, ਪਲ ਪਲ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਂਦੇ ਓ

੧੫੨

ਵਾਹ ਵਾਹ ਛਿੰਝ ਪਈ ਦਰਬਾਰ, ਖ਼ਲਕ ਤਮਾਸ਼ੇ ਆਈ ਯਾਰ

ਅਸਾਂ ਅਜ ਕੀ ਕੀਤਾ ਕਲ ਕੀ ਕਰਨਾ, ਭੱਠ ਅਸਾਡਾ ਆਇਆ
ਐਸੀ ਵਾਹ ਕਿਆਰੀ ਬੀਜੀ, ਚਿੜੀਆਂ ਖੇਤ ਵੰਜਾਇਆ
ਜਿਹੜੇ ਮਗਰ ਪਿਆਦੇ ਲੱਗੇ, ਉਠ ਚੱਲੇ ਪੂਤਾ ਤਾਰ

ਇਕ ਉਲਾਮ੍ਹਾ ਸਈਆਂ ਦਾ ਹੈ, ਦੂਜਾ ਹੈ ਸੰਸਾਰ
ਨੰਗ ਨਾਮੂਸ ਏਥੋਂ ਦੇ ਏਥੇ, ਲਾਹ ਪਗੜੀ ਭੋਏਂ ਮਾਰ
ਨਾਮ ਸਾਈਂ ਦੇ ਕੰਡੇ ਬਵਾਏ, ਖਿਲ ਪਈ ਗੁਲਜ਼ਾਰ

ਨੱਢਾ ਗਿਰਦਾ ਬੁੱਢਾ ਗਿਰਦਾ, ਆਪੋ ਅਪਣੀ ਵਾਰੀ
ਕੀ ਬੀਵੀ ਕੀ ਬਾਂਦੀ ਲੌਂਡੀ, ਕੀ ਧੋਬਣ ਭਠਿਆਰੀ
ਅਮਲਾਂ ਸੇਤੀ ਹੋਣ ਨਬੇੜੇ, ਨਬੀ ਲੰਘਾਵੇ ਪਾਰ

You wrap the girdle[1] of unbelief around your neck. You go into the idol temple[2] and sit there. Think on *If it were not for you . . . the heavens.*[3] This is the loud message you proclaim.
Ranjha is noble by caste.[4] You protect those who seek protection from you. As Shah Inayat, you show yourself to Bullha all the time.

152

What a wonderful contest[1] there is at the court. People have come to the show, my friend.
What have we done today, and what must we do tomorrow? Our coming has been of no avail. What a wonderful flower bed was planted, but the birds have destroyed the field. The constables[2] who pursued us have gone off to pay in our taxes.
Not only do I have to endure the taunting of my girlfriends, but there is also the world. Worldly reputation belongs here. Take off your turban and throw it on the ground.[3] Since I planted thorns in the name of the lord, the garden has blossomed.
The youngster falls,[4] the old man falls, each in their turn. Mistress or handmaiden, washerwoman or innkeeper's wife, all have their fate decided according to their deeds. The Prophet delivers us.

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਜਾਵੇ, ਅਪਣਾ ਭਾਣਾ ਕਰਦਾ
ਗੁਨੋ ਗੁਨੀ ਭਾਂਡੇ ਘੜ ਕੇ, ਠੀਕਰੀਆਂ ਕਰ ਧਰਦਾ
ਇਹ ਤਮਾਸ਼ਾ ਵੇਖ ਕੇ ਚਲ, ਤੇ ਅਗਲਾ ਵੇਖ ਬਜ਼ਾਰ

੧੫੩

ਵਾਹ ਵਾਹ ਮਾਟੀ ਦੀ ਗੁਲਜ਼ਾਰ, ਮਾਟੀ ਕੁਦਮ ਕਰੇਂਦੀ ਯਾਰ

ਮਾਟੀ ਜੋੜਾ ਮਾਟੀ ਘੋੜਾ, ਮਾਟੀ ਦਾ ਅਸਵਾਰ
ਮਾਟੀ ਮਾਟੀ ਨੂੰ ਦੌੜਾਏ, ਮਾਟੀ ਦਾ ਖੜਕਾਰ

ਮਾਟੀ ਮਾਟੀ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲੱਗੀ, ਮਾਟੀ ਦੇ ਹਥਿਆਰ
ਜਿਸ ਮਾਟੀ ਪਰ ਬਹੁਤੀ ਮਾਟੀ, ਤਿਸ ਮਾਟੀ ਹੰਕਾਰ

ਮਾਟੀ ਬਾਗ਼ ਬਗ਼ੀਚਾ ਮਾਟੀ, ਮਾਟੀ ਦੀ ਗ਼ੁਲਜ਼ਾਰ
ਮਾਟੀ ਮਾਟੀ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਆਈ, ਮਾਟੀ ਦੀ ਏ ਬਹਾਰ

ਹਸ ਖੇਡ ਮੁੜ ਮਾਟੀ ਹੋਈ, ਮਾਟੀ ਪਾਓਂ ਪਸਾਰ
ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਇਹ ਬੁਝਾਰਤ ਬੁੱਝੇਂ, ਲਾਹ ਸਿਰੋਂ ਭੋਏਂ ਮਾਰ

Bullha goes to see the lord, according to his will.[5] He fashions pots of many kinds, then breaks them into pieces. Look at this show, then move on and look at the next bazaar.

153

This flower bed of earth is wonderful. Earth goes strutting along, my friend.
The costume is earth, the horse is earth, and the rider is earth. Earth drives earth along, and the clatter it makes is earth.
Earth starts to strike earth, using weapons of earth. The earth, which has plenty of earth on it, is proud.
The garden is earth, the orchard is earth, the flower bed is earth. Earth comes out to look at earth, this spring is made of earth.
After laughing and playing, it turns to earth, and earth stretches itself out. Bullha, if you guess this riddle, remove it[1] from your head and throw it on the ground.

੧੫੪

ਵਾਹ ਵਾਹ ਰਮਜ਼ ਸਜਣ ਦੀ ਹੋਰ, ਆਸ਼ਕ ਬਿਨਾਂ ਨਾ ਸਮਝੇ ਕੋਰ

ਕੋਠੇ ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਦੇਵਾਂ ਹੋਕਾ, ਇਸ਼ਕ ਵਿਹਾਜਿਓ ਕੋਈ ਨਾ ਲੋਕਾ
ਇਸ ਦਾ ਮੂਲ ਨਾ ਖਾਣਾ ਧੋਖਾ, ਜੰਗਲ ਬਸਤੀ ਮਿਲੇ ਨਾ ਠੋਰ

ਆਸ਼ਕ ਦੋਹੀਂ ਜਹਾਨੀਂ ਮੁੱਠੇ, ਨਾਜ਼ ਮਾਸ਼ੂਕਾਂ ਦੇ ਉਹ ਕੁੱਠੇ
ਇਸ਼ਕ ਦਾ ਫੱਟਿਆ ਕੋਈ ਨਾ ਛੁੱਟੇ, ਕੀਤੋਸੂ ਬਾਂਦਾ ਫੱਟ ਬਲੋਰ

ਦੇ ਦੀਦਾਰ ਹੋਇਆ ਜਦ ਰਾਹੀ, ਅਚਣਚੇਤ ਪਈ ਗਲ ਫਾਹੀ
ਡਾਢੀ ਕੀਤੀ ਲਾਪਰਵਾਹੀ, ਮੈਨੂੰ ਮਿਲ ਗਿਆ ਠੱਗ ਲਹੋਰ

੫ ਸ਼ੀਰੀਂ ਹੈ ਬਿਰਹੋਂ ਦਾ ਖਾਣਾ, ਕੋਹ ਚੋਟੀ ਫ਼ਰਹਾਦ ਨਿਮਾਣਾ
ਯੂਸਫ਼ ਮਿਸਰ ਬਜ਼ਾਰ ਵਿਕਾਣਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਨਾਹੀਂ ਵੇਖਣ ਕੋਰ

ਲੈਲਾ ਮਜਨੂੰ ਦੋਵੇਂ ਬਰਦੇ, ਸੋਹਣੀ ਡੁੱਬੀ ਵਿਚ ਬਹਰ ਦੇ
ਹੀਰ ਵੰਜਾਏ ਸੱਭੇ ਘਰ ਦੇ, ਇਸ ਦੀ ਛਿੱਕੀ ਮਾਹੀ ਡੋਰ

ਆਸ਼ਕ ਫਿਰਦੇ ਚੁੱਪ ਚੁਪਾਤੇ, ਜੈਸਾ ਮਸਤ ਸਦਾ ਮਧ ਮਾਤੇ
ਦਾਮ ਜ਼ੁਲਫ਼ ਦੇ ਅੰਦਰ ਫਾਥੇ, ਓਥੇ ਚੱਲੇ ਵੱਸ ਨਾ ਜ਼ੋਰ

ਜੇ ਉਹ ਆਣ ਮਿਲੇ ਦਿਲਜਾਨੀ, ਉਸ ਤੋਂ ਜਾਨ ਕਰਾਂ ਕੁਰਬਾਨੀ
ਸੂਰਤ ਦੇ ਵਿਚ ਯੂਸਫ਼ ਸਾਨੀ, ਆਲਮ ਦੇ ਵਿਚ ਜਿਸ ਦਾ ਸ਼ੋਰ

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨਾ ਵੇਖੇ, ਜੋ ਵੇਖੇ ਸੋ ਕਿਸੇ ਨਾ ਲੇਖ ਏ
ਉਸ ਦਾ ਰੰਗ ਨਾ ਰੂਪ ਨਾ ਰੇਖ ਏ, ਉਹ ਈ ਹੋਵੇ ਹੋ ਕੇ ਚੋਰ

154

The hints that the beloved sends out are something wonderfully different. Except for the lover, all are blind and unable to understand them.
I climb up to the roof terrace and cry: Oh people, no one should purchase love. Make sure you are not deceived by it. No refuge from it can be found in the jungle or in the village.
Lovers are destroyed in both worlds. They are slain by the airs and graces of their beloveds. No one who has been wounded by love is healed. It tears open wounds that have been bound up.
He let me see him, then went on his way. Suddenly a noose slipped around my neck. He displayed supreme indifference. I encountered the robber from Lahore.[1]
Shirin suffered separation. Farhad[2] was in a sorry state on the mountaintop. Yusuf[3] was sold in the bazaars of Egypt. They were blind and did not see who he was.
Laila and Majnun[4] were both enslaved. Sohni[5] drowned in the river. Hir destroyed her whole family. Her beloved was pulling her string.
Lovers roam in silence. They are drunk, like those who are always intoxicated with wine. Those caught in the tress's curl have no strength or power to act.
If my beloved comes to me, I will sacrifice my life to him. In appearance he is a second Yusuf,[6] because of whom the whole world is in uproar.
Bullha, no one sees the lord. Those who do so can hardly be counted. He has no color, form, or mark. He is the one who exists as a thief.

੧੫੫

ਵੇਖੋ ਨੀ ਸ਼ਹੁ ਇਨਾਇਤ ਸਾਈਂ, ਮੈਂ ਨਾਲ ਕਰਦਾ ਕਿਵੇਂ ਅਦਾਈਂ

ਕਦੀ ਆਵੇ ਕਦੀ ਆਵੇ ਨਾਹੀਂ, ਤਿਉਂ ਤਿਉਂ ਮੈਨੂੰ ਭੜਕਣ ਭਾਹੀਂ
ਨਾਮ ਅੱਲ੍ਹਾ ਪੈਗ਼ਾਮ ਸੁਣਾਈਂ, ਮੁਖ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਨਾ ਤਰਸਾਈਂ

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਕੇਹੀ ਲਾਈ ਮੈਨੂੰ, ਰਾਤ ਹਨ੍ਹੇਰ ਉੱਠ ਟੁਰਦੀ ਨੈਂ ਨੂੰ
ਜਿਸ ਓਝੜ ਤੋਂ ਸਭ ਕੋਈ ਡਰਦਾ, ਸੋ ਮੈਂ ਢੂੰਡਾਂ ਚਾਈਂ ਚਾਈਂ

੧੫੬

ਵੇਖੋ ਨੀ ਕੀ ਕਰ ਗਿਆ ਮਾਹੀ, ਲੈ ਦੇ ਕੇ ਦਿਲ ਹੋ ਗਿਆ ਰਾਹੀ

ਅੰਮਾਂ ਝਿੜਕੇ ਬਾਬਲ ਮਾਰੇ, ਤਾਅਨੇ ਦੇਂਦੇ ਵੀਰ ਪਿਆਰੇ
ਮੈਂ ਜੇਹੀ ਬੁਰੀ ਬੁਰਿਆਰ ਵੇ ਲੋਕਾ, ਮੈਨੂੰ ਦਿਓ ਓਤੇ ਵੱਲ ਤ੍ਰਾਹੀ

ਆ ਬੂਹੇ ਤੇ ਨਾਦ ਵਜਾਇਆ, ਅਕਲ ਫ਼ਿਕਰ ਸਭ ਚਾ ਗਵਾਇਆ
ਅੱਲ੍ਹਾ ਦੀ ਸਹੁੰ ਅੱਲ੍ਹਾ ਜਾਣੇ, ਹਸਦਿਆਂ ਗਲ ਵਿਚ ਪੈ ਗਈ ਫਾਹੀ

ਰਹੁ ਇਸ਼ਕਾ ਕੀ ਕਰੇਂ ਅਖਾੜੇ, ਸ਼ਾਹ ਮਨਸੂਰ ਸੂਲੀ ਤੇ ਚਾੜ੍ਹੇ
ਆਣ ਬਣੀ ਜਦ ਨਾਲ ਅਸਾਡੇ, ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਮੂੰਹ ਤੋਂ ਲੋਈ ਲਾਹੀ

੫ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਹੁ ਦੇ ਇਸ਼ਕ ਰੰਜਾਣੀ, ਡੰਗੀ ਆਂ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਨਾਂਗ ਇਯਾਣੀ
ਅੱਜ ਅਜੋਕੀ ਪ੍ਰੀਤ ਨਾ ਜਾਣੀ, ਲੱਗੀ ਰੋਜ਼ ਅਜ਼ਲ ਦੀ ਆਹੀ

155

See how my lord Shah Inayat flirts with me.

Sometimes he comes, sometimes he does not. And so I am set ablaze. In the name of God, tell me your message. Do not make me long to see your face.

Bullha, what has the lord done to me? In the dark of the night I get up and go to the river.[1] In the wild country that everyone fears, I seek him eagerly.

156

Just look and see what the beloved has gone and done. After dealing in hearts, he has set off on his way.

My mother scolds me, my father beats me. My dear brothers reproach me. Oh people, is there anyone so bad and such an evildoer as I am? Chase me away in the same direction.[1]

He came to the door and sounded his horn.[2] He has totally destroyed reason and straight thinking. I swear by God that God alone knows my condition. Our merriment tied a noose around my neck.

Stop, love. Why do you set up these contests? You put Lord Mansur[3] up on the gallows. When it happened to me, Bullha lost all inhibition.[4]

Bullha, I am tormented by love. I am a poor wretch and have been bitten by a snake.[5] This is not a love of this moment. It started on the first day.

੧੫੭

ਵੇਖੋ ਨੀ ਪਿਆਰਾ ਮੈਨੂੰ ਸੁਫ਼ਨੇ ਮੇਂ ਛਲ ਗਿਆ

ਮੈਂ ਸੋਈ ਹੋਈ ਮੁੱਠੀ ਆਂ, ਮੈਂ ਵਾਂਗ ਜ਼ੁਲੈਖ਼ਾ ਕੁੱਠੀ ਆਂ
ਚਾ ਇਸ਼ਕ ਨੇ ਮੈਂ ਫੁੱਟੀ ਆਂ, ਮੇਰਾ ਬੰਦ ਬੰਦ ਹਲ ਗਿਆ

ਮੈਂ ਸਿਆਣੀਆਂ ਸਭ ਬੁਲਾਈਆਂ, ਮੈਂ ਔਂਸੀਆਂ ਸਭ ਪਵਾਈਆਂ
ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਨਜੂਮਾਈਆਂ, ਮੇਰੀ ਨੈਣੀਂ ਨੀਰ ਉਛਲ ਗਿਆ

ਨੇੜੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਆਈਦਾ, ਸਾਨੂੰ ਦੂਰੋਂ ਨਹੀਂ ਦਿਖਲਾਈਦਾ
ਨੱਜ਼ਾਰੇ ਤੋਂ ਡਰਾਈਦਾ, ਕੋਹ ਤੂਰ ਪਹਾੜ ਜਲ ਗਿਆ

ਪੀਆ ਨੇ ਨੈਣ ਬਾਣ ਲਾ ਕੇ, ਬਿਰਹੋਂ ਸੂੰ ਚੁਹਚੁਹਾ ਕੇ
ਫ਼ਰਹਾਦ ਤੋਂ ਕੋਹ ਕਟਾ ਕੇ, ਸ਼ੀਰੀਂ ਸੂੰ ਰਲ ਗਿਆ

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਆਪ ਤੋਂ ਲਭਾਈਦਾ, ਸ਼ਹੁ ਇਨਾਇਤ ਹੈ ਪਾਈਦਾ
ਨੇੜੇ ਹੀ ਪਛਤਾਈਦਾ, ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਅੱਜ ਸ਼ਹੁ ਮਿਲ[੧] ਗਿਆ

157

Look, my love has tricked me in a dream.
I slept and was deceived.[1] I have been slaughtered like Zulaikha.[2] I have exploded with love. My body has fallen apart.
I have called on the wise women and got them all to draw figures.[3] The astrologers have given me a blunt answer. My eyes are overflowing with tears.
Why should he not come near me? Why should he not show himself from afar? Why should I be made to fear a sight of him? Mount Sinai[4] is on fire.
My beloved shoots darts from his eyes, after steeping me in the dye of separation. He gets Farhad[5] to cut through the mountain before he is joined with Shirin.
Bullha, he lets himself be found. Shah Inayat is discovered. Very soon I may be filled with regrets, but today the lord has come to me.

Other Poems

ਅਠਵਾਰਾ

ਅ੧ ਸ਼ਨਿਚਰਵਾਰ

ਛਨਿਛਰ ਵਾਰ ਉਤਾਵਲੇ, ਵੇਖ ਸਜਣ ਦੀ ਸੋ
ਅਸਾਂ ਮੁੜ ਘਰ ਫੇਰ ਨਾ ਆਵਣਾ, ਜੋ ਹੋਣੀ ਹੋਗ ਸੋ ਹੋ
ਵਾਹ ਵਾਹ ਛਨਿਛਰਵਾਰ ਵਹੇਲੇ, ਦੁੱਖ ਸਜਣ ਦੇ ਮੈਂ ਵਲ ਪੇਲੇ
ਢੂੰਡਾਂ ਔਝੜ ਜੰਗਲ ਬੇਲੇ, ਅਧੜੀ ਰੈਣ ਕਵਲੜੇ ਵੇਲੇ
ਬਿਰਹੋਂ ਘੇਰੇ
ਕਿਹੜੇ ਟਾਂਗ ਤੁਸਾਡੀਆਂ ਤਾਂਘਾਂ, ਰਾਤੀਂ ਸੁਤੜੇ ਸ਼ੇਰ ਉਲਾਂਘਾਂ
ਉੱਚੀ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਕੂਕਾਂ ਚਾਂਘਾਂ, ਸੀਨੇ ਅੰਦਰ ਰਿੜਕਣ ਸਾਂਗਾਂ
ਪਿਆਰੇ ਤੇਰੀਆਂ

ਅ੨ ਐਤਵਾਰ

ਐਤਵਾਰ ਸੁਨੈਤ ਹੈਂ, ਜੋ ਜੋ ਕਦਮ ਧਰੇ
ਉਹ ਵੀ ਆਸ਼ਕ ਨਾ ਕਹੋ, ਸਿਰ ਦੇਂਦਾ ਉਜ਼ਰ ਕਰੇ
ਸੋ ਆਇਤ ਐਤਵਾਰ ਭਾਇਤ, ਵਿੱਚੋਂ ਜਾਏ ਹਿਜਰ ਦੀ ਸਾਇਤ
ਮੇਰੇ ਦੁਖ ਦੀ ਸੁਣੇ ਹਿਕਾਇਤ, ਆ ਇਨਾਇਤ ਕਰੇ ਹਿਦਾਇਤ
ਤਾਂ ਮੈਂ ਤਾਰੀ ਆਂ
ਤੇਰੀ ਯਾਰੀ ਜਹੀ ਨਾ ਯਾਰੀ, ਤੇਰੇ ਪਕੜ ਵਿਛੋੜੇ ਮਾਰੀ
ਇਸ਼ਕ ਤੁਸਾਡਾ ਕਿਆਮਤ ਸਾਰੀ, ਤਾਂਹੀਂ ਹੋਈ ਆਂ ਵੇਦਨ ਭਾਰੀ
ਕਰ ਕੁਝ ਕਾਰੀਆਂ

The Seven Days

A1 SATURDAY

On Saturday, I am impatient to get news of my beloved. I will not return home again, no matter what may happen.

Ah, ah, Saturday is painful. Sufferings on account of my beloved oppress me. I search the wilderness, the jungle, and the thickets, in the middle of the night and at bad times. I am beset by the pain of separation.

In my longing for you, it is as if I jump over sleeping tigers in the night. I climb up high and shriek and scream. Because of you, my love, spears churn in my breast.

A2 SUNDAY

Sunday is a suitable time for whoever steps forward. Do not call him a lover who excuses himself from offering up his head.

Sunday is pleasing. The time of separation goes away. He hears the story of my pain. If Inayat comes and gives me guidance, I am saved.

There is no love like yours. Separation from you has seized me and killed me. Your love is completely devastating, and that is why I am filled with suffering. At least offer me some remedy.

ਅ੩ ਸੋਮਵਾਰ

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਰੋਜ਼ ਸੋਮਵਾਰ ਦੇ, ਕਿਆ ਚਲ ਚਲ ਕਰੇ ਪੁਕਾਰ
ਅਗੇ ਲਖ ਕਰੋੜ ਸਹੇਲੀਆਂ, ਮੈਂ ਕਿਸ ਦੀ ਪਾਣੀਹਾਰ
ਮੈਂ ਦੁਖਿਆਰੀ ਦੁੱਖ ਸਵਾਰ, ਰੋਣਾ ਅੱਖੀਆਂ ਦਾ ਰੁਜ਼ਗਾਰ
ਮੇਰੀ ਖ਼ਬਰ ਨਾ ਲੈਂਦਾ ਯਾਰ, ਹੁਣ ਮੈਂ ਜਾਤਾ ਮੁਰਦੇ ਮਾਰ
ਮੋਇਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਦਾ
ਮੇਰੀ ਓਸੇ ਨਾਲ ਲੜਾਈ, ਜਿਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਬਰਛੀ ਲਾਈ
ਸੀਨੇ ਅੰਦਰ ਭਾਹ ਭੜਕਾਈ, ਕਟ ਕਟ ਖਾਏ ਬਿਰੋਂ ਕਸਾਈ
ਭਛਾਇਆ ਯਾਰ ਦਾ

ਅ੪ ਮੰਗਲਵਾਰ

ਮੰਗਲ ਮੈਂ ਗਲ ਪਾਣੀ ਆ ਗਿਆ, ਲਬਾਂ ਤੇ ਆਵਣਹਾਰ
ਮੈਂ ਘੁੰਮਣ ਘੇਰਾਂ ਘੇਰੀਆਂ, ਉਹ ਵੇਖੇ ਖਲਾ ਕਿਨਾਰ
ਮੰਗਲ ਬੰਦੀਵਾਨ ਦਿਲਾਂ ਦੇ, ਬੁੱਡੇ ਸ਼ਹੁ ਦਰਿਆਈਂ ਜਾਂਦੇ
ਕੱਪੜ ਕੜਕ ਦੁਪਹਿਰੀਂ ਖਾਂਦੇ, ਵਲ ਵਲ ਗ਼ੋਤਿਆਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਆਂਦੇ
ਮਾਰੇ ਯਾਰ ਦੇ
ਕੰਢੇ ਵੇਖ ਖਲਾ ਤਮਾਸ਼ਾ, ਸਾਡੀ ਮਰਗ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਹਾਸਾ
ਦਿਲ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਆਇਆ ਸੂ ਆਸਾ, ਵੇਖਾਂ ਦੇਸੀ ਕਦੋਂ ਦਿਲਾਸਾ
ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਦੇ

A3 MONDAY

Bullha, on Monday, what a cry of departure arises.
Thousands and millions of girls have preceded me. What do I count for?[1]
I am grief-stricken and am overtaken by suffering.
Weeping is my eyes' daily occupation. The beloved does not ask after me. Now I realize he is a corpse slayer who kills those who are already dead.
My struggle is with the one who has speared me. Fire rages in my breast. Separation is a butcher who cuts me up and eats me. I am fed to my beloved.

A4 TUESDAY

On Tuesday the water has come up to my neck; it is about to come up to my lips. I am surrounded by whirlpools. He stands on the bank and watches.
On Tuesday[2] the hearts are prisoners who drown in the rivers of the lord. The shoals roar at midday, coming toward the mouths of the divers, who are slain by the beloved.
He stands on the bank and watches the spectacle. My death is a joke to him. The hope of seeing him has entered my heart. Let me see when he will comfort me with love.

ਅਪ ਬੁੱਧਵਾਰ

ਬੁੱਧ ਸੁੱਧ ਰਹੀ ਮਹਿਬੂਬ ਦੀ, ਸੁੱਧ ਆਪਣੀ ਰਹੀ ਨਾ ਹੋਰ
ਮੈਂ ਬਲਿਹਾਰੀ ਓਸ ਦੇ, ਜੋ ਖਿਚਦਾ ਮੇਰੀ ਡੋਰ
ਬੁੱਧ ਸੁੱਧ ਆ ਗਿਆ ਬੁੱਧਵਾਰ, ਮੇਰੀ ਖ਼ਬਰ ਨਾ ਲਏ ਦਿਲਦਾਰ
ਸੁਖ ਦੁਖ ਤੋਂ ਘੱਤਾਂ ਵਾਰ, ਦੁੱਖਾਂ ਆਣ ਮਿਲਾਇਆ ਯਾਰ
ਪਿਆਰੇ ਤਾਰੀ ਆਂ
ਪਿਆਰੇ ਚੱਲਣ ਨ ਦੇਸਾਂ ਚਲਿਆ, ਲੈ ਕੇ ਨਾਲ ਜ਼ੁਲਫ਼ ਦੇ ਵਲਿਆ
ਉਹ ਚਲਿਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਛਲਿਆ, ਜਾਂ ਮੈਂ ਰਖਸਾਂ ਦਿਲ ਵਿਚ ਰਲਿਆ
ਲੈਸਾਂ ਵਾਰੀਆਂ

ਅਏ ਜੁਮੇਰਾਤ

ਜੁਮੇਰਾਤ ਸੁਹਾਵਣੀ, ਦੁੱਖ ਦਰਦ ਨਾ ਆਹਾ ਪਾਪ
ਉਹ ਜਾਮਾ ਸਾਡਾ ਪਹਿਨ ਕੇ, ਆਇਆ ਤਮਾਸ਼ੇ ਆਪ
ਅੱਗੋਂ ਆ ਗਈ ਜੁਮੇਰਾਤ, ਸ਼ਰਾਬੋਂ ਗਾਗਰ ਮਿਲੀ ਬਰਾਤ
ਲਗ ਗਿਆ ਮਸਤ ਪਿਆਲਾ ਹਾਥ, ਮੈਨੂੰ ਭੁਲ ਗਈ ਜ਼ਾਤ ਸਫ਼ਾਤ
ਦੀਵਾਨੀ ਹੋ ਰਹੀ
ਐਸੀ ਜ਼ਹਿਮਤ ਲੋਕ ਨਾ ਪਾਵਣ, ਮੁੱਲਾਂ ਘੋਲ ਤਵੀਜ਼ ਪਿਲਾਵਣ
ਪੜ੍ਹਨ ਅਜ਼ੀਮਤ ਜਿੰਨ ਬੁਲਾਵਣ, ਸਈਆਂ ਸ਼ਾਹ ਮਦਾਰ ਖਿਡਾਵਣ
ਮੈਂ ਚੁਪ ਹੋ ਰਹੀ

A5 WEDNESDAY

On Wednesday I was left aware only of the beloved, with no consciousness of myself. He tugs my string, and I am devoted to him.

Wednesday has brought awareness.[3] My beloved takes no notice of me. I sacrifice my happiness for suffering. My beloved has come and united me with grief. I am saved by my beloved.

I will not let my beloved depart. May he take me and ensnare me in his tresses. If he leaves I am deceived, but I will still keep him close in my heart. I will sacrifice myself to him.

A6 THURSDAY

Thursday is pleasant. There is no pain or suffering, no sighs or sin. He dresses himself as us and comes himself to watch the spectacle.

Thursday has come upon me. The wedding procession has come with flagons of wine. I am drunk with the cup in my hand. I have forgotten essence and attributes. I am crazy.

People should not trouble me. Mullahs prepare charms for me to drink. They recite spells and invoke jinns. My friends make Shah Madar[4] play. I am silent.

ਅ੭ ਜੁਮ੍ਹਾਂ

ਰੋਜ਼ ਜੁਮ੍ਹੇ ਦੇ ਬਖ਼ਸ਼ੀਆਂ, ਮੈਂ ਜਹੀਆਂ ਔਗਣਹਾਰ
ਫਿਰ ਉਹ ਕਿਉਂ ਨ ਬਖ਼ਸ਼ਸੀ, ਜਿਹੜੀ ਪੰਜ ਮੁਕੀਮ ਗੁਜ਼ਾਰ
ਜੁਮੇ ਦੀ ਹੋਰੋ ਹੋਰ ਬਹਾਰ, ਹੁਣ ਮੈਂ ਜਾਤਾ ਸਹੀ ਸਤਾਰ
ਬੀਬੀ ਬਾਂਦੀ ਬੇੜਾ ਪਾਰ, ਸਿਰ ਤੇ ਕਦਮ ਧਰੇਂਦਾ ਯਾਰ
ਸੁਹਾਗਣ ਹੋ ਰਹੀ
ਆਸ਼ਕ ਹੋ ਹੋ ਗੱਲਾਂ ਦੱਸੇਂ, ਛੋੜ ਮਸ਼ੂਕਾਂ ਕੈਂ ਵਲ ਨੱਸੇ
ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਅਸਾਡੇ ਵੱਸੇਂ, ਨਿਤ ਉਠ ਖੇਡੇ ਨਾਲੇ ਹੱਸੇਂ
ਗਲ ਲਗ ਸੋ ਰਹੀ

A7 FRIDAY

On Friday sinners like me are forgiven. So why should forgiveness not be granted to those who recite all five prayers?

Friday brings a special delight.[5] Now I have truly known the pardoner. Whether mistress or maid, the whole boatload is safely across. When the beloved puts his foot on my head, I am a happily married bride.

You become our lover and tell us many things. To whom will you flee after leaving those who love you? Bullha, you dwell with us, lord. You always get up to play and joke with us. I embrace you.

ਬਾਰਾਂ ਮਾਹ

ਬ੧ ਅੱਸੂ

ਅੱਸੂ ਲਿਖੂੰ ਸੰਦੇਸਵਾ, ਮਤ ਵਾਚੇ ਮੋਰਾ ਪੀ
ਗਮਨ ਕੀਆ ਤੁਮ ਕਾਹੇ ਕੋ, ਜੋ ਕਲਮਲ ਆਇਆ ਜੀ
ਅੱਸੂ ਅਸਾਂ ਤੁਸਾਡੀ ਆਸ, ਸਾਡੀ ਜਿੰਦ ਤੁਸਾਡੇ ਪਾਸ
ਜਿਗਰੇ ਮੁੱਢ ਪਰੇਮ ਦੀ ਲਾਸ, ਦੁੱਖਾਂ ਹੱਡ ਸੁਕਾਏ ਮਾਸ
ਸੂਲਾਂ ਸਾੜੀਂ ਆਂ
ਸੂਲਾਂ ਸਾੜੀ ਰਹੀ ਬੇਹਾਲ, ਮੁੱਠੀ ਤਦੋਂ ਨਾ ਗਈਆਂ ਨਾਲ
ਉਲਟੀ ਪਰੇਮ ਨਗਰ ਦੀ ਚਾਲ, ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਦੀ ਕਰਮਾਂ ਭਾਲ
ਪਿਆਰੇ ਮਾਰੀ ਆਂ

The Twelve Months

B1 ASSU (SEPTEMBER–OCTOBER)

In Assu I will write a message; perhaps my beloved will read it. Why did you set out when I was restless to see you?

In Assu my hope is in you, and my heart is in your keeping. The core of my heart bears the marks of love. From the beginning it has been scarred by love. My sufferings have consumed my flesh and bones. I am destroyed by pains.

Destroyed by pains, I am beside myself. I was ruined when I did not go with you. The ways of the city of love are perverse. Bullha, I will search for the lord. I am slain by the beloved.

ਬ੨ ਕਤਕ

ਕਹੋ ਕਤਕ ਕੈਸੀ, ਜੋ ਬਣਿਓ ਕਠਨ ਸੋ ਭੋਗ
ਸੀਸ ਕਪਰ ਹਥ ਜੋੜ ਕੇ, ਮਾਂਗੋ ਭੀਖ ਸੰਜੋਗ
ਕਤਕ ਗਿਆ ਤੁੰਬਣ ਕੱਤਣ, ਲੱਗੀ ਚਾਟ ਤਾਂ ਹੋਈ ਅੱਤਣ
ਦਰ ਦਰ ਲੱਗੀ ਧੁੰਮਾਂ ਘੱਤਣ, ਔਖੀ ਘਾਟ ਪੁਚਾਏ ਪੱਤਣ
ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਵਾਸਤੇ
ਹੁਣ ਮੈਂ ਮੋਈ ਬੇਦਰਦਾ ਲੋਕਾ, ਕੋਈ ਦਿਓ ਉੱਚੀ ਚੜ੍ਹ ਹੋਕਾ
ਮੇਰਾ ਉਨ ਸੰਗ ਨੇਹੁੰ ਚਿਰੋਕਾ, ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਬਿਨ ਜੀਵਨ ਔਖਾ
ਜਾਂਦਾ ਪਾਸ ਤੇ

ਬ੩ ਮੱਘਰ

ਮੱਘਰ ਮੈਂ ਘਰ ਰਹੀਆਂ ਸੋਧ ਕੇ, ਸਭ ਉਚੇ ਨੀਚੇ ਵੇਖ
ਪੜ੍ਹ ਪੰਡਤ ਪੋਥੀ ਭਾਲ ਰਹੇ, ਹਰਿ ਹਰਿ ਸੇ ਰਹੇ ਅਲੇਖ
ਮੱਘਰ ਮੈਂ ਘਰ ਕਿੱਧਰ ਜਾਂਦਾ, ਰਾਕਸ਼ ਨੇਹੁੰ ਹੱਡਾਂ ਨੂੰ ਖਾਂਦਾ
ਸੜ ਸੜ ਜੀਅ ਪਿਆ ਕੁਰਲਾਂਦਾ, ਆਵੇ ਲਾਲ ਕਿਸੇ ਦਾ ਆਂਦਾ
ਬਾਂਦੀ ਹੋ ਰਹਾਂ
ਜੋ ਕੋਈ ਸਾਨੂੰ ਯਾਰ ਮਿਲਾਵੇ, ਸੋਜ਼ੇ ਅਲਮ ਥੀਂ ਸਰਦ ਕਰਾਵੇ
ਚਿਖ਼ਾ ਤੋਂ ਬੈਠੀ ਸਤੀ ਉਠਾਵੇ, ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਬਿਨ ਨੀਂਦ ਨ ਆਵੇ
ਭਾਵੇਂ ਸੋ ਰਹਾਂ

B2 KATTAK (OCTOBER–NOVEMBER)

Say, what is Kattak like? Endure whatever difficulties befall you. Use your head as a begging bowl and ask for union as alms.

In Kattak I went to card cotton and to spin. When I fell in love, the spinning party assembled. I went from door to door, loudly crying, "This is a difficult place. Deliver me to a crossing place, for the sake of the dark lord."[1]

Oh cruel people, now I am dead. Let someone arise and loudly shout: "My love for him began long ago. Bullha, life is hard without the lord. He leaves my side."

B3 MAGGHAR (NOVEMBER–DECEMBER)

In Magghar I go through the house, looking from top to bottom. The learned Brahmans search their holy books, but without finding God, who cannot be seen.

Where can I go home to in Magghar? Love is a demon[2] that devours my bones. My heart is consumed and keeps moaning, "I am a captive to anyone who brings my beloved to me."

Whoever brings the beloved to me relieves me from my burning pain. He removes the corpse of the suttee from the pyre on which it lies. Bullha, I cannot rest without my beloved, even though I am sleeping.

ਬ੪ ਪੋਹ

ਪੋਹ ਹੁਣ ਪੂਛੂੰ ਜਾ ਕੇ, ਤੁਮ ਨਿਆਰੇ ਰਹੋ ਕਿਉਂ ਮੀਤ
ਕਿਸ ਮੋਹਨ ਮਨ ਮੋਹ ਲਿਆ, ਜੋ ਪੱਥਰ ਕੀਨੋ ਚੀਤ
ਪਾਪੀ ਪੋਹ ਪਵਨ ਭੱਠ ਪਈਆਂ, ਲੱਦੇ ਹੋਤ ਤਾਂ ਉਘੜ ਗਈਆਂ
ਨਾਂ ਸੰਗ ਮਾਪੇ ਸੱਜਣ ਸਈਆਂ, ਪਿਆਰੇ ਇਸ਼ਕ ਜੁਆਲੇ ਲਈਆਂ
ਦੁੱਖਾਂ ਰੋਲੀ ਆਂ
ਕੜ ਕੜ ਕੱਪਰ ਕੜਕ ਡਰਾਏ, ਮਾਰੂ ਥਲ ਵਿਚ ਡੇਰੇ ਪਾਏ
ਜੀਉਂਦੀ ਮੋਈ ਨੀ ਮੇਰੀ ਮਾਏ, ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਕਿਉਂ ਅਜੇ ਨਾ ਆਏ
ਹੰਝੂੰ ਡੋਹਲੀਆਂ

ਬ੫ ਮਾਘ

ਮਾਘੀ ਨ੍ਹਾਵਣ ਮੈਂ ਚਲੀ, ਜੋ ਤੀਰਥ ਕਰ ਸਮਿਆਨ
ਗਜ ਗਜ ਬਰਸੇ ਮੇਘਲਾ, ਮੈਂ ਰੋ ਰੋ ਕਰਾਂ ਇਸ਼ਨਾਨ
ਮਾਘ ਮਹੀਨੇ ਗਏ ਉਲਾਂਘ, ਨਵੀਂ ਮੁਹੱਬਤ ਬਹੁਤੀ ਤਾਂਘ
ਇਸ਼ਕ ਮੁਅੱਜ਼ਨ ਦਿੱਤੀ ਬਾਂਗ, ਪੜ੍ਹਾਂ ਨਮਾਜ਼ ਪੀਆ ਦੀ ਤਾਂਘ
ਦੁਆਈਂ ਕੀ ਕਰਾਂ
ਆਖਾਂ ਪਿਆਰੇ ਮੈਂ ਵਲ ਆ, ਤੇਰੇ ਮੁੱਖ ਵੇਖਣ ਦਾ ਚਾਅ
ਭਾਵੇਂ ਹੋਰ ਤਤੀ ਨੂੰ ਤਾਅ, ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਨੂੰ ਆਣ ਮਿਲਾ
ਤੇਰੀ ਹੋ ਰਹਾਂ

B4 POH (DECEMBER–JANUARY)

Now in Poh I go and ask: "Why do you stay away from me, my friend? Who is the lovely girl who has entranced you and turned your heart to stone?"

In the wretched season of Poh, I have fallen into the furnace. They had taken the Hot[3] away by the time my eyes opened. I do not have my parents or my girlfriends with me, beloved. Love for my dear one has burned me with its flame. My sufferings have destroyed me.

With loud noises, the whirlpools roar and terrify me.[4] I am put into the Maru Thal.[5] I am dead though still alive, Mother. Bullha, why has the lord still not come? I shed copious tears.

B5 MAGH (JANUARY–FEBRUARY)

I went to bathe at the Maghi festival,[6] making preparations at the sacred bathing place. The cloud thunders and rains. I weep and bathe in my tears.

In Magh the months pass on. I am filled with new love and great yearning. Love is the muezzin who has announced the call to prayer. The regular prayer that I recite is my yearning for my beloved. What other prayers can I offer?

I say: "Come to me, beloved. I desire to see your face, even though you make my sufferings still more intense. Bullha, come and bring the lord to me. I am yours."

ਬ੬ ਫੱਗਣ

ਫੱਗਣ ਫੂਲੇ ਖੇਤ, ਜਿਉਂ ਬਣ ਤਣ ਫੂਲ ਸ਼ਿੰਗਾਰ
ਹਰ ਡਾਲੀ ਫੁਲ ਪੱਤੀਆਂ, ਗਲ ਫੂਲਨ ਕੇ ਹਾਰ
ਹੋਰੀ ਖੇਲਣ ਸਈਆਂ ਫੱਗਣ, ਮੇਰੇ ਨੈਣ ਝਲਾਰੀਂ ਵੱਗਣ
ਔਖੇ ਜੀਉਂਦਿਆਂ ਦੇ ਦਿਨ ਤੱਗਣ, ਸੀਨੇ ਬਾਣ ਪਰੇਮ ਦੇ ਲੱਗਣ
ਹੋਰੀ ਹੋ ਰਹੀ
ਜੋ ਕੁਝ ਰੋਜ਼ ਅਜ਼ਲ ਥੀਂ ਹੋਈ, ਲਿਖੀ ਕਲਮ ਨਾ ਮੇਟੇ ਕੋਈ
ਦੁੱਖਾਂ ਸੂਲਾਂ ਦਿੱਤੀ ਢੋਈ, ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਨੂੰ ਆਖੋ ਕੋਈ
ਜਿਸ ਨੂੰ ਰੋ ਰਹੀ

ਬ੭ ਚੇਤ

ਚੇਤ ਚਮਨ ਵਿਚ ਕੋਇਲਾਂ, ਨਿਤ ਕੂ ਕੂ ਕਰਨ ਪੁਕਾਰ
ਮੈਂ ਸੁਣ ਸੁਣ ਝੁਰ ਝੁਰ ਮਰ ਰਹੀ, ਕਬ ਘਰ ਆਵੇ ਯਾਰ
ਹੁਣ ਕੀ ਕਰਾਂ ਜੋ ਆਇਆ ਚੇਤ, ਬਣ ਬਣ ਫੂਲ ਰਹੇ ਸਭ ਖੇਤ
ਦੇਂਦੇ ਆਪਣਾ ਅੰਤ ਨਾ ਭੇਤ, ਸਾਡੀ ਹਾਰ ਤੁਸਾਡੀ ਜੇਤ
ਹੁਣ ਮੈਂ ਹਾਰੀ ਆਂ
ਹੁਣ ਮੈਂ ਹਾਰਿਆ ਅਪਣਾ ਆਪ, ਤੁਸਾਡਾ ਇਸ਼ਕ ਅਸਾਡਾ ਖਾਪ
ਤੇਰੇ ਨੇਹੁੰ ਜਾ ਸ਼ੂਕਿਆ ਤਾਪ, ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਕੀ ਲਾਇਆ ਪਾਪ
ਕਾਰੇ ਹਾਰੀ ਆਂ

B6 PHAGGAN (FEBRUARY–MARCH)

In Phaggan the fields bloom[7] like a girl in her finery who is adorned with flowers. On every branch there are flowers and leaves, and it is garlanded with blossoms.

In Phaggan my girlfriends have gone to play Holi,[8] but torrents of tears flow from my eyes. The days of my life pass with difficulty. The spears of love transfix my breast, while Holi is being celebrated.

From the day of pre-eternity,[9] whatever I was to be was written by the pen of fate, which no one can erase. Grief and pain were given admittance. Bullha, let someone go and tell the lord, the one for whom I weep.

B7 CHET (MARCH–APRIL)

In Chet the *koil* birds[10] keep cooing and calling in the garden. Listening to them, I die of grief. When will my beloved come home?

What can I do now that Chet has come? All the fields are decked out with blossoms. In the end, he does not reveal his secret. My defeat is your victory, and now I am defeated.

Now I have brought about my own defeat. My love for you is the death of me. I suffer the fever of your love. Bullha, what sin brought about my defeat?

ਬ੮ ਵਿਸਾਖ

ਬਸਾਖੀ ਦਾ ਦਿਨ ਕਠਨ ਹੈ, ਜੇ ਸੰਗ ਮੀਤ ਨਾ ਹੋ
ਮੈਂ ਕਿਸ ਕੇ ਆਗੇ ਜਾ ਕਹੂੰ, ਇਕ ਮੰਡੀ ਭਾ ਦੋ
ਨਾ ਮਨ ਭਾਵੇ ਸੁੱਖ ਬਸਾਖ, ਗੁੱਛੀਆਂ ਪਈਆਂ ਪੱਕੀ ਦਾਖ
ਲਾਖੀ ਲੈ ਘਰ ਆਇਆ ਲਾਖ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਬਾਤ ਨਾ ਸੱਕਾਂ ਆਖ
ਕੌਂਤਾਂ ਵਾਲੀਆਂ
ਕੌਂਤਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਡਾਢਾ ਜ਼ੋਰ, ਹੁਣ ਮੈਂ ਝੁਰ ਝੁਰ ਹੋਈ ਆਂ ਮੋਰ
ਕੰਡੇ ਪੁੜੇ ਕਲੇਜੇ ਜ਼ੋਰ, ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਬਿਨ ਕੋਈ ਨਾ ਹੋਰ
ਜਿਨ ਘਤ ਗਾਲੀ ਆਂ

ਬ੯ ਜੇਠ

ਜੇਠ ਜੇਹੀ ਮੇਰੇ ਅਗਨ ਹੈ, ਜਬ ਕੇ ਬਿਛੜੇ ਮੀਤ
ਸੁਣ ਸੁਣ ਘੁਣ ਘੁਣ ਝੁਰ ਮਰੂੰ, ਜੋ ਤੁਮਰੀ ਯੇਹ ਪਰੀਤ
ਲੂਆਂ ਧੁੱਪਾਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਜੇਠ, ਮਜਲਿਸ ਬਹਿੰਦੀ ਬਾਗ਼ਾ ਹੇਠ
ਤੱਤੀ ਠੰਡੀ ਵੱਗੇ ਪੇਠ, ਦਫ਼ਤਰ ਕੱਢ ਪੁਰਾਣੇ ਸੇਠ
ਮਹੁਰਾ ਖਾਣੀ ਆਂ
ਅਜ ਕਲ ਸੱਦ ਹੋਈ ਅਲਬੱਤਾ, ਹੁਣ ਮੈਂ ਆਹ ਕਲੇਜਾ ਤੱਤਾ
ਨਾ ਘਰ ਕੌਂਤ ਨਾ ਦਾਣਾ ਭੱਤਾ, ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਬੋਰਾਂ ਸੰਗ ਰੱਤਾ
ਸੀਨੇ ਕਾਨੀਆਂ

B8 VISAKH (APRIL–MAY)

The day of Vaisakhi[11] is difficult, if the beloved is not with me. To whom should I go and ask for different treatment?

There are no joys to please my heart in Visakh, though bunches of ripe grapes hang on the vine. The bangle seller has brought his bangles to the house, but I cannot say anything before the other women. They have their husbands.[12]

They have their husbands and are full of strength. But now I grieve like the peacock.[13] My heart is sorely pierced by thorns. Bullha, I have no one except the beloved, who has possessed me.

B9 JETH (MAY–JUNE)

I burn with a fire like the heat of Jeth, since I became separated from my beloved. Hearing of your indifference, I anxiously waste away. This is what your love is like.

Hot winds blow and the sun is fierce in Jeth. The gathering assembles in the shade of the gardens. Rates have gone up.[14] The merchants draw up their long-standing accounts. I must take poison.

I am certainly going to be called for soon. Oh, my heart is on fire. My bridegroom is not at home, and I do not have any food to live on. Bullha, the lord is engrossed with others. Arrows pierce my breast.

ਬ੧੦ ਹਾੜ੍ਹ

ਹਾੜ੍ਹ ਸੋਹੇ ਮੋਹੇ ਝਟਪਟੇ, ਜੋ ਲੱਗੀ ਪਰੇਮ ਕੀ ਆਗ
ਜਿਸ ਲਾਗੇ ਤਿਸ ਜਲ ਬੁਝੇ, ਜੋਂ ਭੌਰ ਜਲਾਵੇ ਭਾਗ
ਹੁਣ ਕੀ ਕਰਾਂ ਜੋ ਆਇਆ ਹਾੜ੍ਹ, ਤਨ ਵਿਚ ਇਸ਼ਕ ਤਪਾਇਆ ਭਾੜ
ਤੇਰੇ ਇਸ਼ਕ ਨੇ ਦਿੱਤਾ ਸਾੜ, ਰੋਵਣ ਅੱਖੀਆਂ ਕਰਨ ਪੁਕਾਰ
ਤੇਰੇ ਹਾਵੜੇ
ਹਾੜ੍ਹੇ ਘੱਤਾਂ ਸ਼ਾਮੇ ਅੱਗੇ, ਕਾਸਦ ਲੈ ਕੇ ਪਾਤਰ ਵੱਗੇ
ਕਾਲੇ ਗਏ ਤੇ ਆਏ ਬੱਗੇ, ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਬਿਨ ਜ਼ਰਾ ਨਾ ਤੱਗੇ
ਸ਼ਾਮੇ ਬਾਹਵੜੇ

ਬ੧੧ ਸਾਵਣ

ਸਾਵਣ ਸੋਹੇ ਮੇਘਲਾ, ਘਟ ਸੋਹੇ ਕਰਤਾਰ
ਠੋਰ ਠੋਰ ਇਨਾਇਤ ਬਸੇ, ਪਪੀਹਾ ਕਰੇ ਪੁਕਾਰ
ਸੋਹਣ ਮਲ੍ਹਾਰਾਂ ਸਾਰੇ ਸਾਵਣ, ਦੂਤੀ ਦੁਖ ਲੱਗੇ ਉਠ ਜਾਵਣ
ਨੀਂਗਰ ਖੇਡਣ ਕੁੜੀਆਂ ਗਾਵਣ, ਮੈਂ ਘਰ ਰੰਗ ਰੰਗੀਲੇ ਆਵਣ
ਆਸਾਂ ਪੁੰਨੀਆਂ
ਮੇਰੀਆਂ ਆਸਾਂ ਰੱਬ ਪੁਚਾਈਆਂ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਉਨ ਸੰਗ ਅੱਖੀਆਂ ਲਾਈਆਂ
ਸਈਆਂ ਦੇਣ ਮੁਬਾਰਕ ਆਈਆਂ, ਸ਼ਾਹ ਇਨਾਇਤ ਆਖਾਂ ਸਾਈਆਂ
ਆਸਾਂ ਪੁੰਨੀਆਂ

B10 HARH (JUNE–JULY)

On fire with love, I enjoy Harh early in the morning.[15] Anyone who has experienced love understands its burning power, like the moth[16] that destroys its allotted life in the flame.

Now that Harh has come, what shall I do? In my body love has heated a furnace. My love for you has consumed me. My eyes weep and utter supplications as I yearn for you.

I make entreaties before the dark lord.[17] Messengers take my letters and run. They departed black and have returned white.[18] Bullha has no power of endurance without the lord. May the dark lord come to my aid.

B11 SAVAN (JULY–AUGUST)

The clouds look lovely in Savan, the creator looks lovely in the heart. "In every place Inayat dwells," calls the *papīhā* bird.[19]

The songs of the rainy season[20] sound lovely throughout Savan. My enemies suffer pain and depart. The boys play and the girls sing. My house is filled with delights. My hopes are fulfilled.

The lord has fulfilled my hopes. I have gazed upon him in love. My girlfriends have come to congratulate me. I say to Shah Inayat, "Lord, my hopes are fulfilled."

ਬ੧੨ ਭਾਦੋਂ

ਭਾਦੋਂ ਭਾਵੇ ਤਬ ਸਖੀ, ਜੋ ਪਲ ਪਲ ਹੋਵੇ ਮਿਲਾਪ
ਜੋ ਘਟ ਦੇਖੂੰ ਖੋਲ ਕੇ, ਘਟ ਘਟ ਦੇ ਵਿਚ ਆਪ
ਆ ਹੁਣ ਭਾਦੋਂ ਭਾਗ ਜਗਾਇਆ, ਸਾਹਿਬ ਕੁਦਰਤ ਸੇਤੀ ਆਇਆ
ਹਰ ਹਰ ਦੇ ਵਿਚ ਆਪ ਸਮਾਇਆ, ਸ਼ਾਹ ਇਨਾਇਤ ਆਪ ਲਖਾਇਆ
ਤਾਂ ਮੈਂ ਲਖਿਆ
ਆਖ਼ਰ ਉਮਰੇ ਹੋਈ ਤਸੱਲਾ, ਪਲ ਪਲ ਮੰਗਣ ਨੈਣ ਤਜੱਲਾ
ਜੋ ਕੁਝ ਹੋਸੀ ਕਰਸੀ ਅੱਲ੍ਹਾ, ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਬਿਨ ਕੁਝ ਨਾ ਭੱਲਾ
ਪਰੇਮ ਰਸ ਚਖਿਆ

B12 BHADON (AUGUST–SEPTEMBER)

Bhadon is pleasing, dear girlfriend, when we are together all the time. In every heart that I open to look into, it is he who is there inside.

Come now, Bhadon has made my fortune bright. Through his divine power, the lord has come. He is contained in everything. I behold Shah Inayat, when he lets himself be seen.

At the end of life there was consolation. At every moment the eyes beg for the sight of his glory. Whatever happens is determined by God. Bullha, nothing is good without the lord. I have tasted the delight of love.

ਗੰਢਾਂ

ਗ੧

ਕਹੋ ਸੁਰਤੇ ਗੱਲ ਕਾਜ ਦੀ, ਮੈਂ ਗੰਢਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਪਾਊਂ
ਸਾਹੇ ਤੇ ਜੰਜ ਆਵਸੀ, ਹੁਣ ਚਾਲੀ ਗੰਢ ਘਤਾਊਂ
ਬਾਬਲ ਆਖਿਆ ਆਣ ਕੇ, ਤੈਂ ਸਾਹਵਰਿਆਂ ਘਰ ਜਾਣਾ
ਰੀਤ ਓਥੋਂ ਦੀ ਔਰ ਹੈ, ਮੁੜ ਪੈਰ ਨਾ ਏਥੇ ਪਾਣਾ
ਗੰਢ ਪਹਿਲੀ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ, ਮੈਂ ਬੈਠੀ ਬਰਲਾਵਾਂ
ਓੜਕ ਜਾਵਣ ਜਾਵਣਾ, ਮੈਂ ਦਾਜ ਰੰਗਾਵਾਂ
ਦੇਖੂੰ ਤਰਫ਼ ਬਜ਼ਾਰ ਦੀ, ਸਭ ਰਸਤੇ ਲਾਗੇ
ਪੱਲੇ ਨਹੀਂ ਰੋਕੜੀ, ਸਭ ਮੁਝ ਸੇ ਭਾਗੇ

ਗ੨

ਦੂਜੀ ਖੋਹਲੂੰ ਕਿਆ ਕਹੂੰ, ਦਿਨ ਥੋੜੇ ਰਹਿੰਦੇ
ਸੂਲ ਸੱਭੇ ਰਲ ਆਂਵਦੇ, ਸੀਨੇ ਵਿਚ ਬਹਿੰਦੇ
ਝਲ ਵਲੱਲੀ ਮੈਂ ਹੋਈ, ਤੰਦ ਕੱਤ ਨਾ ਜਾਣਾਂ
ਜੰਜ ਐਵੇਂ ਰਲ ਆਵਸੀ, ਜਿਉਂ ਚੜ੍ਹਦਾ ਠਾਣਾ

The Forty Knots

G1

Tell me about the wedding ceremony, you who know so much; how many knots should I tie? On the appointed day the bridegroom's party will come, so now I will tie forty knots. My father came and told me, "You must go to your in-laws. Things are different there, and you will not set foot here again."

I undo the first knot, and start jabbering: "I will have to go eventually, so I will get my dowry clothes dyed." When I look in the direction of the bazaar, everyone has set out. I have no cash on me, and everyone runs away from me.

G2

I undo the second knot, and what can I say? Few days remain. Sharp pains gather and settle in my breast. I have lost my wits and do not know how to spin yarn. The bridegroom's party will arrive like the police on a raid.

ਗ। ੩

ਤੀਜੀ ਖੋਹਲੂੰ ਦੂੱਖ ਸੇ, ਰੋਂਦੇ ਨੈਣ ਨਾ ਹਟਦੇ
ਕਿਸ ਨੂੰ ਪੁੱਛਾਂ ਜਾਇ ਕੇ, ਦਿਨ ਜਾਂਦੇ ਘਟਦੇ
ਗੁਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਭ ਪਿਆਰੀਆਂ, ਮੈਂ ਕੋ ਗੁਣ ਨਾਹੀਂ
ਹੱਥ ਮਲੇ ਮਲ ਸਿਰ ਧਰਾਂ, ਮੈਂ ਰੋਵਾਂ ਢਾਹੀਂ

ਗ। ੪

ਚੌਥੀ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਕਿਆ ਹੂਆ, ਰਲ ਆਵਣ ਸਈਆਂ
ਦਰਦ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕੀਤਿਆ, ਸਭ ਤਜ ਘਰ ਗਈਆਂ
ਵਤਨ ਬੇਗਾਨਾ ਵੇਖਣਾ, ਕੀ ਕਰੀਏ ਮਾਣਾ
ਬਾਬਲ ਪਕੜ ਚਲਾਵਸੀ, ਦਾਈ ਬਿਨ ਜਾਣਾ

ਗ। ੫

ਪੰਜਵੀਂ ਖੋਹਲੂੰ ਕੂਕ ਕੇ, ਕਰ ਸੋਜ਼ ਪੁਕਾਰਾਂ
ਪਹਿਲੀ ਰਾਤ ਡਰਾਵਣੀ, ਕਿਉਂ ਦਿਲੋਂ ਵਿਸਾਰਾਂ
ਮੁੱਦਤ ਥੋੜ੍ਹੀ ਆ ਰਹੀ, ਕੀਵੇਂ ਦਾਜ ਬਣਾਵਾਂ
ਜਾ ਆਖੋ ਘਰ ਸਾਹਵਰੇ, ਗੰਢ ਲਾਗ ਵਧਾਵਾਂ

G3

I undo the third knot, and from sorrow my eyes cannot stop weeping. To whom can I go and ask? The days keep growing less. The girls with virtues are all loved, but there is no virtue in me. Wringing my hands and putting dirt on my head, I weep bitterly.

G4

When I undid the fourth knot, what happened? My girlfriends gathered and came. None of them suffered pain; they all left home and went. We have to behold a strange country, so why be full of pride? My father will seize me and send me on my way; I will have to go without my nanny.

G5

When I undo the fifth knot, I scream and cry out in burning pain. The first night is terrifying; how can my heart forget it? Only a short period is still to come; how can I get my dowry prepared? Go to the in-laws' house, and I will increase your wedding fee.[1]

ਗ ੬

ਗੰਢ ਛੇਵੀਂ ਮੈਂ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ, ਜਗ ਦੇਂਦੀ ਹੋਕਾ
ਘਰ ਪਈ ਮਹਿਮਾਨ ਹਾਂ, ਕੀ ਕਰੀਏ ਲੋਕਾ
ਲੱਗਾ ਫ਼ਿਕਰ ਫ਼ਰਾਕ ਦਾ, ਕੀ ਕਰੀਏ ਕਾਰਾਂ
ਰੋਵਣ ਅੱਖੀਂ ਮੇਰੀਆਂ, ਜਿਉਂ ਵਗਣ ਝਲਾਰਾਂ

ਗ ੭

ਸੱਤਵੀਂ ਗੰਢ ਚਾ ਖੋਲ੍ਹੀਆਂ, ਮੈਂ ਓਸੇ ਹੀਲੇ
ਰੋ ਰੋ ਹਾਲ ਵੰਜਾਇਆ, ਰੰਗ ਸਾਵੇ ਪੀਲੇ
ਸੂਲ ਅਸਾਂ ਨਾਲ ਖੇਡਦੇ, ਨਹੀਂ ਹੋਸ਼ ਸੰਭਾਲੇ
ਹੁਣ ਦੱਸੋ ਸੰਗ ਸਹੇਲੀਓ, ਕੋਈ ਚਲਸੋ ਨਾਲੇ

ਗ ੮

ਅੱਠਵੀਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਡਾਲਿਆ, ਮੈਂ ਹੋਈ ਦੀਵਾਨੀ
ਜੀਵਨ ਮਿਸਲ ਹੁਬਾਬ ਹੈ, ਮਛਲੀ ਬਿਨ ਪਾਣੀ
ਦੁਖ ਦਰਦ ਅਵੱਲੇ ਆਣ ਕੇ, ਹੁਣ ਲਹੂ ਪੀਂਦੇ
ਬਿਰਹੋਂ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਤੇ, ਸਾਡੇ ਘਾੜ ਘੜੀਂਦੇ

G6

Undoing the sixth knot, I cry out to the world. I am a guest in this house, oh people, what shall I do? I have become anxious about separation, but what can I do about it? My eyes weep like flowing torrents.

G7

I have undone the seventh knot by that same trick. I weep and bewail my fate; my face has become blotched. Sharp pains play with me; I cannot come to my senses. Now tell me, my girlfriends, will anyone go with me?

G8

When I laid hold of the eighth knot, I went mad. Life is like a bubble, or like being a fish out of water. Unpleasant griefs and pains have now come to drink my blood. I am being shaped in the workshop of separation.

ਗ੯

ਨਾਵੀਂ ਨੂੰ ਚਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ, ਦਿਨ ਰਹਿੰਦੇ ਥੋੜ੍ਹੇ
ਮੈਂ ਪੂਣੀ ਕੱਤ ਨਾ ਜਾਤੀਆ, ਅਜੇ ਰਹਿੰਦੇ ਗੋਹੜੇ
ਮੈਂ ਤਰਲੇ ਲੈਂਦੀ ਡਿਗ ਪਈ, ਕੋਈ ਢੋ ਨਾ ਹੋਇਆ
ਗ਼ਫ਼ਲਤ ਘਤ ਉਜਾੜੀਆ, ਅੱਗੋਂ ਖੇਡ ਵਿਗੋਇਆ

ਗ੧੦

ਦਸਵੀਂ ਗੰਢ ਮੈਂ ਖੋਲ੍ਹੀ, ਕਿਉਂ ਜੰਮਦੀ ਆਹੀ
ਸਭ ਕਬੀਲਾ ਦੇਸ ਥੀਂ, ਵੀਦੇਸ ਤਰਾਹੀ
ਅੰਬੜ ਘੁੱਟੀ ਦੇਂਦੀਏ, ਜੇ ਜ਼ਹਿਰ ਰਲਾਵੇਂ
ਮੈਂ ਛੁੱਟਦੀ ਏਸ ਅਜ਼ਾਬ ਤੋਂ, ਤੂੰ ਜਿੰਦ ਛੁਡਾਵੇਂ

ਗ੧੧

ਯਾਰ੍ਹਾਂ ਗੰਢੀਂ ਖੋਲ੍ਹੀਆਂ, ਮੈਂ ਹਿਜਰੇ ਮਾਰੀ
ਗਈਆਂ ਸਈਆਂ ਸਾਹੁਰੇ, ਹੁਣ ਮੇਰੀ ਵਾਰੀ
ਬਾਂਹ ਸਰਹਾਣੇ ਦੇ ਕਦੀ ਅਸੀਂ, ਮੂਲ ਨਾ ਸੌਂਦੇ
ਫੱਟਾਂ ਉੱਤੇ ਲੂਣ ਹੈ, ਫੱਟ ਸਿੰਮਦੇ ਲੌਂਦੇ

G9

I quickly undid the ninth knot, and few days are left.
I did not know how to spin the cotton roll; the carded cotton is still in balls waiting to be spun. I pleaded and fell down, but gained no admittance. Inattention has ruined me, and playing about has destroyed me.

G10

I opened the tenth knot. Why was I born? The whole clan has chased me from home, away to foreign parts. Oh mother who gave me my first dose,[2] if you had mixed it with poison, I should have escaped this torment and you would have been rid of all this trouble.

G11

I have undone eleven knots. I am slain by separation.
My girlfriends have gone to their in-laws; now it is my turn. I am quite unable to relax and sleep properly. Salt is rubbed in my wounds, they ooze and erupt.

ਗ੧੨

ਗੰਢ ਖੋਲ੍ਹੀ ਮੈਂ ਬਾਰ੍ਹਵੀਂ, ਕੀ ਹੋਗ ਤਮਾਸ਼ਾ
ਜਿਸ ਲਾਗੀ ਤਿਸ ਪੀੜ ਹੈ, ਜਗ ਜਾਣੇ ਹਾਸਾ
ਇਕ ਗਏ ਨਾ ਚਿਤ ਬਾਹੁੜੇ, ਜਿਤ ਚਿਤ ਕੇ ਹਰਦੀ
ਇਹਨੀਂ ਅੱਖੀਂ ਵੇਖਿਆ, ਹੋਇ ਖ਼ਾਕ ਕਬਰ ਦੀ

ਗ੧੩

ਤੇਰਾਂ ਗੰਢਾਂ ਖੋਲ੍ਹੀਆਂ, ਨੈਣ ਲਹੂ ਰੋਂਦੇ
ਹੋਇਆ ਸਾਥ ਉਤਾਵਲਾ, ਧੋਬੀ ਕਪੜੇ ਧੋਂਦੇ
ਸੱਜਣ ਚਾਦਰ ਤਾਣ ਕੇ, ਸੁੱਤਾ ਵਿਚ ਹੁਜਰੇ
ਅਜੇ ਭੀ ਉਹ ਨਾ ਜਾਗਿਆ, ਦਿਨ ਕਿਤਨੇ ਗੁਜ਼ਰੇ

ਗ੧੪

ਚੌਦਾਂ ਗੰਢੀ ਖੋਲ੍ਹੀਆਂ, ਲਹੁ ਪੀਣਾ ਖਾਣਾ
ਜਿਨ ਰਾਹਾਂ ਵਿਚ ਧਾੜਵੀ, ਤਿਨ੍ਹੀਂ ਰਾਹੀਂ ਜਾਣਾ
ਲੱਗੀ ਚੋਟ ਫ਼ਰਾਕ ਦੀ, ਦੇ ਕੌਣ ਦਿਲਾਸਾ
ਸਖ਼ਤ ਮੁਸੀਬਤ ਇਸ਼ਕ ਦੀ, ਰੱਤ ਰਹੀ ਨ ਮਾਸਾ

G12

I have undone the twelfth knot. Now what a sight there will be to see. Those who have experienced it know what pain is; the world thinks it is a joke. Some have gone and not returned, as God wills.[3] These eyes have seen that all turn to dust in the grave.

G13

I have undone thirteen knots. My eyes shed tears of blood. My companions are impatient. The washermen are washing the clothes. My beloved is comfortably asleep in his room. He has still not woken up, although many days have passed.

G14

I have undone fourteen knots. My blood is my food and drink. I must go by roads that are infested with bandits. I have been smitten by the blow of separation. Who will give me comfort? The calamity of love is harsh; I have no blood or flesh left.

ਗ੧੫

ਪੰਦਰਾਂ ਟੁੱਟੇ ਰੋਜ਼ ਨੇ, ਕਰਾਂ ਨਾਅਰੇ ਆਹੀਂ
ਦੱਸਿਆ ਸਭ ਨਜੂਮੀਆਂ, ਏਥੇ ਰਹਿਣਾ ਨਾਹੀਂ
ਪੰਦਰਾਂ ਪੁੰਨੇ ਰੋਜ਼ ਨੇ, ਆਖ਼ਰ ਕਰਦੀ ਆਹੀਂ
ਸ਼ਹਿਰ ਖ਼ਮੋਸ਼ਾ ਜਾਵਣਾ, ਖ਼ਾਮੋਸ਼ ਹੋ ਜਾਈਂ

ਗ੧੬

ਸੋਲਾਂ ਗੰਢੀਂ ਖੋਲ੍ਹੀਆਂ, ਮੈਂ ਹੋਈ ਨਿਮਾਣੀ
ਏਥੇ ਪੇਸ਼ ਕਿਸੇ ਨਾ ਜਾਸੀਆ, ਨਾ ਅੱਗੇ ਜਾਣੀ
ਏਥੇ ਆਵਣ ਕੇਹਾ ਏ ਹੋਇਆ, ਜੋਗੀ ਦਾ ਫੇਰਾ
ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਬਾਰ ਨਾ, ਵਿਚ ਕੱਲਰ ਡੇਰਾ

ਗ੧੭

ਸਤਾਰਾਂ ਗੰਢੀਂ ਖੋਲ੍ਹੀਆਂ, ਸੂਲਾਂ ਦੇ ਹਾੜੀ
ਮੋਇਆਂ ਨੂੰ ਦੁਖ ਮਾਰਦਾ, ਫੜ ਜ਼ੁਲਮ ਕਟਾਰੀ
ਤਨ ਹੋਲਾਂ ਸੂਲਾਂ ਵੇੜ੍ਹੀਆਂ, ਰੰਗ ਜਿਉਂ ਫੁਲ ਤੋਰੀ
ਆਏ ਏਸ ਜਹਾਨ ਤੇ, ਇਹੋ ਕੀਤੀ ਚੋਰੀ

G15

Fifteen days are over. I cry out and sigh. The astrologers have all told me that I cannot remain here. Fifteen days are completed, and finally I heave deep sighs. If you must go to the city of the silent,[4] go in silence.

G16

I have undone sixteen knots. I have become wretched. No one can do anything here, nor will they be able to do so in the hereafter. Our coming here is like the passing tour of a yogi.[5] Ahead of you there lies no open door; your lodging will be in the barren wasteland.

G17

I have undone seventeen knots. It is the harvest time of agonies. Grief grips the dagger of cruelty and slays the dead. My body is beset by dread and pain, my color is like that of the *torī*[6] flower. I came into this world, and this was the robbery that I committed.

ਗ੧੮

ਖੋਲ੍ਹਾਂ ਗੰਢ ਅਠਾਰਵੀਂ, ਦਿਲ ਕਰਕੇ ਰਾਜ਼ੀ
ਇਹ ਚਾਰ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਖੇਡ ਹੈ, ਹੁਜਰੇ ਦੀ ਬਾਜ਼ੀ
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਫ਼ਰਾਕ ਹੈ, ਉਹ ਵੈਂਦੇ ਮਰਦੇ
ਨਕਾਰੇ ਵੱਜਣ ਕੂਚ ਦੇ, ਮੈਂ ਸਿਰ ਪਰ ਬਰਦੇ

ਗ੧੯

ਉੱਨੀ ਗੰਢੀਂ ਖੋਲ੍ਹੀਆਂ, ਮੈਂ ਸੂਲ ਪਸਾਰਾ
ਹੁਣ ਇਹ ਦੇਸ ਬਦਾਰਿਆ, ਵੇਖ ਹਾਲ ਹਮਾਰਾ
ਕਿੰਨੀ ਭੈਣੀਂ ਚਾਚੀਆਂ, ਉੱਠ ਕੋਲੋਂ ਗਈਆਂ
ਕੋਈ ਦੱਸ ਨਾ ਪਾਉਂਦਾ, ਉਹ ਕੈਂ ਵਲ ਗਈਆਂ

ਗ੨੦

ਵੀਹ ਗੰਢੀਂ ਫੋਲ ਖੋਲ੍ਹੀਆਂ, ਹੁਣ ਕਿਤ ਵਲ ਭਾਗੂੰ
ਲੱਗੀ ਚੇਟਕ ਔਰ ਹੈ, ਸੋਊਂ ਨਾ ਜਾਗੂੰ
ਪੰਜ ਮਹਿਮਾਨ ਸਿਰ ਉੱਤੇ, ਸੋ ਪੰਜੇ ਬਾਕੀ
ਜਿਸ ਮੁਸੀਬਤ ਇਹ ਬਣੀ, ਤਿਸ ਬਖ਼ਤ ਫ਼ਰਾਕੀ

G18

I undo the eighteenth knot, making my heart content. The game of the chamber of this world is a sport that lasts only a few days. Those who experience separation keep dying. The departure drums sound, and the agents of death are upon me.

G19

I have undone nineteen knots. Agonies spread within me. Now this land is destructive. See what a state I am in. So many cousins have got up and gone away from me. No one can tell where they have gone.

G20

I have undone twenty knots. Now where shall I run? I have been gripped by fresh concern; I am neither asleep nor awake. Five guests[7] are upon me and five remain. The trouble I have fallen into is the fate of separation.

ਗ੨੧

ਇੱਕੀ ਖੋਹਲੂੰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ, ਮੇਰੇ ਮਗਰ ਪਿਆਦੇ
ਤੇਲ ਚੜ੍ਹਇਆ ਸੋਜ਼ ਦਾ, ਅਸਾਂ ਹੋਰ ਤਕਾਦੇ
ਜੀਵਣ ਜੀਣਾ ਸਾਰ ਕਾ, ਮਾਈਆਂ ਮੂੰਹ ਪਾਏ
ਐਸੀ ਪੂੰਨੀ ਵੇਖ ਕੇ, ਉਦਾਸੀ ਆਏ

ਗ੨੨

ਬਾਈ ਖੋਹਲੂੰ ਪਹੁੰਚ ਕੇ, ਸਭ ਮੀਰਾਂ ਮਲਕਾਂ
ਉਹਨਾਂ ਡੇਰਾ ਕੂਚ ਹੈ, ਮੈਂ ਖੋਹਲਾਂ ਪਲਕਾਂ
ਅਪਣਾ ਰਹਿਣਾ ਕੀ ਕਰਾਂ, ਕਿਹੜੇ ਬਾਗ਼ ਦੀ ਮੂਲੀ
ਖ਼ਾਲੀ ਜਗ ਵਿਚ ਆਇਕੇ, ਸੁਫ਼ਨੇ ਪਰ ਭੂਲੀ

ਗ੨੩

ਤੇਈ ਜੋ ਕਹੂੰ ਖੋਲ੍ਹੀਆਂ, ਵਿਚ ਆਪ ਸਮਾਣਾ
ਹੱਥੋਂ ਸੁੱਟਾਂ ਟੋਰ ਕੇ, ਕਿਵੇਂ ਵੇਖ ਪਛਾਣਾਂ
ਉਲਟੀ ਫਾਹੀ ਪੈ ਗਈ, ਦੂਜਾ ਸਾਥ ਪੁਕਾਰੇ
ਪੁਰਜ਼ੇ ਪੁਰਜ਼ੇ ਮੈਂ ਹੋਈ, ਦਿਲ ਪਾਰੇ ਪਾਰੇ

G21

Why should I not undo the twenty-first knot? The constables pursue me. After being anointed with the oil of burning passion, I am in further difficulties. My life is as hard as a piece of iron, placed in my mouth by the older women.[8] I have seen that my sad destiny is fulfilled.

G22

I undo the twenty-second knot, after arriving in a place where all are lords and kings. But they must all leave their camp when I open my eyes. What can I do about staying myself? Which garden's radish am I?[9] I came empty-handed into the world, and I was deluded by a dream.

G23

I undo the twenty-third knot. He is contained within me. I break my bangles and throw them away. How can I see and recognize him? An unlucky noose has fallen on me, and the company cries out. I am in pieces and my heart is in fragments.

ਗ੨੪

ਚੱਵ੍ਹੀ ਖੋਹਲੂੰ ਖੋਲ੍ਹਦੀ, ਚੁੱਕ ਪਵਣ ਨਬੇੜੇ
ਸਹਿਮ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਰੀਆਂ, ਸੋਈ ਆਏ ਨੇੜੇ
ਤੇਵਰ ਬੇਵਰ ਨਾ ਹੋਇਆ, ਨਾ ਜ਼ੇਵਰ ਗਹਿਣੇ
ਤਾਅਨੇ ਦੇਣੇ ਦੇਵਰਾਂ, ਚੁੱਪ ਕੀਤਿਆਂ ਸਹਿਣੇ

ਗ੨੫

ਮੈਂ ਖੋਲ੍ਹਾਂ ਗੰਢ ਪਚੀਸਵੀਂ, ਦੁੱਖਾਂ ਵਲ ਮੇਲਾਂ
ਹੰਝੂਆਂ ਦੇ ਗਲ ਹਾਰ ਨੀ, ਅਸਾਂ ਦਰਦ ਹਮੇਲਾਂ
ਵਟਨਾ ਮਲਿਆ ਸੋਜ਼ ਦਾ, ਤਲਖ਼ ਤੁਰਸ਼ ਸਿਆਪੇ
ਨਾਲ ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਚੱਲਣਾ, ਬਣ ਆਇਆ ਜਾਪੇ

ਗ੨੬

ਛੱਬੀ ਗੰਢੀਂ ਇਮਾਮ ਹੈ, ਕਦੀ ਫੇਰ ਨਾ ਪਾਇਆ
ਉਮਰ ਤੋਸ਼ਾ ਪੰਜ ਰੋਜ਼ ਹੈ, ਸੋ ਲੇਖੇ ਆਇਆ
ਪਿਆਲੇ ਆਏ ਮੌਤ ਦੇ, ਇਹ ਸਭ ਨੇ ਪੀਣੇ
ਇਹ ਦੁੱਖ ਅਸਾਡੇ ਨਾਲ ਹੀ, ਸਹਿਜਾਈ ਕੀਨੇ

G24

I undo the twenty-fourth knot. As I do so, all troubles are removed. The one of whom I am mortally afraid has drawn near. I have no two- or three-piece outfits,[10] no ornaments or jewels. My husband's younger brothers[11] will taunt me, and I must suffer their taunts.

G25

As I undo the twenty-fifth knot, I gather griefs. Around my neck I wear tears as a garland and pain as a necklace. I have rubbed on the cleanser[12] of burning pain, and my mourning laments are sour and bitter. I must go with the pair;[13] it seems my time has come.

G26

In the twenty-six knots there is the leading bead,[14] which is never turned. Life is a five days' supply, which comes as determined by fate. The cups of death have come and must be drunk by everyone. These sufferings go with us, made to be our close companions.

ਗ੨੭

ਸਤਾਈ ਖੋਲ੍ਹ ਸਹੇਲੀਓ, ਸਭ ਜਤਨ ਸਿਧਾਇਆ
ਦੋ ਨੈਣਾਂ ਨੇ ਰੋਂਦਿਆਂ, ਮੀਂਹ ਸਾਵਣ ਲਾਇਆ
ਇਕ ਇਕ ਸਾਇਤ ਦੁੱਖਦੀ, ਸੌ ਜਤਨ ਗੁਜ਼ਾਰੀ
ਅੱਗੇ ਜਾਣਾ ਦੂਰ ਹੈ, ਸਿਰ ਗਠੜੀ ਭਾਰੀ

ਗ੨੮

ਅਠਾਈ ਗੰਢੀਂ ਖੋਲ੍ਹੀਆਂ, ਨਹੀਂ ਅਕਲ ਅਸਾਥੇ
ਸਖ਼ਤੀ ਆਈ ਜ਼ੋਰ ਦੀ, ਸਿਰ ਚਸ਼ਮਾਂ ਮਾਥੇ
ਸੁੱਖਾਂ ਤੋਂ ਟੋਟੇ ਆ ਗਏ, ਦੁੱਖਾਂ ਤੋਂ ਲਾਹੇ
ਬੇਚਾਰੀ ਬੇਹਾਲ ਹਾਂ, ਵਿਚ ਸੋਜ਼ ਕੜਾਹੇ

ਗ੨੯

ਉਨੱਤੀ ਗੰਢੀਂ ਖੋਲ੍ਹੀਆਂ, ਨਹੀਂ ਸਖ਼ਤੀ ਹਟਦੀ
ਲੱਗਾ ਸੀਨੇ ਬਾਣ ਹੈ, ਸਿਰ ਵਾਲਾਂ ਪਟਦੀ
ਇਤ ਵਲ ਫੇਰਾ ਪਾਇਕੇ, ਇਹ ਹਾਸਲ ਪਾਇਆ
ਤਨ ਤਲਵਾਰੀਂ ਤੋੜਿਆ, ਇਕ ਰੂਪ ਉਡਾਇਆ

G27

I undo the twenty-seventh knot. Oh girlfriends, all my efforts have gone for nothing. My two eyes have wept as much as the rains of Savan.[15] Each moment hurts, in spite of all my efforts. Ahead of me there is a long way to go, with a heavy bundle on my head.

G28

Twenty-eight knots are undone. I cannot think what to do. Harsh difficulties have come as my fate, which is written on my features. From joys I suffered losses, from pains I gained profits. I lie helpless and wretched in the frying pan of burning grief.

G29

Twenty-nine knots are undone. My harsh fate is not averted. An arrow has pierced my breast, and I tear my hair. When he came this way to visit, this is what he found. My body was cut to pieces by swords; only a single form was made to fly.[16]

ਗ੩੦

ਖੋਲ੍ਹੀ ਗੰਢ ਮੈਂ ਤੀਸਵੀਂ, ਦੁਖ ਦਰਦ ਰੰਜਾਣੀ
ਕਦੀ ਸਿਰੋਂ ਨਾ ਮੁੱਕਦੀ, ਇਹ ਰਾਮ ਕਹਾਣੀ
ਮੁੜ ਮੁੜ ਫੇਰ ਨਾ ਜੀਵਣਾ, ਤਨ ਛੁਪਦਾ ਲੁਕਦਾ
ਬਿਰ੍ਹੋਂ ਅਜੇ ਖ਼ਿਆਲ ਹੈ, ਇਹ ਸਿਰ ਤੇ ਢੁਕਦਾ

ਗ੩੧

ਇਕ ਇਕ ਗੰਢ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹਿਆ, ਇਕੱਤੀ ਹੋਈਆਂ
ਮੈਂ ਕਿਸ ਦੀ ਪਾਣੀਹਾਰ ਹਾਂ, ਏਥੇ ਕੇਤੀਆਂ ਰੋਈਆਂ
ਮੈਂ ਘਰ ਵਿਚ ਚਤਰ ਖਿਡਾਰ ਸਾਂ, ਦਾਅ ਪਿਆ ਨਾ ਕਾਰੀ
ਬਾਜ਼ੀ ਖੇਡਾਂ ਜਿੱਤ ਦੀ, ਮੈਂ ਏਥੇ ਹਾਰੀ

ਗ੩੨

ਬੱਤੀ ਗੰਢਾਂ ਖੋਲ੍ਹੀਆਂ, ਜੋ ਖੋਲ੍ਹੀ ਬਣਦੀ
ਅੱਟੀ ਇਕ ਅਟੇਰ ਕੇ, ਫਿਰਾਂ ਤਾਣਾ ਤਣਦੀ
ਤਾਣਾ ਹੋਇਆ ਪੂਰ ਨਾ, ਹੁਣ ਕੀਕਰ ਲਾਹਵਾਂ
ਕਹੂੰ ਘਟੂੰ ਨਾ ਭਾਵਰੀ, ਕਿੱਥੋਂ ਲੈਸਾਂ ਲਾਵਾਂ

G30

As I undid the thirtieth knot, I was troubled by grief and pain. This endless tale never ceases to trouble my head. We are not going to live over and over again. The body is hidden and concealed. Separation is still the thought that comes to settle in my head.

G31

I have undone one knot at a time, making it thirty-one. Whose water carrier am I?[17] There have been so many girls who have wept here. In my home I was a clever player, but my throw was not a winner. I played the game to win, but here I have lost.

G32

I have undone thirty-two knots, and each one is undone properly. Having wound a single hank of thread,[18] I go around stretching out the warp. The warp is not completed, so now how can I get it off? I hope I do not lose my breath, so that I can perform my marriage rounds.[19]

ਗ੩੩
ਬਹਿ ਪਰਛਾਵੀਂ ਖੋਲ੍ਹੀਆਂ, ਹੁਣ ਹੋਇਆਂ ਤੇਤੀ
ਏਥੇ ਦੋ ਤਿੰਨ ਰੋਜ਼ ਹਾਂ, ਨਿਤ ਸੁਹਰਿਆਂ ਸੇਤੀ
ਰੰਗਣ ਚੜ੍ਹੀ ਰਸੂਲ ਦੀ, ਸਭ ਦਾਜ ਰੰਗਾਵੇ
ਜਿਸ ਦੇ ਮੱਥੇ ਭਾਗ ਹੈ, ਉਹ ਰੰਗ ਘਰ ਜਾਵੇ

ਗ੩੪
ਚੌਂਤੀ ਗੰਢੀਂ ਖੋਲ੍ਹੀਆਂ, ਦਿਨ ਆਏ ਨੇੜੇ
ਮਾਹੀ ਦੇ ਵਲ ਜਾਵਸਾਂ, ਰੌਂ ਕੀਤੀ ਕਿਹੜੇ
ਓੜਕ ਵੇਲਾ ਜਾਣ ਕੇ, ਮੈਂ ਨੇਹੁੰ ਲਗਾਇਆ
ਇਸ ਤਨ ਹੋਣਾ ਖ਼ਾਕ ਸੀ, ਮੈਂ ਜਾ ਉਡਾਇਆਂ

ਗ੩੫
ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਪੈਂਤੀ ਖੋਲ੍ਹੀਆਂ, ਸ਼ਹੁ ਨੇੜੇ ਆਏ
ਬਦਲੇ ਏਸ ਅਜ਼ਾਬ ਦੇ, ਮਤ ਮੁਖ ਦਿਖਲਾਏ
ਅੱਗੇ ਥੋੜ੍ਹੀ ਪੀੜ ਸੀ, ਨੇਹੁੰ ਕੀਤਾ ਦੀਵਾਨੀ
ਪੀ ਗਲੀ ਅਸਾਡੀ ਆ ਵੜੇ, ਤਾਂ ਹੋਗ ਅਸਾਨੀ

G33

I sit in the shade and undo the knots; now they come to thirty-three. I am here for only two or three days, but I shall be with my in-laws forever. They all dye their dowry clothes with the dye of the Prophet. Those whose foreheads are marked with good fortune go the house of delight.[20]

G34

I have undone thirty-four knots. The days are nearly done. I will go toward my beloved, but what good actions have I performed? I have finally realized the time, and have practiced love. I wasted this body that was due to turn to dust.

G35

Bullha, I have undone thirty-five knots. The lord has drawn near. In exchange for this torment maybe he will show his face. I had little pain before, but then love drove me mad. If the beloved enters my street, things will be easy.

ਗੜ੩੬

ਛੱਤੀ ਖੋਹਲੂੰ ਹੱਸ ਕੇ, ਨਾਲ ਅਮਰ ਉਮਾਹੇ
ਸੁੱਖਾਂ ਘਾਟਾ ਡਾਲਿਆ, ਦੁੱਖਾਂ ਤੋਂ ਲਾਹੇ
ਘੁੱਲੀ ਵਾ ਪਰੇਮ ਦੀ, ਸਰਨੇ ਪਰ ਸਰਨੇ
ਟੂਣੇ ਕਾਮਣ ਮੀਤ ਨੂੰ, ਅਜੇ ਰਹਿੰਦੇ ਕਰਨੇ

ਗੜ੩੭

ਸੈਂਤੀ ਗੰਢੀਂ ਖੋਲ੍ਹੀਆਂ, ਮੈਂ ਮਹਿੰਦੀ ਲਾਈ
ਮਲਾਇਮ ਦੇਹੀ ਮੈਂ ਕਰਾਂ, ਮਤ ਗਲੇ ਲਗਾਈ
ਓਹਾ ਘੜੀ ਸੁਲੱਖਣੀ, ਜਾਂ ਮੈਂ ਵਲ ਆਵੇ
ਤਾਂ ਮੈਂ ਗਾਵਾਂ ਸੋਹਿਲੇ, ਜੇ ਮੈਨੂੰ ਰਾਵੇ

ਗੜ੩੮

ਅਠੱਤੀਂ ਗੰਢੀਂ ਖੋਲ੍ਹੀਆਂ, ਕੀ ਕਰਨੇ ਲੇਖੇ
ਨਾ ਹੋਵੇ ਕਾਜ ਸੁਹਾਵਣਾ, ਬਿਨ ਤੇਰੇ ਵੇਖੇ
ਤੇਰਾ ਭੱਠ ਸੁਹਾਗ ਹੈ, ਮੈਂ ਰਸ ਕੀ ਕਰਸਾਂ
ਲੈਸਾਂ ਗਲੇ ਲਗਾਇਕੇ, ਪਰ ਮੂਲ ਨਾ ਡਰਸਾਂ

G36

I undo the thirty-sixth knot, laughing in my delight with the immortal one. Joys have brought me loss, from pain I gain profit. The breeze of love has blown, as days succeed days. It still remains for me to practice spells and magic on the beloved.

G37

I have undone thirty-seven knots. I have put on the henna.[21] I make my body soft, in case he embraces me. The only auspicious moment is when he comes toward me. I will sing songs of celebration if he makes love to me.

G38

I have undone thirty-eight knots. How can they be reckoned? The wedding ceremony is disagreeable unless I see you. Confound your married bliss! How will I delight in it? I will embrace him, and will not be at all afraid.

ਗ੩੯

ਉਨਤਾਲੀ ਗੰਢੀਂ ਖੋਲ੍ਹੀਆਂ, ਸਭ ਸਈਆਂ ਰਲ ਕੇ
ਇਨਾਇਤ ਸੇਜ ਤੇ ਆਵਸੀ, ਹੁਣ ਮੈਂ ਵਲ ਭਲਕੇ
ਚੂੜਾ ਬਾਹੀਂ ਸਿਰ ਧੜੀ, ਹਥ ਸੋਹੇ ਕੰਗਣਾ
ਰੰਗਣ ਚੜ੍ਹੀ ਸ਼ਹੁ ਵਸਲ ਦੀ, ਮੈਂ ਤਨ ਮਨ ਰੰਗਣਾ

ਗ੪੦

ਕਰ 'ਬਿਸਮਿੱਲ੍ਹਾ' ਖੋਲ੍ਹੀਆਂ, ਮੈਂ ਗੰਢਾਂ ਚਾਲੀ
ਜਿਸ ਅਪਣਾ ਆਪ ਵੰਞਾਇਆ, ਸੋ ਸੁਰਜਨ ਵਾਲੀ
ਜੰਞ ਸੋਹਣੀ ਮੈਂ ਭਾਉਂਦੀ, ਲਟਕੇਂਦਾ ਆਵੇ
ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸ਼ਕ ਹੈ ਲਾਲ ਦਾ, ਸੋ ਲਾਲ ਹੋ ਜਾਵੇ
ਅਕਲ ਫ਼ਿਕਰ ਸਭ ਛੋੜ ਕੇ, ਸ਼ਹੁ ਨਾਲ ਸਿਧਾਈ
ਬਿਨ ਕੰਤੋਂ ਗਲ ਗ਼ੈਰ ਦੀ, ਅਸਾਂ ਯਾਦ ਨਾ ਕਾਈ
ਹੁਣ 'ਇੰਨਾ ਲਿੱਲ੍ਹਾ' ਆਖ ਕੇ, ਤੁਮ ਕਰੋ ਦੁਆਈਂ
ਪੀਆ ਹੀ ਸਭ ਹੋ ਗਿਆ, ਅਬਦੁੱਲ੍ਹਾ ਨਾਹੀਂ

G39

I have undone thirty-nine knots, with my girlfriends around me. Now Inayat will come to me on the bed in the morning. The bangles on my arms, the plait on my head, and the bracelet on my wrist all look good. I am dyed with the delight[22] of union with my beloved, and my whole being is filled with joy.

G40

Saying *bismillāh,*[23] I have undone forty knots. She who loses herself becomes the lord's. Swinging his arms, the bridegroom comes, and his beautiful wedding party delights me. She who experiences the love of the beloved herself becomes the beloved. I have abandoned all rational concerns and gone off with the lord. Except for my bridegroom, I remember nothing else. Now say *To God we belong*[24] and offer your prayers. All of me has become the beloved; there is no Abdullah.[25]

ਸੀਹਰਫ਼ੀ

ਲਾਗੀ ਰੇ ਲਾਗੀ ਬਲ ਬਲ ਜਾਵੇ
ਇਸ ਲਾਗੀ ਕੋ ਕੌਣ ਬੁਝਾਵੇ

ਸ੧
ਅਲਫ਼ – ਅੱਲ੍ਹਾ ਜਿਸ ਦਿਲਬਰ ਹੋਵੇ, ਮੂੰਹ ਜ਼ਰਦੀ ਅਖ ਲਹੂ ਭਰ ਰੋਵੇ
ਜੀਵਨ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਹਥ ਧੋਵੇ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਿਰਹੋਂ ਅੱਗ ਲਗਾਵੇ

ਸ੨
ਬੇ – ਬਾਲਣ ਮੈਂ ਤੇਰਾ ਹੋਈ, ਇਸ਼ਕ ਨਜ਼ਾਰੇ ਆਣ ਵਗੋਈ
ਰੋਂਦੇ ਨੈਣ ਨਾ ਲੈਂਦੇ ਢੋਈ, ਲੂਣ ਫੱਟਾਂ ਤੇ ਕੀਕਰ ਪਾਵੇ

ਸ੩
ਤੇ – ਤੇਰੇ ਸੰਗ ਪਰੀਤ ਲਗਾਈ, ਜੀਉ ਜਾਮੇ ਦੀ ਕੀਤੀ ਸਾਈ
ਮੈਂ ਬਕਰੀ ਤੁਧ ਕੋਲ ਕਸਾਈ, ਕਟ ਕਟ ਮਾਸ ਨਾ ਕਿਉਂਕਰ ਖਾਵੇ

The Thirty Letters

I burn, I burn, I am ablaze with love. Who can put out the flames in this woman who is on fire?

S1 ALIF (ا)

She whose beloved is God looks pale and weeps tears of blood. She who burns with the fire of separation washes her hands of life.

S2 BE (ب)

I have become fuel for you to burn. Love has come and destroyed me with a glimpse of you. My eyes weep but find no refuge. How can he put salt on my wounds?

S3 TE (ت)

I have fallen in love with you. I have pledged my soul and body. I am the goat and you are the butcher next to me. Why should you not cut me up and eat me?

ਸ੪

ਸੇ – ਸਾਬਤ ਨੇਹੁੰ ਲਾਇਆ ਜੈਂ ਨੂੰ, ਦੂਜਾ ਕੂਕ ਸੁਣਾਵਾਂ ਕੈਂ ਨੂੰ
ਰਾਤ ਅੱਧੀ ਉੱਠ ਠਿਲਦੀ ਨੈਂ ਨੂੰ, ਕੂੰਜਾਂ ਵਾਂਗ ਪਈ ਕੁਰਲਾਵੇ

ਸ੫

ਜੀਮ – ਜਹਾਨੋਂ ਹੋਈ ਨਿਆਰੀ, ਲੱਗਾ ਨੇਹੁੰ ਤਾਂ ਹੋਈ ਬਿਕਾਰੀ
ਨਾਲ ਸਰ੍ਹੋਂ ਦੇ ਬਣੇ ਪਸਾਰੀ, ਦੂਜਾ ਦੇ ਮਿਹਣੇ ਜਗ ਤਾਵੇ

ਸ੬

ਹੇ – ਹੈਰਤ ਵਿਚ ਸ਼ਾਂਤ ਨਾਹੀਂ, ਜ਼ਾਹਰ ਬਾਤਨ ਮਾਰਨ ਢਾਹੀਂ
ਝਾਤ ਘੱਤਣ ਨੂੰ ਲਾਵਣ ਵਾਹੀਂ, ਸੀਨੇ ਸੂਲ ਪਰੇਮ ਦੇ ਪਾਵੇ

ਸ੭

ਖ਼ੇ – ਖ਼ੂਬੀ ਹੁਣ ਉਹ ਨਾ ਰਹੀਆਂ, ਜਬ ਕੀ ਸਾਂਗ ਕਲੇਜੇ ਸਹੀਆ
ਆਹੀਂ ਨਾਲ ਪੁਕਾਰਾਂ ਕਹੀਆ, ਤਧ ਬਿਨ ਕੌਣ ਜੋ ਆਣ ਬੁਝਾਵੇ

S4 SE (ث)

Who else should I call out to but the one I love so steadfastly? I get up in the middle of the night and go into the river,[1] crying mournfully like the crane.

S5 JĪM (ج)

I have become separate from the world. Falling in love made me useless. With a mustard seed I became an apothecary.[2] Besides, people make me suffer with their taunts.

S6 HE (ح)

In my astonishment there is no peace. I utter loud laments both openly and within. I try my hardest to get a glimpse of him. The sharp pains of love torment my breast.

S7 ḲHE (خ)

My beauty was lost, once my heart was speared by love. I sigh and cry out. Who but you will come and calm me down?

ਸ੮

ਦਾਲ – ਦਰੋਂ ਟੁਕ ਦੂਰ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਫ਼ਕਰ ਫ਼ਿਰਾਕੋਂ ਬਹੁਤਾ ਰੋਵੇ
ਤਨ ਭੱਠੀ ਦਿਲ ਖਿਲਾ ਧਨੋਵੇ, ਇਸ਼ਕ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਮਿਰਚਾਂ ਲਾਵੇ

ਸ੯

ਜ਼ਾਲ – ਜ਼ੌਕ ਦੁਨੀਆਂ ਤੇ ਇਤ ਨਾ ਕਰਨਾ, ਖ਼ੌਫ਼ ਹਸ਼ਰ ਦੇ ਥੀਂ ਨਾ ਡਰਨਾ
ਚਲਣਾ ਨਬੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਰਨਾ, ਓੜਕ ਜਾ ਹਿਸਾਬ ਕਰਾਵੇ

ਸ੧੦

ਰੇ – ਰੋਜ਼ ਹਸ਼ਰ ਕੋਈ ਰਹੇ ਨਾ ਖ਼ਾਲੀ, ਲਵੇ ਹਿਸਾਬ ਦੋ ਜਗ ਦਾ ਵਾਲੀ
ਜ਼ੇਰ ਜ਼ਬਰ ਸਭ ਭੁੱਲਣ ਆਲੀ, ਤਿਸ ਦਿਨ ਹਜ਼ਰਤ ਆਪ ਛੁਡਾਵੇ

ਸ੧੧

ਜ਼ੇ – ਜ਼ੁਹਦ ਕਮਾਈ ਚੰਗੀ ਕਰੀਏ, ਜੇਕਰ ਮਰਨ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਮਰੀਏ
ਫਿਰ ਹੋਏ ਭੀ ਉਸ ਤੋਂ ਡਰੀਏ, ਮਤ ਮੋਇਆਂ ਨੂੰ ਪਕੜ ਮੰਗਾਵੇ

S8 DĀL (د)

They do not stay far from his door for a moment. The fakirs weep greatly from separation. The body is an oven that parches the grains of the heart. Love rubs chilies in the eyes.[3]

S9 ZĀL (ذ)

Do not take delight in this world, so that you will not fear the day of the resurrection. Proceed in the protection of the Prophet, who will have your final account drawn up.

S10 RE (ر)

No one escapes on the day of the resurrection. The lord of the two worlds reckons up their account. The mighty are lost in confusion. On that day it is the Prophet who secures their deliverance.

S11 ZE (ز)

We can make a successful profit through abstinence, if we die before our death.[4] But even when we are dead we should fear him, in case he should arrest and summon the dead.

ਸ੧੨

ਸੀਨ – ਸਾਈਂ ਬਿਨ ਜਾ ਨਾ ਕੋਈ, ਜਿਤ ਵਲ ਵੇਖਾਂ ਓਹੀ ਓਹੀ
ਹੋਰ ਕਿਤੇ ਵਲ ਮਿਲੇ ਨਾ ਢੋਈ, ਮੁਰਸ਼ਦ ਮੇਰਾ ਪਾਰ ਲੰਘਾਵੇ

ਸ੧੩

ਸ਼ੀਨ – ਸ਼ਾਹ ਇਨਾਇਤ ਮੁਰਸ਼ਦ ਮੇਰਾ, ਜਿਸ ਨੇ ਕੀਤਾ ਮੈਂ ਵਲ ਫੇਰਾ
ਚੁੱਕ ਗਿਆ ਸਭ ਝਗੜਾ ਝੇੜਾ, ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਭਰਮਾਵੇ ਤਾਵੇ

ਸ੧੪

ਸੁਆਦ – ਸਬਰ ਨਾ ਆਵੇ ਮੈਨੂੰ, ਖੁੱਲੀ ਵਸਤ ਬਜ਼ਾਰ
ਕਾਸਦ ਲੈ ਕੇ ਵਿਦਿਆ ਹੋਇਆ, ਜਾ ਵੜਿਆ ਦਰਬਾਰ
ਅੱਗੋਂ ਮਿਲਿਆ ਆ ਕੇ ਉਹਨੂੰ, ਸੋਹਣਾ ਸ਼ੇਰ ਸਵਾਰ
ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਅੰਗੁਸ਼ਤਰੀ ਆਹੀ, ਇਹ ਵੀ ਦਿਲ ਭੁਲਾਵੇ

ਸ੧੫

ਜ਼ੁਆਦ – ਜ਼ਰੂਰੀ ਯਾਦ ਅੱਲ੍ਹਾ ਦੀ, ਕਰੇ ਸਵਾਲ ਰਸੂਲ
ਨਵੇ ਹਜ਼ਾਰ ਕਲਾਮ ਸੁਣਾਈ, ਪਈ ਦਰਗਾਹ ਕਬੂਲ
ਇਹ ਮਜਾਜ਼ੀ ਜ਼ਾਤ ਹਕੀਕੀ, ਵਾਸਲ ਵਸਲ ਵਸੂਲ
ਫ਼ਾਰਗ਼ ਹੋ ਕੇ ਹਜ਼ਰਤ ਓਥੇ, ਆਵੇ ਖਾਣਾ ਖਾਵੇ

S12 SĪN (س)

There is no place besides the lord. Wherever I look, there is just him and no one else. There is no refuge in any other direction. My guide gets me across.

S13 SHĪN (ش)

Shah Inayat is my guide, the one whose passage has lain in my direction. All contention and dispute is finished; now he deceives and torments me.

S14 SUĀD (ص)

I am impatient, the goods are laid out in the bazaar. Taking the messenger[5] with him, he said farewell and went to enter the court. There he was met by the fair rider on a tiger. On the way there was a ring, which made his heart confused.

S15 ZUĀD (ض)

It is necessary to remember God, whom the Prophet implored. Ninety thousand[6] words were recited and accepted in the divine court. This illusory being was united with the reality of the divine essence. Becoming free, the holy Prophet came there and ate.

ਸ੧੬

ਤੋਏ – ਤਲਬ ਦੀਦਾਰ ਦੀ ਆਹੀ, ਕੀਤਾ ਕਰਮ ਸੱਤਾਰ
ਜਲਵਾ ਫੇਰ ਇਲਾਹੀ ਦਿੱਤਾ, ਹਜ਼ਰਤ ਨੂੰ ਗ਼ੱਫ਼ਾਰ
ਹੱਥ ਨੂਰਾਨੀ ਗ਼ੈਬੋਂ ਆਵੇ, ਮੁੰਦਰੀ ਦਾ ਚਮਕਾਰ
ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਖ਼ਲਕ ਮੁਹੰਮਦੀ ਕੀਤੋ, ਤਾਂ ਇਹ ਕੀ ਕਹਾਵੇ

ਸ੧੭

ਜ਼ੋਏ – ਜ਼ਾਹਰ ਮਾਲੂਮ ਨਾ ਕੀਤਾ, ਹੋਇਆ ਦੀਦਾਰ ਭੁਲਾਵੇ
ਰਲ ਕੇ ਸਈਆਂ ਖਾਣਾ ਖਾਧਾ, ਜ਼ੱਰਾ ਅੰਤ ਨਾ ਆਵੇ
ਉਹ ਅੰਗੂਠੀ ਆਪ ਪਛਾਤੀ, ਅਪਣੀ ਆਪ ਜਿਤਾਵੇ
ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਹਜ਼ਰਤ ਰੁਖ਼ਸੁਤ ਹੋ ਕੇ, ਆਪਣੇ ਯਾਰ ਸੁਹਾਵੇ

ਸ੧੮

ਐਨ – ਇਨਾਇਤ ਉਲਫ਼ਤ ਹੋਈ, ਸੁਣੋ ਅਸਹਾਬੋ ਯਾਰੋ
ਜਿਹੜਾ ਜਪ ਨਾ ਕਰਸੀ ਹਜ਼ਰਤ, ਛੁਠਾ ਰਹੇ ਸਰਕਾਰੋਂ
ਫੇਰ ਸ਼ਫ਼ਾਇਤ ਅਸਾਂ ਹੈ ਕਰਨੀ, ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਬਾਰੋਂ
ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਕਿਬਰ ਨਾ ਕਰ ਦੁਨਿਆਂ ਤੇ, ਇੱਕਾ ਨਜ਼ਰੀਂ ਆਵੇ

S16 TOE (ط)

He was desirous of a sight of him, and God the pardoner was gracious. Then God the forgiver granted the holy Prophet a vision of the divine glory. From the unseen there appeared a hand full of light, on which a ring glittered. Bullha, you made the people of Muhammad, so what should this be called?

S17 ZOE (ظ)

God was not known in outward form. When he granted a vision of himself, he caused confusion. The girlfriends came together and ate the food, of which there was no end. It was he[7] who recognized the ring himself, and he who made himself known. Bullha, the holy Prophet took his leave and pleased his beloved.

S18 'AIN (ع)

Listen, gentlemen and friends, I enjoy the love of Inayat.[8] Whoever fails to pray to the holy Prophet will be rejected as false by the divine court. So we must pray for his intercession in the court of the lord. Bullha, do not take pride in the world, which appears just once.

ਸ੧੯

ਗ਼ੈਨ – ਗ਼ੁਲਾਮ ਗ਼ਰੀਬ ਤੁਸਾਡਾ, ਖ਼ੈਰ ਮੰਗੇ ਦਰਬਾਰੋਂ
ਰੋਜ਼ ਹਸ਼ਰ ਦੇ ਖ਼ੌਫ਼ ਸੁਣੀਂਦਾ, ਸੱਦ ਹੋਸੀ ਸਰਕਾਰੋਂ
ਕੁਲ ਖ਼ਲਾਇਕ ਤਲਖ਼ੀ ਅੰਦਰ, ਸੂਰਜ ਦੇ ਚਮਕਾਰੋਂ
ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਅਸਾਂ ਵੀ ਓਥੇ ਜਾਣਾ, ਜਿੱਥੇ ਗਿਆ ਨਾ ਭਾਵੇ

ਸ੨੦

ਫ਼ੇ – ਫ਼ਕੀਰਾਂ ਫ਼ਿਕਰ ਜੋ ਕੀਤਾ, ਵਿਚ ਦਰਗਾਰ ਇਲਾਹੀ
ਸ਼ਫੀਅ ਮੁੰਹਮਦ ਜਾ ਖਲੋਤੇ, ਜਿੱਥੇ ਬੇਪਰਵਾਹੀ
ਨੇੜੇ ਨੇੜੇ ਆ ਹਬੀਬਾ, ਇਹ ਮੁਹੱਬਤ ਚਾਹੀ
ਖ਼ਿਰਕਾ ਪਹਿਨ ਰਸੂਲ ਅੱਲ੍ਹਾ ਦਾ, ਸਿਰ ਤੇ ਤਾਜ ਲਗਾਵੇ

ਸ੨੧

ਕਾਫ਼ – ਕਲਮ ਨਾ ਮਿਟੇ ਰਬਾਨੀ, ਜੋ ਅਸਾਂ ਪਰ ਆਈ
ਜੋ ਕੁਝ ਭਾਗ ਅਸਾਡੇ ਆਹੇ, ਉਹ ਤਾਂ ਮੁੜਦੇ ਨਾਹੀ
ਬਾਝ ਨਸੀਬੋਂ ਦਾਅਵੇ ਕੇਡੇ, ਬੰਨ੍ਹੇ ਕੁਲ ਖ਼ੁਦਾਈ
ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਲੌਹ ਮਹਿਫ਼ੂਜ਼ ਤੇ ਲਿਖਿਆ, ਓਥੋਂ ਕੌਣ ਮਿਟਾਵੇ

S19 ĠHAIN (غ)

Your poor slave begs for alms from the court. On the day of judgment, the sound of terror will be heard, and the call will be announced from the court. All creation will be in distress from the glittering light of the sun. Bullha, we too must go there, although the journey is not a pleasant one.

S20 FE (ف)

Fakirs are cared for in the divine court, where Muhammad the intercessor stands unconcernedly. "Draw near, draw near, beloved," is what their love desires. He wears the robe of the Apostle of God, who crowns his head.

S21 QĀF (ق)

The divine pen that writes our fate cannot be erased. The fortune that was granted us cannot be turned back. Except for fate, what use are the plans that all creation makes? Bullha, who can erase what is written on the preserved tablet?[9]

ਸ੨੨

ਕਾਫ਼ – ਕਲਾਮ ਨਬੀ ਦੀ ਸੱਚੀ, ਸਿਰ ਨਬੀਆਂ ਦੇ ਸਾਈਂ
ਸੂਰਤ ਪਾਕ ਨਬੀ ਦੀ ਜਿਹਾ, ਚੰਦ ਸੂਰਜ ਭੀ ਨਾਹੀਂ
ਹੀਰੇ ਮੋਤੀ ਲਾਲ ਜਵਾਹਰ, ਪਹੁੰਚੇ ਓਥੇ ਨਾਹੀਂ
ਮਜਲਸ ਓਸ ਨਬੀ ਦੀ ਬਹਿ ਕੇ, ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਕੌਣ ਕਹਾਵੇ

ਸ੨੩

ਲਾਮ – 'ਲਾ ਇਲਾਹ' ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਬਤਾਇਓ, 'ਇੱਲੱਲ੍ਹਾ' ਅਸਬਾਤ ਕਰਾਇਓ
'ਮੁਹੰਮਦ ਰਸੂਲੁੱਲ੍ਹਾ' ਮੇਲ ਕਰਾਇਓ, ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਇਹ ਤੋਹਫ਼ਾ ਆਦਮ ਨੂੰ ਆਵੇ

ਸ੨੪

ਮੀਮ – ਮੁੰਹਮਦੀ ਜਿਸਮ ਬਣਾਇਓ, ਦਾਖ਼ਲ ਵਿਚ ਬਹਿਸ਼ਤ ਕਹਾਇਓ
ਆਪੇ ਮਗਰ ਸ਼ੈਤਾਨ ਪੁਚਾਇਓ, ਓਥੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਆਦਮ ਆਵੇ

S22 KĀF (ک)

True is the word of the Prophet, the lord at the head of all the prophets. Even the sun and the moon cannot match the holy appearance of the Prophet. Diamonds, pearls, rubies, and jewels do not reach that point. When he sits in the assembly of the Prophet, what does Bullha amount to?

S23 LĀM (ل)

You recited the words *There is no god,*[10] and added the confirmation *but God.* You joined to these the words *Muhammad is the Apostle of God.* This is the gift that was given to Adam.[11]

S24 MĪM (م)

You made Adam's body like Muhammad's. You said he was to enter paradise. Then it was you who made Satan come there. He came out of there as Adam.

ਸ੨੫

ਨੂਨ – ਨਿਮਾਣਾ ਹੋ ਮੁਜਰਿਮ ਆਇਆ, ਕੱਢ ਬਹਿਸ਼ਤੋਂ ਜ਼ਿਮੀਂ ਰੁਲਾਇਆ
ਆਦਮ ਹੱਵਾ ਜੁਦਾ ਕਰਾਇਆ, ਅੱਲ੍ਹਾ ਆਪ ਵਿਛੋੜਾ ਪਾਵੇ

ਸ੨੬

ਵਾ – ਵਾਹ ਵਾਹ ਆਪ ਮੁਹੰਮਦ, ਅਪਣੀ ਆਦਮ ਸ਼ਕਲ ਬਣਾਵੇ
ਆਪੇ ਰੋਜ਼ ਅਜ਼ਲ ਦਾ ਮਾਲਿਕ, ਆਪੇ ਸ਼ਫ਼ੀਅ ਹੋ ਆਵੇ
ਆਪੇ ਰੋਜ਼ ਹਸ਼ਰ ਦਾ ਕਾਜ਼ੀ, ਆਪੇ ਹੁਕਮ ਸੁਣਾਵੇ
ਆਪੇ ਚਾ ਸ਼ਫ਼ਾਇਤ ਕਰਦਾ, ਆਪ ਦੀਦਾਰ ਕਰਾਵੇ

ਸ੨੭

ਹੇ – ਹੌਲੀ ਬੋਲੀਂ ਏਥੇ ਭਾਈ, ਮਤ ਕੋਈ ਸੁਣੇ ਸੁਣਾਵੇ
ਵੱਡਾ ਅਜ਼ਾਬ ਕਬਰ ਦਾ ਦਿੱਸੇ, ਜੇ ਕੋਈ ਚਾ ਛੁਡਾਵੇ
ਪੁਲ ਸਰਾਤ ਦੀ ਔਖੀ ਗਾਟੀ, ਉਹ ਵੀ ਖ਼ੌਫ਼ ਡਰਾਵੇ
ਰਖ ਉਮੈਦ ਫ਼ਜ਼ਲ ਦੀ ਬੁੱਲ੍ਹਿਆ, ਅੱਲ੍ਹਾ ਆਪ ਬਚਾਵੇ

S25 NŪN (ن)

Wretchedly he came as a criminal, expelled from paradise and made to wander the earth. Adam and Eve were made to separate; it was God who effected their separation.

S26 VĀO (و)

How wonderful! It is he who is Muhammad, he who makes his form Adam, he who is the lord of the first day, he who comes as the intercessor, he who is the judge of the last day, he who announces his command, he who kindly intercedes,[12] he who lets himself be seen.

S27 HE (ه)

Speak softly here, brother, in case someone hears and reports you. The torment of the grave seems great, although someone may grant deliverance. The passage over the Sirat bridge[13] is difficult; that fear is overwhelming. Put your hope in divine favor, Bullha; it is God himself who saves us.

ਸ੨੮

ਲਾਮ – ਲਾਮੂ ਨਾ ਕੋਈ ਦਿੱਸੇ, ਕਿਤ ਵਲ ਕੂਕ ਸੁਣਾਵਾਂ
ਜਿਤ ਵਲ ਵੇਖਾਂ ਨਜ਼ਰ ਨਾ ਆਵੇ, ਕਿਸ ਨੂੰ ਹਾਲ ਸੁਣਾਵਾਂ
ਬਾਝ ਪੀਆ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਹਾਮੀ, ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਥਾਵਾਂ
ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਮਲ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਹਜ਼ਰਤ ਵਾਲਾ, ਓਹੀ ਤੈਂ ਛੁਡਾਵੇ

ਸ੨੯

ਅਲਫ਼ – ਇੱਕਲਾ ਜਾਵੇ ਏਥੋਂ, ਵੇਖਣ ਆਵਣ ਢੇਰ
ਸਾਹਾਂ ਤੇਰਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਏਥੇ, ਆਈ ਹੋਈ ਨੇੜ
ਚਲ ਸ਼ਤਾਬੀ ਚਲ ਫੜ ਬੁੱਲ੍ਹਿਆ, ਮਤ ਲਗ ਜਾਵੇ ਡੇਰ
ਪਕੜੀਂ ਵਾਗ ਰਸੂਲ ਅੱਲਾ ਦੀ, ਕੁਝ ਜਿੱਥੋਂ ਹੱਥ ਆਵੇ

ਸ੩੦

ਯੇ – ਯਾਰੀ ਹੁਣੇ ਮੈਂ ਲਾਈ, ਅਗਲੀ ਉਮਰਾ ਖੇਡ ਵੰਜਾਈ
ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਦੀ ਜ਼ਾਤ ਈ ਆਹੀ, ਕਲਮਾ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਜਿੰਦ ਲਿਜਾਵੇ

S28 LĀM- (ل)

I[14] cannot see anyone near me. Where shall I direct my cries? No one appears, no matter where I look. To whom shall I describe my state? I have no supporter besides my beloved, and have no other places to go. Seize hold of the door of the holy Prophet, Bullha, for he is the one who will grant deliverance.

S29 -ALIF (ا)

You will depart alone from this world, where many come to look. The number of your breaths here is nearly complete. Go quickly, go and enter, Bullha, in case you are too late. Seize the reins[15] of the Apostle of God, wherever you get the chance.

S30 YE (ی)

Now at last I have found love. I played around and wasted my previous life. Bullha, the divine being takes my soul as I recite the profession of faith.

ਦੋਹੜੇ

ਦ੧

ਇਸ ਕਾ ਮੁਖ ਇਕ ਜੋਤ ਹੈ, ਘੁੰਗਟ ਹੈ ਸੰਸਾਰ
ਘੁੰਗਟ ਮੇਂ ਵੋਹ ਛੁਪ ਗਿਆ, ਮੁਖ ਪਰ ਆਂਚਲ ਡਾਰ

ਦ੨

ਇਨ ਕੋ ਮੁਖ ਦਿਖਲਾਏ ਹੈ, ਜਿਨ ਸੇ ਇਸ ਕੀ ਪੀਤ
ਇਨ ਕੋ ਹੀ ਮਿਲਤਾ ਹੈ ਵੋਹ, ਜੋ ਇਸ ਕੇ ਹੈਂ ਮੀਤ

ਦ੩

ਮੂੰਹ ਦਿਖਲਾਵੇ ਔਰ ਛੁਪੇ, ਛਲ ਬਲ ਹੈ ਜਗ ਦੇਸ
ਪਾਸ ਰਹੇ ਔਰ ਨਾ ਮਿਲੇ, ਇਸ ਕੇ ਬਿਸਵੇ ਭੇਸ

ਦ੪

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਕਸਰ ਨਾਮ ਕਸੂਰ ਹੈ, ਓਥੇ ਮੂੰਹੋਂ ਨਾ ਸਕਣ ਬੋਲ
ਓਥੇ ਸੱਚੇ ਗਰਦਨ ਮਾਰੀਏ, ਓਥੇ ਝੂਠੇ ਕਰਨ ਕਲੋਲ

Verses

V1

His[1] face is a light, the world is a veil. He is hidden in the veil, casting its hem over his face.

V2

He shows his face to those whom he loves. He only comes to those who are his friends.

V3

He reveals his face and he hides; the world we live in is deceptive. He is beside us, but we cannot find him; he is disguised in everything.

V4

Bullha, the real name of Kasur is "fault."[2] It is a place where people cannot speak openly, where the truthful have their necks severed, and where the false have a merry time.

੮੫

ਬੁੱਲ੍ਹਿਆ ਕਸੂਰ ਬੇਦਸਤੂਰ, ਓਥੇ ਜਾਣਾ ਬਣਿਆ ਜ਼ਰੂਰ
ਨਾ ਕੋਈ ਪੁੰਨ ਨਾ ਦਾਨ ਹੈ, ਨਾ ਕੋਈ ਲਾਗ ਦਸਤੂਰ

੮੬

ਬੁੱਲ੍ਹਿਆ ਧਰਮਸਾਲਾ ਧੜਵਾਈ ਰਹਿੰਦੇ, ਠਾਕਰ ਦੁਆਰੇ ਠੱਗ
ਵਿਚ ਮਸੀਤਾਂ ਕੁਸੱਤੀਏ ਰਹਿੰਦੇ, ਆਸ਼ਕ ਰਹਿਣ ਅਲੱਗ

੮੭

ਬੁੱਲ੍ਹਿਆ ਵਾਰੇ ਜਾਈਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ, ਜਿਹੜੇ ਗਲੀਂ ਦੇਣ ਪ੍ਰਚਾ
ਸੂਈ ਸਲਾਈ ਦਾਨ ਕਰਨ, ਤੇ ਅਹਿਰਣ ਲੈਣ ਛੁਪਾ

੮੮

ਬੁੱਲ੍ਹਿਆ ਵਾਰੇ ਜਾਈਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ, ਜਿਹੜੇ ਮਾਰਨ ਗੱਪ ਸ਼ੜੱਪ
ਕੌਡੀ ਲੱਭੀ ਦੇਣ ਚਾ, ਤੇ ਬੁਗਚਾ ਘਊਂ ਘੱਪ

V5

Bullha, Kasur is lawless, we go there because we must. There is no merit or charity there, nor do any regulations operate.

V6

Bullha, robbers live in the lodge,[3] and thugs live in the temple. The impure live in the mosques, but lovers live their separate lives.

V7

Bullha,[4] we are sacrificed to those who beguile with their words. They make a gift of the needle, but hide the anvil away.

V8

Bullha, we are sacrificed to those who talk big. If they find a penny they give it back, but they hang on to the purse.

ਦ੯

ਨਾ ਖ਼ੁਦਾ ਮਸੀਤੇ ਲਭਦਾ, ਨਾ ਖ਼ੁਦਾ ਵਿਚ ਕਾਅਬੇ
ਨਾ ਖ਼ੁਦਾ ਕੁਰਆਨ ਕਿਤਾਬਾਂ, ਨਾ ਖ਼ੁਦਾ ਨਮਾਜ਼ੇ

ਦ੧੦

ਨਾ ਖ਼ੁਦਾ ਮੈਂ ਤੀਰਥ ਡਿੱਠਾ, ਐਵੇਂ ਪੈਂਡੇ ਝਾਗੇ
ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਦਾ ਮੁਰਸ਼ਦ ਮਿਲ ਗਿਆ, ਟੁੱਟੇ ਸੱਭ ਤਗਾਦੇ

ਦ੧੧

ਬੁੱਲ੍ਹਿਆ ਪਰਸੋਂ ਕਾਫ਼ਰ ਥੀ ਗਿਓਂ, ਬੁਤ ਪੂਜਾ ਕੀਤੀ ਕੱਲ
ਅਸੀਂ ਜਾ ਬੈਠੇ ਘਰ ਆਪਣੇ, ਓਥੇ ਕਰਨ ਨਾ ਮਿਲੀਆਂ ਗੱਲ

ਦ੧੨

ਬੁੱਲ੍ਹਿਆ ਗ਼ੈਨ ਗ਼ਰੂਰਤ ਸਾੜ ਸੁੱਟ, ਤੇ ਮਾਣ ਖੂਹੇ ਵਿਚ ਪਾ
ਤਨ ਮਨ ਦੀ ਸੁਰਤ ਗਵਾ ਵੇ, ਗੁਰ ਆਪ ਮਿਲੇਗਾ ਆ

V9

God is not in the mosque, nor is God in the Kaaba. God is not in the scripture, nor is God found in prayer.

V10

I[5] did not see God at the holy bathing place, and suffered the long stages of the journey there for nothing. Once Bullhe Shah's guide was found, all troubles were removed.

V11

Bullha, you became an unbeliever two days ago, and yesterday you worshipped idols. Actually, we went and sat in our own house, so no one could say anything.

V12

Bullha, A is for arrogance.[6] Destroy it, and throw pride down the well. Lose consciousness of body and mind, and the guide will let himself be found.

ਦ੧੩
ਬੁੱਲ੍ਹਿਆ ਹਿਜਰਤ ਵਿਚ ਇਸਲਾਮ ਦੇ, ਮੇਰਾ ਨਿਤ ਹੈ ਖ਼ਾਸ ਅਰਾਮ
ਨਿਤ ਨਿਤ ਮਰਾਂ ਤੇ ਨਿਤ ਜੀਵਾਂ, ਮੇਰਾ ਨਿਤ ਨਿਤ ਕੂਚ ਮੁਕਾਮ

ਦ੧੪
ਬੁੱਲ੍ਹਿਆ ਇਸ਼ਕ ਸਜਣ ਦੇ ਆਇਕੇ, ਸਾਨੂੰ ਕੀਤੁਸ ਭੂਮ
ਉਹ ਪ੍ਰਭ ਅਸਾਡਾ ਸਖ਼ੀ ਹੈ, ਮੈਂ ਸੇਵਾ ਕਨੂੰ ਸ਼ੂਮ

ਦ੧੫
ਬੁੱਲ੍ਹਿਆ ਆਸ਼ਕ ਹੋਇਓਂ ਰੱਬ ਦਾ, ਮਲਾਮਤ ਹੋਈ ਲਾਖ
ਲੋਗ ਕਾਫ਼ਰ ਕਾਫ਼ਰ ਆਖਦੇ, ਤੂੰ ਆਹੋ ਆਹੋ ਆਖ

ਦ੧੬
ਬੁੱਲ੍ਹਿਆ ਪੈਂਡੇ ਪੜੇ ਪਰੇਮ ਕੇ, ਕਿਆ ਪੈਂਡਾ ਆਵਾਗੌਣ
ਅੰਧੇ ਕੋ ਅੰਧਾ ਮਿਲ ਗਿਆ, ਰਾਹ ਬਤਾਵੇ ਕੌਣ

V13

Bullha, migrating for the faith[7] is a part of Islam, but I always enjoy a special rest. I always keep dying and living, I am always moving and stopping.

V14

Bullha, my love for the beloved has come and made me a humble Dum.[8] That lord of mine is generous, but I am miserly in his service.

V15

Bullha, you have become a lover of the lord and have incurred manifold disgrace. When people keep calling you "Unbeliever, unbeliever," just say "Yes, yes!"

V16

Bullha, the stages of love's journey[9] lie ahead. What is the journey of the cycle of coming and going? When the blind meet the blind, who will lead the way?

ਦ੧੭
ਬੁੱਲ੍ਹਿਆ ਮਨ ਮੰਜੋਲਾ ਮੁੰਜ ਦਾ, ਕਿਤੇ ਗੋਸ਼ੇ ਬਹਿਕੇ ਕੁੱਟ
ਇਹ ਖਜ਼ਾਨਾ ਤੈਨੂੰ ਅਰਸ਼ ਦਾ, ਤੂੰ ਸੰਭਲ ਸੰਭਲ ਲੁੱਟ

ਦ੧੮
ਬੁੱਲ੍ਹਿਆ ਚੇਰੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਦੀ, ਹਿੰਦੂ ਤੋਂ ਕੁਰਬਾਨ
ਦੋਹਾਂ ਤੋਂ ਪਾਣੀ ਵਾਰ ਪੀ, ਜੋ ਕਰੇ ਭਗਵਾਨ

ਦ੧੯
ਬੁੱਲ੍ਹਿਆ ਮੁੱਲਾਂ ਅਤੇ ਮਸ਼ਾਲਚੀ, ਦੋਹਾਂ ਇੱਕੋ ਚਿੱਤ
ਲੋਕਾਂ ਕਰਦੇ ਚਾਨਣਾ, ਆਪ ਹਨੇਰੇ ਨਿੱਤ

ਦ੨੦
ਬੁੱਲ੍ਹਿਆ ਪੀ ਸ਼ਰਾਬ ਤੇ ਖਾ ਕਬਾਬ, ਹੇਠ ਬਾਲ ਹੱਡਾਂ ਦੀ ਅੱਗ
ਚੋਰੀ ਕਰ ਤੇ ਭੰਨ ਘਰ ਰੱਬ ਦਾ, ਓਸ ਠੱਗਾਂ ਦੇ ਠੱਗ ਨੂੰ ਠੱਗ

V17

Bullha, the mind is a bundle of fiber.[10] Sit in a corner somewhere and beat it. This is a treasure[11] provided for you by heaven, so enjoy it carefully.

V18

Bullha, I am the slave girl of the Muslim, and am sacrificed to the Hindu. Be devoted to both of them, as the lord decides.

V19

Bullha, the mullah and the torch bearer both have the same intent. They spread light to people, but are always in the dark[12] themselves.

V20

Bullha, drink wine and eat kebabs, burning your bones as the fuel to cook them with. Do a burglary and break into the house of the lord, to rob that robber of robbers.

ਦ੨੧

ਬੁੱਲ੍ਹਿਆ ਚਲ ਸੁਨਿਆਰ ਦੇ, ਜਿੱਥੇ ਗਹਿਣੇ ਘੜੀਏ ਲਾਖ
ਸੂਰਤ ਆਪੋ ਆਪਣੀ, ਤੂੰ ਇੱਕੋ ਰੂਪਾ ਆਖ

ਦ੨੨

ਫਿਰੀ ਰੁੱਤ ਸ਼ਗੂਫ਼ਿਆਂ ਵਾਲੀ, ਚਿੜੀਆਂ ਚੁਗਣ ਨੂੰ ਆਈਆਂ
ਇਕਨਾਂ ਨੂੰ ਜੁੱਰਿਆਂ ਲੈ ਖਾਧਾ, ਇਕਨਾਂ ਫਾਹੀਆਂ ਲਾਈਆਂ
ਇਕਨਾਂ ਨੂੰ ਆਸ ਮੁੜਨ ਦੀ ਆਹੀ, ਇਕ ਸੀਖ਼ ਕਬਾਬ ਚੜ੍ਹਾਈਆਂ
ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਕੀ ਵੱਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ, ਉਹ ਕਿਸਮਤ ਮਾਰ ਫਸਾਈਆਂ

ਦ੨੩

ਬੁੱਲ੍ਹਿਆ ਅੱਛੇ ਦਿਨ ਪਿੱਛੇ ਗਏ, ਜਬ ਹਰ ਸੇ ਕੀਆ ਨਾ ਹੇਤ
ਅਬ ਪਛਤਾਵਾ ਕਿਆ ਕਰੇ, ਜਬ ਚਿੜੀਆਂ ਚੁੱਗ ਗਈਂ ਖੇਤ

ਦ੨੪

ਉਹ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਬੋਲਿਆ, ਰੁੜ੍ਹ ਪੁੜ੍ਹ ਗਏ ਗੁਨਾਹ
ਝਾੜੀਂ ਲੱਗਾ ਬਾਜਰਾ, ਸ਼ਹਿਤੂਤ ਲੱਗੇ ਫਰਵਾਂਹ

V21

Bullha, go to the jeweler's, where so many ornaments are fashioned. Each has its own form, but just say: "They are all the same silver."[13]

V22

The season of blossoms has arrived, the birds have come to peck them. Some birds have been seized and eaten by hawks, some have been trapped in snares. Some had hopes of returning, some were mounted on spits as kebabs. Bullhe Shah, what power lies with those who are snared and slain by fate?

V23

Bullha, good times have been left behind, since we did not practice love for the lord. What use is it to be sorry now, when the birds have stripped the field?

V24

He has spoken within me, and my sins have all been swept away. Millet grows on thorn bushes, and mulberries grow on pine trees.[14]

੮੨੫

ਅੱਲ੍ਹਾ ਤੋਂ ਮੈਂ ਕਰਜ਼ ਬਣਾਇਆ, ਹੱਥੋਂ ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਕਰਜ਼ਾਈ
ਓਥੇ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਪਰਵਰਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਜਿਥੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਖ਼ਬਰ ਨ ਕਾਈ
ਓਥੋਂ ਤਾਹੀਂ ਆਏ ਏਥੇ, ਜਾਂ ਪਹਿਲੇ ਰੋਜ਼ੀ ਆਈ
ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਹੈ ਆਸ਼ਕ, ਜਿਸ ਤਹਿਕੀਕ ਹਕੀਕਤ ਪਾਈ

੮੨੬

ਬੁੱਲ੍ਹਿਆ ਕਣਕ ਕੌਡੀ ਕਾਮਨੀ, ਤੀਨੋਂ ਕੀ ਤਲਵਾਰ
ਆਏ ਥੇ ਨਾਮ ਜਪਨ ਕੋ, ਔਰ ਵਿਸ਼ੇ ਲੀਤੇ ਮਾਰ

੮੨੭

ਭੁੱਠ ਨਮਾਜ਼ਾਂ ਚਿੱਕੜ ਰੋਜ਼ੇ, ਕਲਮੇ ਤੇ ਫਿਰ ਗਈ ਸਿਆਹੀ
ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਸ਼ਹੁ ਅੰਦਰੋਂ ਪਾਇਆ, ਭੁੱਲੀ ਫਿਰੇ ਲੁਕਾਈ

੮੨੮

ਬੁੱਲ੍ਹਿਆ ਆਉਂਦਾ ਸਾਜਨ ਵੇਖ ਕੇ, ਜਾਂਦਾ ਮੂਲ ਨਾ ਵੇਖ
ਮਾਰੇ ਦਰਦ ਫ਼ਰਾਕ ਦੇ, ਬਣ ਬੈਠੇ ਬਾਹਮਣ ਸ਼ੇਖ਼

V25

I took a loan from God, or rather you are my borrower. There you looked after me, where no one took any notice of me. From there I then came here, where first we received sustenance. Bullhe Shah is a lover who has assuredly discovered the truth.

V26

Bullha, wheat, wealth, and women—these three are a sword. People came to meditate on the divine name, and worldly pleasures destroyed them.

V27

Into the oven with prayers, into the mud with fasting. Ink has blotted out the profession of faith. Bullha, I have found the lord from within myself, while people wander lost.

V28

Bullha, watch the beloved coming to you, be sure you do not watch him go. Because of the pain of separation, Brahmans and Shaikhs have been driven to settle in the forest.

੮੨੯

ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਉਹ ਕੌਣ ਹੈ, ਉੱਤਮ ਤੇਰਾ ਯਾਰ
ਉਸੇ ਹਾਥ ਕੁਰਆਨ ਹੈ, ਓਸੇ ਗਲ ਜ਼ੁੰਨਾਰ

੮੩੦

ਬੁੱਲ੍ਹਿਆ ਚਲ ਬਾਵਰਚੀ ਖ਼ਾਨੇ ਯਾਰ ਦੇ, ਜਿਥੇ ਕੋਹਾ ਕਾਹੀ ਹੋ
ਓਥੇ ਮੋਟੇ ਕੱਸਣ ਬਕਰੇ, ਤੂੰ ਲਿੱਸਾ ਮਿਲੇ ਨਾ ਢੋ

੮੩੧

ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਨੂੰ ਲੋਕੀਂ ਮੱਤੀਂ ਦੇਂਦੇ, ਬੁੱਲ੍ਹਿਆ ਤੂੰ ਜਾ ਬਹੁ ਮਸੀਤੀ
ਵਿਚ ਮਸੀਤਾਂ ਕੀ ਕੁਝ ਹੁੰਦਾ, ਜੇ ਦਿਲੋਂ ਨਮਾਜ਼ ਨਾ ਨੀਤੀ
ਬਾਹਰੋਂ ਪਾਕ ਕੀਤੇ ਕੀ ਹੁੰਦਾ, ਜੇ ਅੰਦਰੋਂ ਨਾ ਗਈ ਪਲੀਤੀ
ਬਿਨ ਮੁਰਸ਼ਦ ਕਾਮਲ ਬੁੱਲ੍ਹਿਆ, ਤੇਰੀ ਐਵੇਂ ਗਈ ਇਬਾਦਤ ਕੀਤੀ

੮੩੨

ਆਪਣੇ ਤਨ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਨ ਕਾਈ, ਸਾਜਨ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਲਿਆਵੇ ਕੌਣ
ਨਾ ਹੂੰ ਖ਼ਾਕੀ ਨਾ ਹੂੰ ਆਤਸ਼, ਨਾ ਹੂੰ ਪਾਣੀ ਪੌਣ
ਕੁੱਪੇ ਦੇ ਵਿਚ ਰੋੜ ਖੜਕਦੇ, ਮੂਰਖ ਆਖਣ ਬੋਲੇ ਕੌਣ
ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸਾਈਂ ਘਟ ਘਟ ਰੰਵਿਆ, ਜਿਉਂ ਆਟੇ ਵਿਚ ਲੌਣ

V29

Bullha, who is that supreme friend of yours? The Qur'an is in his hand, and yet he wears the sacred thread.

V30

Bullha, go to the kitchen of the beloved, where there is much butchery. Fat goats are slaughtered there, but you are too skinny to be let in.

V31

People give Bullha their advice: "Bullha, go and sit in the mosque." But what happens in mosques, when the intention to pray is not offered from the heart? What happens from being pure on the outside, when the inner pollution has not gone? Bullha, without the perfect guide, all the worship you perform is useless.

V32

Can anyone who is unaware of their own body bring news of the beloved? I am not made of earth,[15] nor am I fire, nor am I water or air. Pebbles rattle in a jar, and fools ask who is talking. Bullha, the lord is mixed into every heart, like salt in flour.

੮੩੩

ਅਰਬਾ ਅਨਾਸਰ ਮਹਿਲ ਬਣਾਇਓ, ਵਿਚ ਵੜ ਬੈਠਾ ਆਪੇ
ਆਪੇ ਕੁੜੀਆਂ ਆਪੇ ਨੀਂਗਰ, ਆਪੇ ਬਣਨਾ ਏਂ ਮਾਪੇ
ਆਪੇ ਮਰੇਂ ਤੇ ਆਪੇ ਜੀਵੇਂ, ਆਪੇ ਕਰੇਂ ਸਿਆਪੇ
ਬੁੱਲ੍ਹਿਆ ਜੋ ਕੁਝ ਕੁਦਰਤ ਰੱਬ ਦੀ, ਆਪੇ ਆਪ ਸਿੰਜਾਪੇ

੮੩੪

ਬੁੱਲ੍ਹਿਆ ਰੰਗ ਮਹੱਲੀਂ ਜਾ ਚੜ੍ਹਿਓਂ, ਲੋਕੀ ਪੁੱਛਣ ਆਖਣ ਖ਼ੈਰ
ਅਸਾਂ ਇਹ ਦੁਨਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਟਿਆ, ਮੂੰਹ ਕਾਲਾ ਨੀਲੇ ਪੈਰ

੮੩੫

ਇੱਟ ਖੜਿੱਕੇ ਦੁੱਕੜ ਵੱਜੇ, ਤੱਤਾ ਹੋਵੇ ਚੁੱਲ੍ਹਾ
ਆਉਣ ਫ਼ਕੀਰ ਤੇ ਖਾ ਖਾ ਜਾਵਣ, ਰਾਜ਼ੀ ਹੋਵੇ ਬੁੱਲ੍ਹਾ

੮੩੬

ਬੁੱਲ੍ਹਿਆ ਜੈਸੀ ਸੂਰਤ ਐਨ ਹੈ, ਤੈਸੀ ਗ਼ੈਨ ਪਛਾਣ
ਇਕ ਨੁਕਤੇ ਦਾ ਫੇਰ ਹੈ, ਭੁੱਲਾ ਫਿਰੇ ਜਹਾਨ

V33

You made the four elements your palace, and it was you who entered and sat there. You are the girls, you are the boys, and it is you who become their parents. You are the one who dies and the one who lives, and you are the one who mourns. Bullha, he is the one who is recognized in all that the lord has created.

V34

Bullha, when you went up to the salon,[16] people asked you how you were. All we got from this world is a blackened face and feet bruised blue.

V35

There is a lively scene with the tambourine playing, while the oven gets hot. The fakirs come and feast before they go, making Bullha happy.

V36

Bullha, know the shape of *ġhain* is just like that of *'ain.*[17] The difference lies in a dot. The world wanders lost in confusion.

ਦ੩੭

ਬੁੱਲ੍ਹਿਆ ਖਾ ਹਰਾਮ ਤੇ ਪੜ੍ਹ ਸ਼ੁਕਰਾਨਾ, ਕਰ ਤੋਬਾ ਤਰਕ ਸਵਾਬੋਂ
ਛੋੜ ਮਸੀਤ ਤੇ ਪਕੜ ਕਿਨਾਰਾ, ਤੇਰੀ ਛੁਟਸੀ ਜਾਨ ਅਜ਼ਾਬੋਂ
ਉਹ ਹਰਫ਼ ਕਦੇ ਨਾ ਪੜ੍ਹੀਏ ਮਤ, ਰਹਿਸੀ ਜਾਨ ਜਵਾਬੋਂ
ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਚਲ ਓਥੇ ਚਲੀਏ, ਜਿੱਥੇ ਮਨ੍ਹਾ ਕਰਨ ਸ਼ਰਾਬੋਂ

ਦ੩੮

ਬੁੱਲ੍ਹਿਆ ਜੇ ਤੂੰ ਗ਼ਾਜ਼ੀ ਬਣਨਾ ਏਂ, ਲੱਕ ਬੰਨ੍ਹ ਤਲਵਾਰ
ਪਹਿਲੋਂ ਰੰਘੜ ਮਾਰ ਕੇ, ਪਿੱਛੋਂ ਕਾਫ਼ਰ ਮਾਰ

ਦ੩੯

ਬੁੱਲ੍ਹਿਆ ਹਰ ਮੰਦਰ ਮੋਂ ਆਇਕੇ, ਕਹਿਓ ਲੇਖਾ ਦਿਓ ਬਤਾ
ਪੜ੍ਹੇ ਪੰਡਿਤ ਪਾਂਧੇ ਦੂਰ ਕੀਏ, ਅਹਿਮਕ ਲੀਏ ਬੁਲਾ

ਦ੪੦

ਵਹਦਤ ਦੇ ਦਰਿਆ ਵਹੇਂਦੇ, ਮੇਰੀ ਵਹਦਤ ਕਿਤ ਵਲ ਧਾਈ
ਮੁਰਸ਼ਦ ਕਾਮਿਲ ਪਾਰ ਲੰਘਾਇਆ, ਬਾਝ ਤੁਲ੍ਹੇ ਸੁਰਨਾਹੀ

V37

Bullha, eat what is forbidden and recite your thanks. Repent and give up meritorious acts. Leave the mosque and cling to seclusion. Your soul will escape torment. Never recite that letter,[18] in case your soul is unable to answer. Come, Bullha, let us go to the place where wine is forbidden.

V38

Bullha, if you want to become a warrior for the faith, gird your waist with a sword. First kill the Ranghar,[19] then slay the infidel.

V39

Bullha,[20] enter God's temple and say: "Explain and tell us clearly. Why have you sent away learned pandits and Brahmans and invited fools?"

V40

The rivers of unity flow; which way does my unity run? The perfect guide has got me across without a raft or float.

੮੪੧

ਬੁੱਲ੍ਹਿਆ ਸਭ ਮਜਾਜ਼ੀ ਪੌੜੀਆਂ, ਤੂੰ ਹਾਲ ਹਕੀਕਤ ਵੇਖ
ਜੋ ਕੋਈ ਓਥੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਚਾਹੇ, ਭੁਲ ਜਾਏ 'ਸਲਾਮ ਅਲੇਕ'

੮੪੨

ਬੁੱਲ੍ਹਿਆ ਕਾਜ਼ੀ ਰਾਜ਼ੀ ਰਿਸ਼ਵਤੇ, ਮੁੱਲਾਂ ਰਾਜ਼ੀ ਮੌਤ
ਆਸ਼ਕ ਰਾਜ਼ੀ ਰਾਗ ਤੇ, ਨਾ ਪਰਤੀਤ[੧] ਘਟ ਹੋਤ

੮੪੩

ਠਾਕਰਦੁਆਰੇ ਠੱਗ ਬਸੇਂ, ਫਾਹੀ ਦੁਆਰ ਮਸੀਤ
ਹਰਿ ਕੇ ਦੁਆਰੇ ਭਿਖ ਬਸੇਂ, ਹਮਰੀ ਇਹ ਪਰਤੀਤ

੮੪੪

ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਚਲ ਓਥੇ ਵਸੀਏ, ਜਿਥੇ ਸਾਰੇ ਹੋਵਣ ਅੰਨ੍ਹੇ
ਨਾ ਕੋਈ ਸਾਡੀ ਜ਼ਾਤ ਪਛਾਣੇ, ਨਾ ਕੋਈ ਸਾਨੂੰ ਮੰਨੇ

V41

Bullha, these steps are all illusory; look toward reality. Anyone who wants to get there forgets about *Peace be upon you*.[21]

V42

Bullha, the *qazi* is happy with a bribe,[22] the mullah is happy with a death.[23] A lover is happy with music, and his faith never grows less.

V43

Thugs dwell in the temple; there are stranglers at the door of the mosque. Fakirs stay by the gate of the lord, this is our belief.

V44

Bullhe Shah, let us go to the place where everyone is blind. No one recognizes our caste, nor does anyone revere us.

੮੪੫

ਬੁੱਲ੍ਹਿਆ ਧਰਮਸਾਲਾ ਵਿਚ ਨਾਹੀਂ, ਜਿਥੇ ਮੋਹਨ ਭੋਗ ਪਵਾਏ
ਵਿਚ ਮਸੀਤਾਂ ਧੱਕੇ ਮਿਲਦੇ, ਮੁੱਲਾਂ ਤਿਊੜੀ ਪਾਏ
ਦੌਲਤਮੰਦਾਂ ਨੇ ਬੂਹਿਆਂ ਉੱਤੇ, ਚੌਬਦਾਰ ਬਿਠਲਾਏ
ਪਕੜ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਰੱਬ ਸੱਚੇ ਦਾ, ਜਿਥੋਂ ਦੁਖ ਦਿਲ ਦਾ ਮਿਟ ਜਾਏ

੮੪੬

ਹੋਰ ਨੇ ਸੱਭੇ ਗਲੜੀਆਂ, ਅੱਲ੍ਹਾ ਅੱਲ੍ਹਾ ਦੀ ਗੱਲ
ਕੁਝ ਰੌਲਾ ਪਾਇਆ ਆਲਮਾਂ, ਕੁਝ ਕਾਗ਼ਜ਼ ਪਾਇਆ ਝੱਲ

੮੪੭

ਬੁੱਲ੍ਹਿਆ ਮੈਂ ਮਿੱਟੀ ਘੁਮਿਆਰ ਦੀ, ਗੱਲ ਆਖ ਨਾ ਸਕਦੀ ਏਕ
ਠੱਠਰ ਮੇਰਾ ਕਿਉਂ ਘੜਿਆ, ਮਤ ਜਾਏ ਅਲੇਕ ਸਲੇਕ

੮੪੮

ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਹੁ ਤੋਂ ਵੱਖ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਵੇਖਣ ਵਾਲੀ ਅੱਖ ਨਹੀਂ

V45

Bullha, he is not in the lodge,[24] where offerings of food are placed. People get pushed about in mosques, where the mullah sternly frowns. The rich station guards at their gates. Cling to the door of the true lord, where the pain of the heart is removed.

V46

Everything else is of no account; the only thing is God. Some of the confusion has been created by religious scholars, some by paper that has driven people mad.

V47

Bullha, I am the potter's clay, and I cannot say anything. If I ask why mine was the shape[25] he made, I fear he will tell me to shut up.

V48

Bullha, you are not separate from the lord, but lack the eye to see this.

੮੪੯

ਬੁੱਲ੍ਹਿਆ ਰੱਬ ਕਹੋ ਨਾ ਕਹੋ, ਆਈ ਸੂਰਤੋਂ ਸੁਚਾ ਰਹੋ

੮੫੦

ਗਲ ਸਮਝ ਲਈ ਤੇ ਰੌਲਾ ਕੀ, ਇਹ ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਤੇ ਮੌਲਾ ਕੀ

੮੫੧

ਹਾਜੀ ਲੋਕ ਮੱਕੇ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ, ਅਸਾਂ ਜਾਣਾ ਤਖ਼ਤ ਹਜ਼ਾਰੇ
ਜਿਤ ਵਲ ਯਾਰ ਓਤੇ ਵਲ ਕਾਅਬਾ, ਭਾਵੇ ਫੋਲ ਕਿਤਾਬਾਂ ਚਾਰੇ

੮੫੨

ਮੱਕੇ ਗਿਆ ਗਲ ਮੁਕਦੀ ਨਾਹੀਂ, ਜਿਚਰ ਦਿਲੋਂ ਨਾ ਆਪ ਮੁਕਾਈਏ
ਗੰਗਾ ਗਿਆ ਪਾਪ ਨਹੀਂ ਵੜਦੇ, ਭਾਵੇਂ ਸੌ ਸੌ ਗ਼ੋਤੇ ਲਾਈਏ
ਗਯਾ ਗਿਆ ਗਲ ਮੁਕਦੀ ਨਾਹੀਂ, ਭਾਵੇਂ ਕਿਤਨੇ ਪਿੰਡ ਭਰਾਈਏ
ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਾਹ ਗਲ ਮੁਕਦੀ ਤਾਹੀਂ, ਜਦ ਮੈਨੂੰ ਖੜਿਆਂ ਲੁਟਾਈਏ

V49

Bullha,[26] you may say "Lord" or not, but keep clear of mere appearances.

V50

Now[27] that I have understood, what is all the fuss? What is all this "Ram," "Rahim," and "Lord"?

V51

Hajjis[28] go to Mecca;[29] we are going to Takht Hazara. The Kaaba lies wherever the beloved points, however much you pore through all four scriptures.[30]

V52

The[31] matter is not finished by going to Mecca, so long as you do not finish off the self from your heart. Sins are not shed by going to the Ganges, even though you immerse yourself hundreds of times. The matter is not finished by going to Gaya,[32] no matter how many offerings you make to the dead. Bullhe Shah, the matter is finished when the ego is destroyed.

ਦ੫੩

ਜੇ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਅੰਦਰ ਢੂੰਡਾਂ, ਤੇ ਫੇਰ ਮੁਕੱਯਦ ਜਾਣਾਂ
ਜੇ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਬਾਹਰ ਢੂੰਡਾਂ, ਤੇ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਕੌਣ ਸਮਾਣਾ
ਸਭ ਕੁਝ ਤੂੰ ਹੈਂ ਸਭ ਵਿਚ ਤੂੰ ਹੈਂ, ਸਭ ਤੋਂ ਪਾਕ ਪਛਾਣਾ
ਮੈਂ ਵੀ ਤੂੰ ਹੈਂ ਤੂੰ ਵੀ ਮੈਂ ਹੈਂ, ਵਤ ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਕੌਣ ਨਿਮਾਣਾ

ਦ੫੪

ਰਾਤੀਂ ਜਾਗੇਂ ਕਰੇ ਇਬਾਦਤ, ਰਾਤੀ ਜਾਗਣ ਕੁੱਤੇ, ਤੈਥੋਂ ਉੱਤੇ
ਭੌਂਕਣ ਬੰਦ ਮੂਲ ਨਾ ਹੁੰਦੇ, ਜਾ ਰੂੜੀ ਤੇ ਸੁੱਤੇ, ਤੈਥੋਂ ਉੱਤੇ
ਖਸਮ ਆਪਣੇ ਦਾ ਦਰ ਨਾ ਛਡਦੇ, ਭਾਵੇਂ ਵੱਜਣ ਜੁੱਤੇ, ਤੈਥੋਂ ਉੱਤੇ
ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਕੋਈ ਰਖ਼ਤ ਵਿਹਾਜ ਲੈ, ਨਹੀਂ ਤੇ ਬਾਜ਼ੀ ਲੈ ਗਏ ਕੁੱਤੇ,
ਤੈਥੋਂ ਉੱਤੇ

V53

If[33] I search for you inside, then I think you are confined. If I search for you outside, then who is contained within me? You are everything, you are in everything, you are known to be free from everything. You are me and I am you, so who is poor Bullha?

V54

You[34] remain awake at night and perform your devotions. Also awake at night are dogs, better than you. They bark and in no way can they be stopped. They go and sleep on the dung heap, better than you. They do not leave their master's door, even if they get beaten with slippers, better than you. Bullhe Shah, buy yourself something for the journey, or else the game will be won by the dogs, better than you.

ABBREVIATIONS

Languages

Ar.	Arabic
P.	Panjabi
Pers.	Persian
Skt.	Sanskrit

Textual References

F	Faqir 1960
J	Jagtar 2008
PS	Puri and Shangari 1986
Q	Qasuri 1896
R	Ruhtaki 1889
S	Sabir 1991

References to Other Poems by Bullhe Shah

A	*Aṭhvārā* (The Seven Days)
B	*Bārāṅ Māh* (The Twelve Months)
G	*Ganḍhāṅ* (The Forty Knots)
S	*Sīharfī* (The Thirty Letters)
V	*Dohṛe* (Verses)

NOTES TO THE TEXT

੪

੧ The reading *ghoṛe cugaṇ arūṛīāṅ utte* S, "horses graze on rubbish heaps," matches better with the following half-verse than *irākīāṅ nūṅ paī cābak pāuṅdī* F J, "the whip falls on fine Arab steeds."

੫

੧ Most texts have *rāñjhā yār*, "Ranjha my beloved," but the word *rāñjhā* is superfluous to the meter, and the reference to Hir awaiting the arrival of her beloved hardly requires the mention of his name.

੧੯

੧ In this context, *āsā* F (Ar. *'aṣā*), "staff," is a more natural item than *kāsā* Q, "cup."

੨੭

੧ This is presumed to be the sense of *khārā* S, literally "wedding seat," suggested as an emendation for the apparently meaningless *qahārā* F.

੩੨

੧ The translation "mingle with one another" follows *ik baī de vicc samāo* S, emending *ik banne vicc jā samāo* F J, "go and gather to one side."

੩੪

੧ Here *trahi rahioṅ* S, "retreated," fits the rhyme and meter better than *gioṅ* F J, "went."

੨ S reads *aslā te* with F, but interprets as "at Asal," hence the emendation *āsal ā ke te* J.

੪੦

੧ The ingenious emendation *bhae narinjan* S J, "become unsullied," is superior to the popular but clearly corrupt *bahīe tarinjaṇ* F, "let us sit in the spinning party."

੪੧

੧ The reading *huṇ ishk asāñ val āiā haiñ* S, "Now, love, you have come to us," establishes the rhyme better than *kiuñ ishk asāñ te āiā e* F, translated by PS as "Why, O love, have you come to me?"

੨ Again, the rhyme of *man bhāiā haiñ* S, literally "you have pleased our heart," is better than *main pāiā hai* F, "I have found you."

੪੩

੧ Taking *namūnā* F as one word, "model," seems preferable to reading it as two words with the emendation *nā mūnā* S, "nor death."

੪੫

੧ The word *jhagaṛ*, "quarrel" does not seem to fit the meter or the sense.

੪੭

੧ The problematic expression of *kiā mat kā nām bulāoge* F, perhaps "What will you call this religion?" is doubtfully emended to *mat kāran nām bulāoge* S, interpreted as meaning "Perhaps you will give me at least a nominal invitation?"

੨ Here the general sense of "torment" is implied by *shakanje* S, literally "the stocks." The emendation is suggested for the doubtful *shakranjī* F, glossed by J as "irritation."

੫੬

੧ The traditional reading *cūcak* F, i.e., "Chuchak the father of Hir," hardly seems possible here. S accordingly suggests *sūcak*, "informer," interpreting the word as referring to the pair of recording angels who appear after death to report on the good and bad deeds performed in life.

੬੪

੧ The translation follows *pāche vaḍ kī* S. This is offered as an emendation of the problematic *pāchī vaḍh ke* Q F J, "after the poppy heads are cut," which J suggests might be a traditional wedding ritual.

੬੬

੧ This is the final verse in Q F J. S adds a signature verse from other editions: *shabad salok kī baṇī kiā, kāfī bullhe shāh suṇāī*, "This does not make a *shabad* or a *shalok*, Bullhe Shah has uttered it as a *kāfī*." This has a quite different tone from Bullhe Shah's usual signature verses, and seems more likely to have been created by a performer.

੭੨

੧ The text of this *kāfī* follows S, which is much superior to the more familiar version printed in R F J and translated in PS, where the refrain begins differently as *nī maiṅ suṇiā ishk sharhā kī nātā*, "Oh, now I have heard the relationship between love and law."

੭੪

੧ The rhyme scheme of this *kāfī* is very irregular, suggesting that the text may have been unreliably transmitted.

੮੫

੧ "Shadows in a ruined house" (*khole de* F J) are explained as the shifting shadows cast by the changing position of the sun, versus "shadows of a well" (*khūhe de* S), explained as a reference to the revolving wheel that holds the buckets of a Persian well.

੮੮

੧ The translation "in my body" follows the emendation *deh vic* S, for *dilbar de vic* F J, "that I should dwell in the beloved."

੧੦੩

੧ S reverses the position of the final half-verses of 103.3 and 103.5. The translation in PS follows their positioning in R Q F J.

੧੧੪

੧ The phrase *sirohī nāl mil gaī sirohī* Q F S, literally "sword blade (of Sirohi) is joined to sword blade," is perhaps an obsolete proverbial expression. Making no sense of it, J questionably emends to *dehī nāl mil gaī dehī*, "body is joined to body."

੧੨੨

੧ The translation is approximate, since the literal sense of the emendation *gur lai ke do sir sāhī* S is hardly more transparent than the evidently corrupt *gur lai ke gur toñ sarsāhī* F J.

੧੨੩

੧ The phrase *bīs pacās* F, "twenty or fifty," presumably indicates counting in general. The emendation to *bhes pacās* S J, "fifty guises," hardly makes more sense.

੧੩੨

੧ The emendation *vasnā hāñ* S, "I flourish," is superior to the traditional reading *dasnā hāñ* F J, "I tell them," which mechanically repeats the rhyme of 132.2.

੧੩੩

੧ The emendation *guṛh kuṇḍe meñ* S is explained as "in a deep hole in the ground constructed by yogis for ascetic withdrawal." It is offered as a correction of the apparently corrupt *gorkaṇḍī vic* F J.

੧੩੭

੧ The correct reading is uncertain. The absence of the necessary rhyme word in *jibrāīl pagaṛ liāiā* F J is corrected at the expense of the meter in *jibrāīl pagaṛ liāiā kāran istiqbāl nī* S.

੧੪੪

੧ The emendation *lāl lakhāiā* S, literally "have displayed a ruby," is preferable to the puzzling opposite meaning of *lāl vanjāiā* F J, translated in PS as "have lost a precious jewel."

੧੫੭

੧ The translation “has come to me” follows *mil giā* F J. The rhyme is corrected in *mal giā* S, but with the opposite sense of “runs off, disappears.”

੮੪੨

੧ The text is doubtful, so *nā partīt ghaṭ hot* F, “nor does his faith grow less,” is emended on metrical grounds to *partī* S, interpreted as “accounting.” PS renders it loosely as “the Melody, whose enjoyment never grows less.”

NOTES TO THE TRANSLATION

Lyrics

1

1 This unrhymed half-verse constitutes the refrain of the *kāfī.*

2 The poet is perilously caught in the middle, like Sohni, who leaves her side of the river but without reaching her lover on the far bank. Without access to a spiritual guide, there can be no salvation in this world or the next.

2

1 This long poem, with its memorable refrain, is one of Bullhe Shah's most substantial treatments of the *memento mori* theme.

2 The wedding date fixed by her parents for a girl's arranged match marks the inevitable end of her life in her family home. Its rapid approach gives urgency to the reminder that she needs to prepare the clothes that she will take with her as her dowry (*dāj*) when she leaves for her husband's house. The process is frequently used by Bullhe Shah to symbolize the need to build up a store of rightly guided acts before the inevitable approach of death. The theme is developed at length in "The Forty Knots" (G1–G40).

3 The rhyme word *bār* is variously interpreted.

4 The wedding culminates in the ceremony (*muklāvā*) of the bride being taken away from her parents' home to her husband's house, where she will spend the rest of her life.

5 Sikandar, the classical Alexander the Great, is often cited as an example of how death overcomes even the mightiest of rulers.

6 The biblical Joseph, whose beauty and whose birthplace are remembered in the standard epithet "the moon of Canaan" (Pers. *māh-e kan'ān*).

7 See 12.4.

8 See 27.6.

9 This verse uses core imagery from the Persian ghazal. The typical flowers of a Persian garden, like the tulip (Pers. *lāla*), iris (*sosan*), and hyacinth (*sumbul*), and the graceful cypress tree (*sarū*, Pers. *sarv*) flourish in the spring but are withered by the chill wind of autumn (*bād-e ḳhazāñ*).

10 The strongly defined center of the narcissus (*nargas*) is regularly compared in the language of the ghazal to the eye of the beloved intoxicated with his own beauty.

11 The piercing cry of the crane, which is believed to express her pain at separation from the flock, is a common image for the suffering of the abandoned lover. Compare 30.3.

12 An original image describing the necessity for good actions in this life as a necessary condition for future salvation.

13 S suggests that the phrase "citadel of knowledge" (*koṭ ilam de*) refers to Bullhe Shah's hometown of Kasur, which was famed for the learning of the local Islamic scholar Maulana Ghulam Murtaza, called "The Master of the Panjab" (*makḥdūm-e panjāb*). Rather than study with this great scholar, Bullhe Shah gave his allegiance to Shah Inayat, from whom he received the word (*kalmā*) of his Sufi teaching.

3

1 Like other *kāfīs* on Hindu themes, this poem is written in Hindi, the characteristic language of the yogis. Compare 15, 20, 66, 113.

2 The phrase "make the Ganges flow backward" (*ulṭī gangā bahāio*) is an idiom meaning "to do the opposite of the usual," which here refers to the drawing up of psychic energy during the yogic process.

3 The mystic process involved in the yogic reversal of the natural order of things is here described as a process of spinning backward.

4 This reference to the story of the *Rāmāyaṇa* describes a reversal of the arrival of Kumbhakaran to assist his brother Ravan, when his capital of Lanka was under attack by Ram and Lachhman.

5 The "unstruck music" (*anhad nād*) is the mystical sound heard at the climax of the yogic process. Compare 15.2, 47.5, 66.4, 67.3, 117.2, 137.9, 147.2.

6 The "circle of nectar" (*amrit manḍal*) is another traditional image for the ecstatic state that is the goal of yoga.

4

1 The text of this poem is based on S, which is taken from Mohan Singh Ubirai 1930: 172. Verses 3–8 are omitted in F, and are not translated in PS. The short verses have a single rhyme throughout. The layout of the text follows most editions, which print the verses separately and indicate the recurrence of the refrain after each

verse. But the verses are paired by theme (i.e., 4.2–3, 4.4–5, 4.6–7, 4.8–9), and are so printed in some editions. For other monorhymed *kāfīs* of this same formal type, compare 6, 13, 58, 114.

2 The social turmoil attendant on the internal uprisings of the Sikhs against the authority of the Mughals, which is the unusual subject of this *kāfī*, is interpreted as a manifestation of the mysterious workings of the divine beloved.

3 Literally, "father's elder and younger brothers" (*kiā cāce kiā tāe*), the core kin group of the patrilineal family.

4 Compare 34.4.

5

1 See 12.4.

2 The reference is to the famous episode in which Bullhe Shah disguised himself as a dancing girl to regain the affection of Shah Inayat. See 105.7.

6

1 This is a tentative interpretation of *bhogaṇ karan adāīṅ*.

2 The translation follows S, but the word *jagātar* in the original appears corrupt. Any translation must therefore be guesswork; compare PS, "customs officer."

7

1 The verse could be interpreted either as a reference to the condition of man following the fall of Adam or as the poet's statement of bewilderment as to how the disgrace incurred by love is to be resolved.

8

1 The sense of the rhyme word *aṇghātāṅ* is obscure both here and in 117.1. S implausibly conjectures *ang hātāṅ*, "ties are relinquished," while PS translates the verse as "the shaft of *Nam* has struck me a mortal blow."

2 The Indian cuckoo, *Cuculus indicus* (Skt. *kokila-*), regularly cited in poetry for its mournful cry. Compare 49.2, B7.

3 The deerskin is typically associated with yogis, like the skull used as a cup for begging, the long matted hair, and the ashes smeared

on the body.

4 A *mihrab* (Ar. *miḥrāb*) is the niche in the wall of a mosque that marks the Qibla, the direction of the Kaaba toward which those offering prayer must face. But the prayers of lovers are directed toward their beloved, whose face is their *mihrab*.

10

1 This is a deliberately familiar way (*ammāṅ bābe*, literally, "Mom and Dad") of referring to Adam and Eve, whose original sin in consuming the wheat that God had forbidden them to eat caused their expulsion from paradise and the subsequent troubled history of humanity. The poem is a sardonic reflection on how mankind is collectively held responsible for that first disobedience.

2 In the Islamic tradition, it was wheat that Adam and Eve were forbidden to eat. Compare 55.3, 143.2.

3 The names have no particular significance. The sense is general, that "X enjoys the fruits of a crime, and Y gets arrested for it."

11

1 The opening of this short poem makes it an obvious choice as the first *kāfī* in the Persian-script editions F and S. But it is not attested in the earlier editions R and Q.

The letters of the Arabic alphabet often carry important symbolic values, so *alif* is both the first letter of the Arabic alphabet and the first letter of the word "Allah" (الله). The simple shape of *alif* (ا), A, is identical with the form of the Arabic sign for the number 1 (Ar. *aḥad*), which further underlies its use as a Sufi symbol for the divine unity, as opposed to the second letter, *be* (ب), B, which stands for the world of duality. Compare 22.1, 22.2, 26.2, 26.15, 42.12, 58.4, 92.2, 118.2, 144.3, 150.4.

2 The Arabic letters *'ain* (ع) and *ġhain* (غ) are shaped alike, being distinguished only by the dot written over the latter. They are also symbolically opposed as the initial letters of *'ain*, "essence," versus *ġhair* [*allāh*], "other [than God]." Compare 24.2, 72.7, 78.12, V36.

12

1 These words (Ar. *qum bi-idhnī*) are supposed to have been uttered by the mysterious twelfth-century Sufi saint Shams when he

misused his miraculous powers to resuscitate the dead son of the king of Ghazna. For this blasphemous claim to possession of God's power over life and death Shams was sentenced to death by being hanged upside down and flayed alive. Compare 41.3, 95.3, 98.5, 110.3, 143.8.

2 The reference is to Hir, anxiously waiting for Ranjha in the river glades where he comes to graze her father's buffaloes.

3 Yusuf, the biblical Joseph, was put down a well by his jealous brothers, who sold him into slavery in Egypt; there Zulaikha, the biblical Potiphar's wife, saw him in the slave market and was overwhelmed by love for him. Compare 2.14, 5.5, 41.2, 42.15, 75.8, 98.3, 98.4, 110.3, 143.5, 144.3, 154.5, 157.2.

4 The Arabic phrase is from the scriptural verse that records the words of Moses after he had been summoned to Mount Sinai, and God's response to him: [*qāla*] *rabbi arinī* [*anẓur ilaika qāla*] *lan tarānī* [*walākini 'nẓur ilā 'l-jabali*] (Qur'an 7.143), "[He said] 'Show me (yourself), lord, [that I may look upon you.' He said,] 'You shall not see me [but look at the mountain']." Compare 119.9, 137.10, 143.4, 148.1, 157.4.

13

1 The phrase "worldly pleasures" (*lahiv lāab*) recalls *wa-mā 'l-ḥayātu 'l-dunyā illā la'ibun wa-lahwun* (Qur'an 6.32), "What is the life of this world but play and amusement?"

14

1 The verse explores the common theme of people's inability to discern the divine reality that underlies surface appearances.

15

1 The word "adept" (Ar. *'ārif*) is a Sufi term, like "fakir" (Ar. *faqīr*). But the *kāfī* also draws on the language of yoga and is written in the characteristic Hindi of the yogis; see 3.

2 See 3.3.

16

1 "Turk" was a standard term in medieval India for "Muslim," as opposed to Hindu. Compare 20.6, 40.6, 78.5, 106.5, 131.3.

2 Here the "robbers" (*ṭhag*) are the religious specialists who create the rituals surrounding birth and death and live off the fees they earn from them. Compare V6.

17

1 The Arabic phrase is from the verse *ṣummun bukmun 'umyun* [*fa-hum lā yarji'ūna*] (Qur'an 2.18), "Deaf, dumb, and blind, [they will not return]." Compare 70.3, 77.6, also 97.4.

2 See 39.13.

18

1 "Real love" (Pers. *'ishq-e haqīqī*) is the mystical love of God as the true reality, which is exalted in Sufism above the human love called "apparent love" (Pers. *'ishq-e majāzī*). Compare 74.1.

2 These Arabic textbooks are classics of the legal syllabus, and are frequently cited as a pair to indicate the formal syllabus of Islamic law. Their full titles are *Kanz al-Daqā'iq* (The treasury of difficult points) by Abdullah ibn Muhammad Nasafi (d. 1310), and *Mukhtasar al-Qudūrī* (The compendium of al-Quduri) by Ahmad ibn Muhammad al-Quduri (d. 1036). Compare 72.8.

19

1 The distinction between the mynah and the parrot symbolizes the apparent differences of superficial reality, which are destroyed by the perception of the underlying divine unity.

2 See 121.1.

3 The teachings of love are diametrically opposed to the commandments of formal religion, here exemplified by the Muslim dietary requirement to eat only halal meat, which has been properly slaughtered with the beast being bled after its throat has been cut, while avoiding the flesh of animals that have died a natural death (Pers. *murdār*).

20

1 This poem is composed in the kind of Hindi that is associated with its predominantly Hindu theme; see 3.

2 The youngest of the Pandav brothers, famous for his knowledge of astronomy. From the astronomical perspective of Sahadev, the

geographical locations on earth of Lanka and Mecca are identical, proving the meaninglessness of their rival associations with Hindu and Muslim identity.

3 See 16.2.

22

1 As often elsewhere, the letter *alif* symbolizes the absolute unity of the divine prior to the multiplicity of creation. See 11.1.

2 The title Hafiz is given to those who have learned the entire Qur'an by heart.

3 The shape of the seed that is left recalls the *alif* (ا) with which creation began.

23

1 The Arabic phrase "Let it be, and it was" comes from the end of the verse [*badīʿu 'l-samāwāti wa'l-arḍi wa idhā qaḍā amran fa-innamā yaqūlu lahu*] *kun fa-yakūnu* (Qur'an 2.117), "[The creator of the heavens and earth, and when he decrees a thing he but says to it,] 'Let it be,' and it is." It is frequently used by Bullhe Shah to indicate the act of creation, so here indicates that the lovers were intended for each other from pre-eternity (Pers. *roz-e azal*), even before the moment of creation. Compare 43.5, 54.5, 55.2, 57.2. 65.4, 77.3, 95.4, 122.6.

2 The riverside pastures where Ranjha took the buffaloes to graze, and where Hir used to go and meet him.

3 Bright red (*sūhā*) is the color that symbolizes the joyful state of a bride. The verse describes the happiness of other lovers.

4 See n. 4 on 28.2.

24

1 The small dot that distinguishes letters in the Perso-Arabic script symbolizes the concentrated essence of mystical reality. Compare 25.1, 39.8.

2 See 11.3.

3 Sassi was the daughter of the king of Bhambhore in Sindh. She fell in love with Punnun, the son of the chief of the Hot tribe of Baloch, when he was sent to Bhambhore by his father. After he later abandoned her while she lay asleep, she died trying to follow

his tracks in the burning desert of the Maru Thal. Compare 141.1, 143.12, 157.2, B4.

4 See 31.6.

25

1 The "whole thing" (*gall*) indicates the divine reality revealed by mystical insight. Compare 64.1, 64.16.

2 See 24.1.

3 The shape of the mark on the forehead that is made by frequent pious prostration in prayer is here compared to that of a *mihrab*. See 8.5.

4 See 45.2.

5 Clothes dyed blue were particularly associated with Muslims in premodern India.

6 The prestige gained from their performance of the hajj, or pilgrimage to Mecca, is exploited by the hajjis on their return in order to increase the offerings of the pious.

26

1 See 11.1.

2 Compare V19.

3 A *qazi* is a religious judge, who ranks higher than the humble mullah attached to a local mosque. *Qazis* are regularly castigated for their greed and willingness to take bribes. Compare V42.

4 The term *abjad* is given to the allocation of numerical values to the letters of the Arabic alphabet in the historic order of Hebrew and other older Semitic alphabets. Any given word or phrase may accordingly be represented by a number.

5 The writing of religious formulae to be worn on the body as protective amulets (*tāvīz*) is a recognized skill of Muslim religious specialists.

6 Mullahs are paid a small fee to recite in Arabic when butchers slaughter an animal in the prescribed halal fashion by cutting its throat.

7 A name of Satan, whose arrogant belief in his superior knowledge brought about his downfall. Compare 148.4.

8 The translation "philosopher" is very doubtful, since the rhyme word *junnī* seems to be invented to fit the awkward rhyme with *sunnī*; compare 138.3. S suggests that *junnī* is a distorted form of

yūnānī, "Greek."

9 By "inspirational knowledge" (Pers. *'ilm-e ladunnī*) is meant the mystical science of Sufism.

10 The two letters *alif* and *mīm* stand for Allah and Muhammad respectively, but the cryptic reference is probably to the mystical identity of Ahad and Ahmad. See n. 4 on 28.2.

27

1 Ayub, the biblical Job, is always referred to in Bullhe Shah by the epithet "the patient one" (Ar. *ṣābir*). He was tested by God by having his body filled with worms. Compare 42.15, 110.3, 143.6, 148.3.

2 Zakariya, the biblical Zechariah, took refuge in a hollow tree from pursuit by the soldiers of the Jewish king Herod. He died when the soldiers sawed through the tree while he was still inside it. Compare 41.2, 95.3, 98.5, 110.3, 110.5, 143.7.

3 Yahya, the biblical John the Baptist, was the son of Zakariya. He is here described as one of the many martyrs to the power of love. In Muslim tradition, he was approached by the wife of King Herodian of Damascus to sanction her desire to remarry after the king had divorced her three times. On his refusal to do so, she had him beheaded while he was at prayer, then had his head served up on a china platter. Compare 110.6.

4 The great Sufi saint Mansur al-Hallaj is here described as drinking the wine of mystical awareness, which led to his martyrdom in Baghdad in 919. See 28.7.

5 Sulaiman, the biblical Solomon, was a mighty king who owned a magic ring that gave him power over the jinn and other supernatural beings. They supported the magic throne on which he could fly through the air. Once Sulaiman lost his ring, and was then reduced to poverty and forced to earn his living by stoking a furnace. Compare 2.15, 110.2, 143.6.

28

1 This poem is remarkable for its deliberate clustering of Qur'anic and other Arabic phrases, most of which also recur in verses of other *kāfīs*.

2 The vocative invites a general audience to listen to the poet's address to the divine beloved.

3 Some commentators understand the meaning of *har har de vicc* here and in 28.3 to be "As God (Skt. *harī*), you are contained in everything (Pers. *har*)."

4 In the Arabic script, Ahad "the One," i.e., God, is virtually identical with Ahmad, i.e., the prophet Muhammad. Only the letter *mīm* in its very small medial form (*-m-*) marks the difference between *anā aḥad* (انا احد), "I am the One," and *anā aḥmad* (انا احمد), "I am Ahmad, i.e., Muhammad." Compare 23.6, 26.15, 43.4, 43.5, 53.2, 60.2, 77.1, 77.3, 109.1.

5 Similarly, the removal of the initial letter *'ain* from *anā 'arab* (انا عرب), "I am an Arab," results in *anā rabb* (انا رب), "I am the lord." This is another saying inspired by the Sufi belief in the mystical identity between God and the Arab prophet Muhammad, his chosen Apostle (Ar. *rasūl*).

6 The Arabic phrase is from the verse [*fa-ainamā tuwallū*] *fa-thumma wajhu'llāh* (Qur'an 2.115) "[Wherever you turn,] then there is the face of God." Compare 45.4, 102.1, also 117.2.

7 The Arabic word *al-insān*, "man," indicates the essential unity of God and humanity. It is a shorthand reference to the verse [*wa-laqad khalaqnā*] *al-insān* (Qur'an 15.26), "[And we created] man." Compare 42.16.

8 The phrase "a hidden treasure" (Pers. *ganj-e makhfī*) alludes to the divine Tradition (Ar. *ḥadīth qudsī*), frequently cited in Sufi literature, in which God explains the reason for creation as the divine desire for self-manifestation: [*kuntu*] *kanzan makhfiyyan* [*fa-aḥbabtu an u'rafa fa-khalaqtu 'l-khalqa likai u'rafa*] "[I was] a hidden treasure [and I desired to be known, so I created the creation in order that I might be known]." Compare 57.3, 65.3.

9 The Arabic word *alast*, "am I not?" begins the verse describing the primal covenant between God and mankind: *alastu* [*bi-rabbikum*] *qālū balā shahidnā* (Qur'an 7.172), "Am I not [your lord]? They said, 'Yes, we so testify.'" Compare 45.3, 47.4, 54.4, 65.5, 77.5, 127.6.

10 The Arabic phrase recalls another scriptural description of the divine creation of man, in the verse *fa-nafakhtu fīhi* [*min rūḥī*] (Qur'an 15.29), "And I breathed into him [of my spirit]."

11 The phrase "we are nearer" is another scriptural allusion to the immanence of the divine presence in man, from the verse *naḥnu aqrab* [*ilaihi min ḥabli 'l-warīd*] (Qur'an 50.16), "We are nearer [to him than his jugular vein]." Compare 45.4,

70.2, 77.2, 96.2, 138.2, also 64.10.

12 This phrase is from the verse *wa-huwa ma'akum* [*aina mā kuntum*] (Qur'an 57.4), "And he is with you [wherever you are]." Compare 91.2, 148.2.

13 This is another scriptural phrase pointing to the divine presence within man, from the passage [*wa-fī 'l-arḍi āyātun lil-mūqinīn*], *wa-fī anfusikum* [*a-fa-lā tabṣirūn*] (Qur'an 51.20–21), "[On the earth are signs for those of assured faith], and in your own selves: [will you not see?]" Compare 70.2.

14 The ecstatic saying "I am God" (Ar. *anā 'l-ḥaqq*), literally, "I am the (divine) true reality," proclaiming mystical identity with the divine, is famously associated with the great Sufi martyr Mansur al-Hallaj, and led to his execution for blasphemy in Baghdad in 919. Compare 27.5, 41.3, 42.8, 47.3, 55.5, 78.9, 95.3, 96.5, 98.5, 98.8, 109.2, 119.9, 125.4, 140.6, 143.7, 148.3, 156.4.

15 The saying, "There is nothing in my robe [except God]" (Ar. *laisa fī jubbatī*), was uttered by the Sufi saint Shaikh Junaid of Baghdad. Like Mansur's famous *anā 'l-ḥaqq*, this is another of the well-known ecstatic Sufi sayings (Ar. *shaṭḥiyyāt*).

16 The phrase refers to the Arabic description of man as *ashrafu'l-makhlūqāt*.

17 The Arabic phrase comes from a verse describing God's special favoring of mankind: *wa-laqad karramnā* [*banī ādam*] (Qur'an 17.70), "And we have honored [the sons of Adam]." Compare 57.4.

18 The words of the Islamic profession of faith. See 45.2.

29

1 This poem is generally considered to be by Bullhe Shah, and is included as such in R, Q, F, and J. Like *kāfī* 63, however, it is excluded from S as the work of Shah Husain. For the notably variant Shah Husain text, see Daudi 1990: 91–92, *kāfī* 148 (trans. Anwar 1966: 25–26), which has the refrain *mitrāñ dī mijmānī kāran, dil dā lahū chhānīdā*, "To entertain my beloved, my heart's blood is filtered," followed by six verses only partly overlapping with 29.2–3, and with a quite different signature verse starting *kahe Husain faqīr*, "Husain the fakir says." Given the very uncertain early textual history of both poets, this rival attribution can hardly be regarded as definitive, and the poem is therefore included here. Besides *kāfī* 63, other instances of poems also attributed to Shah

Husain include *kāfīs* 130 and 145, which are not excluded by S. Compare the introductory notes on 63, 130, 145.

30

1 The bride's last farewell to her girlfriends (*sahelīāñ*), who must in due course follow her away from their childhood homes, is a poignant metaphor for the inevitable pain of confrontation with death.

2 See 2.18.

3 The "veiler of sins" (Ar. *sattār*) is one the names of Allah.

31

1 Unlike the striking catalogue of terms from weaving and spinning in 31.2 (*tāṇī tāṇā peṭā nalīāñ, pīṭh naṛā chibbāñ chalīāñ*), it is hardly possible to translate the names of different kinds of cloth listed in this verse as further examples of the phenomenal diversity that masks the essential unity of all things. But *cauñsī* and *paiñsī* are woven from 400 and 500 threads respectively, *khaddar* and *dhotar* are types of coarse cloth, and *malmal* and *khāsā* are varieties of fine muslin.

2 Yogis dress in ochre-dyed garments, whatever the cloth they are made of.

3 Compare V21.

4 Besides the obvious reference to Krishna as the divine cowherd, PS suggests allusions to Jesus as the shepherd and to Muhammad as the driver of camels. There may also be a reference to Ranjha as buffalo herder, but the identity of the donkey-herdsman is obscure.

5 The discrepancy between Bullhe Shah's own high status as a Sayyid and the lower rank of Shah Inayat as an Arain is a prominent theme of the poet's hagiography. See also 24.4, 70.1, 108, 151.4.

32

1 The spinning party (*attaṇ*) is where the girls of a village traditionally gathered together to spin. Compare 70.1, B2.

2 The Panjabi idiom *naccaṇ laggī tāñ ghunghaṭ kāhdā*, literally "She has started dancing, so why the veil?" is used to describe attempts to hang on to respectability when embarking on a questionable course of action.

33

1 The lover is as helpless in the hands of the beloved as a fish that has been caught.

2 The reference is to the birth in Mecca of Muhammad, who was appointed by God to be his Apostle.

3 Hir's parents married her off against her will to a man from the Khera tribe, in order to put an end to the disgrace of her relationship with Ranjha. At the end of the wedding ceremony, the Kheras compelled Hir to return with them in a bridal palanquin (*ḍolī*) to her new husband's home. Compare 61.5.

4 The sense is unclear. PS explains as "I have become immortal in Your love and it is only my mind which has been eliminated forever," but this owes more to Radhasoami than to Sufi ideas.

34

1 The allusive verses of this *kāfī* appear to refer to a separation of Bullhe Shah from Shah Inayat due to the troubled conditions then prevailing in Panjab.

2 The name of a place in District Kasur.

3 For the wordplay between *kasar*, "fault," and Kasur, compare V4.

4 Literally, "Oh you with a great family" (*vaḍ parvāriā*), i.e., Shah Inayat.

5 The twelfth century of the Hijri era corresponds to the eighteenth century CE (1100 AH = 1688 CE). Compare 4.5 for the allusions to the disturbed state of contemporary Panjabi society.

35

1 This *kāfī* is not included in R. All subsequent editions have taken this poem from Q, but some doubts must attach to its authenticity. The language is fairly standard Urdu, and it lacks the usual refrain of a *kāfī*. It is actually a ghazal in the *hazaj* meter of four feet, scanning *mafāʿīlun mafāʿīlun mafāʿīlun mafāʿīlun* (with some irregularities).

36

1 The Persian script does not distinguish between *se*, "those," and *sai*, "hundreds," and some editions prefer the latter. The "traders" (*vaṇjāre*) are the peddlers who supplied the village women with

their jewelry, and are here as often elsewhere used to symbolize the saints who bear the uniquely valuable message of all-demanding love for the divine. Compare 70.5, 117.2.

2 Before the introduction of pockets and purses, money was kept tied in the hem of a garment (*kannī*, equivalent to *pallā* 36.6).

37

1 The use of spinning as a metaphor for the correct conduct of life is here developed with an abundance of terms referring to different parts of the spinning wheel.

2 A maund (*maṇ*) is a large measure of weight, equivalent to 80 pounds.

38

1 The contrast between the orthodox performance of the hajj to Mecca and the lover as pilgrim to the beloved occurs elsewhere. Compare 102.4, 126.9, V51, also 105.6, 128.1–2.

2 The popular Panjabi pronunciation of Ar. *ġhāzī*, "warrior for the faith," as *gājī* rhymes with *hājī*. The contrast between these exemplary Muslims and burglars and thieves symbolizes the simultaneous presence of good and evil in man.

39

1 Literally, "wearing an *alfī*," the shroudlike sleeveless garment worn by fakirs, so called because it is straight in shape like the letter *alif*.

2 A seventeen (*satārāñ* F S) is a top throw of the dice in the game of *caupaṛ*, versus the usual idiom in *pauñ bārāñ jāñ paiñde ne* J, "when getting a twelve." Compare 97.4.

3 Wearing the turban at a tilt is the sign of a dandy, like the casual way of wearing slippers.

4 Compare 24.1.

5 The phrase "both heaps" (*doveñ thok*) is better understood with PS as "this world and the world to come," rather than with S as the two words of the formula *lā ilāha*, "there is no God."

6 A Panjabi translation of the Arabic *mūtū qabla an tamūtū*. See 77.7.

7 On the day of judgment, the prophet Muhammad will intercede for those who have followed the commandments of Islam. Compare 17.7, 104.8, 117.4, 119.14, S26.

8 I.e., the announcement of death.

40

1 It has often been observed this famous *kāfī* is modeled on Rumi's great Persian ghazal beginning *cih tadbīr ai musalmānān kih man khud-rā namīdānam, na tarsā nai yahūd-am man na gabr-am nai musalmān-am,* "What can I do, oh Muslims, for I do not know myself. I am not a Christian nor a Jew, not a Zoroastrian nor a Muslim." Compare the thematically similar 106.

2 The Sufi doctrine of "peace toward all" (Pers. *ṣulḥ-e kull*) was also adopted in India as a definition of Akbar's policy of religious tolerance toward non-Muslims.

3 See 16.2.

41

1 When Ibrahim, the biblical Abraham, destroyed the idols belonging to his father, Azar, he was sentenced by the evil king Namrud to be burned on a pyre, from which he was rescued by God. Compare 110.2, 143.6.

2 See 27.3

3 See 12.4.

4 A learned Shaikh who became disgraced through his infatuation with a beautiful Christian girl, for whose sake he had to put on the girdle worn by Christians and to graze pigs. The story comes from the *Mantiq ut Tair* by the Persian Sufi poet Attar. Compare 110.3.

5 See 12.2.

6 See 28.7.

42

1 The *tilak* is the mark drawn on the forehead as a sign of Hindu religious affiliation, as opposed to the religious practice and duty (*sunnat faraz*) of Islam.

2 The father of the prophet Muhammad.

3 See 77.7.

4 The area near Mathura where Krishna spent his youth as a herdsman.

5 The capital of Ravan's kingdom, attacked by Ram.

6 See 28.7.
7 See 11.1.
8 See 133.4.
9 See 12.4.
10 The biblical Jonah, who was swallowed by a large fish. Compare 110.2, 143.4.
11 See 27.2.
12 See n. 7 on 28.3. This verse is included in S, but not in most other editions.
13 The fourteen zones (Ar. *tabaq*) that together make up the entire universe. Compare 77.4, 135.3.

43

1 See n. 4 on 28.2.
2 See n. 1 on 23.2.
3 See 117.3.

44

1 The refrain expresses the lover's mystical transformation through his experience of the divine self-manifestation, as described in the following verses.
2 Wild geese are symbolically associated with the spiritually aware.

45

1 There is a deliberately shocking juxtaposition of the pious Muslim formula "In the name of God" (Ar. *bi'smi'llāh*), which is said before undertaking any action, with the Hindu spring festival of Holi; compare B6. Arabic phrases ending in *'llāh*, "God," recur in the rhymes throughout the poem; compare G40.
2 From the Islamic profession of faith (P. *kalmā*) *lā ilāha illā 'llāh wa muḥammadun rasūlu'llāh*, "There is no god but God, and Muhammad is God's Apostle." Compare 25.3, 28.9, 45.3, 45.7, 119.13, S23.
3 A technical term of Sufism (Ar. *fanā fī 'llāh*), used to describe the obliteration of the self in the divine.
4 See n. 8 on 28.4. The scenario of the first day of creation is here developed with the souls of mankind being conceived as girlfriends (*sakhīāñ*).

5 See 45.2 above, and compare 45.7 below.
6 See n. 11 on 28.6.
7 An allusion to the favorite Sufi saying *man ʻarafa nafsahu [fa-qad ʻarafa rabbahu]*, "Whoever has known himself [has known his lord]."
8 See n. 6 on 28.3.
9 The pious Arabic phrase *ṣallā 'llāhu [ʻalaihi]*, which is added to any mention of the Prophet, in modern English Islamic usage often abbreviated as (*pbuh*), i.e., "peace be upon him."
10 The Arabic words are from the verses *fa-'dhkurūnī [adhkurkum] wa-'shkurū lī [wa lā takfurūni]* (Qur'an 2.152-3) "Then remember me [and I will remember you]. And be grateful to me [and do not be ungrateful toward me]." Compare 70.4.
11 The Arabic phrase *subḥāna 'llāh* is a common exclamation of praise or wonder.
12 The tube (*pickārī*) used to squirt colored dye at other people during the celebration of Holi.
13 The phrase is understood to signify Islam in the verse *ṣibghatu 'llāhi wa-man aḥsanu min allāhi ṣibghatan* (Qur'an 2.138), "The baptism of God, and who can baptize better than God?"
14 The scriptural phrase *allāhu 'l-ṣamad* (Qur'an 112.2), "God the everlasting one," here daringly indicates the divine presence in man.

46

1 The countdown to the day of the wedding is calculated by progressively undoing the knots (*gaṇḍhīñ*) that have been tied for each day of the waiting period. See G.

47

1 The overall sense of the poem is powerfully conveyed, but the precise meaning of some verses is not always entirely clear.
2 See 28.7.
3 See n. 9 on 28.4.
4 The word "unstruck" (*anhad*) is usually applied to the mystical sound heard in the yogic process; see 3.3. Here it appears to have the general sense of "imperceptible, invisible."

48

1 An allusion to the story of Sohni, as also in 48.7 below. See n.1 on 81.

49

1 All editions follow R in printing *kāfīs* 49 and 50 as separate poems. Their rhymes *-āriā* (49) and *-oliā* (50) may be different, but these two short poems are otherwise so similar that they are probably variants of a single original that diverged in the oral tradition. Compare the similarly paired 130 and 131.

2 This refrain begins with the same words, *kadī ā mil*, as 48.1.

3 See 8.3.

4 This half-verse virtually repeats the refrain 49.1, and appears to be a filler devised to make up the metrical scheme.

50

1 See n. 1 on 49.

51

1 This remarkable depiction of the strife in contemporary society as a set of disputes between different kinds of snacks and sweets is first recorded in Q. It is absent from R, and its authenticity has sometimes been questioned. It is not translated in PS.

2 "Millionaires" (*lakhpatī*) are perhaps the name of something to eat, since the other verses begin with the names of sweets.

3 The name of the false prophet whose coming will mark the end of the world and whose teachings will destroy true religion and create social chaos.

52

1 This exceptionally long *kāfī* on the theme of a girl's need to apply herself to her spinning as an image for the proper conduct of life may be compared with G.

2 See 150.2.

3 I.e., Shah Inayat.

53

1 See n. 4 on 23.6.

2 See n. 3 on 151.3.
3 The bodily existence (*khākī*) of human beings creates the illusion of separateness between them. Compare 95.5.
4 The word "Syrian" (*shāmī*), which generates the verse rhyme *-āmī*, is naturally balanced by *rūmī*, here translated as "Turk."
5 The cupbearer (Pers. *sāqī*) who in Persian poetry represents the teacher who dispenses the wine of mystical knowledge. Compare 67.3.

54

1 Since God is omnipotent, the fault of sin does not lie with man.
2 The Arabic phrase *lā tataḥarraku*, "You do not move [unless I so command]" is a proclamation to man of divine omnipotence. Although it seems to be understood as scriptural, it does not actually occur in the text of the Qur'an. Compare 77.7.
3 See n. 9 on 28.4. The scriptural quotation reinforces the statements in the preceding verses about the primal compact between God and man, which pre-dates the formal inauguration of Islam.
4 See n. 1 on 23.2.

55

1 See n. 1 on 23.2.
2 I.e., in the world created by God in order that he might be loved.
3 See 10.3.
4 The "ignorant one" (*jāhal*) is the prophet Muhammad's arch-enemy, the heathen Abu Jahl. S explains the story: Abu Jahl once hid some stones in his clenched fist and came to ask the Prophet what he had in his hand. Muhammad told him they were stones that would magnify God. Then from his hand could be heard the proclamation "There is no god but God, and Muhammad is his Apostle." Abu Jahl then fled in discomfiture.
5 See 28.7.
6 See 96.5.
7 The *Sikandar-nāma* by the Persian poet Nizami describes how the hero, Sikandar, came disguised as an envoy bringing his message to Nushaba, the queen of Azerbaijan, only for her to recognize who he really was.
8 In Jami's Persian poem *Yūsuf Zulaikhā,* Yusuf comes to Zulaikha in her dreams long before the pair actually meet.

9 The magic stone (*pāras*) that alchemically transforms iron into gold. Compare 146.5.

56

1 Pharaoh (Ar. *fir'aun*) was the evil ruler of Egypt who persecuted Moses, and who was eventually drowned in the Nile when he tried to pursue him. Compare 106.2, 143.16.

57

1 See n. 1 on 23.2.
2 The phrase "hidden secret" (Pers. *sirr-e makhfī*) is a reference to the mystical reason for creation, i.e., that God might be loved. See 28.4.
3 See n. 17 on 28.9.
4 To indicate the public announcement either of the glory of Adam's special status in creation or else, according to S, of his disgrace when expelled from paradise.
5 A famous pair of lovers in Islamic romance. The Arab princess Laila was loved so passionately by Qais, who came from a rival tribe, that he was driven mad and became known as Majnun ("the madman"). Compare 95.2, 98.4, 101.3, 133.3, 143.10, 150.5, 154.6.

58

1 The poem is of the same formal type as *kāfī* 4, with a single rhyme throughout, but since the verses are here clearly grouped as pairs they are numbered accordingly.
2 Stains do not show on the blanket worn by a fakir, which is dyed a dark color.
3 The familiar pairing of *alif* and *be* as the first two letters of the Arabic alphabet is here followed by the third letter, *te*, which begins the word *tilāvat*, "recitation of the Qur'an."
4 Later in the alphabet, the letters *sīn* (س) "S" and *shīn* (ش) "SH" are followed by *suād* (ص) "Ṣ," which begins the words *sādak* (Ar. *ṣādiq*), "sincere," and *sābar* (Ar. *ṣābir*), "patient."
5 The comparison of the ring around the neck of a turtledove with the collar around the neck of a slave is a common conceit of Persian poetry.
6 The words *maiñ maiñ*, literally "me, me," are also an onomatopoeic

representation of the goat's bleating. Compare 112.4.

7 There is a play on the literal meaning, "grace," of the name (*ināit*, Ar. *'ināyat*) of Bullhe Shah's master, Shah Inayat. Compare S18.

60

1 This poem is not in R, and is omitted from PS. Most editions derive from Q.

2 See n. 4 on 28.2.

3 Since God is present in the heart, there is no need to direct appeals to him elsewhere.

61

1 In this poem, the disguised immanence of the divine is symbolized by the arrival of Ranjha in the dress of a herdsman employed by Hir's father to graze his buffaloes.

2 The alliterative phrase *cākar cāk* emphasizes Ranjha's apparent humble status.

3 I.e., since the act of creation, marking the separation of the creator from his creatures.

4 See 33.4.

62

1 This appears to be the sense of the phrase *mārū kehā jhulāṇā*.

63

1 This *kāfī*, with its unusually irregular rhyme scheme, is generally considered to be by Bullhe Shah and is included as such in Q, F, and J, although it is absent from R. As with *kāfī* 29, its exclusion from S as the work of Shah Husain cannot be taken as being fully established. For the variant Shah Husain text, see Daudi 1990: 78–79, *kāfī* 125 (trans. Anwar 1966: 71–72), which has the refrain *jhume jhum khel lai manjh vehṛe, japdiāñ nūñ har neṛe*.

2 The courtyard represents the body with its nine orifices. The tenth door is the hidden aperture in the skull that is opened at the climax of the yogic process. Compare 136.10.

3 The rampaging mind that resists the practice of spiritual discipline.

64

1 See 25.1.
2 This verse and those following describe various Hindu religious rituals, including the marriage ceremonies performed for idols of the gods, as meaningless distractions from reality.
3 I.e., just saying that red is white does not make it so.
4 The great mother goddess.
5 I.e., Chandi's consort, the god Shiv.
6 The proliferation of kinship terms mocks the whole notion of idols being related to one another.
7 A Panjabi translation (*shāh rag thīṅ neṛe*) of the familiar Qur'anic phrase *naḥnu aqrab*. See n. 11 on 28.6.
8 The last half-verse, *mujh meṅ bhet nā kāī e*, could be understood as the words of either the poet or the divine beloved.
9 "Mothers" (*māīāṅ*) is understood by S as "those deluded by illusion (*māiā*)."
10 I.e., it has no authority.
11 Repeating 64.1.

65

1 See 28.4.
2 See n. 1 on 23.2.
3 See n. 9 on 28.4.
4 The cousin and son-in-law of the prophet Muhammad, who is particularly revered by Shia Muslims.
5 For the actor (*sāṅgī*) who put on the show (*sāṅg*), compare 80.3, 144.1.

66

1 The poem is addressed to Hindu holy men (*santo*) and describes the beloved as the divine cowherd, Krishna, regularly associated by Bullhe Shah with Hir's beloved, Ranjha, who became first a buffalo herdsman, then a yogi for her sake. In keeping with its theme, the language of the *kāfī* is Hindi; see 3.
2 An idiomatic expression for something unexpectedly wonderful happening.
3 The pastoral tribe among whom Krishna grew up.
4 The mystical realm that lies beyond the ordinary senses. See 3.3.
5 Suggesting the appearance of Ranjha as a yogi.

6 A mark of humble status.

67

1 The passage of time was traditionally marked by the beating of a gong. The night and the day were each divided into four watches (*pahir*) of about three hours, which were in turn subdivided into eight units of about twenty-four minutes (*gharī*).

2 Literally, "at every *gharī*."

3 The mechanical beating of the gong is contrasted with the divine sound of the unstruck music (*anhad vājā*) experienced at the climax of mystical union. See 3.3.

4 See 117.3.

5 The distiller (*kalāl*) is the equivalent of the cupbearer, who dispenses the wine that banishes all thoughts of ritual observance. Compare 57.3.

68

1 The phrase *bulbul is gulzār dī* is taken from the language of the Persian ghazal, in which the nightingale's song permanently expresses the grief caused by separation from her beloved rose.

70

1 These parties (*trinjaṇāṅ*) are where the girls of the village gather to spin and to gossip. Compare 32.3.

2 See 31.6.

3 See n. 11 on 28.6.

4 See n. 13 on 28.6.

5 See n. 1 on 17.5.

6 See n. 10 on 45.6.

7 The traveling merchant (*vaṇjārā*) symbolizes the guide who dispenses wisdom. See 36.1.

8 The scriptural verse *yadu 'llāhi fauqa aidīhim* (Qur'an 48.10), "The hand of God is over their hands," refers to God's confirmation of the fealty sworn by the Meccan leaders to Muhammad at the conclusion of the treaty of Hudaibiya in 628 CE.

71

1 "Reality" (*sacc*, Pers. *haqīqat*) is the third stage on the Sufi path,

reached after the law (*sharī'at*) and the way (*tarīqat*). Compare 78.7, 96.6.

2 The "fourth state" (*cauthā pad,* Skt. *turīyāvasthā-*) is a yogic term that denotes the state of liberation achieved through transcending the three *guṇas* that govern worldly existence. Here it denotes *ma'rifat*, "gnosis," the fourth and highest state on the Sufi path; See 78.7.

3 This seems to be the sense of the phrase *jehā sharhā tarīkat-hāre nūñ*, for which PS offers "After undoing the city of rituals." The same half-verse also occurs in 71.3 above.

72

1 The opposition between mystical love (Pers. *'ishq*) and the religious law (*sharī'at*), which is one of the fundamental themes of Persian Sufi poetry, is also the subject of the *kāfī* beginning *ishk sharhā dā jhagṛā pai giā*, "A dispute arose between love and law," which is included with translation in Rama Krishna 1938: 65–66, where it is stated to have been obtained from "the late Mīrāsī Maula Bakhsh of Lahore." It has not been included in any of the subsequent standard editions of Bullhe Shah's poetry, unlike the similarly sourced 108, which fulfills a more satisfying hagiographic need.

2 See 11.3.

3 See 18.3.

74

1 The rhyme scheme of this *kāfī* is very irregular, suggesting that the text has been unreliably transmitted.

2 "Human love" (Pers. *'ishq-e majāzī*), generally subordinated in Sufi thinking to the higher love of the divine (Pers. *'ishq-e haqīqī*), is here exalted in its own right, as the poet celebrates his love for his human guide Shah Inayat. Compare 18.1.

3 I.e., physical presence is a necessary part of spiritual attraction.

4 The significance of this particular tree (*jindbaṛ*) is uncertain.

5 Compare B3.

75

1 The Arabic words *laḥmak laḥmī*, "Your flesh is my flesh," originally spoken by the prophet Muhammad about his beloved son-in-law

Ali, are here taken to indicate the essential unity of God with creation.

2 See 121.1.

3 As elsewhere, an archetypal image of the suffering lover. See 12.4.

4 This is a unique reference in Bullhe Shah's poetry to the great Sufi teacher and poet Jalal ud Din Rumi (d. 1273), whose title derives from his residence in Rum, the modern Anatolia. It invokes his authority as an expert on the divine unity of being in order to settle the apparent dispute of identity between the poet and his beloved.

76

1 This *kāfī* is not reckoned as a separate poem in most editions, where it is added on to the end of the Friday verse of the *Aṭhvārā*; see A7. Although linked to that verse in its theme, this poem is, however, rightly classed as a separate *kāfī* in F, where it is numbered as such, but out of the regular alphabetical sequence.

2 There is a wordplay between *pīr*, "Monday," and *pīṛāñ*, "pains."

3 There is another wordplay, between *budh*, "Wednesday," and *budh sudh*, "sense, awareness."

4 The Jat tribe to which Hir belonged.

5 See 117.3.

6 The meaning of the rhyme word *tārotār* is uncertain.

77

1 The text of this poem follows S, which is much superior to the truncated and corrupt text of R, F, and J translated in PS.

2 See n. 4 on 23.6, and compare 77.3–4 below.

3 The "pearl of meanings" (Pers. *durr-e ma'ānī*) is variously supposed to refer to the Qur'an or to Sufi teachings.

4 An abbreviated citation of the familiar scriptural phrase *We are nearer*. See n. 11 on 28.6.

5 The "white hand" (Pers. *yad-e baiẓā*): when God restored the hand of Moses that had been burned on the orders of Pharaoh, it had been made miraculously brilliant. It is thus a symbol of spiritual powers.

6 See n. 1 on 23.2.

7 See 42.16.

8 See n. 9 on 28.4.

9 From the verse [*inna'llāha 'alā*] *kulli shai'in* [*qadīrun*] (Qur'an

2.20), "[For God has power] over all things."

10 *Yāsīn* (Y S) and *Muzammil* (The wrapped) are the names of chapters 36 and 73 of the Qur'an. Since these two chapters (Ar. *sūra*) contain special reference to Muhammad, the meaning is "for the sake of the Prophet."

11 See n. 1 on 17.5.

12 This popular Sufi saying (Ar. *mūtū qabla an tamūtū*) teaches the need to be dead to the world while still living in it. Compare 39.12, 42.6, S11.

13 See n. 2 on 54.2.

14 From the verse *lan tanālū 'l-birra ḥattā* [*tunfiqū mimmā tuḥibbūna*] (Qur'an 3.92), "You will not attain righteousness until [you give freely of that which you love]."

15 See 137.11.

16 See 105.7.

78

1 A reference to the story of Sohni. See n. 1 on 81.

2 The tree *Butea frondosa* sheds its leaves before it fruits. Its buds are black, but open to reveal red petals, here suggesting the contrast between the outward disgrace (*malāmat*) voluntarily assumed by a Sufi and his inner integrity (Pers. *surkhrūī*, literally "red-facedness").

3 The "rival" (*raqīb*) is understood by the commentators to mean the devil, but the sense of the verse is obscure.

4 See 16.2.

5 The *Gulistān* (The rose garden) and the *Bostān* (The orchard) are two collections of stories that form key texts of the Persian literary canon. They were both written by Shaikh Saadi (d. 1292) of Shiraz.

6 I.e., false teachings.

7 The verse describes the four stages on the Sufi path. The law (Ar. *sharī'at*, P. *sharhā*) is followed by the way (*tarīqat*), then reality (*haqīqat*), and finally gnosis (*ma'rifat*). Compare 71.5.

8 This verse and 78.9 refer to the secret teachings of Sufism.

9 See 28.7.

10 The austerities practiced by the famous Sufi Bayazid Bistami (d. 874) are supposed to have separated his body from his spirit. The text of this verse is very uncertain, and the meaning is doubtful in places.

11 See 11.2.

79

1 In this remarkable poem, the lover announces her intention to use all the powers of nature as well as her whole person to create a love spell that will win her beloved to her.

2 A spell is activated by blowing out the words with the breath.

3 The seeds of the wild rue (*harmal*) are burned to banish evil spirits.

80

1 See 65.7.

2 Understood by S as the primordial light of Muhammad that preceded the creation of Adam.

81

1 In this *kāfī* the poet speaks as the legendary heroine Sohni, who used to come secretly by night to the edge of the river Chenab. She would take with her an earthenware pot as a float to help her make the dangerous crossing to the far bank, where she would meet her beloved, Mahinval. Compare 48.5, 78.1, 83.4, 102.5, 128.4, 137.13, 143.12, 154.6, 155.3, B4, S4.

2 Literally, "I stand flying crows," an idiom indicating the anxiety of trying to communicate with the beloved.

3 The diadem (*mukṭā*) from which a veil is hung over the face and the forehead mark (*tilak*) are both worn by the bridegroom during the wedding ceremony.

83

1 I.e., the malign influence of an evil spirit.

2 The verse evokes the fate of Sohni. See n. 1 on 81.

3 Like the turning of ropes into snakes, the display of stars under baskets is a proverbial example of a magic trick, depending upon the illusion of the burning coals tipped during the night from a basket used to carry them looking like stars.

4 I.e., she is so distracted that she cannot distinguish two fruits that are so unlike in appearance.

5 The Indian city is proverbially famous for its fine bamboo.

6 Literally, "I will not put my head on my body again."

84

1 The "city of the silent" (*shahir ḳhamoshāñ dā*) is the land of the dead. Compare 100.3, G15.

86

1 This poem is included in Q, S, and J, but omitted from F.
2 There is a wordplay between *cullhā*, "hearth," and the name Bullha.
3 There is another wordplay here, with *khangar*, "a lump of fused bricks." The Ranghars were a tribe of Muslim Rajputs who achieved prominence in eighteenth-century Panjab, and who were proverbial for their arrogance. Compare V38.

88

1 Since the refrain is here needed to complete the sense of this verse, it has exceptionally been printed throughout this poem.

90

1 The verse attacks the mechanical utterance of the common Arabic phrase *astaġhfiru'llāh*, "I seek God's forgiveness, God forgive me," without having any genuine desire to repent.

91

1 See n. 12 on 28.6.
2 Perhaps a general reference to the teaching of Shah Inayat, not necessarily to his written Persian treatises.

92

1 The word "dunce" (*kuṭīcal*) is an unusual formation from *kuṭṭṇā*, "to beat," with the sense of "a child who is regularly beaten for poor performance in class."
2 See 11.1.

93

1 The "day of pre-eternity" (*roz azal dā*, Pers. *roz-e azal*) represents the period before the beginning of time. Compare B6.

94

1 Shah Inayat was affiliated to the Qadiri order of Sufis. Compare 126.9.

95

1 Majnun's beloved used to be kept in *purdah*, from which she would steal glances at him. See 57.6.

2 See 12.2.

3 See 28.7.

4 See 27.3.

5 See n. 1 on 23.2.

6 See n. 3 on 151.3. The verse envisages the divine both as creation and as the Prophet for whose sake creation was brought into being.

7 See 53.3.

96

1 See n. 11 on 28.6.

2 The meaning here of the word *barātāñ* is unclear, and the whole verse is somewhat obscure.

3 See 28.7.

4 God was equally present in the martyr Mansur and in the mullahs standing around to witness his execution. Compare 55.5, 109.2.

5 See 71.5.

97

1 A cosmetic powder used to tinge the teeth black.

2 Life is compared to a game of *chaupaṛ*, which is similar to ludo. It is played with three four-sided dice, so three ones are the lowest possible throw, while the highest throw is called *pauñ bārāñ*, literally "ace and twelve." Compare 39.5.

3 The Panjabi (*gūñgī ḍorī kamlī*) recalls the Qur'anic phrase *ṣummun bukmun 'umyun*. See n. 1 on 17.5.

98

1 As often in Bullhe Shah, the adverb *othe*, "there," denotes the other world of love.

2 When Yusuf was put up for sale in the Egyptian slave market, an old woman offered a hank of yarn for him. See 12.4.

3 Cowrie shells were used as the smallest units of currency.
4 See 12.4.
5 See 57.6.
6 The reference is to Shams. See 12.2.
7 The reference is to Zakariya. See 27.3.
8 The reference is to Mansur. See 28.7.
9 The words that sent Mansur to the gallows. See 28.7.

100

1 See 84.5.
2 The traditional text of this verse in F and J seems certainly corrupt, but the emendations and explanations suggested by S both appear forced.

101

1 Majnun's mad love for Laila was so great that he longed to become her. See 57.6.

102

1 See n. 6 on 28.3.
2 See 38.1.
3 An allusion to the story of Sohni. See n. 1 on 81.

104

1 Doubly associated with Krishna and with Ranjha as the preferred musical instrument of herdsmen, the flute is imagined as the vehicle for the transmission of the divine message through the poet's spiritual guide.
2 S explains the rhyme word *māñjhā* as the name given to the custom of dressing the bride in old clothes and confining her to the house for some days before her marriage.
3 The whole verse suggests the further mystical associations of the reed flute in Sufism, as memorably celebrated in the opening verses of Rumi's *Masnavī*.
4 See 3.3.
5 So interpreted by S, but the rhyme word *tāre* normally means "strings."
6 I.e., "live your life in accordance with the tenets of Islam, so that

the Prophet may be your witness on the day of judgment." See 39.13.

105

1 This very famous *kāfī* is best known by this second verse of the refrain ending with the syllables *thaīā thaīā,* which are used by teachers of dancing to mark the rhythm of the steps.

2 Symbolizing the gloom created by the master's departure.

3 The Kaaba is the focal point of the pilgrimage, and the Qibla is the direction of Mecca to which those performing the prayer face. Here the sense is that the master points me the direction of himself as the object of my devotion. Compare 38.1, 128.1-2.

4 As bridal colors, these suggest the bliss of being with the beloved. Like the rest of the poem, this verse may be understood as a general expression of lament and rejoicing caused by separation from the beloved and union with him. The most popular understanding of the verse is that it refers to an actual incident in which Bullhe Shah, having fallen out with Shah Inayat, dressed up as a dancing girl and regained his master's favor with his performance. Compare 5.6, 77.10, 126.4, 149.6.

106

1 The natural appeal of this *kāfī* across religious and national boundaries has helped it become probably the best known of all Bullhe Shah's lyrics. Compare the thematically similar 40.

2 See 56.6.

3 The four sacred books (*kitābāñ*) of the Semitic tradition, i.e., the Torah (Ar. *tauret*), Psalms (*zabūr*), Gospel (*injīl*), and Qur'an. Compare V51.

4 Compare V32.

5 A city in Rajasthan, which gives the adjective *nagaurī* to rhyme with *lāhaurī* and *pashaurī.*

6 See 16.2.

7 A place in Himachal Pradesh, once a town of some importance, which fits the *kāfī*'s main rhyme *-auṇ.*

8 I.e., Shah Inayat. This profession of the mystical identity between disciple and the master standing directly before him makes an effective conclusion to the poem.

107

1 By confusing them with the outward differences between Hir and Ranjha, which belie their essential identity.

108

1 This unusual *kāfī* is probably overconfidently described in PS as a rare instance "where a classic poem depicts a true incident of life." It is not included in R, Q, F, or J, and the text printed here is taken from S. Its partial first appearance in print seems to have been in Rama Krishna 1938: 46–47, where "Mr N. A. Waqar" and "a few *kavvālīs*" are cited as sources. Verse 108.4 is substantially identical with 31.6. It seems likely that this *kāfī* is a later hagiographic elaboration from 31.6 of the familiar theme of the disparity in outward status between the Sayyid poet and his revered master from the lower-ranking Arain caste. Its genuineness is anyway open to question on stylistic grounds, since the dialogue format of 108.1–3 is otherwise only shared with the spurious *kāfī* beginning *ishk sharhā dā jhagṛā pai giā* (Rama Krishna 1938: 65–66), which is referred to in n. 1 on 72.

2 Sayyids are all descended from the Prophet through his son-in-law Ali, the husband of his daughter Fatima.

109

1 See n. 4 on 28.2.
2 See 28.7.
3 See 96.5.

110

1 See 41.2.
2 See 27.6.
3 See 42.15.
4 See 12.4.
5 See 27.3.
6 See 27.2
7 See 41.3.
8 The reference is to Shams. See 12.2.
9 Husain, the grandson of the prophet Muhammad and son of Ali, is believed to have been attended upon as an infant by the archangel

Gabriel. Revered as Imam by Shia Muslims, he was martyred at the battle of Karbala in the Iraq desert in 680, when leading a small army to challenge the authority of the Caliph Yazid. Compare 137.12, 143.20.

10 Compare 110.3 above for the unusual double reference to a name within a single poem.

11 See 27.4.

12 I.e., a lover of God.

112

1 See 58.7.

113

1 The Hindu imagery of this poem is typically reinforced by a preponderance of Hindi vocabulary. Compare 3.

2 The phrase *shām sundar* is regularly associated with Krishna. Compare B2, B10.

3 A loose bracelet may turn around and around, but it remains on the wrist.

114

1 The structure of this *kāfī* is best understood as a kind of ghazal, with paired verses all having the monorhyme *-ā ke*. Most editions pair the opening refrain with the following line, repeating it at the end to make up the requisite pairing, but the sense seems better served by the grouping adopted here from 114.2 onward. Compare the arrangement of verses in 4.

2 Best understood as the words people say about the poet.

3 Literally "I played *ākā bākā*," a children's game in which figures are made out of mud.

4 Literally, "I perform the *giddhā*," a folk dance in which girls clap and sing.

5 Here to be understood as the lower self (Pers. *nafs-e 'ammāra*) whose subjugation is a principal task of Sufi discipline.

117

1 The meaning of the rhyme word *aṅghātāñ* is uncertain both here and in 8.3.

2 See 3.3.
3 See 36.1.
4 The Panjabi phrase *sāīṅ mukh* evokes the Qur'anic verse "Wherever you look, there is the face of God (Ar. *wajhu 'llāh*)"; see n. 6 on 28.3. The mystery of the divine presence in all things is transparent to the Sufi masters.
5 The least elaborate kind of prayer. Compare 43.6, 67.3, 76.7.
6 See 39.13.
7 The rhyme phrase *dast barātāṅ* may represent Pers. *dast-burd*, "plunder," but the sense of the half-verse is unclear.

118

1 This fragmentary poem is not included in the earliest editions, R and Q.
2 See 11.1.

119

1 Verses 119.8 and 119.15 are omitted in F and J.
2 I.e., uttering the refrain "I cannot help saying what comes onto my tongue."
3 I.e., the world.
4 Where Moses came before God. See n. 4 on 12.5.
5 See 28.7.
6 The tension between the poet's mystical vision and the generally abstract expression of this poem is a remarkable feature of this great *kāfī*, which is one of Bullhe Shah's most famous compositions.
7 I.e., *alif*, which symbolizes the divine. See 11.1.
8 In the Islamic profession of faith, with its celebration of Muhammad as the Apostle of God, See 45.2.
9 See 39.13.
10 The narrow bridge that the soul must cross over after death in order to reach paradise, while avoiding falling into the torments of hell. Compare 126.9, S27.
11 I.e., the Islamic profession of faith.

120

1 The city that is the seat of royal authority in Panjab (hence called *taḳhat lahor*) is here celebrated as the home of Shah Inayat.

Compare 121.5, 121.6, 123.2.

2 Ranjha's home, from where he set out to journey to Jhang, where Hir lived.

121

1 The folds (*bukkal*) are used as a symbol of intimate closeness. Compare 19.4, 75.7.

2 Typical names of a Hindu and a Muslim.

3 I.e., the divine light entered Shah Inayat. See 120.2.

4 The great saint Abdul Qadir Gilani (d. 1166) of Baghdad, who is revered as the founder of the Qadiri order.

122

1 This long poem is unusual in its detailed references to the story of Hir and Ranjha. These are less characteristic of the Sufi lyric than of narrative treatments of the legend like the famous *Hīr* by Varis Shah, and may be insertions by later imitators. The *kāfī* begins with apparently disconnected laments and invocations by Hir (121.2–8) before relating the story of Hir's forced marriage to the Khera (121.9–14). A description of Ranjha's initiation and arrival as a yogi at Hir's marital home (121.15–18) then leads to a final section (122.18–22) that is hardly intelligible without quite close familiarity with the story as narrated by Varis Shah. When Ranjha comes disguised as a yogi to Hir's husband's house, he is at first seized and beaten by Hir's sister-in-law Sahti. Later, however, Sahti, who herself has a secret lover, becomes complicit with the lovers and helps them to elope.

2 Five great saints who are believed collectively to possess special powers. Their miraculous interventions on behalf of Ranjha are a notable feature of Varis Shah's *Hīr*, where the Five Pirs (*panj pīr*) are named as the legendary Khwaja Khizr, Farid Shakarganj of Pakpattan, Baha ud Din Zakariya of Multan, Jalal ud Din Makhdum Jahaniyan of Uch, and Lal Shahbaz Qalandar of Sehwan. Compare 137.17.

3 See n. 1 on 23.2.

4 Hir's father, who employs Ranjha to herd his buffaloes, and who later gets the *qazi* to perform Hir's marriage to the Khera against her will. Compare 122.13.

5 The popular title of Baha ud Din Zakariya of Multan, one of the

Five Pirs. This invitation to visit his tomb in Multan, which is a major center of pilgrimage, strikes a strange note, and the verse may be a later interpolation.

6 I.e., Ranjha, whose wretchedness is contrasted with the proud happiness of the Khera bridegroom.

7 I.e., the Khera bridegroom; compare the phrase "my Pir" in 122.16 to indicate Ranjha.

8 The verse describes the ritual anointing and cleansing of the bridegroom before the marriage ceremony.

9 As a menial employee of Chuchak, Ranjha had to play the drum (*ṭamak*) during the festivities for Hir's wedding. Compare 137.14.

10 Tilla Jogian high up in the hills of District Jhelum was the headquarters of the order of Kanphat ("split-eared") yogis, who were initiated by having the cartilage of their ears pierced to allow the insertion of a wooden ring.

11 Presumably the name of the yogis' guru Gorakhnath.

12 Gorakhnath, the head of the Kanphat yogis.

13 Sahti gave Ranjha some millet as alms, but at first he angrily rejected this inferior grain.

14 Sahti made it appear that Hir had been bitten by a snake so that Ranjha could be asked to cure her. Compare 156.5.

123

1 See 120.2.

2 The rhyme word *cās* suggests a synonym of *jhāt*, "glance."

3 The rhyme word *lās* is taken to be a variant of *lāsh*, "corpse."

125

1 His "cup" was filled with the mystical understanding that led him to the famous utterance *I am God*. See 27.5.

2 The prophet Muhammad was given a direct experience of the divine on the night of his ascension to heaven. See 137.11.

3 Perhaps an allusion to Kausar, one of the springs of paradise, but understood by S to mean the use of the whole well rather than the more modest amount of water normally used for ritual ablution (*vuẓū*) before prayer.

4 The verse describes the ritual observances of Muslim prayer, beginning with the muezzin's call, as a metaphor for the mystical experience. The preliminary formulation of righteous intent

(*niyyat*) is followed by prostration, which is performed facing the *mihrab*, the niche in the wall of a mosque that marks the direction of the Qibla.

126

1 The verse evokes the famous story of Bullhe Shah dressing up as a dancing girl to win Shah Inayat's favor. See 105.7.

2 A legendary pair of lovers from royal Rajput families. Dhola is both the personal name of Sammi's beloved and a word with the general sense of "beloved, darling."

3 See 119.15.

4 See 38.1.

5 See 94.10.

6 The expression here refers to the first night after death.

127

1 The attractive bloom of the safflower (*kasumbṛā*), *Carthamus tinctorius*, looks like saffron, but it lasts for only a short time. It is regularly used to symbolize the transitory delights of this world.

2 Literally "local headmen" (Pers. *muqaddam*). It is unclear who these four are intended to represent, although PS offers a Radhasoami interpretation, defining them as "mind" (*manas*), "reasoning faculty" (*cit*), "intellect" (*budhi*), and "ego" (*ahankār*).

3 I.e., those who have not been seduced by worldly pleasures.

4 See n. 9 on 28.4.

128

1 See 38.1.

2 A loose allusion to the story of Sohni. See n. 1 on 81.

129

1 An allusion to the belief that when God was putting the souls into bodies, he promised that he would come with them into the world.

130

1 This *kāfī* is a close doublet of the more elaborate 131. Like *kāfī* 29, it is also attributed to Shah Husain. For the variant Shah Husain text,

see Daudi 1990: 56–57, *kāfī* 88 (trans. Anwar 1966: 124), which has the shorter refrain *chūhṛī āñ darbār dī*.

131

1 This *kāfī*'s rhyme *-āroñ* is shared with 130, and the refrains of the two poems are virtually identical. It seems likely that they are variants of a single original that have been separately recorded in R from the oral tradition. Compare the similar overlap between 49 and 50.

2 The word is variously spelled, as *taṛbarāṭ* or *tarmarāṭ*, and variously interpreted.

3 As a sweeper girl of the untouchable Chuhra caste, she is reckoned to be neither a Hindu nor a Muslim.

4 Here "twice-born" (*do jarme*) is the familiar designation of Hindus of the higher castes, while "thrice-born" (*trai jarme*) may be intended to refer to Muslims, unless it is meant simply to mock the whole concept of multiple grades of birth.

5 Thanks to the insight I have been given by my teacher, who is both Guru and Pir, all people appear equally worthy of respect.

6 An image for the fruit of great efforts.

132

1 Literally "studied a quarter (*pā paṛhiāñ*)," explained by S as "those who have studied [only] a quarter [of one of the thirty sections (*sipārā*) of the Qur'an]." Since "learned scholars (*ālam fāzal*)" are praised in 132.3, the phrase must be taken to indicate those who have hardly learned anything about the teachings of love.

133

1 See 57.6.

2 Tegh Bahadur was the ninth Guru of the Sikhs, executed for his faith in Delhi in 1675 by the Mughal emperor Aurangzeb. Compare 42.14.

3 This mention by an eighteenth-century Muslim poet of the distinctive "path" (*panth*) of the Sikhs as distinct from both Muslims and Hindus is very unusual, arousing the suspicion that the verse may be a later interpolation.

4 It is not clear who exactly is meant here.

5 See 137.11.

135

1 See 42.16.
2 The "tavern" (*kharābāt*), literally, the ruins where drinkers hang out, is a key term in the language of the Persian ghazal. It denotes the place where the followers of Sufi teachings gather, as opposed to the mosque where the orthodox congregate.

136

1 A dumb man may taste the sweetness of raw sugar, but he cannot describe it.
2 I.e., nothing of myself is my own, since it has all been made by you.
3 I.e., my eyes have been enslaved by your eyes.
4 That they will lose sight of you.
5 In the language of the Persian ghazal, the "Magian elder" (Pers. *pīr-e mug̱hāñ*) is the master who runs the tavern where the lovers drink the wine of love.
6 The devotee is constant in the profession of love, no matter what form the divine beloved assumes.
7 See 63.3.

137

1 In this verse Hir announces that she will put a yogi's mark (*tilak*) on her forehead and become a yogini to accompany Ranjha, who had become a yogi in order to win her back after her marriage. Compare 122.
2 The home of Hir's tribe, the Sials.
3 Yogis sit in front of a bonfire (*dhūāñ*) and rub its ashes (*bhabūt*) on their bodies.
4 The women in Hir's household taunted Ranjha with having become a yogi with the purely selfish motive of using his altered appearance to win back Hir.
5 See 3.3.
6 Where God spoke with Moses but would not let him see him. See n. 4 on 12.5.
7 The Arabic word *'abduh* is used.
8 On the night of his ascension (Ar. *mi'rāj*) to heaven the prophet Muhammad was brought into the divine presence, mounted on the

mysterious animal called Buraq, who had been led to him by the archangel Jibrail. According to Sufi understanding, the Prophet's heavenly ascension is an archetypal version of the mystical process. Compare 77.9, 125.4, 133.6, S14.

9 Hasan and Husain were the Prophet's grandsons. It was Husain who suffered the agonies of thirst and died at the battle of Karbala, while his elder brother Hasan met his death through poison. See 110.4, 143.6.

10 See n. 1 on 81.

11 See 122.15.

12 This is a flashback to the time before Ranjha actually became a yogi, when Hir's enforced wedding to the Khera was carried out against her will by the *qazi*, aided by the lies told by her malevolent uncle Kaido.

13 See 122.5.

138

1 See n. 11 on 28.6.

2 Literally, "my vessel" (*kunnī*). The word is here apparently chosen to fit the awkward rhyme with *sunnī*; Compare 26.15.

139

1 Literally, "100,000," i.e., a large reward.

140

1 The higher level of awareness not only removes the distinction between the two banks of the river but also eliminates consciousness of the river itself and the boat used to cross it as separate entities.

2 See 28.7.

141

1 The phrase evokes the story of Sassi, who woke up to find herself abandoned by Punnun. See 24.3.

143

1 According to Muslim tradition, wheat was the substance that God forbade Adam to eat, on pain of expulsion from paradise. See 10.3.

2 The biblical Noah, whom God instructed to build an ark to escape the flood.
3 According to Qur'an 11.43, the son of Nuh refused his father's invitation to enter the ark and was consequently destroyed with the rest of the unbelievers.
4 See n. 4 on 12.5.
5 The biblical Ishmael. According to Muslim tradition, Ismail was the son whose sacrifice God demanded of his father, Ibrahim.
6 See 42.15.
7 Zulaikha first fell in love with Yusuf when she saw him in a dream. Yusuf was put down a well by his brothers before they sold him into slavery. Later, after Yusuf achieved high rank in Egypt, he summoned his brothers and forgave them. See 12.4.
8 See 27.6.
9 See 41.2.
10 See 27.2.
11 The grandson of the prophet Muhammad and elder brother of Husain, who met his death through poisoning. Compare 137.12.
12 See 28.7.
13 The "monk" (Ar. *rāhib*) here is the early Muslim ascetic Ibrahim ibn Adham (d. c. 782), whose spiritual guide subjected him to numerous tests of his ability not to lose his temper under extreme provocation. The gall bladder is believed to be the seat of anger.
14 See 27.3.
15 An outspoken Sufi who was martyred in Delhi in 1661 on the orders of the Mughal emperor Aurangzeb.
16 See 12.2.
17 Shaikh Sharaf ud Din, a Sufi saint of Panipat best known as Bu Ali Qalandar (d. 1324), whose austerities included a period of twelve years spent immersed in a river.
18 Majnun could not bear to emerge from a well after Laila had bathed in it one day. He received miraculous sustenance during the year he spent there. See 57.6.
19 See 122.15.
20 When the lovers Mirza and Sahiban eloped, they were pursued by Sahiban's brothers, who killed Mirza.
21 See 24.3.
22 See n. 1 on 81.
23 Roda was the lover of the blacksmith's daughter Jalali, with whom

he eloped. When the lovers were captured by the blacksmith's kinsmen, Roda was hacked to pieces.

24 Apparently an allusion to the fierce battles between the Kauravs and Pandavs, named in 143.14.

25 This puzzling reference is apparently to the sufferings of Imam Husain and his forces in the burning heat of the desert at the battle of Karbala, further described in 143.20 below.

26 The rival clans whose epic struggle is the subject of the Sanskrit *Mahābhārata*.

27 The biblical Nimrod. A famous hunter and wicked king of Babylon who persecuted Ibrahim; see 41.2. Namrud believed himself to be the equal of God, but died after being bitten by a mosquito.

28 The biblical Korah, an Egyptian of immense wealth who was hostile to Moses and who was buried with all his treasure after his death.

29 See 55.6.

30 The kingdom of Ravan, which was attacked and destroyed by Ram.

31 Harnakash (Skt. Hiranyaksha) was a king who thought himself the equal of God. He believed that he was invulnerable either outside or inside his magnificent palace, but met his death at the palace gates.

32 The wife of Ram, who was abducted by Ravan, then saved when Hanuman, the ally of Ram, attacked Lanka. S omits this verse, which overlaps with the first half of 143.17.

33 The cow maidens who loved Krishna when he was growing up in Bindraban. As a child, Krishna was famous for stealing the butter he was so fond of. He also destroyed the evil king Kans, who had tried to kill him.

34 Husain, who fought the army of the caliph Yazid at the battle of Karbala. See 110.4.

35 Taken to be an allusion to the Sikhs, whose guerilla horsemen ultimately destroyed the Mughal authority in Panjab.

144

1 See 65.7.

2 A standard description of a beautiful person. Compare 12.4, 154.8.

3 Symbolizing the divine unity, the letter *alif* and the numeral 1 (*ahad*) have the same form (ا) in the Arabic script. See 11.1.

145

1 This is one of Bullhe Shah's most famous *kāfīs*. It is nevertheless one of those poems, like *kāfī* 29, that is also attributed to Shah Husain. For the variant Shah Husain text, see Daudi 1990: 80, *kāfī* 127 (trans. Anwar 1966: 4), which has the very similar refrain *māhī māhī kūkdī, maiñ āpe rāñjhaṇ hoī.*

2 The given name of Hir's beloved, usually referred to by his tribal name of Ranjha.

146

1 See 55.8.

2 The ocean (*samundar*) is here thought of as containing an infinite supply of fresh water.

3 I.e., Satan.

147

1 See 3.3.

2 The *Sharh Wiqāya*, written in Arabic by Ubaidullah Masudi (d. 1349), is a classic textbook of Islamic law.

148

1 See n. 4 on 12.5.

2 The words are from the verse [*wa-huwa ma'akum*] *aina mā* [*kuntum*] (Qur'an 57.4), "[And he is with you] wherever [you are]." The verse is usually cited by its first words *He is with you*; see n. 12 on 28.6.

3 See 27.2.

4 See 28.7.

5 Those who prostrate themselves in prayer are actually identical with the God they worship.

6 See 26.13.

149

1 The vocative phrase *ve aṛiā*, literally "oh my friend!" used to address a man, is repeated at the end of every line of this poem.

2 I.e., abandon any negative feeling and relax.

3 The *jhumbar* is a round dance performed by women with joined hands. The verse is sometimes taken to be a direct reference to the

story of Bullhe Shah dancing before Shah Inayat in order to win his favor. See 105.7.

150

1 To be understood as a reference to God's placing the soul in the body at the time of creation.

2 This represents the actions (Ar. *a'māl*) that are the product of life on earth, and upon which the soul will be judged after death. Compare 52.15.

3 As elsewhere, the first letter *alif* here represents the divine unity, while the three following letters of the alphabet, *be*, *te*, and *se*, represent the apparent multiplicity of the created world. See 11.1.

4 See 57.6.

151

1 The "girdle" (Pers. *zunnār*) is a term regularly used in the Persian ghazal, where it is the mark of Christians and other non-Muslim minorities in the Middle East. It is used here to indicate the Hindu sacred thread.

2 The "idol temple" (Pers. *but-ḳhāna*) is another standard term in the language of the Persian ghazal, here used for a Hindu temple.

3 This is an abbreviated citation of the divine Tradition (Ar. *ḥadīth qudsī*) addressed by God to the prophet Muhammad: *lau lāka lamā khalaqtu 'l-aflāk*, "If it were not for you [I should not have created] the heavens." Compare 53.2, 95.4.

4 Just as Ranjha was despised by Hir's family, so too was Shah Inayat disparaged for being a member of the Arain caste. See 31.6.

152

1 The image of the contest (*chinj*) is taken from the practice of putting on shows of wrestling and other sports at shrines on the occasion of their annual festivals. It is here developed to describe what happens to the soul after death.

2 The relentless emissaries of death are compared to tax-collectors' agents.

3 An idiom meaning to abandon pride. Compare 153.5.

4 The verbs "falls" (*girdā*) suggests the fate of the wicked as they unsuccessfully try to cross the narrow Sirat bridge. See 119.15.

5 The phrase *apṇā bhāṇā kardā* is of uncertain meaning. Contrast the translation in PS as "who himself provides an excuse," evidently understanding *bhāṇā* as Pers. *bahāna*.

153

1 I.e., your turban, meaning "your pride." See 152.3.

154

1 I.e., Shah Inayat.

2 Shirin and Farhad are a famous pair of lovers from Persian romance. Farhad was a sculptor who loved the princess Shirin and was ordered by her to cut a canal through a mountain with his ax in order to bring her water. Compare 157.5.

3 See 12.4.

4 See 57.6.

5 See n. 1 on 81.

6 See 144.3.

155

1 An allusion to the story of Sohni. See n. 1 on 81.

156

1 I.e., the direction in which the beloved departed.

2 An evocation of the time after Hir's marriage when Ranjha came to her husband's house as a yogi.

3 See 28.7.

4 The idiom *mūñh toñ loī lāhī* literally means "has removed the blanket from his face."

5 Another reference to the story of Hir. See 122.22.

157

1 A reference to the story of Sassi, who was abandoned by her beloved, Punnun, while she lay asleep. See 24.3.

2 See 12.4.

3 Shapes (*auñsīāñ*) are drawn on the ground with a rake as a means of foreseeing the future.

4 The biblical "burning bush" on Mount Sinai in which God signaled his presence to Moses is alluded to in the Qur'anic verse *idh rā'a*

nāran, "behold, he saw a fire." See n. 4 on 12.5.

5 See 154.4.

Other Poems

A The Seven Days

The literal meaning of the term *aṭhvārā* is "eight-day poem," reckoned as running from Sunday to Sunday. This poem, like others by Muslim authors, is structured so as to climax with Thursday (*jumerāt*) and Friday (*jumhāñ*).

1 Literally, "Whose water carrier am I?" (*maiñ kis dī pāṇīhār*). Compare G31.

2 The text of this verse is uncertain.

3 There is a wordplay on *budh*, "awareness," and *budhvār*, "Wednesday."

4 When someone is possessed by the spirit of Shah Madar, a Sufi saint whose tomb is situated near Kanpur, music is played to make them dance so that the spirit may be exorcised.

5 The verse also forms the refrain of *kāfī* 76, which is a separate poem, although it is treated as a supplementary part of "The Seven Days" in some editions.

B The Twelve Months

The genre of the *Bārāñ māh* describes the poet's varying experiences of love through the twelve months of the Indian calendar, which begins halfway through the months of the CE year. Most examples of this genre, which was popular in most North Indian literatures, begin in the spring with Visakh, the first month of the calendar. By beginning halfway through the year in the autumn, Bullhe Shah's poem achieves its climax with the months of the rainy season, traditionally associated with intense feelings. The verses are headed with the Panjabi names of the months, with their CE equivalents supplied in brackets.

1 An epithet of Krishna, poetically used to refer to the beloved. Compare 113.1, B10.

2 Compare 74.3.

3 The tribal name of Sassi's beloved, Punnun, who was taken away

from her by his kinsmen while she slept. See 24.3.

4 A reference to the story of Sohni. See n. 1 on 81.

5 The desert where Sassi died in her desperate search for Punnun. See 24.3.

6 The festival celebrated on the first day of Magh.

7 In the spring month of Phaggan the fields are full of the yellow flowers of the mustard crop.

8 The spring festival in which the participants squirt one another with colored dye. See 45.1.

9 See 93.1.

10 See 8.3.

11 The new year festival celebrated on the first day of the month Visakh.

12 Unlike the woman without her husband, who is not wearing bangles as a mark of her distress.

13 The beautiful peacock is said to be grieved by the sight of its ugly feet.

14 The significance of this half-verse is obscure. The translation follows S, who understands it in the context of the following lines, describing how the need to pay overdue bills compounds the suffering induced by the burning heat of the month Jeth. But J connects the obscure rhyme word *peṭh* with *pīṭh*, "back," and suggests that it means "the wind at one's back."

15 The coolness of the beginning of the day provides a brief relief from the fierce heat of the hot season.

16 In the Persian ghazal the fatal attraction of the moth to the flame of the candle provides a standard image of the destructive power of love.

17 See B2.

18 Perhaps meaning that the messengers departed young and returned only when they were old and white-haired.

19 The common hawk cuckoo, *Hierococcyx varius*.

20 Literally, "songs in Rag Malhar," the musical mode associated with the rains.

G The Forty Knots

This poem is simply headed *Gaṇḍhāñ* (The Knots), but it is organized along the same principle of numbered verses common to Bullhe Shah's other longer poems. While they all belong to well-

established genres, this poem appears to be unique in its formal conception. Its theme of a girl preparing her dowry during the countdown before her imminent wedding is, however, a common image for the necessary process of preparation for death, found elsewhere in Bullhe Shah's lyrics. Compare 2.3, 46.4.

1 I.e., an increased fee will be paid to the servant who goes to the bride's in-laws if they agree to postpone the date of the wedding.

2 The medicine given to a baby immediately after birth to clear its mouth in preparation for suckling.

3 The precise sense of the phrase *jit cit ke hardī* is uncertain.

4 See 84.5.

5 Yogis keep moving on from place to place.

6 A gourd-producing plant that has yellow flowers. Their color is compared to the pale complexion of the girl in torment.

7 The five evil impulses of ego, pride, anger, lust, and delusion.

8 The preparation of the bride includes anointing with oil and being seated on a stool by the older women of the family.

9 A proverbial expression meaning "I am of no significance."

10 A two-piece outfit (*bevar*) consists of scarf and dress, while a three-piece outfit (*tevar*) comprises scarf, blouse, and trousers.

11 A husband's younger brothers (*devar*): these relatives have a joking relationship with their sister-in-law.

12 This cleanser (*vaṭnā*) is a perfumed compound of meal and oil used as an exfoliant, which is rubbed on the body as a part of the wedding preparations.

13 The phrase *nāl dohāñ de*, "with the two," is explained by S as denoting the pair of oxen used to draw the bridal cart to her in-laws. Alternatively, the reference may be to the two recording angels who demand from the soul after death an account of the deeds performed in this life.

14 The large bead (*imām*) on a rosary that is held in the hand while the other beads are counted by the fingers.

15 See B11.

16 Apparently meaning the departure of the soul from the body after death.

17 See A3.

18 The quantity is quite insufficient to weave cloth for a complete outfit.

19 The circumambulations of the sacred fire performed by the bridal

couple at a Hindu wedding.

20 The word *rang*, "dye, color," also has the sense of "delight," so *rang ghar* here also suggests "house of color, dyeing house," picking up on *rangaṇ*, "dye," in the preceding verse. Compare G39.

21 Brides are decorated with henna before their wedding.

22 See G33.

23 See 45.1.

24 From the verse *innā lillāhi* [*wa innā ilaihi rāji'ūn*] (Qur'an 2.156), "To God we belong [and to him we return]."

25 The given name of Bullhe Shah.

S The Thirty Letters

In the long-established acrostic genre of the *Sīharfī*, each verse begins with one of the letters of the Arabic alphabet proper, excluding the extra letters added to write Persian or South Asian languages. This is immediately followed by a word starting with that letter, as in the opening verses of this poem: *alif - allhā* (S1), *be - bālaṇ* (S2), *te - tere* (S3), *se - sābat* (S4). The twenty-eight letters of the Arabic alphabet are made up to thirty by the addition of a second *alif* and *lām* (S28–S29), which together form the distinctive digraph *lām-alif*. Whereas most examples of the genre have a simple succession of verses of identical length, Bullhe Shah's *sīharfī* unusually opens with a refrain, and the verses in their present form vary in length from two lines (S1–S13, S21–S23, S30) to four lines (S14–S20, S24–S29).

1 A reference to the story of Sohni. See n. 1 on 81.

2 Apparently meaning, I thought that dealing in a single grain of mustard was enough to make me an apothecary.

3 To make them water.

4 See 77.7.

5 The later verses of this poem are written in praise of the prophet Muhammad. Here the references are to the heavenly ascension (Ar. *mi'rāj*) of the Prophet, who was guided by the archangel Jibrail; see 137.11. Since Jibrail had been sent by God, he is here called "the messenger" (Ar. *qāṣid*). On his journey, the Prophet is supposed to have been given an advance sight of the ring that was later to be displayed to him on the hand of God; see S16 below.

6 Supposed to be the number of supplications offered by the Prophet to God when he came before him on the occasion of his ascension.

7 The meaning is that God was equally present in the Prophet.

8 Or, if the word *ināit* is not to be understood as a proper name here, "I have been granted grace and favor." Compare 58.8.

9 The "preserved tablet" (Ar. *lauḥ maḥfūẓ*) is believed to contain the divine source text of the Qur'an. Here it is more loosely understood to signify the universal book of fate.

10 The opening of the Islamic profession of faith (Ar. *lā ilāha illā 'llāh wa muḥammadun rasūlu 'llāh*). See 45.2.

11 Adam's fall from paradise was redeemed by God's appointment of Muhammad as his Prophet.

12 See 39.13.

13 See 119.15.

14 This verse is present in F, but is omitted in S and J. The sense fits awkwardly, and it may have been supplied by another hand in order to complete the acrostic sequence.

15 Taking the reins of a visitor's horse is a token of humble service.

V Verses

No edition attempts a systematic arrangement of these independent verses (*dohṛe*), which were first printed in Q. The traditional ordering of V1–V48 follows F, S, and J. Separate notes below describe the sources of V49–V53, which are additionally included in S, and the classification here of V54, which other editions include as a *kāfī*. As in other collections of short verses of this type, the compressed expression sometimes makes for difficulties of understanding.

1 This *dohṛā* is written in Hindi rather than Panjabi, like the following V2 and V3, with which it forms a group.

2 For the wordplay with *kasar*, "fault," and *kasūr*, "Kasur," compare 34.2. The criticism of the poet's hometown groups this *dohṛā* with the following V5.

3 Besides its common Indian sense of "charitable foundation, especially for the accommodation of pilgrims," the word *dharamsālā* was formerly also used to mean a Sikh temple, for which the modern term is *gurduārā*. Compare V45.

4 This *dohṛā* is closely related in language and theme to the following V8.

5 This *dohṛā* forms a natural pair with the preceding V9, which also begins *nā ḳhudā*, "Not God." The distinctively Hindu "holy

bathing place" *(tīrath)* contrasts with the Muslim locations listed in V9.

6 As often in verses of this type, the poet's signature is superfluous to the meter of the first half-line, *Bullhiā: ġhain ġharūrat sāṛ suṭṭ*, whose proper beginning is with the acrostic "*ġhain* is for *ġharūrat*."

7 Migration (*hijrat*) is sanctioned in Islam by the example of the move by the prophet Muhammad and his early followers from Mecca to Medina in 622 CE, which marks the beginning of the Muslim calendar.

8 A Muslim caste of low-grade musicians and entertainers.

9 The expression is elliptical. The journey of love, which can be accomplished with the aid of a spiritual guide, is contrasted with the mechanical progression of the cycle of birth and death (*āvāgauṇ*), where no such guidance is to be found.

10 Rope is made by beating *munj*, the fiber around the seed of the plant *Saccharum sara*.

11 The divinely bestowed gift of mystical awareness. For it to be enjoyed, the mind must first be disciplined.

12 Compare 26.3.

13 Compare 31.4

14 Meaning that the impossible has come to pass.

15 Compare 106.4.

16 The world is conceived of as the upper-story salon where men gather to watch a dancing girl perform. But disgrace is the only product of such a life.

17 See 11.3.

18 There is a long tradition of using the *dohṛā* for riddling utterances. Here the literal meaning is transparent, but it is open to various interpretations.

19 A tribe proverbial for their arrogance; see 86.4. The word is used here to denote the arrogant self whose subjugation is an essential part of Sufi discipline.

20 PS interprets differently as: "O Bullah, the Lord in His temple asked people to render their accounts. He sent away from Him the pedant and the pedagogue, and beckoned the simpletons to sit by His side."

21 The Muslim greeting *al-salām 'alaik(um)* is symbolic of the outward observances that must be transcended in the approach to the divine.

22 The legendary corruption of *qazis*, who are always open to a bribe when deciding the cases brought before them, is captured in the Persian proverb *qāzī ba-rishvat rāzī*, here translated as *qāzī rāzī rishvate*.

23 Because of the fee he will be given for conducting the funeral.

24 See V6.

25 The expression is very compressed, literally "Why my form was made, perhaps he may go, 'Be quiet!'"

26 Not in F or J, but included in S from modern oral tradition.

27 Not in F or J, but included in S. The verse is of doubtful authenticity, since the play on words between "Ram" as a Hindu name for God and the Muslim "Rahim" (Ar. *raḥīm* "merciful") as an epithet of Allah is a commonplace of premodern north Indian religious poetry not otherwise found in Bullhe Shah.

28 Printed as 38.5-6 in F and J, but also included as this independent *dohṛā* in S from R.

29 See 38.1.

30 See 106.3.

31 Not in F or J, but included in S from R.

32 The standard pairing of Mecca and the Ganges as the respective centers of pilgrimage for Muslims, here extended with the reference to Gaya as an historic place of Hindu (and earlier, Buddhist) pilgrimage in Bihar.

33 Not in F or J, but included in S from modern oral tradition. Again, this item is of doubtful authenticity.

34 This short poem is absent from both R and Q. It is classed as a *kāfī* in most modern editions, but in style and form it is a *diohṛā*, the extended form of the *dohṛā* that has a repeated extra half-verse, in this case the phrase *taithoñ utte*, translated as "better than you."

GLOSSARY

ABDULLAH ('Abdullāh) name of the prophet Muhammad's father; also the given name of Bullhe Shah.

ABEL AND CAIN (Ar. Hābīl Qābīl) the sons of Adam.

ADAM (Ar. Ādam) the first man, expelled from paradise for disobedience.

AHAD (Ar. Aḥad) the One, as a title of God.

AHMAD (Ar. Aḥmad) alternative name of the prophet Muhammad.

ALI ('Alī) son-in-law of the prophet Muhammad, from whom all Sayyids claim descent.

ARAIN (Arāīṅ) the caste of vegetable gardeners to which Shah Inayat belonged.

AYUB (Ayūb = Job) prophet whose endurance earned him the epithet "the patient" (Ar. *ṣābir*).

AZAZIL ('Azāzīl) a name of Satan.

BAHAVAL (Bahāval Haq) title given to the Sufi saint Baha ud Din Zakariya of Multan.

BAYAZID (Bāyazīd) the early Sufi saint Abu Yazid Bistami.

BINDRABAN (Skt. Vṛndāvana) area near Mathura where Krishna spent his youth as a herdsman.

BURAQ (Burāq) the mysterious beast ridden by the Prophet on the night of his ascension into heaven.

CHUCHAK (Chūchak) Hir's father, who engaged Ranjha as a herdsman.

DHOLA (Ḍholā) name of Sammi's beloved.

DHIDO (Dhīdo) the given name of Ranjha.

EVE (Ar. Ḥavvā) the wife of Adam.

FARHAD (Farhād) sculptor who loved the princess Shirin.

GOPIS (Skt.,P. *gopī*) the cow maidens with whom Krishna played games of love.

GORAKHNATH (Gorakhnāth) the great yogi Gorakhnath, from whom Ranjha sought initiation as a yogi.

HAFIZ (Ar. Ḥāfiẓ) title of those who have memorized the Qur'ān by heart.

HANUMAN (Skt.,P. Hanūvant) the monkey king whose army helped Ram regain Sita from Ravan.

HARNAKASH (Skt. Hiraṇyākṣa) "Golden Eye," king who thought himself the equal of God.

HASAN grandson of the prophet Muhammad who died from poison.

HIR (Hīr) girl of the Sial tribe who was the lover of Ranjha.

HOT Baloch tribe to which

Punnun belonged.

HUSAIN grandson of the prophet Muhammad who was killed at the battle of Karbala.

IBRAHIM (Ar. Ibrāhim = Abraham) prophet who was condemned by Namrud to be burned on a pyre.

INAYAT (Ar. *'ināyat* "favor") Bullhe Shah's spiritual guide Shah Inayat.

ISMAIL (Ismā'īl) son of Ibrahim, commanded by God to be offered as a sacrifice.

JESUS (Ar. 'Īsā) the son of the Virgin Mariam.

JIBRAIL (Jibrāīl = Gabriel) the greatest of the archangels.

JUNAID early Sufi saint of Baghdad.

KAABA (Ar. Ka'ba) the shrine in Mecca that is the goal of the hajj.

KAIDO Hir's uncle who opposed her love for Ranjha.

KANS evil king who persecuted Krishna.

Kanz classic textbook of Islamic law.

KASUR (Qasūr) hometown of Bullhe Shah.

KAURAVS AND PANDAVS (P. Kairo Pāñḍo) the rival clans of the Mahabharatha.

KHERA (Kheṛā) name of the tribe into which Hir was forcibly married.

KRISHNA (P. Kāhn) incarnation of Vishnu, who grew up as a cowherd in Bindraban.

KUMBHAKARAN (Skt. Kumbhakarṇa) brother of Ravan.

LACHHMAṆ (Skt. Lakṣmaṇa) brother of Rām.

LAILA (Ar. Lailā) Arab princess who was loved to distraction by Majnun.

LANKA the kingdom of Ravan.

MAJNUN (Ar. *majnūn* "madman") name given to the lover of Laila.

MANSUR (Mansūr) the great Sufi saint Mansūr al-Hallāj, who was martyred in Baghdad.

MIRZA (Mirzā) lover of Sahiban, who was killed by her brothers.

MOSES (Ar. Mūsā) prophet who ascended Mount Sinai in a vain attempt to see God.

MUHAMMAD the Prophet of Islam.

NAMRUD (Namrūd = Nimrod) wicked king of Babylon who tried to kill the prophet Ibrāhīm.

NUH (Nūh = Noah) prophet who built the ark to save his family from the flood sent by God.

NUSHABA (Nushābā) queen of Azerbaijan rescued by Sikandar.

PHARAOH (Ar. Fir'aun) arrogant ruler of Egypt who persecuted Moses.

PIR (P. Pīr) Sufi spiritual guide.

PUNNUN (Punnūñ) Baloch prince who was loved by Sassi.

QADIRI (Qādirī) Sufi order with which Shah Inayat and Bullhe Shah were affiliated.

QARUN (Qārūn = Korah) immensely wealthy opponent of Moses.

QAZI (Ar. *qāḍī*) judge qualified in Islamic law.

QIBLA the direction of Mecca, faced during Muslim prayers.

QUDURI (Qudūrī) classic textbook of Islamic law.

RAM (Skt. Rāma) Hindu name of God, the divine hero of the Ramayana who killed Ravan.

RANJHA (Rāñjhā) the tribal name of Hir's beloved.

RAVAN (Skt. Rāvaṇa) the ten-headed demon king of Lanka who abducted Ram's wife, Sita.

RODA (Roḍā) lover of the blackmith's daughter Jalali.

SAHADEV the youngest of the Pandav brothers, famous for his knowledge of astronomy.

SAHIBAN (Sāhibāñ) girl of the Sial tribe who was loved by Mirza.

SAHTI (Sahtī) Hir's sister-in-law.

SAMMI (Sammī) Rajput princess who loved Dhola.

SANAN (San'ān) learned Shaikh disgraced by his love for a Christian girl.

SARMAD outspoken Sufi executed by the emperor Aurangzeb.

SASSI (Sassī) princess of Bhambhore who loved Punnun, and who died following him into the desert.

SAVAN (Sāvaṇ) the month of the rainy season corresponding to July–August.

SHAH (Shāh) honorific title, placed before names of saints and after names of Sayyids.

SHAIKH (Shaiḳh) title given to Muslim men of learning; also used by Sufis as the equivalent of Pir.

SHAMS Sufi saint who was hanged upside down and flayed alive.

SHARAF Sufi saint of Panipat best known as Bu Ali Qalandar.

SHIRIN (Shīrīn) Persian princess who was Farhad's beloved.

SIAL (Siāl) Hir's tribe.

SIKANDAR the great king Alexander.

SIRAT (Sirāt) the narrow bridge that leads to paradise.

SITA (Sītā) the wife of Ram.

SOHNI (Sohṇī) potter's daughter who crossed the river Chenab to see her beloved Mahinval.

SULAIMAN (Sulaimān= Solomon) king with magical powers who was reduced to stoking a furnace.

TAKHT HAZARA (Taḳht Hazārā) Ranjha's family home.

TEGH BAHADUR (Teġh Bahādur) the ninth Sikh Guru, executed by the emperor Aurangzeb.

TURK the equivalent of "Muslim," as opposed to "Hindu."

YADAVS (Yādavs) the pastoral tribe with whom Krishna grew up.

YAHYA (Yahyā = John the Baptist) son of Zakariya.

YAZID (Yazīd) caliph who

was responsible for the death of Husain.

YUNUS (Yūnus = Jonah) prophet who was swallowed by a large fish.

YUSUF (Yūsuf = Joseph) prophet who was loved by Zulaikha.

ZAKARIYA (Zakariyā = Zechariah) prophet who was sawn through by soldiers of Herod.

ZULAIKA (Zulaiḵhā = "Potiphar's wife") beautiful wife of the vizier of Egypt, who loved Yusuf.

BIBLIOGRAPHY

Editions and Translations

Ruhtaki, Anvar Ali. 1889. *Qānūn-e 'ishq*. 2 vols. Lahore: Allah-vale ki Qaumi Dukan.

Qasuri, Prem Singh. 1896. *Kāfīhā-e Hazrat Bullhe Shāh*. Qasur: the editor.

Ubirai, Mohan Singh. 1930. *Bulhe Shāh: 50 Kāfīāṅ*. Lahore: University of the Punjab.

Faqir, Faqir Muhammad. 1960. *Kulliyāt-e Bullhe Shāh*. Lahore: Panjabi Adbi Academy.

Ahmad, Nazir. 1976. *Kalām-e Bullhe Shāh*. Lahore: Packages.

Sabir, Muhammad Sharif. 1991. *Bullhe Shāh: Mukammal Kāfiyāṅ*. Lahore: Sayyid Ajmal Husain Memorial Society.

Khan, Muhammad Asif. 1992. *Ākhiā Bullhe Shāh ne*. Lahore: Pakistan Panjabi Adabi Board.

Singh, Attarjit and Gurcharan Singh. 2004. *Bullheshāh [jīvan, Dohṛe, Sīharfīāṅ te Kāfīāṅ]*. Delhi: Arsee Publishers.

Jagtar. 2008. *Bullhe Shāh: Jīvan ate racnā*. Chandigarh: Lokgeet Parkashan.

Singh, Atam. 1940. *Songs of Bullah*. Lahore: the translator.

Kuldip, R. K. 1971. *Waris Shah 1730–1790: A Critical Appreciation of the Poet and His Only Heer* [but in fact mostly containing translations of Bullhe Shah]. Calcutta: Intertrade Publications.

Luther, A. Rauf. 1982. *Bullah Shah: Mystic Poet of Punjab*. Lahore: Sheikh Mubarak Ali.

Rafat, Taufiq. 1982. *Bulleh Shah: A Selection Rendered into English Verse*. Lahore: Vanguard.

Puri, J. R. and T. R. Shangari. 1986. *Bulleh Shah: The Love-Intoxicated Iconoclast*. Dera Baba Jaimal Singh: Radhasoami Satsang Beas.

Duggal, Kartar Singh. 1996. *Sain Bulleh Shah: The Mystic Muse*. New Delhi: Abhinav Publications.

Ghaffar, Muzaffar A. 2005. *Masterworks of Punjaabi Sufi Poetry: Bulleh Shaah—Within Reach*. 2 vols. Lahore: Ferozsons.

Smith, Paul. 2012. *Bulleh Shah: Selected Poems*. Campbells Creek, Australia: New Humanity Books.

Other Sources

Ahmad, Qazi Moinuddin. 2012. *History of the Shattari Silsilah*. Delhi: Idarah-i-Adabiyat-i-Delli.

Alam, Muzaffar. 1986. *The Crisis of Empire in Mughal North India: Awadh and the Punjab 1707–1748*. New Delhi: Oxford University Press.

Anwar, Ghulam Yaqoob, trans. 1966. *The Paths Unknown (Kafian Shah Husain)*. Lahore: Majlis Shah Hussain.

Bilgrami, Fatima Zehra. 2005. *History of the Qadiri Order in India (16th–18th Century)*. Delhi: Idarah-i Adabiyat-i Delli.

Daudi, Maqbul Anvar, ed. 1990. *Kahiā Shāh Husain neṅ*. Lahore: Ferozsons.

Elias, Jamal J., trans. 1998. *Death Before Dying: The Sufi Poems of Sultan Bahu*. Berkeley: University of California Press.

Ernst, Carl W. 1997. *The Shambhala Guide to Sufism*. Boston: Shambhala.

Frembgen, Jürgen Waseem. 2006. *Friends of God: Sufi Saints—Popular Poster Art from Pakistan*. Oxford: Oxford University Press.

Kohli, Surindar Singh. 1987. *Bulhe Shah*. New Delhi: Sahitya Akademi.

Lewis, Franklin D., trans. 2008. *Rumi: Swallowing the Sun*. Oxford: Oneworld.

Losensky, Paul E., and Sunil Sharma, trans. 2011. *In the Bazaar of Love: The Selected Poetry of Amīr Khusrau*. New Delhi: Penguin Books India.

Matringe, Denis. 1992. "Kṛṣṇaite and Nāth Elements in the Poetry of the Eighteenth-Century Panjabi Sūfī Poet Bullhe Śāh." In *Devotional Literature in South Asia*, ed. R. S. McGregor. Cambridge: Cambridge University Press, 190–206.

Nijjar, B. S. 1972. *Panjab Under the Later Mughals (1709–1759)*. Jullundur: New Academic Publishing Company.

Pannke, Peter. 1999. *Troubadoure Allahs: Sufi-Musik im Industal*. München: Frederking & Thaler.

Petievich, Carla. 2007. *When Men Speak as Women: Vocal Masquerade in Indo-Muslim Poetry*. New Delhi: Oxford University Press.

Puri, J. R., and K. S. Khak, trans. 1998. *Sultan Bahu*. Dera Baba Jaimal Singh: Radhasoami Satsang Beas.

Qaiser, Shahzad, trans. 2009. *The Message of Diwan-i-Farid*. Lahore: Suhail Academy.

Quraeshi, Samina. 2005. *Legends of the Indus*. London: Asia Ink.

———. 2009. *A Journey with the Sufis of the Indus*. Cambridge, Mass.: Peabody Museum Press.

Qureshi, Regula Burckhardt. 1986. *Sufi Music of India and Pakistan: Sound, Context and Meaning in Qawwali.* Cambridge: Cambridge University Press.

Rama Krishna, Lajwanti. 1938. *Pañjābī Ṣūfī Poets A.D. 1460–1900.* London: Oxford University Press.

Rinehart, Robin. 1996. "Interpretations of the Poetry of Bullhe Shah." *International Journal of Punjab Studies* 3: 45–63.

. 1999. "The Portable Bullhe Shah: Biography, Categorization, and Authorship in the Study of Punjabi Sufi Poetry." *Numen* 46: 53–87.

Rizvi, Saiyid Athar Abbas. 1978–83. *A History of Sufism in India.* 2 vols. New Delhi: Munshiram Manoharlal.

Schimmel, Annemarie. 1982. *As Through a Veil: Mystical Poetry in Islam.* New York: Columbia University Press.

Sekhon, Sant Singh. 1993–96. *A History of Panjabi Literature.* 2 vols. Patiala: Punjabi University.

Shackle, Christopher, trans. 1983. *Fifty Poems of Khawaja Farid.* Multan: Bazm-e-Saqafat.

. 1992. "Transitions and Transformations in Vāris Shāh's *Hīr*." In *The Indian Narrative: Perspectives and Patterns*, ed. C. Shackle and R. Snell. Wiesbaden: Harrassowitz, 241–263.

. 1993. "Early Vernacular Poetry in the Indus Valley: Its Contexts and Its Character." In *Islam and Indian Regions*, vol. 1, ed. A.-L. Dallapiccola and Stephanie Zingel-Avé Lallemant. Stuttgart: Franz Steiner, 259–289.

. 1995. "Between Scripture and Romance: The Yūsuf-Zulaikhā Story in Panjabi." *South Asia Research* 15: 153–188.

. 1999. "Persian Poetry and Qādirī Sufism in Later Mughal India: Ghanīmat Kunjāhī and His Mathnawī-yi Nayrang-i 'Ishq." In *The Heritage of Sufism: 3, Late Classical Persianate Sufism (1501–1750)*, ed. Leonard Lewisohn and David Morgan. Oxford: Oneworld Publications, 435–463.

. 2011. "Punjabi Sufi Poetry from Farid to Farid." In *Punjab Reconsidered: History, Culture and Practice*, ed. Anshu Malhotra and Farina Mir. New Delhi: Oxford University Press, 3–34.

Singh, Nikky-Guninder Kaur, trans. 2012. *Of Sacred and Secular Desire: An Anthology of Lyrical Writings from the Punjab.* London and New York: I. B. Tauris.

Talib, Gurbachan Singh. 1974. *Baba Sheikh Farid Shakar Ganj.* New Delhi: National Book Trust.

Usborne, C. F. 1982. *Bullah Shah: Sufi, Mystic and Poet of the Punjab.* Lahore: Sheikh Mubarak Ali.
Yusuf Ali, A., trans. 1977. *The Holy Qur-an: Text, Translation and Commentary.* 2 vols. Lahore: Sh. Muhammad Ashraf.

CONCORDANCE

This concordance is provided for the convenience of readers more familiar with the Persian script, who may wish to check the translations against the standard Pakistani text of the Faqir edition (F). Numbers of *kāfīs* in this book, where they are arranged by first lines in Gurmukhi alphabetical order, are keyed to the corresponding numbers in F, where the poems are arranged in the alphabetical order of the Persian script. The endnotes to 86 and 108 explain that these poems are not included in F.

MCLI	F	MCLI	F	MCLI	F
1	7	26	79	51	82
2	6	27	20	52	87
3	15	28	75	53	95
4	14	29	71	54	97
5	13	30	72	55	90
6	5	31	70	56	93
7	4	32	68	57	94
8	2	33	67	58	98
9	3	34	69	59	96
10	16	35	73	60	91
11	1	36	74	61	88
12	8	37	151	62	58
13	17	38	56	63	89
14	19	39	57	64	100
15	18	40	153	65	99
16	21	41	92	66	103
17	78	42	154	67	104
18	77	43	152	68	102
19	76	44	155	69	101
20	22	45	156	70	55
21	23	46	81	71	54
22	11	47	85	72	140
23	9	48	83	73	51
24	10	49	86	74	50
25	12	50	84	75	52

MCLI	F
76	164
77	53
78	48
79	49
80	60
81	42
82	43
83	44
84	45
85	46
86	—
87	47
88	59
89	138
90	137
91	142
92	141
93	139
94	35
95	36
96	37
97	34
98	41
99	38
100	40
101	39
102	80
103	25
104	28
105	29
106	27
107	26
108	—
109	109
110	30
111	32
112	31
113	112
114	107
115	106
116	109
117	110
118	111
119	113
120	119
121	118
122	115
123	116
124	117
125	114
126	127
127	126
128	125
129	132
130	130
131	129
132	131
133	128
134	133
135	135
136	134
137	136
138	122
139	123
140	124
141	120
142	121
143	65
144	61
145	62
146	66
147	64
148	105
149	146
150	147
151	144
152	145
153	108
154	143
155	149
156	148
157	150

INDEX

ABOUT THE BOOK

Murty Classical Library of India volumes are designed by Rathna Ramanathan and Guglielmo Rossi. Informed by the history of the Indic book and drawing inspiration from polyphonic classical music, the series design is based on the idea of "unity in diversity," celebrating the individuality of each language while bringing them together within a cohesive visual identity.

The Panjabi text is set in the Murty Gurmukhi typeface, commissioned by Harvard University Press and designed by John Hudson and Fiona Ross. This original design reintroduces traditional stroke modulation patterns that are apparent in manuscript letterforms and recalls forms found in the *Prayer Book of Rani Jindan* (British Library Panjabi MS D4).

The English text is set in Antwerp, designed by Henrik Kubel from A2-TYPE and chosen for its versatility and balance with the Indic typography. The design is a free-spirited amalgamation and interpretation of the archives of type at the Museum Plantin-Moretus in Antwerp.

All the fonts commissioned for the Murty Classical Library of India will be made available, free of charge, for non-commercial use. For more information about the typography and design of the series, please visit *http://www.hup.harvard.edu/mcli.*

Printed by Gopsons Papers Ltd., Noida.

The Murty Classical Library of India makes available original texts and modern English translations of the masterpieces of literature and thought from across the whole spectrum of Indic languages over the past two millennia in the most authoritative and accessible formats on offer anywhere.

For a complete listing, visit www.murtylibrary.com

Harvard University Press

Cambridge, Massachusetts
London, England

www.hup.harvard.edu

Jacket design: Andrea A. Stranger

For sale in India, Pakistan, Nepal, Bangladesh, Sri Lanka, Maldives, and Bhutan only.

ISBN: 978-0-674-42784-6
90000
9 780674 427846